

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Ana Podlogar Kunstelj

Razred in potrošnja v času zgodnjega materinstva

Diplomsko delo

Ljubljana, 2015

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Ana Podlogar Kunstelj

Mentorica: doc. dr. Maruša Pušnik

Somentorica: asist. Andreja Trdina

Razred in potrošnja v času zgodnjega materinstva

Diplomsko delo

Ljubljana, 2015

Za mojo mami ...

ZAHVALA

Moja pot do uspešno zaključnega študija je bila malce daljša, zato je tudi seznam ljudi, ki so mi pomagali do tako zelenega naziva, univ. dipl. komunikologinja, malce daljši.

Hvala mentorici doc. dr. Maruši Pušnik za vso strokovno pomoč, usmerjanje, obilo spodbude za pisanje in dokončanje diplomskega dela.

Hvala somentorici asist. Andreji Trdina za vse nasvete in usmeritve.

Hvala prijateljici Andreji za ure in ure pogovorov, smeha, sanjarjenja in bodrenja.

Hvala Saši, ker je z vso ljubeznijo in skrbnostjo pazila mojega Jureta, da sem lahko študirala.

Hvala mojima fantoma, Tinetu in Juretu, da sta potrpežljivo čakala, da mami diplomira.

Hvala mojemu Petru. V tem času je iz mojega fanta prešel v mojega moža, iz očeta enega v očeta dveh sinov. Vesela sem, da še naprej hodiva skupaj po isti poti in si postajava vedno bližja.

Razred in potrošnja v času zgodnjega materinstva

V sodobni potrošniški kulturi postane potrošnja pomemben dejavnik pri oblikovanju družbenega razreda. Potrošnja tako ni več značilnost enega razreda, temveč postane globalna značilnost, ki zajema različne družbe, razrede, politike, habituse. V današnji zahodni družbi se materinstvo konstruira prek potrošnje. Cilj pričujočega diplomskega dela je ugotoviti, kako razred oblikuje prakse materinstva in potrošnjo v njegovem času. Materinstvo še vedno obvladujejo miti o materinstvu, predvsem mit o mami kot skrbni in ljubeči osebi. Prek mitov se vzpostavlja proces kulturne reprodukcije materinstva. Sodobne mame same sebe še vedno presojajo glede na obstoječe mite o materinstvu in delujejo tako, da bi jim čim bolj ustregle. V okviru diplomskega dela je bilo opravljenih šest polstrukturiranih intervjujev z mladimi mamicami na različnih družbenih položajih in z razlikami v višini pridobljenega kulturnega kapitala. Iz rezultatov je razvidno, da imajo matere z majhnimi otroki, ki pripadajo različnim družbenim razredom, različne vzorce družbenega okusa in kulturne potrošnje, kar se kaže v njihovih različnih življenjskih stilih. Razlike v potrošnji med razredi so produkt in izraz habitusa. Mamice s svojimi različnimi preferencami glede potrošnih dobrin prispevajo h konstituciji razrednih razlik. Identiteta in življenjski stil posamezne mame se jasno oblikujeta skozi red potrošnje. Potrošnja v času zgodnjega materinstva razrede reproducira v vsakdanjem delovanju in skozi vsakdanje izbire.

Ključne besede: potrošnja, razred, materinstvo, miti o materinstvu.

Social class and consumerism during early motherhood

In the modern consumer culture consumerism becomes an important factor in creating a social class. Consumption is no longer only the characteristic of one class but becomes a global characteristic that includes a multitude of societies, classes, politics and habitus. In today's Western society, motherhood is constructed through consumption. The goal of my thesis is to determine how a social class can affect the practices of motherhood and consumption during this period. Motherhood is still dominated by the myths of motherhood, especially the myth of the mother as a caring and loving person. The cultural reproduction of motherhood is maintained through myths and modern moms are still evaluating themselves through the existing myths of motherhood, doing everything they can to comply with them. 6 semi-structured interviews with young mothers from different social classes and with varying degrees of acquired cultural capital were conducted during my research. The results show that mothers of younger children, who belong to different social classes, display different patterns of social taste and cultural consumption, which is reflected in their different life styles. The differences in consumption between different classes are the product and expression of the habitus. With their different preferences for consumer goods, mothers are contributing to the perseverance of class differences. The identity and lifestyle of the individual mother are clearly formed through consumption. Consumption in the period of early motherhood helps reproduce the social classes through everyday activities and everyday choices.

Key words: consumerism, social class, motherhood, myths of motherhood.

KAZALO

1	UVOD	7
2	MATERINSTVO V ZAVETJU POTROŠNE DRUŽBE	10
	2.1 REPRODUKCIJA MATERINSTVA V POTROŠNIH PRAKSAH.....	12
3	RAZRED IN MATERINSTVO	20
	3.1 JE BITI MAMA ŽIVLJENJSKI STIL?	26
4	GLAVNI CILJ ŽENSKE: POSTATI IN BITI MAMA	29
	4.1 MITIČNE PREDSTAVE O MATERINSTVU	30
5	MATERINSTVO KOT POTROŠNA PRAKSA	34
6	METODOLOŠKI NASTAVKI ZA EMPIRIČNO ANALIZO	37
7	MAME KOT TIPIČNE POTROŠNICE RAZREDA – ŠTUDIJA PRIMERA	41
	7.1 MATERIALNA ESTETIKA PROTI FORMALNI ESTETIKI.....	41
	7.2 MATERINSTVO MED MATERIALIZMOM IN IDEALIZMOM	47
	7.3 LOKALNO PROTI SVETOV LJANSKO/GLOBALNO	53
	7.4 RAZPRAVA	56
8	ZAKLJUČEK	59
9	LITERATURA	62
	PRILOGE	67

KAZALO SLIK

Slika 2.1: Pridem marca	14
Slika 2.2: Buci buc	14

KAZALO PRILOG

PRILOGA A: TRANSKRIPCija INTERVJUJA Z MAMICO MATEJO	67
PRILOGA A. 1: PRILOGA A.1: DEMOGRAFSKI PODATKI.....	67

PRILOGA A. 2: TRANSKRIPT INTERVJUJA	68
PRILOGA B: TRANSKRIPCIJA INTERVJUJA Z MAMICO MARJETO.....	88
PRILOGA B.1: DEMOGRAFSKI PODATKI	88
PRILOGA B.2: TRANSKRIPT INTERVJUJA.....	89
PRILOGA C: TRANSKRIPCIJA INTERVJUJA Z MAMICO KARMEN	116
PRILOGA C.1: DEMOGRAFSKI PODATKI	116
PRILOGA C.2: TRANSKRIPT INTERVJUJA.....	116
PRILOGA Č: TRANSKRIPCIJA INTERVJUJA Z MAMICO MAJDO	130
PRILOGA Č.1: DEMOGRAFSKI PODATKI	130
PRILOGA Č.2: TRANSKRIPT INTERVJUJA.....	130
PRILOGA D: TRANSKRIPCIJA INTERVJUJA Z MAMICO POLONO.....	151
PRILOGA D.1: DEMOGRAFSKI PODATKI	151
PRILOGA D.2: TRANSKRIPT INTERVJUJA	152
PRILOGA E: TRANSKRIPCIJA INTERVJUJA Z MAMICO ULO	168
PRILOGA E.1: DEMOGRAFSKI PODATKI.....	168
PRILOGA E.2: TRANSKRIPT INTERVJUJA.....	169

1 UVOD

Potrošnja v času materinstva je v veliki meri pod vplivom mitov o materinstvu in reproducira razredno delitev. V sodobni potrošniški kulturi postane potrošnja pomemben dejavnik pri oblikovanju družbenega razreda. Odnos med družbenim položajem in kulturnimi praksami ter okusom je kompleksen. S pomočjo historično specifičnega razumevanja kulturnega kapitala je mogoče tudi v družbah, kjer so meje med razredi šibke (na primer v Sloveniji), ugotavljati jasno ločene razredno-kulturne formacije (Luthar in Kurdija 2011, 982). »Družbe se razlikujejo glede na to, kako pomembno vlogo v konkretni družbi igra ustvarjanje simbolnih meja med razredi in statusi.« (Luthar 2014, 67). V sodobni družbi socialne razlike med razredi ne povzročajo ekstremnih razlik v potrošnji, kot so jih v preteklosti. Danes so razredne razlike v potrošnji, ki je namenjena za otroka, subtilnejše. Mame najbolj vplivajo na zgodnje faze otrokovega življenja. Vplivajo na njegovo identiteto, kulturne vrednote in dispozicije ter na proces potrošniške socializacije (Dedeoglu 2006, 296). Habitus je temeljna struktura, ki se manifestira skozi oblike življenjskostilnih praks. Življenjski stili so specifične družbene prakse, ki so rezultat razporeditve različnih vrst kapitala in habitusa. Konkretizacija posameznikovega življenjskega stila pa se kaže skozi mrežo okusov. Okus – zmožnost in sposobnost za izbiro in pridobivanje (materialno ali simbolno) določenih objektov ali praks – je generativna formula življenjskega stila (Bourdieu v Kurdija 2000, 57).

Diplomsko delo bo tematiziralo odnos med razredom in kulturno potrošnjo. Cilj raziskovanja bo ugotoviti, kako se potrošne navade nosečnic in mladih mamic razlikujejo glede na njihov družbeni položaj ter glede na količino ekonomskega in kulturnega kapitala. Skušala bom odgovoriti na raziskovalno vprašanje, kako razredni habitus strukturira potrošne prakse v času materinstva. Zanimalo me bo, ali ima kulturna potrošnja v času zgodnjega materinstva razredno osnovo. Raziskovala bom, kako deluje neekonomsko premoženje pri konstruiranju in reproduciranju družbene neenakosti v obdobju zgodnjega materinstva. Skozi ta vprašanja bom skušala ugotoviti, v kolikšni meri kulturni kapital deli družbenoekonomske skupine mamic in kako mamice uporabljajo kulturni kapital v procesu družbene distinkcije.

V prvem delu diplomskega dela bom predstavila teoretične poglede na potrošno družbo. Za razumevanje potrošnje v času materinstva je ključna razširitev koncepta potrošnje iz zgolj ekonomske menjave v koncept, kjer potrošnja poleg samega akta nakupa zajema sanjarjenje, želje, oglaševanje itd. Vladajoča vloga potrošne kulture danes določa človeška hrepenenja,

upanja, želje, motive, strahove. Potrošnja tako ni več značilnost enega razreda, temveč postane globalna značilnost, ki zajema vse različne družbe, razrede, politike, habituse.

V naslednjem poglavju bom proučevala družbene vidike potrošništva, pri čemer mi bo v pomoč sociolog Thorsten Veblen. Veblen (1998) prepozna potrošnjo kot eno izmed možnosti za družbeno mobilnost. Govori o razkazovalni potrošnji, kjer mora elita nenehno dokazovati upravičenost svojega položaja. Na tem mestu bom vpeljala tako imenovano razkazovalno materinstvo, kjer želijo ženske s potrošnjo pokazati svoj novopridobljeni status mame. S Colinom Campellom (1998, 2001) se raziskovanje potrošne družbe prenese od zadovoljlitve potreb k realizaciji želja. S Pierrem Bourdieujem (2000/1979) pa bom predstavila potrošnjo kot sredstvo za vzpostavljanje družbenih razlik. Za razumevanje njegove teorije je ključnega pomena razumevanje kapitala. S pojmom kapital označi vse dobrine ali lastnosti posameznikov, skupin ali razredov, ki so redke in zaželene.

V tretjem poglavju bom razumevanje razmerja med kulturo in razredom črpala iz Bourdieujeve teorije okusa. Poleg ekonomskega kapitala pomembno vpliva na način potrošnje tudi kulturni kapital. Mame se med seboj razlikujejo v kompetencah in prestižu. Kompetentnost določa kulturni kapital, ki ga mame glede na različne življenjske izkušnje in pogoje eksistence posedujejo različno veliko. Zagovorniki teze o univornosti in omnivornosti pravijo, da smo v sodobnosti priče preoblikovanju Bourdieujevega modela. Tako je za kulturno potrošnjo elit značilna večvrstnost, za nižje sloje pa enostranskost kulturne potrošnje in okusa.

Za razumevanje materinstva so ključni miti o materinstvu, ki jih bom predstavila v četrtem poglavju. Koncept modernega materinstva je prinesla industrializacija. »Materinstvo kot osrednja tradicionalna ženska vloga postane odločitev in izbira, ne naloga in poslanstvo.« (Luthar 2002, 254) V današnji zahodni družbi se materinstvo konstruira skozi potrošnjo. Prakse materinstva in potrošnje v njegovem času pa še vedno obvladujejo miti o materinstvu, predvsem mit o mami kot skrbni in ljubeči osebi. Sodobne mame same sebe še vedno presojajo glede na obstoječe mite o materinstvu in delujejo tako, da bi jim čim bolj ustregle.

V petem poglavju bom predstavila potrošne prakse žensk in mater. Ženske so kljub spremembam v postmoderini še vedno glavne nakupovalke v družini. Gospodinjska revolucija, pojav veleblagovnic in proces individualizacije so glavne točke za razvoj ženske kot primarne potrošnice.

V študiji primera bom raziskovalna vprašanja naslovila skozi analizo šestih intervjujev, ki sem jih opravila z mamami na različnih družbenih položajih in z razlikami v količini kulturnega kapitala. Za raziskavo bom uporabila kvalitativno metodo polstrukturiranih intervjujev, nove podatke pa bom primerjala z obstoječimi sekundarnimi podatki iz raziskav ter razprav o razredu, kulturi in potrošnji. Ne bom uporabila do potankosti vnaprej pripravljenega vprašalnika, temveč zgolj vodilo za intervju. Vprašanja bom glede na temo razvrstila v pet sklopov: demografija, preživljanje prostega časa in življenjski stil, prakse nakupovanja, odnosi ter vprašanja, povezana z materinskim mitom. S pomočjo treh dimenzij okusa (Holt 1998) bom skušala pokazati, kakšne so razlike med mamicami v načinu potrošnje glede na ekonomski kapital, stopnjo izobrazbe, različne habituse in stopnjo posedovnega kulturnega kapitala. Z razlikami med materialno in formalna estetiko, materializmom in idealizmom ter lokalnim in svetovljanskim okusom bom nakazala razlike med informatorkami/mamami z veliko oziroma malo kulturnega kapitala.

2 MATERINSTVO V ZAVETJU POTROŠNE DRUŽBE

Ključnega pomena za razumevanje potrošne družbe ni zgolj zavrnitev obravnave potrošnje kot nadaljevanje logike proizvodnje, temveč tudi razširitev koncepta »potrošnje«. Potrošnja ne obsega zgolj ekonomske izmenjave, torej zgolj akta nakupa blaga. V razumevanje potrošnje je potrebno vključiti prakse, ki jo obkrožajo (nakupovanje, sanjarjenje, želje), in analizo tekstov, ki to prakso sooblikujejo (oglaševanje, samooblikovalni, terapevtski diskurz v medijih itd.) (Luthar 1998, 120).

Bulc (2004, 55) navaja, da naj bi se potrošniška družba začela vzpostavljati šele v dobi industrializacije, ko je plačano delo omogočalo, da so ljudje tako proizvajalci kot potrošniki. Postopoma se je razvijala nova družba, ki je temeljila na želji po novem, ekonomija pa je bila te novosti več kot voljna zadovoljiti. Spremembe s postfordizmom, ki je vpeljal diferencirane izdelke, ki ustrezajo vse bolj specializiranim potrebam potrošnikov, se odražajo v pospešeni rasti števila izdelkov, ki postajajo vse bolj raznoliki. Procesi proizvodnje, trženja in potrošnje pa te izdelek povežejo z najrazličnejšimi pomeni. Kulturne posledice se kažejo v nastanku različnih življenjskih stilov, vezanih na posebne oblike potrošnih praks in vrednostnih orientacij posameznikov. Funkcionalne značilnosti blaga se vse bolj umikajo, na njihovo mesto pa stopajo estetske in simbolne kakovosti (Bulc 2004, 42–44). V postmoderini postane potrošnja vedno bolj semiotizirana. Oglaševanje napolni izdelke s pomenom in jih poveže z osrednjimi družbenimi vrednotami, kot so prijateljstvo, materinstvo, srečno družino življenje itd. (Luthar 1998, 253).

Razvoj moderne potrošniške družbe poteka skozi tri glavna obdobja v njenem razvoju (Ule 1998, 103):

- obdobje zadovoljevanja mankov in potreb: umeščeno je v čas pred drugo svetovno vojno do sredine dvajsetega stoletja. Subjekt potrošnje se konstruira okrog racionalne presoje o eksistenčnih potrebah posameznika in posameznice ter o zadovoljitvi te-teh z izdelki in storitvami, ki so že na trgu. Luksuzna potrošnja je bila v domeni socialne elite, ki je s presežkom dobrin sporočala svoj socialni položaj;
- obdobje iskanja presežnih užitkov in zadovoljevanja želja: to obdobje zajema šestdeseta, sedemdeseta in osemdeseta leta dvajsetega stoletja. Razvoj industrije omogoča zadovoljevanje ne le potreb, temveč tudi užitkov in želja. Cikličnost želje konstruira vedno nove želje po trenutnih zadovoljitvah. Zaradi vedno več izdelkov na tržišču pride do mešanja elite in množične potrošnje. V tem obdobju pride do množičnega tržnega oglaševanja in medijsko vzpostavljene potrošniške kulture;

- obdobje investiranja v domišljijo in v fantazme o samorealizaciji potrošnikov: v tem obdobju si subjekt potrošnje s pomočjo medijev gradi identiteto in individualni življenjski cilj skozi potrošnjo dobrin in storitev. Ne gre le za težnjo po kakovostnejši izbiri blaga in storitev, temveč za izbiro ustreznih načinov potrošnje, ki bi pripomogli h kakovostnemu življenjskemu stilu posameznika. Gibljemo se od dominacije potrebe k dominaciji želje/presežnega užitka in od tod k dominaciji domišljije.

Jože Vogrinc opozori, da je za razumevanje sodobnega potrošništva odločilno to, da v kapitalizmu usmeritev v trošenje ni več značilnost le vladajočega razreda, temveč se potrošnja razvije v civilizacijsko značilnost. Potrošnja postane globalni fenomen, ki je zajel vse sodobne družbe (Vogrinc 2001, 366–378). »Potrošništvo je edina instanca, prek katere sodobni potrošnik uresničuje svojo fantazmo o tem, da svobodno odloča o svoji usodi in suvereno krmili lastno življenje.« (Kurdiya 2000, 123) Lutharjeva (1998, 130) navaja, da se danes vladajoča vloga potrošne kulture kaže v njeni zmožnosti določanja človeških hrepenenj, upanja, strahov, motivov itd. Ni potrebno, da nekaj počneš, da bi po tem hrepenel, da bi to določalo tvojo željo in da bi bil globoko vpleten v potrošno družbo. Osrednjega pomena je sanjarjenje, načrtovanje, družbenost, estetska refleksivnost – torej subjektifikacija (Luthar 1998, 125).

Potrošnja danes ni v prvi vrsti razkazovalna ali statusna. Potrošniki niso zgolj lovci na status in potrošnja ni zgolj estetska artikulacija razrednega razlikovanja. Ne gre več za klasični sociološki pogled, tipično nezainteresiran za kulturno konstruirane pojave, ki jih preiskuje. Potrošnja je historično specifična »tehnika subjektifikacije«. Nakup in poraba blaga oblikujeta simbolni in pomenski okvir, znotraj katerega želimo razumeti sami sebe in to samorazumevanje prenesti na druge ljudi (Luthar in Ule 1998, 10).

Današnja sodobna potrošnja zajema vse različne družbe, razrede in kombinacije zvez med razredno strukturo družb, kapitalom, produkcijo, politiko, urbanizacijo, različnimi habitusi itd. Postmoderna potrošnja ni fiksna niti količinsko niti kvalitativno in se hitro spreminja. Ključna elementa sodobne potrošnje postaneta moda in okus posameznika (Luthar 1998, 250). »Potrošna kultura povezuje posameznikov intimni, zasebni svet z javnim, družbenim, makrosvetom in temu dovoljuje, da vstopa v zasebnega.« (Luthar 1998, 119) Od potrošnika se pričakuje, da se bolj zaveda posledic svojih izbir za svoje življenje in za svoje okolje. Sodobna senzibilizirana potrošnja od potrošnikov terja večjo mero refleksije. Namesto v zadovoljitev želja in iskanje užitkov raje investira v potrošnikovo domišljijo in fantazme, v njegovo ali njeno sposobnost za lastno kreacijo svojega življenjskega stila (Ule 1998, 105).

Mayumi Takahashi (2014, 93) v svoji raziskavi ugotavlja, da je bistvo razumevanja potrošnje v času materinstva v »skrbni potrošnji«¹ in v prevladujočih ideologijah oziroma mitih, ki obvladujejo materinstvo. V imenu ljubezni, skrbi in predanosti do svojih otrok ter v skladu z vrednostmi širše socialne skupnosti nakupujejo, izbirajo, iščejo nove izdelke in storitve ter se za pomen določenih potrošnih praks pogajajo. S potrošnimi praksami imajo mame v času materinstva odgovorno nalogo, da zagotovijo materialno in čustveno podporo za svoje otroke ter jih povežejo s širšo socialno skupnostjo.

2.1 REPRODUKCIJA MATERINSTVA V POTROŠNIH PRAKSAH

Teoretični pogled na potrošnjo se je spreminjal vzporedno z zgodovinskim razvojem potrošnje. Potrošnja je naprej postala sredstvo za signaliziranje družbenega statusa. Kasneje so teoretiki ugotovili, da potrošnja ni le kazalec razrednih razlik, temveč sredstvo, s pomočjo katerega se razlike med razredi šele ustvarjajo. V obdobju postmodernizma so potrošnjo osvobodili razredne determiniranosti ter jo začeli obravnavati kot pomemben dejavnik pri oblikovanju in izražanju življenjskih stilov. Kot navaja Lutharjeva (1998, 246), je »teorija potrošnje vedno tudi teorija kulture in družbenega življenja v določenem historičnem trenutku«. Hkrati je fiksiranje pomena na določen čas in prostor zelo pomembna funkcija potrošnje (Kurdija in Uhan 2002, 133).

S sociologom Thorstenom Veblenom se je razumevanje in proučevanje potrošnje poglobilo, pojavila se je globlja refleksija družbenih vidikov potrošništva. Veblen je aktualiziral predvsem razprave o razrednih in statusnih vidikih potrošnje, kjer so potrošniške prakse veljale kot manifestacije pripadnosti določenemu prostoru v družbeni hierarhiji (Kurdija in Uhan 2002, 131).

Veblen navaja, da vertikalna statusna struktura v družbi, ki odraža družbeno moč, izhaja iz neenakomerne porazdelitve količine bogastva oziroma denarja. Ugledni posamezniki in ekonomska elita so morali nenehno prikazovati in dokazovati upravičenost svojega prestižnega družbenega položaja z načinom in vrsto potrošnje. To jim je uspelo z razkazovalno potrošnjo (angl. *Conspicuous consumption*) (izbor in nakup pravega blaga ter pravilna uporaba le-tega) in z razkazovalnim brezdeljem (angl. *conspicuous leisure*) (na primer učenje mrtvih jezikov, strogo poznavanje bontona itd.) (Kurdija 2000, 81–83). Brezdelje je učinkovalo predvsem v manjših družbah, kjer so se ljudje med seboj poznali, potrošnja pa v

¹ *Caring consumption* – skrbna potrošnja: potrošnja, ki je namenjena skrbi za druge. Na primer mame nakupujejo izdelke in storitve, ki so namenjeni skrbi za otroka.

večjih družbah z medsebojno nepoznanimi pripadniki. Življenje v mestu je na primer zahtevalo neprestano dokazovanje finančnega premoženja prek potrošnje, medtem ko so na podeželju za finančni ugled posameznika zadoščale že informacije o posedovanju prihrankov, ki so krožile s sosedskimi govoricami. Potreba po razkazovalni potrošnji je pripeljala tudi do tega, da je žena postala nosilka obredne potrošnje dobrin, ki jih proizvaja mož (Veblen 1998, 223–235). Ženska tako zaseda mesto subjekta kot objekta razkazovalnosti. Če je moškemu uspelo ohraniti status brezdelne žene (in morda tudi otrok), je to lahko bil temelj njegovega družbenega ponosa. »Mit o brezdelni ženi« se je ohranil do danes in pomeni poseben ugled za moškega (na primer gospa doktorjeva ali gospa žena uspešnega podjetnika) (Kurdija 2000, 86–87).

Neprestano dokazovanje sposobnosti plačila je edino praktično sredstvo za ustvarjanje vtisa na nevešče opazovalce vsakdanjega življenja. V moderni družbi je razširjena tudi udeležba na večjih srečanjih, kjer se ljudje ne poznajo med seboj, na mestih, kot so cerkve, gledališča, hoteli, plesne dvorane, parki, trgovine in podobno. Da bi naredili vtis na te prehodne opazovalce, moramo javno pokazati svojo finančno sposobnost v njim razumljivih kodah. Zato je razumljivo, da gre trenutni razvoj v smeri intenziviranja koristnosti razkazovalne potrošnje v primerjavi z brezdeljem (Veblen 1998, 234).

Povzemanje pravil in standardov višjih slojev se je kmalu pokazalo tudi med nižjimi sloji. Sčasoma so elite začele opuščati določena vedenja in potrošne prakse, ki so jih nato prevzeli nižji sloji. Višji sloji so opuščali stare označevalce statusa, jih prepuščali sloju tik pod seboj in se oprijemali novih (hkrati zavračajo okuse tistih spodaj). Sociologija to označuje s pojmom »kapljanje potrošnih okusov« (Simmel v Luthar 1998, 122).

Lutharjeva (1998, 122) navaja, da kritiki »teorijo kapljanja« zavračajo, saj ne obstajata ena homogena kultura in ena kultura okusa, ki ga sprejemajo vsi razredi, bolj je možno kapljanje »počez« ali pa celo »kapljanje navzgor«. Hkrati Veblen tudi ne govori o pomenu blaga, temveč le o njegovi funkciji označevalca statusnih razlik.

Veblenu gre zasluga za dve stvari: prva je prepoznavna mehanizmov potrošnje, njihovih motivov in posledic, ki so predvsem socialne narave. Potrošnjo razume kot socialno strategijo, kjer morajo višji razredi oziroma družbena elita neprestano dokazovati svoj status z načinom in vrsto potrošnje (Kurdija in Uhan 2002, 131). Hkrati pa predstavi tudi nekatere pomembne vzroke za zgodovinsko afirmacijo potrošnje in potrošništva. Zgodovinske spremembe (zaton poznofeudalnih in vzpon zgodnjekapitalističnih družbenih razmerij) so utrdile potrošnjo kot nov pripomoček za socialno mobilnost (Kurdija 2000, 87).

Slika 2.1: Pridem marca

Slika 2.2: Buci buc

»Biti mama« oziroma »postati mama« je še vedno eden izmed glavnih ciljev v življenju ženske. Kot navaja Ksenija Vidmar Horvat (2013, 18), se za moderno žensko začne zgodba o materinstvu, ko je bil sprejet konsenz, da je roditi in vzgajati otroka vrhovna oblika njene osebne izpolnitve. Ko ženska zanosi in čaka na svojega otroka, želi ta »status« vsem pokazati. Ne samo, da se oblači v taka oblačila, ki pokažejo spremenjeno obliko telesa, temveč tudi v, na primer, majice, ki nedvoumno pokažejo njen trenutni status (glej sliki 2.1 in 2.2). Veblen govori o razkazovalni potrošnji, na tem mestu pa bi lahko govorili o »razkazovalnem materinstvu«. Veblen sicer pojasnjuje, da mora predvsem višji razred z načinom in vrsto potrošnje dokazovati svoj višji status, nosečnice in mlade mamice pa želijo kazati ta svoj status ne glede na razredno pripadnost, saj naj bi na ta način dokazovale svoje mesto v družbi. Za mame je pomembno, da vedo, katera otroška igrišča so primerna za otroke, kateri parki, igrala in lokali. Hkrati jim je tudi pomembno, da so tako one kot njihovi otroci lepo urejeni. Če apliciram Kurdijo (2000, 53), lahko rečem, da mlade mamice z razkazovalnimi potrošnimi praksami označujejo svoj življenjski stil kot način življenja, ki je povezan z določenim družbenim statusom – materinstvom. Ni pomembna razredna omejenost, temveč se poudarjajo razkazovalna ravnanja (Veblen 1998, 229). Ker je za Veblena potrošnja primarni znak družbenega položaja in zagovarja razumevanje potrošnje skozi identiteto, bi lahko rekli, da želi ženska, ko postane mama, svoj novi položaj s potrošno prakso čim prej pokazati in dokazati (v Švab 1998). Nakupov ne opravlja le z vidika potrebnosti in praktičnosti, temveč tudi zaradi simbolne vrednosti, ki jo predstavljajo izdelki (Edwards 2000). Falk navaja, da ne gre zgolj za potrjevanje družbenega statusa ali identitete, ki kaže, da si nekdo takšen avto lahko privošči, temveč za dejstvo, da on pripada tistim, ki imajo porscheja – kar koli že to pomeni drugim, tako tistim, ki ga nimajo, kot tistim, ki ga imajo (Falk 1994, 129).

Colina Campbella namesto funkcionalne potrošnje zanima sprememba v subjektiviteti potrošnika, ki omogoča »idealistično« potrošnjo. Postavi si vprašanje, kakšni so idejni pogoji za vzpon potrošne kulture. Obdobje zgodnje moderne je s svojim kultom ekspresivne individualne svobode posameznika temeljnega pomena za razvoj potrošniškega habitusa (Luthar 2002, 251).

Campbell v svojem delu izhaja iz zgodovinskih okoliščin poznega protestantizma in iz obdobja romantike. Spremembe v procesu produkcije v tem obdobju potekajo vzporedno s spremembami v procesu potrošnje. Zadovoljenje nujnih človekovih potreb naj bi v celoti nadomestila potrošnja, ki nujno presega meje osnovnega zadovoljenja potreb (Kurdija in Uhan 2002, 134). Uletova (1998,103) navaja, da gre za zgodovinski premik v moderni potrošniški družbi, in sicer od preproste zadovoljitve potreb k realizaciji želja in ponujanja užitek.

Glavno gonilo novodobne potrošnje in sodobnega subjekta potrošnje je želja. Potrošnik dobrin ne potrebuje več, temveč si jih želi. Želje v osnovi ni moč potešiti. Zavita je v neskončno zanko vnovičnega pojavljanja. Deluje kot neskončna iluzija, ki se poganja na način, da nikoli ne doseže cilja (Kurdija 2000, 122). Motor sodobne potrošnje torej niso dobrine, temveč želja – želja, da bi si nekaj želeli (Kurdija in Uhan 2002, 135).

Za razumevanje bistva Campbellove teorije je nuno razlikovanje med tradicionalnim in modernim hedonizmom. Razlika se kaže na ravni iskanja užitka med starim in novim pristopom (Kurdija 2000, 119). Tradicionalni način temelji na spektaklu, konkretnem dogodku ali praksi, ki zagotavlja užitek (v hrani, pijači, spolnosti itd.). Moderni hedonizem pa zaznamuje ravno implementacija užitka v vsak najmanjši segment posameznikovega življenja. Zadovoljstvo se skuša najti v vsakem še tako majhnem in nepomembnem elementu posameznikovega vsakdana (Kurdija 2000, 119). Na primer mamice uživajo v kupovanju oblačil in opreme za otroke, urejanju sobice za novega člana, izbiranju imena, mazanju nosečniškega trebuha itd. Kot pojasnjuje Campbell (1998, 16), moderni hedonizem ni več osredotočen na občutke, temveč na čustva. Čustva so zmožna nuditi neskončno močne vire užitka, saj so stanja močnega vznemirjenja. Vsako čustvo (tudi negativno, na primer strah, jeza, bolečina in ljubosumje) je lahko užitka poln dražljaj, le da mora posameznik imeti možnost »nadzorovati« čustvo.

Realnost značilno prilagajamo nudenju užitka, da izpuščamo drobne neprijetnosti življenja in da dodajamo tisto, kar bi bila v realnem življenju srečna naključja. V domišljiji ustvarjena

izkušnja postane popolna vizija življenja. Sčasoma se lahko razvijejo sanjarjenja, ki postanejo »alternativni svetovi« ter se vse bolj oddaljujejo od tega, kar naj bi človek razumno pričakoval od realnosti (Campbell 1998, 17). Sanjarjenje se od navadnega fantaziranja razlikuje po tem, da zadeva dogodke in scenarije, ki se lahko v resnici enkrat v prihodnosti zgodijo, na primer nosečnost – rojstvo. Sodobni potrošniki si bolj želijo nov izdelek kot že znanega predvsem zato, ker jim to omogoča, da lahko verjamejo, da si z njegovo pridobitvijo in uporabo lahko priskrbijo prijetna doživetja, na katera v realnosti še niso naleteli. V novi izdelek je namreč mogoče projicirati nekaj idealiziranega občutka, ki smo ga že izkusili v sanjarjenju, a ga ni mogoče povezati z znanimi izdelki, ki jih že trošimo. »Užitki, povezani z izmišljanjem »popolnih scenarijev«, so neposredno povezani s predstavami o sebi kot »popolni« osebi, ki uteleša ta ali oni ideal.« (Campbell 1998, 17–22)

Ravno užitek v imaginaciji in hrepenenje po užitku pripeljeta do stalne potrošnje novosti. Z nekim objektom povezujemo upanje po popolnem ugodju in absolutno »dobrem«, ko pa ta predmet kupimo, postane realnost. Nakup je pripeljal do razočaranja. Moderni potrošnik kupuje vedno nove stvari, saj stari, znani in preizkušeni ne zmorejo več utelešati sanj in obljubljeni izpolnjenja. To potiska naprej krogotok, iz katerega nastaja spiralno gibanje: želja – nakup – uporaba – razočaranje – nova želja. Etika sodobne potrošnje je usmerjena na iskanje lastne idealne podobe, to pa je gotovo najpogostejša tema ženskega sanjarjenja (Luthar 2002, 257).

»Motor potrošne dinamike je v spodletelosti polne realizacije želje.« (Kurdija 2000, 123) Za sodobno potrošniško družbo je značilno, v kolikšni meri posamezniki razpolagajo z dobrinami, in hkrati, v kolikšni meri jih pridobivajo. Ni pomembna samo visoka raven pridobivanja, temveč tudi visoka raven kroženja dobrin. Glavna motivacija potrošnikov je želja, da bi v realnosti izkusili to, kar so že užili v domišljiji. Fokus želje tako ni samo predmet sam, temveč izkušnja, ki jo je mogoče prinesla posest tega predmeta (Campbell 1998, 20). Kot navaja Lutharjeva (2002, 257), je iskanje ugodja v potrošnji tesno povezano s sposobnostjo predvidevanja prihodnosti. Objekt in realizacija sta potisnjeni v prihodnost ter tako oblikujeta stanje prijetnega neugodja. Potrošnja ni izraz statusnega materializiranja in želje po lastnini, temveč izraža romantično hrepenenje postati drugi. Želeti in ne imeti je glavni motiv iskanja ugodja. Na portalu Bibaleze.si mamica tako opisuje svojo izkušnjo, ko je izvedela za nosečnost: »Z vsakim mesecem sva se bolj in bolj veselila novembra in prihoda najine male štručke. Vedela sva, da je punčka. Začeli so se nakupi, priprave, materinska šola, porodniška ... Oh, kako je življenje lepo. Mislila sem, da sanjam. Končno se mi dogaja, postala bom mamica!« (Končno postala bom mamica (4. april 2015))

Nosečnice si zamišljajo, kakšne mame bojo, kakšno bo življenje z dojenčkom ali novim otrokom, in hkrati tudi nakupujejo s tem v mislih, da bodo najboljše mame, kar so lahko, in da bo njihov otrok izpolnil vse njihove želje. Če so razlike med željami oziroma idealom materinstva, ki si ga ženska ustvari na podlagi družbeno pričakovanih predstav, in realnostjo prevelike, se to lahko izraža v razočaranju, jezi, žalosti in konec koncev tudi v poporodni depresiji.

Campbell pokaže, da trošenja ni zgodovinsko nič novega. Nov je le način, kako predmeti potrošnje zadovoljujejo potrošnika. Potrošnik ne uživa toliko ali sploh ne v fizičnih aktih trošenja, temveč je jedro uživanja v procesu potrošnje in njenih imaginativnih rabah in pomenih. S Campbellom prvič usmeritev v trošenje ni le značilnost vladajočega razreda ali njegove elite, temveč vseh družbenih skupin (Vogrinc v Campbell 2001, 365).

Goodwinova in Huppatzova (2010, 83) navajata, da se skozi vsakdanje potrošne prakse materinstva razred producira in reproducira. Materinske prakse so v osnovi vedno razredne prakse in mame participirajo v procesu izgradnje razredne delitve in identitete. Pri tem se avtorici naslanjata na sociologa Pierra Bourdieuja, ki je svoje zanimanje usmeril v proučevanje povezave med potrošnjo, kulturnimi praksami in družbenim razredom. Za razliko od Veblena je potrošnjo obravnaval kot sredstvo za vzpostavljanje družbenih razlik in ne le kot refleksijo razrednih razlik. Glavna ugotovitev Bourdieuja je bila, da razlike med razredi niso le odraz neenakomerne porazdelitve količine denarja, temveč so pomembne tudi kulturne razlike in predvsem razlike v izobrazbi. Za razumevanje njegove teorije je ključnega pomena kapital, s katerim označuje vse tiste dobrine ali lastnosti posameznih akterjev, skupin ali razredov, ki so družbeno redke in zaželene ter si jih zato družbeni akterji poskušajo prisvojiti. Bourdieu razlikuje med tremi oblikami kapitala:

ekonomskim kapitalom, ki je lahko institucionaliziran v obliki lastnine in pravi in je tako in neposredno spremenljiv v denar; kulturnim kapitalom, ki je lahko institucionaliziran v obliki izobrazbenih kvalifikacij in je pod določenimi pogoji spremenljiv v ekonomski kapital; in socialnim kapitalom, ki je lahko institucionaliziran v obliki plemiškega naslova in sestoji iz družbenih obligacij in je pod določenimi pogoji spremenljiv v ekonomski kapital (Bourdieu 1986, 243).

Ekonomskemu kapitalu je dodal tudi kulturni kapital, ki pomembno vpliva na način potrošnje (Miles 1998, 21–22). Učinki posedovanja simbolnega kapitala so kompetenca in predvsem prestiž, ki podeljuje »distinkcijo« v primerjavi s tistimi, ki ga posedujejo v manjših količinah (Škerlep 1998, 33).

Osrednji pojem za razumevanje Bourdieujeve teorije je koncept habitusa, ki pomeni »sistem dispozicij«, ki določajo posameznikovo vsakdanjo prakso, ki se v razslojenem družbenem prostoru kaže kot tipičen vzorec posameznikovega vedenja in delovanja, to je kot določen življenjski stil oziroma njegova družbena identiteta (Škerlep 1998, 31). Vsak družbeni razred ima svoj tipični habitus ali vsaj podobno strukturo nagnjenj (Kurdiya 2000, 56). Habitus se izraža prek okusa, ki ga je Bourdieu definiriral kot iz habitusa izhajajoči skupek preferenc, ki opredeljuje posameznikove izbire. Habitus se tako kaže prek načina prehranjevanja, oblačenja, izbire opreme za otroke, izbire pohištva, medijskih vsebin. Količina in vrsta kulturnega kapitala lahko določata posameznikov življenjski stil, ki je pogojen z etosom razreda, ki mu posameznik pripada. Posameznikova pripadnost določenemu razredu predstavlja zanj določene pogoje eksistence, ki oblikuje njegove individualne dispozicije, ki so združene v habitusu (Škerlep 1998, 39–40). Otrok odraža kulturni kapital, materialni in socialni status svojih staršev ter hkrati deluje kot ventil za njihove potrošniške želje, ki se kažejo v nakupovanju, na primer boljših znamk oblek za otroka (čeprav otrok tega še ni sposoben ceniti/razumeti). S takšno vrsto potrošnje želijo mame narediti vtis na svojo socialno mrežo in izkazati svojo prestižni ekonomski položaj. Drug pomembnejši razlog pa je, da s takšnim nakupom želi pokazati drugim, kako skrbna in predana mama je (Dedeoglu 2006, 296).

Bourdieu (1979/2000) je leta 1979 objavil rezultate empirične raziskave francoske družbe v šestdesetih in sedemdesetih letih prejšnjega stoletja. Francosko družbo je razdelil na tri velike razrede: delavski razred, srednji oziroma meščanski razred, vladajoči meščanski razred, ki jim doda še aristokracijo. Kot najpomembnejši kazalec socialnega statuta uporablja »poklic« oziroma »pozicijo posameznika v produkcijskem procesu« (Škerlep 1998, 34). Tako loči »visok/legitimen« okus, ki je značilen za vladajoči razred. V visokem razredu se pojavi bolj ali manj zavestna stilizacija življenja. Za »sredinski okus«, značilen za srednji razred, ni pomembna le substanca, temveč tudi »videz«. Z videzom se skušajo ločiti od vulgarnosti delavskega razreda in se povzpeti po družbeni hierarhiji življenjskih stilov. Delavski razred zaradi nizke finančne zmožnosti privzame predvsem »okus nuje« oziroma »popularni okus« (Škerlep 1998, 42). Izobrazba je pri tem ključen dejavnik razlik. Okus je odraz kulturno-družbenih vzorcev in nazorov, ki jih posameznik sprejme ter skozi katere izraža sebe in svoj položaj v družbi. Vrsta in način potrošnje pri tem igrata pomembno vlogo (Bulc 2004, 76–81). Kot navaja Škerlep (1998, 42), se posamezniki in skupine skušajo po svojih izbirah in življenjskem stilu razločiti od tistih, ki so pod njimi, in približati tistim, ki so nad njimi. Vrednostna razlikovanja izhajajo iz zaznave lastne pozicije v odnosu do pozicije drugih. Da

skupina ali posameznik poudari svojo različnost od razreda pod njo in se poskuša po podobnost približati skupini, ki jo prepozna kot posedovalca legitimnosti življenjskega stila nad njo, pogosto uporabi namerne strategije, lahko pa se dogajajo povsem spontano.

Bourdieu opozarja, da je dinamika družbenih identitet globoko vezana na socialne pogoje, v katerih se posamezniki in družbene skupine razvijajo (v Škerlep 1998, 45). Kritiki Bourdieuju očitajo, da je na račun privilegiranega razreda pozabil na druge identitete in drugačne oblike razlikovanja (etične, spolne, generacijske, subkulture) (Luthar 2002, 249). Osredotoča se samo na močno hierarhizirane družbene in kulturne strukture Francije ter ne namenja veliko pozornosti množični kulturi (na primer televiziji) (Bennett in drugi 2012, 270).

3 RAZRED IN MATERINSTVO

»Razred opredeljujeta tako njegov dejanski obstoj kot percepcija razreda, tako potrošnja – in ni potrebno, da je razkazovalna, da bi bila simbolična – kot položaj v produkcijskih odnosih ...« (Bourdieu 2000/1979, 483)

»Petrošnja, razkazovanje materialnih in kulturnih dobrin so že skozi zgodovino pomenili moč in dominacijo.« (Crompton 2008, 166) Skozi zgodovino smo bili priča trem različnim razrednim družbenim ureditvam: sužnjelastništvu, fevdalizmu in kapitalizmu. Znotraj teh družb obstaja delitev na glavna razreda, ki sta: vladajoči razred (gospodarji, fevdalci, buržoazija ipd., ki so lastniki proizvodnih sredstev) ter podrejeni razred (sužnji, tlačani, proletariat ipd.) in lastnik delovne sile (Haralambos in Holborn 1999, 41). Barnard (2005, 137) navaja: »Posameznikovo razmerje do proizvodnih sredstev ali sil določa, kateremu družbenemu razredu bo pripadal.« Meje med njim so se kazale tudi s potrošnjo. Najvidnejša razlika med njimi se je kazala pri potrošnji oblačil. Natančno so bila opredeljena pravila in kodeksi oblačenja. Elita je bila vedno oblečena drugače kot predstavniki nižjih slojev. Potrošnja oblačil ima tako že od nekdaj tako povezovalno funkcijo, saj enako oblečene ljudi povezuje v en razred, kot tudi ločevalno funkcijo. Prvo mobilnost med razredi je omogočilo obdobje kapitalizma. Potrošnja ni več zank družbenega razreda, temveč so se razredni odnosi s pomočjo potrošnje šele konstruirali (Barnard 2005, 144). Potrošnja tudi danes ohranja funkcijo razredne diferenciacije, ki se odraža v različni potrošnji kulturnih dobrin, oblačil, hrane, opreme za otroke, igrač itd., vendar je kapitalizem prinesel večjo mobilnost med razredi ter večji poudarek na iskanju posameznikovega idealnega življenjskega stila, idealne podobe in iskanju identitetne izpolnitve. Lutharjeva (2014, 11) navaja, da čeprav je v sodobnih družbah manj ritualne diferenciacije med statusnimi skupinami, kultura še vedno (čeprav bolj kompleksno in manj očitno) signalizira razredno pripadnost, pomaga ohranjati razredne razlike in pogojuje življenjske priložnosti posameznika.

V sodobni družbi potekajo nove oblike družbenega razlikovanja predvsem na ravni potrošnje kot specifične oblike kulture. Vsaka družba ima svoje simbolne determinante, s pomočjo katerih se posameznik identificira kot del določenega družbenega prostora oziroma kot pripadnik določenega družbenega razreda. Kulturni kontekst je bistven za določanje koristnosti stvari. Tako ima vsaka stvar v vsakdanjem življenju kulturni pomen in služi kot pomenski zaznamovalec v družbenih odnosih. Vse družbe, tako moderne kot tradicionalne, ustvarjajo pomene skozi uporabo materialnih stvari. Materialne dobrine so tisto sredstvo, s

pomočjo katerih ustvarjamo vidne in subtilne kategorije ter s pomočjo katerih opredeljujemo ljudi v današnji družbi (Lury 1996, 10–12).

Raznovrstne obravnavne (v okviru sociologije kulture, študij stratifikacije, sociologije neenakosti, medijskih študij, kulturnih študij itd.) zveze med razredom, kulturo in potrošnjo ter vloge kulturnega kapitala v družbenem razlikovanju se v grobem delijo na tri različne pristope, ki so: (1) Bourdieuevski pristop, (2) pristop radikalne individualizacije (ta pristop razred obravnava kot historični fenomen in pravi, da v sodobnih družbah o razrednem strukturiranju ne moremo več govoriti) in (3) teza o večvrstnosti (omnivornosti) oziroma enostranskosti (univornosti) kulturne potrošnje (Luthar in Kurdija 2011, 893).

Podobno kot Lutharjeva izhajam iz stališča, da razlika med razredi ne obstaja samo zaradi razlike v ekonomskem kapitalu, temveč tudi zaradi neenake distribucije kulturnega kapitala ali »simbolnega bogastva«. Kultura tudi v sodobni družbi še vedno ohranja razredne razlike in pogojuje življenjske priložnosti posameznika, zato se bom v nadaljevanju osredotočila predvsem na prvi in tretji pristop.

Družbeni razredi se po Bourdieuevem mnenju vzpostavljajo skozi mreže, ki nastajajo s kombinacijo oblik habitusa in različnih oblik kapitala (ekonomski kapital, kulturni oziroma simbolni kapital, socialni kapital). Ekonomski in kulturni kapital sta skupaj z vrstami habitusov podlaga za oblikovanje družbenih razredov (Kurdija 2000, 57). Bourdieu svoje razumevanje razmerja med kulturo in razredom črpa iz svoje teorije okusa. Navaja, da so kulturne preference družbeno funkcionalne in imajo ključno vlogo v razredni reprodukciji sodobnih družb (Luthar in Kurdija 2011, 893). Za Bourdieuja je okus označevalec družabnega razreda in posebnega razrednega habitusa (Luthar 2002, 249). »Okus kvalificira in kvalificira tudi tistega, ki klasificira.« (Bourdieu 1984, 6) Mi smo kvalificirani prek svojih klasifikacij in klasificiramo druge prek njihovih. Medtem ko takšne strategije klasificiranja same po sebi ne proizvajajo družbenih neenakosti, pa njihovo ustvarjanje, označevanje in vzdrževanje te neenakosti legitimira (Storey 2012, 333–334). »Hierarhija okusa je preslikana na hierarhijo družbenega razreda in prva se upravlja za legitimiranje druge.« (Storey 2012, 335) Sodbe o okusu vedno vključuje predstavo o nas samih ter poskušajo kvalificirati in soditi o okusu drugih. Razprave o okusih so vedno poskus vzpostaviti svoj okus kot normativno veljavnejši od drugačnega okusa. Preference do določene hrane, počitnic, televizijske oddaje so indikatorji razrednega okusa (Luthar 2002, 249). S tem ko izpostavljamo, kaj potrebujemo za otroka, je to vedno tudi sodba o tem, »kako naj bi živeli« in »kaj je prav«. Izjava o tem, » kaj

je univerzalno lepo in okusno«, je vedno poskus svojo kulturno presojo narediti veljavnejšo od kulture drugih. Kot navaja Bennett (in drugi 2012, 267): »Estetske sodbe razlike razreda transponirajo v razlike okusa in obratno, te s tem utrjujejo ločnice med razredi in zagovarjajo prevlado vladajočega razreda.« V kulturnih izbirah je sposobnost prevladujočega razreda, da vrednosti, ki je pripisana razlikam, vsili na način, da nekatere te izbire štejejo kot »legitimne« (Bennett in drugi 2012, 267). Pokaže, kako se poljubni okusi in poljubni načini življenja nenehno preobražajo v legitimni okus ter edini legitimni način življenja (Storey 2012, 333).

Bourdieu (v Storey 2012, 333) trdi, da družbene prakse kulturne potrošnje, ki obsegajo ustvarjanje, označevanje in vzdrževanje družbene razlike, utrjujejo in legitimirajo oblike moči in dominacije, ki so ukoreninjene v ekonomski neenakosti. To pomeni, da če tudi je razredna prevlada v osnovi ekonomska, je oblika, ki jo ta prevzema, kulturna. Vir družbenih razlik in družbene moči je tako simbolno premeščen iz ekonomskega polja v polje kulturne potrošnje. S tem se zdi, da je družbena moč rezultat specifične kulturne dispozicije. Na ta način proizvodnja in reprodukcija kulturnega prostora prispevata k proizvodnji in reprodukciji družnega prostora, družbene moči in razrednih razlik (Storey 2012, 333). Če kultura razlikuje ljudi tako v smislu ločevanja kot v smislu povišanja enih nad druge, iz tega sledi, da potemtakem nimamo opraviti le z družbenim razlikovanjem, temveč tudi z družbeno neenakostjo. Kultura je prek udejanjanja okusa uporabljena za ločevanje uglednih od vulgarnih, družbeno »visokih« od družbeno »nizkih« – in to skozi potencialno neskončno število merskih lestvic (Bennett in drugi 2012, 267).

Bourdieu (v Bennett in drugi 2012, 267–268) navaja, da kompetentnost v »legitimnih« kulturnih kodih konstruira »kulturni kapital«, ki je med družbenimi razredi porazdeljen neenakomerno oziroma je oblikovan v skladu z različnimi izkušnjami in pogoji eksistence različnih družbenih razredov.

Po Bourdieuju (v Luthar 2014, 11) lahko kulturni kapital opredelimo kot neke vrste premoženje, ki se lahko podobno kot ekonomski kapital akumulira in se skozi generacije reproducira. Kulturni kapital obstaja v treh oblikah: v utelešenem stanju (v obliki uma in telesa), v objektiviranem stanju (v obliki kulturnega blaga, na primer slike, knjige, instrumenti itd.) in v institucionalizirani obliki (izobrazba). Prvi dve obliki kapitala posameznik dobi predvsem v svoji družini (Luthar 2014, 11). Koncept kulturnega kapitala opravlja dve nalogi: prva poskuša razložiti, kako so prednosti rojstva ali premoženja prevedene v družbeni prestiž, druga pojasni mehanizme, prek katerih so vzorci družbene realnosti reproducirani v šolskem

sistemu in skozi njega (Bennett in drugi 2012, 267). Kulturne izbire (okusi, prakse, preference) se uporabljajo za označevanje družbenih razlik in hkrati tudi za vzpostavljanje, ohranjanje in uprizarjanje družbene neenakosti, saj so razlike skozi kulturne distinkcije prevedene v hierarhije (Luthar in Kurdija 2011, 986). Bourdieu trdi, da kar ljudje trošijo, ne odraža zgolj distinkcij in razlik, ki so umeščene drugje, a jih potrošnja naredi vidne, temveč da je kulturna potrošnja sredstvo, s katerim se te proizvajajo, vzdržujejo in reproducirajo (v Storey 2012, 333).

Družbeni razredi imajo različne vzorce kulturnega okusa in kulturne potrošnje ter vzorce odklanjanja in averzij kot del njihovega značilnega življenjskega stila. Notranja konsistentnost ali semantična enotnost teh stilov in relevantno velike razlike med razredi so produkt in izraz habitusa, to je družbeno konstituiranega »sistem dispozicij«, ki ima ključen vpliv na percepcije in prakse ter je izraz razrednih razmerij (Luthar 2014, 68).

Bourdieu razreda in statusa ne razume kot dveh povezanih, toda ločenih vidikov družbene stratifikacije, temveč meni, da ekonomski in simbolni vidik soobstajata v isti realnosti (Luthar in Kurdija 2011, 986). Po Webru sta status in razred kot ekonomski kategoriji ločeni, pri Bourdieuju pa se ti dve kategoriji tesno ujemata, saj status razume kot simbolni vidik razredne strukture (Luthar 2014, 69). »Razlika med razredom in statusom se običajno interpretira kot razlika med subjektivnimi in objektivnimi vidiki diferenciacije.« (Luthar 2014, 68) Luthar in Kurdija (2011, 986) v svojem članku navajata: »Razlikovanja med razredi se konstituirajo skozi družbene prakse, torej mikropolitike vsakdanje družbene interakcije, skozi katero se razredi uprizarjajo. Družbene kolektivitete, ki lahko izhajajo iz teh praks, pa vzpostavljajo simbolne meje med posamezniki, pripadniki različnih razredov in razrednih frakcij.« (Luthar in Kurdija 2011, 986)

Ayla Özhan Dedeoglu raziskuje potrošne prakse materinstva na primeru turških mam. Opisuje izobraženo »dobro mamo²« srednjega razreda z velikimi ambicijami za svoje otroke. Kot navaja Dedeoglujeva (2006, 301), želijo narediti »superotroka«, ki je odličnega zdravja, pameten, talentiran, ima najboljšo izobrazbo, skratka ima oziroma naredi najboljše od vsega možnega. Za to je potrebna čista in urejena hiša; vsa hrana in pijača, igrače ter vsa ostala otroška oprema mora biti naravna, brez umestnih primesi in vedno čista. Obsedene so s sestavinami hrane; vsa hrana mora biti ekološka, organska, sveža in naravna. Otroke oblačijo

² Ayla Özhan Dedeoglu (2006) navaja, da »dobra mama« postavlja nekakšen normativ za biti mama. »Dobra mama« je osredotočena na otroka in svoj dom. Interese, želje in potrebe svojih otrok postavlja pred svoje lastne. Otroku posveča nedeljeno pozornost, osredotočenost in naklonjenost. Skrbi za otrokove, čustvene, logistične, socialne, ekonomske in intelektualne potrebe ter mu je vedno na voljo, hkrati daje vse svoje potrebe in želje na stran, brez da bi se počutila izčrpana. Za materinstvo se sklepa, da je to glavni cilj in izpolnitev želja vsake ženske (Dedeoglu 2006, 298).

v oblačila iz kakovostnega bombaža in kupujejo ortopedske čevlje, ki so hkrati tudi lepi na pogled. Veliko razpravljajo o primernosti in kakovosti igrač, ki so izbrane tako, da otrok ob njih razvija svoje spretnosti, potenciale, ustvarjalnost, samostojnost. Obsedene so skoraj z vsem, kar je povezano z »dobrim«materinstvom in potrošnimi praksami za doseg cilja – narediti svojega »superotroka« (Dedeoglu 2006, 298). »Superotrok« je odraz socialnega in ekonomskega statusa mame ter sredstvo za primerjavo z drugimi oziroma sredstvo za vzpostavljanje superiornega odnosa (Dedeoglu 2006, 307).

Bourdieujeva teoretska zasnova je torej uporabna, kadar pojma kulturnega kapitala ne razumemo kot pojem s fiksno konceptualno vsebino, temveč ga uporabljamo historično (Luthar in Kurdija 2011, 987)

Po mnenju pristašev teze o omnivornosti in univornosti zveza med visokim razrednim položajem in potrošnjo visoke kulture, ki jo utemeljuje Bourdieu, ne velja več (Luthar in Kurdija 2011, 989). »Za kulturno potrošnjo elit je značilna večvrstnost (omnivornost), za nižje sloje pa enostranskost (univornost) kulturne potrošnje in okusa.« (Luthar 2014, 70) Zagovorniki tega pristopa pravijo, da smo v sodobnosti priča preoblikovanju Bourdieujevega modela, ki temelji na dvojnosti med visoko in nizko kulturo, v model potrošnje, ki je strukturiran na osnovi razlikovanja med omnivornimi potrošniki z visokim kulturnim kapitalom in statusom (ti potrošniki konzumirajo raznovrstno kulturo in črpajo tako iz popularne kot iz visoke kulture) ter univornimi potrošniki z malo kulturnega kapitala in z nizkim statusom (ki so v svoji kulturni potrošnji bolj enostavni, preprosti in konzumirajo predvsem komercialno popularno kulturo). Najpomembnejša značilnost tistih z visoko stopnjo kulturnega kapitala je širok razpon preferenc, značilnost tistih z nizkim kulturnim kapitalom pa omejenost na najbolj množične komercialne zvrsti kulture (Luthar 2014, 71).

Peterson in Simkus (v Luthar in Kurdija 2011, 990) navajata nekaj razlogov, zakaj po njunem mnenju pride do te spremembe v kulturni potrošnji: večja družbena mobilnost povzroči, da postaneta visoka kultura in sposobnost »branja« te kulture dostopnejši. Izključevanje je postalo vedno manj legitimno in ga je vedno težje vzdrževati, tudi zaradi spremembe vrednot glede spolnih, etničnih, religioznih in rasnih razlik. Prišlo je do sprememb v kulturi in do nove generacijske politike, kjer popularna kultura, na primer rock, ni nekaj, kar poslušamo samo, dokler smo mladi, temveč nas spremlja vse življenje. Preoblikuje se politika statusnih skupin, ko elita spremeni strategije distinkcije. Jasna ločitev kulturne potrošnje na visoko in

popularno kulturo ter rigidna pravila izključevanja v bolj mobilnem in globaliziranem svetu niso več način ločevanja.

Študije omnivornosti oziroma univornosti sicer nikoli eksplicitno ne zanikajo homologije med razredom in kulturo, temveč ugotavljajo, da se narava te zveze preoblikuje (Luthar in Kurdija 2011, 991). Elitni okus ni več definiran kot okus za visoko kulturo, temveč se kulturni kapital danes kaže kot sposobnost estetizacije popularnih kulturnih oblik oziroma kot zmožnosti prenosa »estetske percepcije« (gl. Bourdieu 1979/2000) na popularno kulturo. Da bi lahko prišlo do uporabe »estetske percepcije« v polju popularne kulture, mora priti do gentrifikacije popularne kulture, njene notranje diferenciacije in njenega vključevanja v visoko kulturo (Luthar in Kurdija 2011, 991). Kot navajata Lutharjeva in Kurdija: »Omnivori »trošijo« popularno kulturo na specifičen način in kljub temu preferirajo kulturo, ki je v danem historičnem trenutku kategorizirana kot legitimna.« (Luthar in Kurdija 2011, 991)

Omnivornosti/univornosti torej ne smemo interpretirati, kot da kaže na to, da med tistimi z visokim kulturnim kapitalom ni več interesa za distinkcije, temveč pomeni, da so se spremenila pravila, ki so podlaga simbolnim mejam med statusi/razredi (Luthar in Kurdija 2011, 998). Bennet in sodelavci (v Luthar in Kurdija 2011, 998–999) ugotavljajo, da omnivornost kot značilnost tistih z visoko stopnjo kulturnega kapitala in višjim statusom pomeni širši repertoar kulturnih interesov ter da svoj prestiž črpajo iz participacije in poznavanja vrste kulturnih praks. Dominantni družbeni razred ima jasno definiran vzorec potrošnje (kaj, kako in kje trošiti), skupaj s prezirom do množične kulture in tistih, za katere je množična kultura kultura. Spremeni se to, da ne trošijo le visoke kulture, temveč sedaj trošijo mnogo tistega, kar so pred tem kot množično kulturo odklanjali (Storey 2012, 336). Lutharjeva (2014, 71) navaja, da se »kulturne distinkcije kot razredne distinkcije še vedno ohranjajo, vendar pa se izražajo na drugačen način. Višji razredi najverjetneje le spremenijo strategije distinkcije v situaciji, ko jasna diferenciacija kulturne potrošnje na visoko in popularno kulturo ter rigidna pravila izključevanja niso več učinkovit način distinkcije.«

Danes je potrošnja popularne kulture neizogibna, zato postane diferencirana potrošnja določenih vrst popularne kulture vir družbenih distinkcij. Strategije simbolnega razlikovanja se sicer spreminjajo, vendar ne izginjajo. Te spremembe so rezultat spreminjanja razmerij v produkciji, distribuciji in potrošnji množične/popularne kulture ter visoke kulture in splošnega poglobljanja (Luthar in Kurdija 2011, 1000).

Osrednja Bourdiejeva ugotovitev, da je visoka kultura označevalec višjega položaja v družbeni hierarhiji, v postindustrijski družbi ne velja več (Luthar 2014, 73). Douglas B. Holt (1997, 101) navaja, da visoka kultura ni več v jedru Bourdiejeve teorije, temveč je le posebna instanca delovanja teorije okusa in razreda v specifičnih historičnih okoliščinah. Holt (1998, 1) opisuje šest dimenzij okusa, na osnovi katerega razlikuje informatorje z veliko oziroma malo kulturnega kapitala: (1) materialna estetika proti formalni estetiki, (2) materializem proti idealizmu, (3) skupnostna oblika potrošniške subjektivitete proti individualni obliki potrošniške subjektivitete, (4) referenčna interpretacija proti kritični interpretaciji, (5) lokalni okus proti svetovljanskemu okusu, (6) avtotelične prostočasne dejavnosti proti samoizpolnjujočim prostočasnim dejavnostim. Te dimenzije okusa predstavljajo nekakšno nadaljevanje Bourdiejeve teorije (1979/2000) ter podpirajo ugotovitve, da omnivori z veliko kulturnega kapitala rajši in pogosteje trošijo širši spekter tako popularne kot visoke kulture kot pa univori z manj kulturnega kapitala. Ker morajo ljudje z visoko stopnjo kulturnega kapitala uspešno sodelovati v različnih socialnih okoljih, kjer potrošnja služi kot eden izmed načinov za medsebojno vplivanje, imajo razvit raznolikejši okus. Holt navaja, da ni samo okus za raznolikost, temveč je tudi potrošnja omnivorov strukturirana skozi sotočje okusov – svetovljanstvo, samoizpolnjujoče prostočasne dejavnosti, eksotičnost, dekomodifikacija, poznavalstvo. Vse te lastnosti prispevajo k raznolikosti vzorcev potrošnje ter širšim dimenzijam potrošniškega okusa in načina potrošnje (Holt 1998, 19).

3.1 JE BITI MAMA ŽIVLJENJSKI STIL?

Weber (v Kurdija 2000, 53) navaja, da so razredi stratificirani v skladu s svojim položajem v proizvodnji in pridobivanju dobrin, medtem ko so statusne skupine stratificirane po načelih potrošnje, kot jih ponazarjajo življenjski stili. Ti označujejo razkazovalne potrošne prakse kot način življenja, ki je povezan z določenim družbenim statusom. Že Weber navaja, da je življenjski stil neposredno povezan s statusom. Status je odvisen od življenjskega stila. Ta se v praksi izraža kot značilna monopolizacija materialnih ali »idealnih« (simbolnih) dobrin oziroma »priložnosti«. Širše razumevanje življenjskega stila naj bi zajemalo različne vrste ravnanj – tako ekonomska kot kulturna ravnanja. Življenjski stil tako zajema poklicno sfero, prosti čas in način potrošnje (Kurdija 2000, 53–54).

Eden izmed temeljnih konceptov, ki je vezan na opredelitev družbenih praks – življenjskega stila oziroma družbene pripadnosti kot razredne pripadnosti – je koncept habitusa (Kurdija

2000, 56). Po Bourdieuju (v Kurdija 2000, 56) je habitus struktura, ki organizira prakse, in hkrati struktura, ki je rezultat ponotranjenih dispozicij (pridobljenih skozi procese socializacije). Bourdieu definira habitus kot posameznikov »sistem internaliziranih dispozicij«, ki ga oblikujejo družbeni pogoji, v katerih se posameznik nahaja. V tem smislu govori Bourdieu o habitusu kot o »strukturirani strukturi«, to je o strukturi ponotranjenih dispozicij, ki jo strukturirajo družbeni pogoji (Škerlep 1998, 35). Pripadnost določenemu razredu se po Bourdieuju vzpostavlja s soudeležbo v specifičnih oblikah habitusa. Habitus je splošnejša oznaka posameznikovih dispozicij, ki vplivajo na njegovo družbeno ravnovesje. Vsak družbeni razred in segment znotraj njega imata svoj tipični habitus ali vsaj podobno strukturo nagnjenj, ki se značilno razlikujejo od nagnjenj drugega ali nasprotnega družbenega razreda (Kurdija 2000, 56). Bourdieujev pojem habitusa ne označuje samo individualnega habitusa, temveč hkrati tudi habitus razreda ali stanu, v katerem se je posameznik razvil v osebnost, pri čemer razredni oziroma stanovski habitus ni nič drugega kot zbir individualnih habitusov, ki so si enaki v tem, da so se razvili v istih razredih oziroma stanovskih pogojih (Škerlep 1998, 32). Habitus proizvaja načine razumevanja sveta in delovanja v njem, ki so razmeroma pogosti pri članih katerega koli družbenega razreda, zato je to neke vrste »razredno nezavedno« (Bennett in drugi 2012, 268–269). Bourdieu pod pojmom habitus razume tudi nezavedno izražene osebnostne lastnosti, način, kako izbirati stvari brez posebnega razmisleka, ter se kaže kot primernost in vrednost znotraj posameznikovega izbora različnih kulturnih izdelkov in aktivnosti. Habitus posameznikovega izvora je viden v njegovi višini, telesnih proporcij, načinih hoje, sedenja, uživanja hrane itd. (Featherstone 1987, 155). Povečana kulturna kompetenca se kaže v obvladovanju, poznavanju in produkciji simbolnih medijev: različnih oblik jezika/govoric. Gre tako za jezik komunikacije kot za jezik kulture, umetnosti ipd.

Kulturni kapital ni omejen zgolj na simbolno vrednost, temveč omogoča tudi boljši dostop do samega ekonomskega kapitala. Vrednost kulturnega kapitala se postopno spreminja v vrednost ekonomskega kapitala (Kurdija 2000, 58). Kulturni kapital pa ni omejen zgolj na simbolno vrednost, temveč omogoča tudi boljši dostop do ekonomskega kapitala. Moč kulturnega kapitala se neposredno uveljavlja skozi sistem izobraževanja in formalne oblike promocije (institucionalno napredovanje, kariera). Posledica uveljavljanja kulturnega kapitala kot ene izmed temeljnih sprememb v procesu modernizacije družbe je konstituiranje nove drobne buržoazije. Nova drobna buržoazija je označevalec poklicev, ki stvari predstavljajo,

zastopajo ali oskrbujejo kot simbolne dobrine (na primer poklice na področjih prodaje, trženja, odnosov z javnostjo, mode itd.) (Kurdija 2000, 58–59).

Goodwinova in Huppatzova (2010, 85–86) navajata, da se v današnji zahodni družbi materinstvo konstruira skozi potrošnjo, saj mame veliko vlagajo v estetizacijo, seksualizacijo sebe kot objekta – bolj kot kdaj koli prej. Z njima se strinja Clarke (2004, 71), ki pojasnjuje, da je pomembnost stvari (izdelkov in storitev) neločljivo povezana z načinom konstrukcije materinstva oziroma tega, kako ženske delujejo kot mame. Nov način materinjenja je dosegel vrh z »mamico za pojest«³ (angl. yummy mummy), ki je nekakšna sodobna »dobra mama«. Sodobna »dobra mama« je ženska srednjega razreda, ki uspešno utelesi izgled in seksualnost, hkrati pa v načinu vzgoje oziroma starševstva skuša posnemati višji razred. Nasproti nje se postavlja delno »drugo« mamo »umazanko«⁴ (angl. slummy mummy), ki je svoje telo po porodu zapustila, je pretežka, lena in neženstvena. Primera teh dveh kategorij nam povesta, da ima materinstvo kompleksno zvezo z razredom. Mame producirajo in reproducirajo razredne razlike, identitete in socialne zveze prek vsakodnevnih interakcij in potrošnih praks (Goodwin in Huppatz 2010, 85–86). Prek dihotomije dveh mam (angl. yummy/slummy) se vidi, da nižji razred ne bo nikoli dosegel pričakovanj srednjega razreda. Kot navaja Skeggs (2004, 170), nikoli ne bodo znali kupiti pravih stvari, imeti pravega odnosa, pravega telesa in pravega okusa.

³ Yummy mummy – mamica za pojest: ženska srednjega razreda, ki uspešno utelesi dober izgled in seksualnost, hkrati pa v načinu vzgoje poskuša posnemati višji razred. Veliko vlaga v estetizacijo in seksualizacijo sebe kot objekta (Goodwin in Huppatz 2010, 85–86).

⁴ Slummy mummy – umazanka: nasprotje »mamice za pojest« (Goodwin in Huppatz 2010, 85–86).

4 GLAVNI CILJ ŽENSKE: POSTATI IN BITI MAMA

/.../ Je pa jasno nekaj ... Za vsako žensko, ki se ima za žensko, je življenjski vrhunec materinstvo. Nisem karieristka. Športni uspehi so kljub trdim treningom in odrekanju prišli spontano. To je bila na začetku le igra, v nadaljevanju morda življenjski slog. A moj življenjski cilj je družina. Tako sem bila tudi vzgojena.

Tina Maze

(Pavčnik 2015, 27. 4. 2015)

Oblikovanje modernega koncepta materinstva je posledica sprememb v družinskem življenju, ki jih je prinesla industrializacija (Oakley 2000). »Delovno mesto in dom sta se ločila: tradicija družinskega dela in družinskega zaslužka je bila odpravljena. Čedalje večja diferenciacija vloge otroka in vloge odraslega, hkrati s čedalje večjo otrokovo odvisnostjo, je napovedal odvisnost ženske v zakonu in njeno omejitev na dom.« (Oakley 2000, 55) Po Kačičnikovi (2006) označujeta čas modernega materinstva tudi možnost uravnavanja rojstev in možnost izbire biti mati. Tudi Nancy Chodorow (1978, 4–6) navaja, da se materinstvo v današnjem času še vedno odvija znotraj družine. Ženska vloga v družini je osredotočena na nego otrok in skrb za moža ter predstavlja na eni strani fizično skrb za vse vključene, na drugi strani pa tudi moralno podporo vsem vključenim. Ker je bila vzgoja otrok glavna ženska odgovornost, ki se je večinoma odvijala znotraj doma, je to za žensko pomenilo vse večjo socialno izključenost iz družbene sfere. Čeprav imajo ženske sedaj manj otrok, za nego otroka porabijo vse več svoje energije in časa. S postfreudovskimi psihologi in sociologi se pojavlja nov način idealiziranja in utrjevanja ženske materinske vloge s poudarjanjem pomena razmerja mati–otrok za nadaljnji psihološki in sociološki razvoj otroka (Chodorow 1978, 4–6).

V današnji zahodni kulturi je materinstvo glavna zaposlitev, za katero vzgajajo ženske. Materinstvo je glavni element ženske spolne vloge; otroka ženskega spola o tem poučijo straši in drugi ljudje, s katerimi prihaja v stik. To zgodnje učenje povzroči, da trditev »vsaka ženska mora biti mati« postane resnična. To pa pojasnjuje, zakaj se zdi, da imajo ženske v naši kulturi (matere, učiteljice, babice, patronažne sestre, bolničarke, pediatrijce) »pravi odnos« do otrok in »naravni gon« za otroško nego (Oakley 2000, 203).

Horvat Vidmarjeva (2002, 32) navaja, da se materinstvo, posebej v zahodni družbi, zdi tista neizbežna usoda »anatomije«, ki v takšni ali drugačni obliki zadane vsako žensko. Materinstvo je vpisano v žensko psihologijo; za njegovo reprodukcijo kot diskurz skrbi kultura. Ker ženska pogosto dojema materinstvo kot najpomembnejšo vlogo v svojem življenju, se najpogosteje identificira z vlogo matere, torej pogosteje kot z vlogo žene ali

poklicnim statusom. Moški se, ravno nasprotno, pogosteje identificirajo s poklicnim ali zakonskim statusom kot pa z vlogo očeta (Medina in Magnuson 2009, 90). Teoretičarka Mary Ann Doane (v Horvat Vidmar 2002, 38) vidi materinstvo kot žensko izkušnjo, ki je pripoved z dvoumnim in kontradiktornim izidom, saj materinstvu ne moreš uiti, tudi ko nisi mati.

4.1 MITIČNE PREDSTAVE O MATERINSTVU

Barthes definira mit kot sistemi komuniciranja, kot »vrsto govora«. Mit je lahko vse, vendar le, če je izražen skozi diskurz (Barthes 1993, 109). Razume se ga kot sporočilo, ki ustvarja pomene in oblike predmetov, subjektov in konceptov, ki so širše sprejeti znotraj določene družbe in zgodovinskega obdobja ter niso v nobeni večji povezavi z resničnostjo (Barthes 1984). Poenostavljeno gre pri mitu »za zgodbo, s katero kultura razloži ali razume določen vidik stvarnosti ali narave« (Fiske 2005, 97). Mit predstavlja način, na katerega naj razmišljamo, delujemo in kako naj se odzovemo na določeno družbeno situacijo. Mit nam razlaga, zakaj so stvari take, kot so, in kompleksne procese spreobrne v preproste navidezno utemeljene pojave. Mit deluje na način, da nek predmet, subjekt ali pojem označi za naravnega in samoumevnega ter ga tako vgradi v šablonske načine razmišljanja in govorjenja (Fjellman 1992). »Mit ohranja konservativne družbene vrednote, časti tradicijo. Izraža in potrjuje vire kulturnih drž in vrednot in jih ne pojasnjuje in se o njih ne izjasnjuje. Pojmi, ki jih izraža mit, veljajo za svete.« (Oakley 2000, 170) Ženskost in posledično materinstvo sta stvar družbenih odnosov, diskurza, ideologije – gre za koncept, ki se iz generacije v generacijo prenaša z različnimi besedili. Mit kot specifična oblika diskurza deluje kot instrument, ki reproducira obstoječe družbene formacije. Vsak diskurz tako gradi svojo »naravo«, ki se razlikuje od »narav«, ki jih proizvajajo drugi diskurzi. Na ta način nas oskrbuje z »resnico in objektivnimi dejstvi« (Pušnik in drugi 2000, 393). Po Oakleyjevi (2000, 199) mit o materinstvu vsebuje tri splošno sprejete trditve. Prva je najvplivnejša: otrok potrebuje mater. Druga je obrnjena: mati potrebuje otroka. Tretja trditev je posplošitev, da je materinstvo največ, kar lahko ženska doseže v življenju: samo z njim se res potrdi kot ženska. Zapisano z drugimi besedami: ženska mora biti mater. Te tri trditve skupaj sestavljajo zaprt krog: ženska mora biti mati, mati potrebuje otroka, otrok potrebuje mater. Na oblikovanje mita o materinstvu, kot ga poznamo, je močno vplivalo tudi katolištvo. V katolištvu je materinstvo zelo pomembna simbolična kategorija, ki jo poseblja Devica Marija, mati božjega sina Jezusa Kristusa, ki katolikom predstavlja ideal človeške matere. Idealizacija materinstva v podobi Device Marije predstavlja ljubezen do drugih, samožrtvovanje,

usmiljenost, pripravljenost pomagati vsem kot nujna značilnost delovanja žensk (Jogan 2001, 127).

Myra Macdonald (v Pušnik in drugi 2000, 394) s pomočjo Barthesa mit definira kot način konceptualizacije subjekta, ki je splošno sprejet znotraj določene kulture in znotraj določenega zgodovinskega obdobja. Na podlagi analiz medijskih reprezentacij je podobe ženskosti razdelila v štiri ključne mite: mit ženske kot enigme in grožnje, mit ženske kot skrbne in ljubeče osebe, mit ženske kot seksualnega objekta, mit ženske kot telesa (Macdonald 1995). Za mojo raziskavo sta najpomembnejša tezi o mitu ženske kot skrbne in ljubeče osebe ter o mitu ženske kot enigme in grožnje. Prvi se je pojavil z ločitvijo javne in zasebne sfere, ki je bila rezervirana za ženske. Osrednja podoba mita o ženski kot skrbni in ljubeči osebi je namreč prav ženska kot mati in gospodinja, ki se nesebično in požrtvovalno razdaja za vse okoli sebe ter daje ljubezen in skrbi za druge prednosti pred užitkom. Tudi ta lik lahko povežemo z likom iz krščanstva. Vzor ženske kot skrbne in ljubeče je prav gotovo Marija Devica, katere lastnosti (na primer potrpežljivost, aseksualnost, dobrot) v medijih prikazujejo kot lastnosti vzornice, ki je vredna občudovanja. »Idealizacija materinstva v podobi Device Marije predstavlja ljubezen do drugih, samožrtvovanje, usmiljenost, pripravljenost pomagati vsem kot nujno značilnost delovanja žensk.« (Jogan 2001, 127) Omenjeni mit se je skozi zgodovino spreminjal v mnoge različice, vendar pa je v svojem bistvu ostal enak. Mit ženske kot skrbne, razumevajoče in ljubeče osebe je v medijih še najprisotnejši in v svojem bistvu najmanj spremenljiv. Mediji namreč od devetdesetih let prejšnjega stoletja naprej prikazujejo materinstvo tudi v povezavi s seksualnostjo in kariero. Ne samo, da zmore »superženska« vse to dobro povezovati, temveč ji poleg tega uspe skrbeti še za svoje zdravje, prosti čas in zunanji videz (ibid.). Mita o ženski kot skrbni in ljubeči osebi ter o ženski kot enigmi in grožnji se lahko kompleksno prepletata. Poleg njene zaščitniške in materinske pozicije je menda »materinski nagon« tisti, ki jo žene v napadalnost in jo ovija v skrivnostnost (Pušnik in drugi 2000, 395). S tem se strinja tudi Kačičnikova (2006, 420), ki navaja, da se odnos do materinstva v patriarhalni kulturi kaže na dva načina: ali mater prikazuje kot idealiziran lik, ki uteleša patriarhalne predstave o dobri ženski/materi (mati se mora biti vselej pripravljena žrtvovati ali zatreti svoje interese, tudi seksualnost), ali pa mater prikazuje kot za družbo manj sprejemljiv lik: ženska/mati kot nepreračunljiva, nepredvidljiva.

Miti, ki jih je kultura nakopičila okoli institucije materinstva, so tako neke vrste maska, kar ima usodne posledice za dojemanja materinstva v kulturi ter za dojemanje in izkušnjo mater samih. Samoumevnost in pretvarjanja družbe v zvezi z materinstvom sta dela tančice, ki služi

ohranjanju obstoječih vzorcev moči v kulturi, ki je še vedno patriarhalna. Odnos kulture do materinstva je še vedno ambivalenten, od podcenjevanja do poveličevanja. V obeh primerih pa nadaljuje z marginalizacijo in domestikacijo žensk kot mater (Kristan 2005, 192). Po eni strani miti o materinstvu zavoljo *biti mati* le-tej odrekajo njeno biološko materinskost, po drugi strani pa vpeljujejo tako imenovani materinski nagon, ki upravičuje tezo, da ženska potrebuje svojega otroka. Miti se sklicujejo na materinski nagon kot na nekaj prirojenega, biološkega prav pri praksah, ki se jih mora ženska šele naučiti (dojenje, previjanje itd.). Materinski mit najnaravnejše dogodke opremi s številnimi socialnimi pomeni, medtem ko odnos med materjo in otrokom prikazuje kot učinke naravnih, bioloških nagonov. To je povezano s tem, da igrata v družbeni konstrukciji spola ključni vlogi naturalizacija družbenega in podružbljanje naravnega (Borudieu v Mojškerc 2007), kar pripelje tudi do enakih procesov pri dojemanju materinstva (Mojškerc 2007, 371). »Miti o materinstvu kot simbolno nasilje imajo posebno moč spreminjati možno v usodo. Gre za proces kulturne reprodukcije materinstva.« Borudieu in Passeron (v Mojškerc 2007) to razložita s tem, da proces vsiljevanja proizvede habitus kot produkt internalizacije principov kulturno arbitrarnega, ki je sposoben sam sebe upravljati v skladu s kulturno arbitrarnim. Proces vsiljevanja kulturno arbitrarnih vsebin pomaga proizvesti habitus, ki je sposoben reproducirati prakse v skladu s prej vsiljenimi vsebinami. To pomeni, da družbeno konstruirana mati sama sebe presoja glede na obstoječe mite o materinstvu in da oblikuje svoja dejanja tako, da bi jim čim bolj ustregla (Mojškerc 2007, 375–376). Zaposlene matere zato pogosto muči občutek krivde (Oakley 2000, 375), saj so internalizirale mit, da njihovi otroci potrebujejo nekaj, kar jim lahko dajo le one, in jih zato skrbi, ali so za svoje otroke naredile dovolj (občutek krivde, ali narediš dovolj za svojega otroka, greš na prave tečaje, igrišča, kupiš prave obleke, opremo itd.; posvojeni otroci čutijo, da jim nekaj manjka, ker jih ni vzgojila prava mati). Oakleyjeva (2000) to povzame s tem, da ženske, ki so jih vzgojili za materinstvo, to potrebujejo in da otrok, za katerega skrbi le mama in malo drugih, potemtakem ne more brez nje. Kar se kaže zgolj kot opis družbene realnosti, je potemtakem že proizvod kulture. Miti o materinstvu so ključni vir zatiranja žensk (Mojškerc 2007, 376).

Vsiljevanje določenih pomenov je uspešno le, če naleti na ustrezne dispozicije, če se torej simbolno dejanje in dispozicija ujmeta podobno kot ključ in ključavnica (Borudieu in Passeron v Mojškerc 2007, 377). Uspešnost vsiljevanja idealiziranih in mitskih predstav materinstva je torej odvisno od tega, ali bralka prizna moč vsiljevanja kot legitimno (na primer mnenje strokovnjakov) in ali obvlada kulturno kodo, s katero se podoba vsiljuje

(Mojškerc 2007, 377). Ne smemo se slepiti, da tudi ženske same ne ohranjajo in reproducirajo mita materinske vseomogočnosti, ki je v zadnji instanci predvsem biološka zmožnost rojevanja. Omenjeni paradoks materinstva se tako še naprej ohranja – pri moških kot podlaga za izključevanje žensk in mater iz sfere ekonomske in družbene moči, pri ženskah kot nezavedna kompenzacija za dejansko moč (Kristan 2005, 192).

5 MATERINSTVO KOT POTROŠNA PRAKSA

Ne glede na vse spremembe v postmodernej družbi raziskave še vedno kažejo, da so ženske večje potrošnice kot moški. Po mnenju Luryjeve (1996) ženske potrošne odločitve zajemajo 80 % vseh odločitev o nakupih v družini. Ženske izvajajo predvsem domačijsko orientirane nakupe, kot so nakup hrane in dobrin za gospodinjstvo, ter so odgovorne za nakup oblačil za svoje mlajše otroke (Bradley 2007).

Za razvoj ženske kot glavne potrošnice so ključne tri točke v zgodovinskem razvoju: gospodinjska revolucija, pojav veleblagovnic in proces individualizacije. S procesom individualizacije pride do iskanja lastne identitete skozi nakupljene izdelke in uporabljene storitve. Ženska potrošnja se iz nakupovanja za družino in gospodinjstvo razširi na potrošnjo zase (Turčin 2009, 67). Z gospodinjsko revolucijo (angl. domestic revolution)⁵ ženska prevzame skrb za dom in tako postane odgovorna za vse nakupe – tako gospodinjske nakupe kot nakupe, namenjene drugim družinskim članom. V tem obdobju pride do sprememb v organizaciji družinske ekonomije. Christine Delphy in Diana Leonar (v Lury 1996) poudarjata, da je ženska tista, ki opravlja večji del gospodinjenja, predvsem tisti del, ki zajema pripravo hrane. Ženska je v gospodinjstvu tista, ki kupi veliko dobrin, in hkrati tista, ki z njimi nadalje dela (kuhanje, čiščenje, opremljanje prostorov). Tako je ženska na eni strani primarna potrošnica in na drugi strani proizvajalka. Pride do premika od gospodinjenja kot produkcije (doma narejene in pridelane dobrine) h gospodinjenju kot potrošnji (naraščanje nakupovanja in uporabe dobrin). S tem postane dom nekakšen tempelj potrošnje. Dobra gospodinja je imela poleg čistečega in snažnega doma tudi stilno urejen dom, ki ustvarja toplino, harmonijo in vzdušje. Razvoj potrošne kulture je omogočil, da je del gospodinjskega dela postal tudi estetski (Lury 1996). Šadlova (2009, 9) navaja, da na splošno velja gospodinjsko delo za umazano in družbeno manj vredno, ki ga skozi zgodovino in vse do danes največkrat opravljajo ženske. Z industrializacijo in moderno delitvijo dela ter pod pritiski spolne ideologije sta čiščenje in pospravljanje v gospodinjstvu postala moralni dolžnosti žensk. Ženske iz privilegiranih slojev čiščenje (kot gospodinjsko delo) najpogosteje prenašajo na ženske, ki so v slabšem družbenem in ekonomskem položaju, so manj izobražene in imajo težji dostop do zaposlitve. Vzroke za prelaganje težkega, naporenega in umazanega gospodinjskega dela navzdol po socialni lestvici lahko razumemo kot strategijo usklajevanja poklicnega in družinskega življenja, na simbolni ravni pa kot mehanizem, ki

⁵ Domestic revolution (angl.) – gospodinjska revolucija: žena prevzame skrb za dom in tako postane odgovorna za vse nakupe – tako za gospodinjske nakupe kot za nakupe, namenjene drugim družinskim članom.

vzpostavlja in vzdržuje razlikovanje med nami in njimi, umazanimi in čistimi (Šadl 2009, 151).

Šadlova (2009, 78–79) navaja, da se v sodobnosti ponovno vzpostavlja zgodovinska kontinuiteta izogibanja umazaniji, tipična za dominantne razrede. Višji razredi neposredno ukvarjanje z umazanimi gospodinjskimi deli raje prepuščajo umazanim »drugim«. Zaposlovanje gospodinjskih delavk se kaže kot del življenjskega stila, ki riše simbolne meje višjega razreda (in dominantne ženskosti) ter poudarja in utrjuje njegovo posebnost (estetski čut, odnos do življenja) in prestiž. Gospodinjske delavke v sodobnih zahodnih družbah izvajajo vlogo »skrbnic« v funkcionalnem oziroma praktičnem smislu (na primer varstvo otrok pri zaposlenih starših). Drugi razlog, zakaj zaposliti gospodinjsko pomočnico, pa je usmerjen na ugled, ki podpira višji, poseben življenjski stil družine (kulturna potrošnja srednjega razreda). Plačano opravljanje umazanega gospodinjskega dela učinkuje na identiteto in status obeh kategorij žensk: poudarja in utrjuje identiteto delodajalke (kot sposobne upravljavke gospodinjstva, kot pripadnico srednjega razreda, kot belko) in identiteto delavke kot njeno nasprotje (Andersen v Šadl 2009, 78).

Pojav veleblagovnic je utrdil ženske kot potrošnice v industrijskih družbah. Ženske srednjega razreda so bil izrinjene iz produkcijskih vlog, vendar pa so imele čas in sredstva, da so postale izvedenke za nakupovanje. To postane osrednja ženska aktivnost, ki je povezana z vlogo gospodinje in matere (Lury 1996, Bradley 2007). Lutharjeva (1998, 259) navaja, da so veleblagovnice prostori komunikacije, družabnosti in kraj za preživljanje prostega časa. Predstavljajo svet v malem in potrošnico vabijo k pohajkovanju brez cilja, sanjarjenju, opazovanju množice in izložb, v družabnost brez interakcije. Z moderno postane veleblagovnice edini pomembnejši ženski javni prostor.

»Princip prostega vstopa v trgovino je pogoj za razširitev nakupovanja v prosti čas in transformacijo nakupovanja v iskanje vtisov, sociabilnosti in sanjarjenje. /.../ Veleblagovnica predstavlja simbol kapitalizma, novega izkustva mesta, simbol blagovne kulture in novega »sistema mode«, simbol novih razrednih odnosov in odnosov med spoloma« (Luthar 2002, 260).

Daniel Miller navaja, da so veleblagovnice spolno specifični prostori, v katerih se ženske srednjega razreda udeležujejo kot potrošnice. Veleblagovnice so ženskam nudile prijazen prostor, kje so se lahko družile in kamor so zahajale večkrat na teden (Miller 1995).

Ženske so igrale pomembno vlogo v taksonomiji signifikacij – v pridobivanju dobrin, ki so izražale simbolični pomen njihovih izdelkov – saj so prav one obiskovale veleblagovnice in tam nakupovale. /.../ veleblagovnice so kot institucije v dvajsetem stoletju prispevale h konsolidaciji žensk kot potrošnic ter k potrošnji in potrošniškimi izkušnjam kot dejavnostim, ki so bile, tako kot proizvodnja, spolno pogojene (Nava 1998, 170).

Lutharjeva in Uletova (1998) pojasnjujeta, da nakupovanje gradi, vzpostavlja in vzdržuje odnose z bližnjimi osebami (predvsem z osnovno družino, partnerji in otroci). Nakupovanje odseva skrb in ljubezen do bližnjih ter je hkrati oblika, v kateri se ljubezen in skrb manifestirata in reproducirata (Luthar in Ule 1998). Namen nakupovanja ni samo v kupovanju stvari, temveč tudi v prizadevanju vzpostavljanja odnosov s tistimi, ki si te stvari želi. »Še posebej za ženske je proces konstituiranja drugega kot subjekta, ki si nekaj želi, osrednjega pomena za njihovo kozmologijo, tj. za razumevanje smisla tega sveta in njihovega mesta v njem.« (Luthar in Ule 1998) Z njima se strinja tudi Miller, ki je proučeval nakupovalne navade sedeminšestdesetih gospodinjstev v Londonu. Ugotovil je, da ženske v nakupovanju uživajo, kar naj bi se kazalo z občasnim nakupom priboljška med nakupovanjem (običajno sladek in/ali redilen). Priboljšek ženske kupujejo tudi za svoje otroke (ker so bili pridni med nakupom ali so pridno počakali doma). Raziskava naj bi pokazala, da se ženske po opravljenem nakupovanju rade nagradijo z obiskom kavarne. Pravi, da je nakupovanje priboljškov dokaz, da ženske večino nakupovanja namenjajo drugim in na ta način oblikujejo odnose z njimi. Ženske, ki jih je opazoval Miller (1998), so nakupovale z mislijo na druge – da bi jih razveselile, jim ugodile, jih spremenile itd.

Horvat Vidmarjeva v svojem članku Naša žena in podoba matere: navzkrižja in nasprotja navaja, da sodobna mati privzema funkcije razsodne in kritične postmoderne, ekološko in tudi sicer ozaveščene nakupovalke. Pojasnjuje, da sodobne mame posebno pozornost namenjajo nakupovanju otroške hrane. Posebej skrbno izbirajo zdravo, po možnosti kemično neobdelano hrano. Mama kot skrbna potrošnica bo prebirala etikete na otroških oblačilih in šele po presoji surovinskega sestava izbrala pravšnji izdelek, posvečala se bo kakovosti obutve ter načrtovala ergonomično pohištvo za otrokov delovni kotiček in ležišče. Za sodobno mamo otrok postaja naložba, ona pa racionalna potrošnica, ki stopa v nacionalno ekonomijo z bremenom odgovornosti – in krivde, ko kot potrošnica ne uspe (Horvat Vidmar 2002, 49).

6 METODOLOŠKI NASTAVKI ZA EMPIRIČNO ANALIZO

Zveza med razredom in kulturo ter vprašanje vloge kulturnega kapitala je v družbenem razlikovanju danes eno izmed pomembnih vprašanj proučevanja družbene neenakosti (Luthar in Kurdija 2011, 982). V sodobni potrošniški kulturi postane potrošnja pomemben dejavnik pri oblikovanju družbenega razreda. Prakse potrošnje se kot take kažejo kot sredstvo za izražanje pripadnosti neki določeni skupini, za prevzemanje različnih identitet in za izražanje družbene diferenciacije. Z analizo šestih intervjujev, ki sem jih opravila z mamami na različnih družbenih položajih in z razlikami v količini pridobljenega kulturnega kapitala, bom skušala odgovoriti na vprašanja, kako razredni habitus oblikuje potrošne prakse v času materinstva in ali se potrošne navade mladih mamic razlikujejo glede na njihov družbeni položaj ter glede na količino ekonomskega in kulturnega kapitala. Zanimalo me bo, ali ima kulturna potrošnja v času zgodnjega materinstva razredno osnovo in kako deluje neekonomsko premoženje, se pravi kulturni kapital, pri konstruiranju in reproduciranju družbene neenakosti v obdobju zgodnjega materinstva. Skozi ta vprašanja bom skušala ugotoviti, v kolikšni meri kulturni kapital deli družbeno-ekonomske skupine in kako mamice uporabljajo kulturni kapital v procesu družbene distinkcije.

Za raziskavo sem uporabila kvalitativno metodo polstrukturiranih intervjujev, metodo primerjave z obstoječimi sekundarnimi podatki iz raziskav, teorij in razprav o razredu, kulturi in potrošnji. Pri tej obliki intervjuja nisem uporabila do potankosti vnaprej pripravljenega vprašalnika, temveč zgolj vodilo ali predlogo za intervju. Z vprašanci sem bila v neposrednem stiku in sem jim poskušala postavljati približno ista, delno vnaprej pripravljena vprašanja, pri čemer sem beležila odgovore. Vprašanja sem glede na temo razvrstila v pet sklopov: demografija, preživljanje prostega časa in življenjski stil, prakse nakupovanja, odnosi ter vprašanja, povezana z materinskim mitom. Tak način sem izbrala, ker menim, da bo zagotavljal primerljivost odgovorov za kasnejšo kakovostno obdelavo in analizo. Intervjuje sem izvedla v skladu z dogovorom z intervjuvankami (imena sem jim spremenila) in jih z njihovim predhodnim dovoljenjem posnela ter naredila transkripte⁶. Ker se habitus

⁶ V prilogah A–E se vidijo razlike, na kakšen način mamice podajajo odgovore. Mamice z manj kulturnega kapitala odgovarjajo v preprostih stavkih in s kratkimi odgovori. Odgovore sem morala spodbujati z večpodvprašanji. Mamice, ki so pridobile več kulturnega kapitala, pa uporabljajo bolj zapletene stavčne strukture in na vprašanja podajajo daljše, kompleksnejše odgovore.

posameznikovega izvora kaže tudi skozi način govora, v tonu in barvi glasu, naglasu, kompleksnosti govornih oblik in gestikulaciji, sem naredila dobesečen transkript intervjujev⁷.

Vse intervjuje sem opravila na domu intervjuvank in tako bila navzoča pri dejanskih življenjskih situacijah vprašanih. S podatki, pridobljenimi na ta način, bom lažje analizirala njihove odgovore in jih ustrezno umestila v kontekst. Intervjuvanke sem na ta način opazovala v njihovem domačem okolju, kjer se vedejo najbolj avtentično, zato bom rezultate raziskovanja lažje umestila v kontekst družbe in kulture. V času od marca do aprila 2015 sem opravila šest polstrukturiranih intervjujev, vsak posamezni intervju pa je trajal približno 40–50 minut.

Pri empirični definiciji razreda sem se pri obdelavi podatkov za diplomsko delo naslonila na Goldthorpovo shemo poklicnih razredov. Tako Weber kot Goldthorpe definirata razred kot ekonomsko kategorijo in podlago za sistematične razlike v življenjskih priložnostih posameznika (Luthar in Kurdija 2011, 983). Goldthorpova shema temelji na delitvi ljudi glede na poklic in položaj na delovnem mestu ter v izhodišču upošteva položaj posameznika znotraj trga dela (Luthar in Kurdija 2011, 984). Na podlagi klasificiranja poklicev Goldthorpe definira devet razredov. Vsaka razredna kategorija združuje osebe, ki so na trgu dela v podobni situaciji oziroma imajo podobno delo, pogoje, pogodbeno razmerje, vir dohodka, ekonomsko varnost, varnost zaposlitve, avtonomijo in možnost nadzora pri svojem delu ter podobne možnosti za materialno napredovanje. Razredni položaji proizvajajo razlike v življenjskih priložnostih glede na lokacijo nekega poklica v okviru sistema avtoritete in nadzorovanja (Luthar in Kurdija 2011, 984). Posamezniki, ki imajo podobno premoženje, poklice, jih družijo podoben tržni položaj itd., spadajo v isti razred (Luthar 2014, 14).

Konkretno aplikacijo te sheme sem uporabila za analizo odnosa med razredno stratifikacijo in kulturnimi distinkcijami na pridobljenih podatkih. Glede na stopnjo izobrazbe in dohodek posamezne intervjuvanke ter glede na obseg moje raziskave sem devetstopenjsko klasifikacijo združila v tri kategorije:

1 – spodnji razred (sem spadajo rutinski delavci in nižji uslužbenci, ki opravljajo nefizična dela, v mojem primeru frizerka in kozmetičarka – njihov povprečni mesečni dohodek gospodinjstva je do 1.500 € neto),

⁷ Za analizo sem njihove odgovore iz pogovornega in narečnega jezika nekoliko priredila v približek knjižnega jezika za lažje razumevanje. Poudarjam, da vsebinsko in stilistično nisem posegala v njihove odgovore. V prilogi pa so izvorni transkripti.

2 – srednji razred (srednji menedžerji, strokovnjaki, v mojem primeru učiteljica razrednega pouka, univerzitetna diplomirana pedagoginja in sociologinja kulture – njihov povprečni mesečni dohodek gospodinjstva je 1.500–3.000 € neto),

3 – zgornji razred (višji menedžerji, najvišje zaposlitvene kategorije strokovnjakov, v mojem primeru diplomirana ekonomistka, ki je zaposlena kot produktni vodja za finančne analize in komunikacije za Evropo, doktorica zakonske in družinske terapije, ki dela kot psihologinja v rehabilitaciji – njihov povprečni mesečni dohodek gospodinjstva je nad 3.000 € neto).

To delitev po izobrazbi in razredno poklicno delitev kot osnovni indikator institucionaliziranega kulturnega kapitala sem vzela za izhodiščno strukturo kategorizacijo pri empiričnih dokazih. Izobrazba je eden izmed glavnih dejavnikov razredne delitve in ključni vidik stratifikacijskega sistema sodobnih družb (Luthar in Kurdija 2011, 985). Poklicni razred pa pomembno strukturira kulturni okus in kompetence na področju kulture. Razredni režim se artikulira skozi kulturo tako, da poklicni razredi na vrhu in na dnu družbene lestvice predstavljajo tudi ločene kulturne skupnosti oziroma statusne skupnosti, ki se vzpostavljajo prek interakcijskih praks vsakdanjega življenja in utelešenega kulturnega kapitala (Luthar 2014, 88)

V spodnji razred sem uvrstila mamici Matejo (32 let) in Ulo (33 let). Obe sta dokončali triletno poklicno šolo. Mateja je po poklicu frizerka, Ula pa kozmetičarka. Obe imata dva otroka. Sebe vidita kot pripadnici srednjega razreda in zase pravita, da sta politično neopredeljeni. Marjeta (31 let) je univerzitetna diplomirana pedagoginja in sociologinja kulture ter dela kot vzgojiteljica v vrtcu, Polona (31 let) pa je po poklicu profesorica razrednega pouka in uči prvi razred osnovne šole. Obe pravita, da pripadata srednjemu razredu. Polona ne spremlja politike in je politično neopredeljena, Marjeti pa je bliže leva politična stran. Marjeta ima enega otroka, Polona pričakuje drugega. Njiju sem uvrstila v srednji razred. V višji razred sem uvrstila mamici Majdo (35 let), ki je diplomirana ekonomistka in je zaposlena kot produktni vodja za finančne analize in komunikacije za Evropo, ter Karmen (33 let), doktorico zakonske in družinske terapije, ki dela kot psihologinja v rehabilitaciji. Majda ima dva otroka, Karmen pa enega. Majda sebe uvršča v višji srednji razred in ji je najbliže leva oziroma levosredinska politična stran, Karmen pa sebe vidi kot pripadnico srednjega razreda in se politično opredeljuje na levo stran. Za svojo raziskavo sem izbrala mlade mamice (vse intervjuvanke imajo otroke stare od približno enega leta do sedem let), ker menim, da imajo v tem obdobju mame glavno besedo glede potrošnje (nakupov,

preživljanja prostega časa itd.) za svoje otroke, kasneje pa lahko imajo otroci velik vpliv na potrošne navade svoje družine.

7 MAME KOT TIPIČNE POTROŠNICE RAZREDA – ŠTUDIJA PRIMERA

V analizi se bom naslonila na Holta (1998), kjer bom s pomočjo treh dimenzij okusa⁸ skušala pokazati, kakšne so razlike med mamicami v načinu potrošnje glede na ekonomski kapital, stopnjo izobrazbe, različni habitus in stopnjo posedovanega kulturnega kapitala. S primerjavo med materialno in formalno estetiko, materializmom in idealizmom ter lokalnim in svetovljanskim okusom bom analizirala razlike med informatorkami/mamami z veliko oziroma malo kulturnega kapitala.

7.1 MATERIALNA ESTETIKA PROTI FORMALNI ESTETIKI

Okus posameznega razreda se kaže v interakciji z materialno kulturo. Okus tistih z nižjim kulturnim kapitalom se kaže v izbiri tistega, kar je funkcionalno oziroma praktično. Po Bourdieuju (1984, 177) gre za okus nujnosti – za stvari, ki so pomembne v vsakodnevni življenjski rutini (pohištvo, hrana, oblačila; sem lahko uvrstimo tudi igrače in otroško opremo). Tiste z nizkim kulturnim kapitalom vodi želja po pragmatičnih rešitvah, glavna karakteristika stvari pa mora biti uporabnost (na primer pohištvo mora biti udobno, funkcionalno, trpežno in nezahtevno za vzdrževanje). Tudi za tiste z visokim kulturnim kapitalom sta trpežnost in udobnost pomembni, vendar je to le osnovni kriterij za izbiro. Okus tistih z višjim kulturnim kapitalom izraža odmik od uporabnosti, ker jo ima za samoumevno. Okus tako postane možnost za samoizražanje in ustvarjanje subjektivitete (Holt 1998, 8). Lahko bi rekli, da so tukaj mame posebna kategorija, saj so vse mame v raziskavi, ne glede na stopnjo kulturnega kapitala, rekle, da za svoje otroke kupujejo udobna in praktična oblačila, primerna za otroško igro, ki dopuščajo nemoteno gibanje. Razlika med tistimi z visokim kulturnim kapitalom in tistimi z nizkim kulturnim kapitalom je nekoliko bolj subtilna. Zdi se, da se predvsem mame z nižjo stopnjo kulturnega kapitala bolj ukvarjajo s tem, da so njihovi otroci lepo oblečeni, oziroma predvsem s tem, da niso strgani. Ko sva se z mamico Ulo, ki sem jo uvrstila v nižji razred z manj pridobljenega kulturnega kapitala, pogovarjali o tem, ali kupuje za svoje otroke samo nova oblačila ali si oblačila izposoja, oziroma o tem, kakšen odnos ima do ponošenih oblačil, torej ali bi jo motilo, če bi njeni otroci nosili ponošena oblačila, mi je povedala:

⁸ Douglas B. Holt sicer razlikuje med šestimi dimenzijami okusa, ki so opisane v prejšnjem poglavju.

Ja, zato ker otroci ne ponosijo tok, da bi bilo ponošeno. Kar pa je ponošenega, pa jima itak ne dam, če mi kdo da. Tko da rada imam, da sta otroka lepo oblečena, da nista muckasta, strgana. (Ula, 33 let, starost otrok 6 in 5 let)

Zanimalo me je tudi, ali ji je pomembno, da so cela družina in še posebej otroci lepo oblečeni, če grejo kam na lepše:

Ne, samo všeč mi je, če so otroci zrihtani. No ja, vsi ... No, ampak ja, sovražm mucke na hlačah, na pajkicah. Tega ne prenesm, tako da strgana tudi ne bosta moje dva okoli hodila. (Ula, 33 let, starost otrok 6 in 5 let)

V odgovoru mame se čuti, da ji je pomembno, da sta otroka lepo oblečena. Čeprav nima veliko ekonomskih sredstev in vzame tudi stvari iz »druge roke«, vedno pogleda, da oblačila niso preveč uničena. V podtonu je čutiti pritisk materinskega mita, ki še vedno obvladuje velik del materinstva. Mame se morajo po svojih najboljših močeh potruditi in zagotoviti otroku najboljše možno. Čeprav tudi vse ostale mame pravijo, da sta jim pomembni predvsem funkcionalnost in udobnost oblačil, se jim ne zdi pomembno izpostaviti tega, da otroci nimajo strganih oblačil, saj jim je to samoumevno. Pri nakupovanju in potrošnji oblačil se lepo pokaže tudi želja mam po razkazovanju svojega statusa – statusa mame. Ne glede na to, ali posedujejo veliko ali malo kulturnega kapitala, rade lepo oblečejo sebe in svoje otroke ter se na ta način pokažejo v družbi kot uspešne in zadovoljne mame, ki uspešno obvladujejo vse tegobe materinstva. Marjeta, mamica, ki sem jo uvrstila v srednji razred, na primer posebej poskrbi, da otroka lepše obleče, ko gre kam na obisk:

Ja, se mi zdi kar fajn, če ga bolj zrihtaš (smeh). Nekam, ko greš redko, se mi zdi sploh pomembno, da ga lepo oblečeš. Sploh zdaj, ko gremo v službo na obisk. Edino, ko greš k Maji, ko se vidimo večkrat, pač ... (Marjeta, 31 let, starost otroka 10 mesecev)

Tudi na vprašanje, ali že kaj premišljuje o tem, kakšna oblačila bo izbrala za obisk v službi oziroma ali ima že izbrane obleke, mi odgovori:

Vem, da ga bom mao lepše, ampak ne vem še, kako. Bomo še videli. Sebe pa tudi, ja. Mislim, ne grem ravno v trenerki, drugače se tam preoblečem. Mislim, ne bom se neki ful ... kavbojke. (Marjeta, 31 let, starost otroka 10 mesecev)

Gre za neke vrste razkazovalno potrošnjo oziroma razkazovalno materinstvo, o čemer sem že pisala v prejšnjem poglavju. Sodelavke v službi ne vedo, kako se Marjeta znajde v novi vlogi mame. Da bo na njih naredila pravi vtis, mora z njimi spregovoriti v pravih kodah. Prek primerne obleke in opreme za otroka, ki jo bo vzela s seboj, bo dala signal o tem, kakšna mama je. Za ženski položaj v družbi in njen status je sposobnost rojevanja ključna. Hkrati to vpliva tudi na definiranje lastne podobne o sebi (Kačičnik 2006). Prek razkazovalne potrošnje signalizira svoj novi življenjski stil in družbeni status – biti uspešna mlada mamica.

Razlike med mamami z nizkim kulturnim kapitalom in tistimi z visokim kulturnim kapitalom se v moji raziskavi najlepše vidijo v potrošnji hrane in načinu prehranjevanja. Toš in sodelavci v svoji raziskavi navajajo, da je skrb za svoje telo in zdravje v Sloveniji poleg družine ena izmed temeljnih vrednot (Toš in drugi 2002, 89). Nakup in potrošnja hrane sta med vsemi oblikami potrošnje najeksplicitneje povezani s človeškim telesom. Posamezniki, predvsem pa mlade mamice, veliko razmišljajo o prehranjevanju sebe in svoje družine. Prehranjevanje in skrb za svoje telo, predvsem pa skrb za otroke, so izjemno močno prežeti z zdravjem. Svetovna zdravstvena organizacija vsako leto dodaja nove kazalce zdravja, predvsem pa poudarja tiste, ki zadevajo posameznikov življenjski stil (Kamin in Tivadar 2003, 891–982). Od posameznikov se tako zahteva, naj odgovorneje skrbijo za svoja telesa, posebna pozornost pa je namenjena mamam, ki naj bi z zdravstveno odgovornim vedenjem skrbele za svoje otroke in družino. Mamici Majda in Karmen (obe imata visoko izobrazbo in visoko stopnjo kulturnega kapitala) dajeta načinu prehranjevanja velik poudarek. Mamica Majda pravi, da je zanjo in njeno družino pomembno, da jedo zdravo in predvsem ekološko pridelano hrano. Tak način prehranjevanja je glavna tema pogovorov doma. Majda peče svoj kruh, domačo zelenjavo pa dobi od svoje mame, saj svojega zelenjavnega vrta nima. Česar ne dobi od mame, kupi najraje na ekološki tržnici, če to ni mogoče, pa na navadni. Sicer prizna, da na hrano veliko bolj pazi ona kot mož. Najpazljivejša je pri prehrani svojih otrok:

Jaz ful inzistiram, da otroka jesta recimo, ne vem, če hočeta pašteto, nimamo paštete. Jaz rečem, da nimamo. Ali pa, če hočeta, ne vem ... amm ... čipse pa te stvari itak nikoli ne jesta. Aaamm ... bomboni pa sladkarije, ne ... ammm ... ampak recimo, ne vem, včeraj sta jedla sladoled. Ni tako zdaj, da ne smeta nič, ampak rajši jima ponudim nekaj, kar je manj. Na primer čokolado, če hočeta kaj sladkega, imamo uno čokolado, ne vem, temno, a veš, 70 % kakava. Potem pa dam košček čokolade te rajši kakor ... Ali pa, ne vem ... Navadni kakav sem zamenjala z unim takim temnim, ta

pravim. Pa cvetni prah jima dajem za jesti, pa še, ne vem, kokosovo olje jima dam zraven v kakav, tako malo uturim, itak ne bi jedla vsega tega, a veš ... (Majda, 35 let, starost otrok 4 in 5 let)

Zelo pazijo tudi, ko gredo v restavracije, zato pravi, da se restavracijam raje izogne in kuha doma. Na njihova pravila prehranjevanja opozori tako dedke kot babice. Skrbno spremlja vrtčevski jedilnik. Izogiba se hitri prehrani in je pozorna tudi pri posladkih svoje družine. Na njihov način prehranjevanja posebej opozarja njihovo varuško:

Amm ... bivša je. Zdaj ne vem, kako bo pri tej. Če bo zdaj prišla na novo, ji bom dala detajlna navodila. Vse, a veš ... Ampak ne tako, danes prav sirček pa kruh, puter pa kruh, a veš, ne tako. Ampak tukaj imaš, lahko jima daš to, kar je v hladilniku. Pa ne jima dat sok zraven juhe, to ji bom rekla. Tko, a veš, ali pa, če bo treba kaj skuhat, dobro vprašanje ... Una bivša ni znala glih neki tam, pa sem v glavnem malo jaz pripravila vnaprej, pa je bilo treba sam dokončati, kakšne testenine zraven ali pa priloge, tako nekako ... (Majda, 35 let, starost otrok 4 in 5 let)

Kulturne izbire nas pozicionirajo: nam in drugim povedo, kdo smo, in za nas in druge opredelijo, kdo nismo. Razporedijo nas med »vrste« ljudi. In čeprav se vse te vrste kažejo kot nekaj »naravnega«, imajo celoti opraviti z organizacijo družbenega (Bennett in drugi 2012, 266). Mamica Majda želi s svojim načinom prehranjevanja drugim (v tem primeru varuški) dati jasen signal, kdo ona je in kakšen način prehranjevanja je pravi. Kot navaja Lutharjeva (1998, 249), sodbe o okusu, v tem primeru okusu hrane, vedno vključujejo predstavo o nas samih ter poskušajo klasificirati in soditi o okusu drugih. Majda želi sebe predstaviti kot kompetentno mamo, ki želi izbiro zdravega načina prehranjevanja narediti normativno veljavnejšo. Kot pojasnjuje Bourdieu (1988, 25), okus kvalificira tistega, ki kvalificira.

Tudi Mamica Karmen želi, da se čim bolj zdravo in ekološko prehranjujejo. Pri prehrani svoje družine pazi na poreklo, veliko domačih stvari dobi od svoje družine. Tudi pri sladkanju je pozorna, da sladkarij ni preveč, ter na to opozori tudi dedke in babice, ko je hči v varstvu:

Aaa ... sladkamo se s piškoti, takrat ko imamo rojstne dneve. Večinoma soseda speče pa prinese. Dostikrat tudi od Klemna mama speče štrudl, pa, ne vem, te piškote pa to jemo, če pa ni, pa kupim in si prav privoščimo. Ker je pa tako, da mi pojemo, takole recimo, ko smo sedaj, ene 3–5 piškotov, potem pa lahko cel teden nič ali pa vsak večer pojem, ker mi zapaše. (Karmen, 33 let, starost otroka 4 leta)

Najpazljivejša je pri sladkanju z lizikami in bomboni:

Ja, a veš katere stvari? Lizike, tisto jaz rečm: kaj je to? Živ cukr, to pri nas ne jemo. In prav, OK, in pač ... (smeh) Pa tiste, kaj so gumijasti uni cukri, kaj so že, na videz, tako te gledajo, tako da če imajo kaj kakšen kinder jajček, kinder te fore ali pa kakšen piškot ali, ne vem, vitaminčki Pikovit in enga na dan, jupi, in to je cel ... Mislím, ne moreš verjeti (smeh). Ni tako, da bi ji prepovedali, sam kar se zmenimo, je dosti, toda ni. (Karmen, 33 let, starost otroka 4 leta)

Bourdieu pravi, da se dispozicija habitusa najbolje razkriva skozi način, kako ljudje skrbijo za svoje telo, in odnos, ki ga imajo do njega. Družbene vloge, ki jim imamo in jih živimo, ter izkušnje, ki smo jih pridobili, se kažejo v telesu. Barva kože, oblika, frizura, drža, način hoje, govora, gestikulacije, psihična in fizična kondicija telesa, vse to so kazalniki tega, kako posameznik skrbi za svoje telo in v kakšni formi je (v Kamin in Tivadar 2014, 169). Utelešen kulturni kapital razkriva, kakšen odnos imajo mame do svojega telesa in kako skrbijo zanj ter na kakšen način skrbijo za telesa svojih otrok. Mame z visokim kulturnim kapitalom, kot sta Karmen in Majda, na svoje telo bolj pazijo z zdravim načinom prehranjevanja, predvsem z odpovedovanjem vsemu sladkemu. S pomočjo Bourdieujevega koncepta različnih oblik kapitala (ekonomski, socialni, kulturni kapital) posamezno obliko kapitala zamenjajo za »kapital zdravja«. Pokaže se, da imajo mamice iz višjih razredov več virov, s katerimi razpolagajo na področju zdravja, da več vlagajo v svoje telo in telesa svojih otrok ter da prevzemajo več individualne odgovornosti za svoje zdravje in zdravje svojih otrok ter partnerja (Kamin in Tivadar 2014, 25). V svoji analizi ugotavljam, da z izobrazbo, predvsem z institucionaliziranim kulturnim kapitalom, v ospredje vstopa skrb zase, za dobro počutje in zdravje. Mamice z višjo izobrazbo vidijo svoje telo kot projekt, za katerega je treba skrbeti, medtem ko srednje in nižje izobraženi svoja telesa uporabljajo za doseg cilja (Starc in Pušnik 2014, 25). V habitusu višjega razreda je telo obravnavano kot cilj sam po sebi. Tako je večji poudarek na notranjem funkcioniranju telesa kot organizma, kar pogosto vodi v makrobiotično kulturo zdravja ali celo k pojmovanju telesa kot telesa na ogled za druge. Skrb za kultiviranje telesa med pripadniki višjega razreda pogosto vključuje asketsko treznost in dietetično strogost (Starc in Pušnik 2014, 191).

Pripadnica višjega razreda, mamica Majda, tako pravi:

Probam tako, če delamo, enkrat na teden delamo palačinke, imata ful rada, ampak vedno vzamem tisto moko, a veš, kamutovo pa to, a veš ... Kupujem tisto, tako da jih ne

zabaše tisto testo zvečer, na primer. Potem ne mažeta z Nutello, mažeta z medom, a veš, tako malo malo, da jima ne dovoliš vse, ampak da jih nekako učiš, kar je bolj prav. (Majda, 35 let, starost otrok 4 in 5 let)

Mame z nižjo izobrazbo in manj kulturnega kapitala tudi pazijo na to, kaj one same in njihovi otroci jedo, vendar jih v načinu prehranjevanja vodijo bolj pragmatične rešitve. Trudijo se, da jedo čim bolj zdravo in ekološko pridelano hrano, vendar hrane ne kupujejo predvsem na (eko)tržnicah, temveč tudi v hipermarketih, nekje spotoma. Tudi kar se tiče sladkanja in uživanja hitre hrane niso tako rigidne in stroge. Vedno pa bolj pazijo, da otroci jedo bolj zdravo hrano kot one same. Ko sem mamico Ulo z manj kulturnega kapitala spraševala, kaj ji je najpomembnejše pri nakupovanju hrane, na primer, da je lokalna, zdrava, eko ali ..., mi je odgovorila:

Ammm ... da je dobra. (Ula, 33 let, starost otrok 6 in 5 let)

Tudi mamica Mateja ni tako rigidna, kar se tiča sladkanja njene družine:

Ok, zdaj da se glih s sladkarijam prehranjujejo pa piškoti, pa samo iz bomboni, to ne, ampak da po kosilu, ne vem ... aaa... če je otrok pojedel kosilo, pa kakšen piškot to sploh ni problema. (Mateja 32 let, starost otrok 4 in 7 let)

Pri izbiri trgovine za nakupovanje špecerije jo vodi predvsem načelo praktičnosti:

Odvisno, kaj rabim, pa kaj mi je tisti trenutek blizu, mislim ... aaa ... Čisto odvisno, kaj rabim. Zdaj če rabim kšno malenkost, grem čez cesto v trgovino, v Mercator, če pa rabim kaj več, se pa odpeljem z avtom, ne vem ... (Mateja 32 let, starost otrok 4 in 7 let)

Tudi mamica Polona, ki sem jo uvrstila v srednji razred, razmišlja bolj praktično, kar zadeva vsakodnevno kuhanje:

Ja ... ammm ... mogoče sem se pred Oskarjem jaz več potrudila za kuhanje, ker sem imela več časa, zdaj pač vem, da Oskar že pri babici ful dobro je, da potem, ko midva s Samom jeva, ni treba, da je tisto res vse, veliko zelenjave, veliko unega, tretjega, ampak se trudim no, da bi čim bolj zdravo jedli. (Polona, 31 let, starost otroka 1 leto, drugi je na poti)

Pri sladkanju svoje družine pa je pozornejša na to, s čim se sladka njen otrok:

Jaz z vsem, ja (smeh). Oskarja pa poskušam, tako no, da ravno ne dajem čokolad pa tega, ampak rajši kakšne pudinge, pa kakšen jogurt, skuta ... amm ... pa tud kakšen sladoled poje. Saj mu kupim tudi čokolado (smeh). Meni je ful grozno, če Oskar je čokolado (smeh). Jazt se skrivam pred njim, če jem čokolado ... ampak saj jo dobi tudi, samo rajši vidim, da ne. Res ne podpiram, dejansko je tako. (Polona, 31 let, starost otroka 1 leto, drugi na poti)

Delavski razred in nižji srednji razred imata instrumentalen odnos do telesa in svojega položaja v razredni shemi, kar se kaže v vseh praksah, ki se nanašajo na telo (diete, lepotičenje, odnos do bolezni, zdravljenje) (Starc in Pušnik 2014, 191). Pri potrošnji oblačil, otroške opreme, otroške kozmetike in plenic so razredne razlike v potrošnji sicer še vedno vidne, ampak niso tako izrazite. Pri potrošnji oblačil vse mame pazijo, da so oblačila udobna in iz bombaža. Večina nima predsodkov pri posojanju oblačil ali sprejemanju oblačil od drugih, le če te osebe poznajo. Razlike se kažejo le v nakupovanju znamk. Mama Majda, iz višjega razreda kupuje prepoznavnejše znamke (na primer Benetton, Okaidi, S. Oliver):

Čutim ga po prstih že, vem, kaj mi je všeč, kaj mi ni všeč. Recimo, ne vem, včasih kašne majčke, une iz Zare, tanke take, kar nekaj, pa tudi če piše bombaž gor. Ali pa recimo, ko pridm v Benetton, pa kar čuitm uno, a veš, tako da ... To je, najbolj pomembno mi je, da je bombaž. Da je kvaliteta, pa da jima je udobno. Da, ne vem, nimata kakšne trde kavbojke gor, ko spita v vrtcu na primer, a veš, pa da ... bolj tako, da je udobno. (Majda, 35 let, starost otrok 4 in 5 let)

Okus za stvari je vključen v vsako družbeno delovanje, saj to delovanje vedno zahteva izražanje okusa, tudi skozi objekte. V potrošni družbi ima materialna kultura osrednjo vlogo pri uprizarjanju razrednih razlik. Stvari, od otroških oblačil, opreme stanovanja, avta, vozička in druge »standardizirane ekspresivne opreme«, so ključni del vsakega družbenega uprizarjanja razreda (Luthar 2014, 77).

7.2 MATERINSTVO MED MATERIALIZMOM IN IDEALIZMOM

Holt (v Trdina in Vezovnik 2014, 46) ugotavlja:

... da sta materializem in idealizem na eni strani zgolj dve kulturni interpretaciji potrošnih praks ljudi različnih družbenih položajev. Glede na višino kulturnega kapitala se pomembno razlikujejo v svojem habitusu oziroma svojem »vedeti kako« interpretirati svoje potrošne prakse. Tisti z višjim kulturnim kapitalom se v svojem pripovedovanju navezujejo na abstraktne ideje in iskanje užitka, ki presega materialni svet in dobrine, tisti z nižjim kulturnim kapitalom pa izrazito hrepenijo po materialnem. To ne pomeni, da prvi ne trošijo prav toliko ali celo več kot drugi.

Največje razlike v interpretaciji potrošnih praks so se v moji raziskavi pokazale na primeru potrošnje plenice, kozmetike in otroških igrač ter na razumevanju in interpretaciji materinstva kot koncepta življenjskega stila.

Vse mame sem spraševala, katere plenice in kozmetiko uporabljajo za svoje otroke. Pri tem so mame z višjo stopnjo kulturnega kapitala imele jasnejšo idejo, zakaj kupujejo določene izdelke in kakšen signal želijo sporočiti naokoli s specifičnim načinom potrošnje. Mamica Karmen z višjo stopnjo kulturnega kapitala je na vprašanje, kakšne vrste plenice je uporabljala za svojo hči, odgovorila, da uporablja pralne plenice:

Zato, no, tukaj pa sem malo bolj, no ja, da se špara, da se pazi na okolje, da se toliko ne potroši, če se da. Da zavržeš manj teh odpadkov, to mi je bilo ful pomembno no. In sploh pri teh finesah, ko jih je blo uff ... Drugi del je pa to, da imam že sama, ker pač so vložki in to ... nimam ravno najboljših, vem, kako koža odreagira, ko ti je vroče in vse, in sem rekla, da je pa otrok ves čas v tistem, in mi je bilo s tega vidika tako dobro, da je imela pralne. (Karmen, 33 let, starost otroka 4 leta)

V odgovoru razloži in nakaže, zakaj uporablja te vrste plenice. Njen življenjski stil je usmerjen v ekološko odgovorno trošenje ter porabo sredstev in storitev. Njen način potrošnje oziroma njena izbira (pralne plenice) pa naredi to distinkcijo vidno. Način njenega razumevanja sveta se kaže skozi razredni habitus, ki se značilno razlikuje od nasprotnega družbenega razreda, saj nekatere mame z manj kulturnega kapitala niso niti razmišljale o uporabi pralnih plenice, kaj šele, da bi jih uporabljale. Gledale so predvsem na vidik praktičnosti in uporabnosti. Podoben primer je pri uporabi otroške kozmetike. Mame z večjim prihodkom in višjo stopnjo izobrazbe ter posledično z več kulturnega kapitala imajo več izkušenj in znanja, zato znajo bolje interpretirati svoje potrošniške izbire in svojo izbiro kozmetike navežejo na svoj življenjski stil. Mamice z nižjim kulturnim kapitalom pa izraziteje hrepenijo po materialnem:

Ammm ... v Lidlu kozmetike ne bi kupovala ... ammm ... v Šparu bi, v Šparu sem tudi že kupila kaj za Oskarja, kašno kremico, čeprav teh kremic itak nič kaj dost ne uporabljava. Ammm ... kar se tiče tega, sem pa rajši vprašala kolegico, ki dela v lekarni, kaj bi bilo za Oskarja od krem ... amm ... drugače pa ... amm ... Muller mi je boljši kot DM samo zato, ker včasih Mullerjeve plenice kupim in grem pol avtomatsko v Mullerja, ker pač DM-ove mi niso dobre (smeh). (Polona, 31 let, starost otroka 1 leto, drugi na poti)

Objektiviran kulturni kapital je materializiran v knjigah, fotografijah, filmski zbirki, revijah, glasbenih instrumentih in tudi v otroških igračah. Utelesen kulturni kapital se pri mladih mamicah kaže tudi v potrošnji in nakupu igrač. Več veščin in znanja, zakaj so kupile določeno igračo za svoje otroke, so pokazale mame z višjim kulturnim kapitalom. Izbire vseh mam so bile podobne. Vse pravijo, da izbirajo »kakovostne« igrače, didaktične in lesene. Razlike se pokažejo v odgovorih, ki pojasnjujejo njihove izbire. Kulturni kapital ima tako dvojno vrednost: ena se veže na materialno (za to je nujen ekonomski kapital, da se stvar/predmet lahko kupi) in druga na simbolno vrednost (za to je potreben uteleseni kulturni kapital) (Bourdieu v Tivadar in Kamin 2014, 172). Izbiri igrač mamic z manjšo stopnjo kulturnega kapitala razjasnita na hitro in brez neke širše slike, zakaj ravno ta igrača:

Amm ... definitivno, da bo Oskar z njo imel kaj početi, da ni to neka brezvezna plastika. Ful so mi luštne te lesene igračke, pa nima sam lesenih igrač, ima tudi plastične. Ammm ... pa da so za starost primerne ali pa za malo starejše. (Polona, 31 let, starost otroka 1 leto, drugi na poti)

Aaa ... ja kvaliteta, da bo pač dolgo časa ... zdržala ... mislim, bila funkcionalna, da se ne polomi ... aaa ... Mislim, če se le da, je itak leseno, samo je potem tudi dražje, a ne. OK, to potem kupuješ ob prilikah bolj ... aaa ... (Mateja 32 let, starost otrok 4 in 7 let)

Na drugi strani pa mamica z več akumuliranega kulturnega kapitala prek izbire igrač pokaže svoj način gledanja na svet ter večjo kompetenco in poznavanje, zakaj je za otroka določena igrača dobra:

Toliko jih je bilo, da sem večini ljudem rekla, da če kaj nosijo, da naj ne nosijo igrač, ne, sploh na začetku, vsak rojstni dan, kaj naj, pa kupit kaj naj. Potem veliko, saj veš, ne, škatle imamo, da izrezuje, da lepi, da ... aaa ... pribor za šivat, ke je hotela začeti šivati. V bistvu po tej metodi, da tisto, kar otroka takrat zanima, tistim dejavnostim sledim, ne. Če je fina motorika, da rada neki pretika, sem kupila tele črve, potem imam pa tam tisto za precredit špagete in jih not vtika. Mislim, ne rabiš igrače zato, imaš pa igrače, ki te iste fore naučijo, ampak daš dvajset eurov. Ima ene par teh plišastih, mislim res, jaz kar kupujem, kupujem lesene, potem, ne vem, recimo teta pa stric, moje dva sta prinesla za številke učit, tako, take zadevščine, ker jo zdaj pač to veseli, ne. To se številke učijo na različne načine, s kazanjem prstov ... In veliko, tudi, ko je bila majhna, je veliko dejavnosti naredila. Ne vem, posoda pa ščipalke, pa je ščipala

ščipalke gor. Ker jaz ji tako zdaj krepim prste, da bo lažje pisala potem, da se zamoti. In ona, ko pade v eno dejavnost, tako dihanje, samo pustiš pri miru. Tako da lesene, uporabne, da so za več stvari uporabne, jaz kar nakupujem, so za rezat, za limat, take fore no. Pa za risat, za ustvarjat. Akrile, čopiče, to. Sigurno zato, ker to je tudi meni blizu. Jaz sem vedno ustvarjala. (Karmen, 33 let, starost otroka 4 leta)

Izražanje življenjskega stila prek stilizacije potrošnje pomeni možnost emancipacije za tiste posameznike, ki jim stilizacija pomeni resnično izbiro in sestavino identitetnih projektov. Zato pa potrebujejo ustrezno visok kulturni kapital, ki jim omogoča kritično refleksijo svojih izbir in tržne ponudbe ter dovolj materialnih sredstev, da uresničijo svoje izbire (Ule 1998, 113).

Sodoben diskurz, mediji in miti o materinstvu od sodobne ženske, ki se želi pokazati v vlogi skrbne in kompetentne mame, zahtevajo veliko količino znanja o potrošnih dobrinah, kot so igrače, otroška oprema, hrana, zdravila itd. To od nje zahteva, da postane aktivna potrošnica, ki lahko zadovolji neštete naloge in zahteve, ki jih nalaga ideal materinstva. Ne glede na različne izkušnje, pogoje eksistence različnih družbenih razredov in kompetentnost posamezne intervjuvanke imajo miti o materinstvu velik vpliv na vse mame, ne glede na to, kateremu razredu pripadajo. Večini sta skrb in izkazovanje ljubezni do svojih otrok zelo pomembna:

Ja, ljubezen. No, no, to bi jaz z njima najrajši, če bi lahko. Ne moreš razložiti, koliko jih imaš rad. Ampak definitivno so mi center sveta, a veš, mojega, in nič, nič, nič ni bolj pomembno, niti v enem trenutku, od njih. In recimo, ko pridemo pri mojih, moji samo pravijo koliko jih lupčkaš, dobro, a lahko nehaš, pa razvadila jih boš. Pa se mi ne zdita razvajena, to je bolj popuščanje. Tisto, da čutijo, da se lahko zanesejo, ljubezen, ko ti pridejo, pa ti rečejo rad te imam, a veš, sami, to mi je tako uno oh, a veš (smeh). (Majda, 35 let, starost otrok 4 in 5 let)

Večina mam svoje lastne želje in užitke potiska vstran, da lahko ugotovi željam in potrebam svoje družine, pa naj gre za preživljanje prostega časa, nakup priboljškov in ostale hrane ali nakup ostalih reči (obleke, oprema). Mamici Petri, ki pripada srednjemu razredu, je pomembno predvsem to, da njen sin je zdravo hrano in hrano boljših znamk, zase in za svojega moža pa kupi tudi trgovinske znamke:

Ne, za Oskarja malo bolj pogledam, da ni ravno S Budget (smeh). Mislim ne, pa saj tudi jaz pa Sam ne jeva zdaj sam takih stvari. Kakšne stvari, kot so makaroni pa to. Jaz osebno ne čutim razlike med a je to Barilla, a je to, ne vem, zdej ena druga znamka, mogoče ni tok pomembn. Za Oskarja bi pa, recimo, prej kupila ta najdražje. Mi je pomembno, da dobi res tisto ta najboljše. Kar se pa eko, bio, je pa tko: večinoma stvari, sadja pa zelenjave, pač predvsem zelenjave, babi pa dedi pridelata na vrtu, tako da to mi je ful pomembno, da vsaj Oskar dobi res tisto domače. Za naju s Samom pa pač kupiva (smeh). Kar je (smeh) ... (Polona, 31 let, starost otroka 1 leto, drugi na poti)

Tudi mamica Marjeta prej privošči boljše znamke hrane in nove oblačila sinu kot sebi:

Ne vem, da gledam kake te kašice, ko so dražje, recimo od Hippa, ali pa to njemu, sploh mi ni, itak takoj kupim, sebi pa že malo bolj pogledam. (Mojca R., 31 let, starost otroka 10 mesecev)

Podobno pravi tudi glede nakupa obutve:

Ammm ... oblačila tud večinoma smo dobli, kar pa kupim, ko tudi, če kar neki kupim ... amm ... pa tudi pogledam, da ni predrago. Če pa mi je res nekaj všeč ali mi je ful luštno, bom tudi dražje kupila. (Mojca R., 31 let, starost otroka 10 mesecev)

Vse mame tudi pravijo, da zelo rade preživljajo čas s svojimi otroci. Hkrati si vse vzamejo zelo malo časa zase in svoje hobije, ko pa si ga že, se jim pri tem oglašča slaba vest, česar si nočejo priznati.

Ne, nimam, samo dejansko takrat, ko ju ni dam, rada preživljam čas iz njima. Z veseljem. (Mateja 32 let, starost otrok 4 in 7 let)

Podobno mi je povedala tudi mamica Marjeta, ko sva se pogovarjali o tem, ali da otroka rada v varstvo, da gre na sprehod, v mesto, kino, ali čuti, da je še premajhen, da bi bil v varstvu:

Pa ne, saj ni, mislim, saj sem šla ... amm ... že s kolegico ... mislim, ne žurat, pač v kino, pa tako na pijač pa to ... aaa ... sam ne k mojim staršem ... ne, ne bi imela slabe vesti, samo, ne vem, zaenkrat še kar ne čutim, se mi zdi, moram ga še jaz imeti. (Marjeta, 31 let, starost otroka 10 mesecev)

Ne glede na razred, dohodek ali izobrazbo na vse mame najbolj vpliva mit o mami kot skrbni in ljubeči osebi, ki ima za svoj življenjski cilj biti mama. Vse intervjuvanke so rade mame in jim poklic mame ni težek. Vseeno pa se v podtonu čuti samožrtvovanje mam in željo po tem, da se to opazi in prepozna kot dejanje posebne vrednosti. Na vprašanje, ali je biti mama težko oziroma ali se je morala čemu odpovedati, mamica Karmen (višji kulturni kapital) pravi:

Ne, tako naravno mi je bilo, ker jaz sem že v nosečnosti ful uživala ta del, da ni tistega počivanja, ali pa, ko si utrujen, se uležeš, ali ko ti paše, greš tja, ali ko ti paše, greš na kavo ... Ampak da malo zorganiziraš no, dajmo to tako, pa si prvoščim kavo. Ali pa, ko gre Kaja spat ... Hribe pogrešam, tiste dejavnosti, ki smo jih prej, ko so v duetku prej na prvem mestu. Ampak mi ni kot uuu, zdaj pa tega nimam, ne prov, ne vem, skupaj tukaj ležimo, pa sonce zahaja, kaj smo mi srečni. Prav tako, take drobne stvari sem začela cenit. Amm ... ne vem, bom šla spat čez dve ure in tam knjigo brala in sonce ti sije, kaj hočeš lepšega, pa na bolniški smo, ne, vau ne, mislm, res cenim ta teden, vsi skupaj. (Karmen, 33 let, starost otroka 4 leta)

Mamica Marjeta, ki sem jo uvrstila v srednji razred, na vprašanje, ali se ji zdi, da se je morala čemu odpovedati, ko je postala mama, odgovarja:

Če imaš otroka, če tako čutiš, sploh ni težko. Tudi ko imaš kakšen problem, se trudiš ga rešit. Mislim, če je otrok naporen, potem verjetno s tega vidika so dnevi, ko se ti zdi, da je ful težko ... aaaa... maš stisko ... aaaa ... So pa večinoma dnevi, ko si srečen, no, res tako, ko gledaš otroka. Pride pa kak dan, ko ti je težko. Drgače pa ne, fajn je, super je. (Marjeta, 31 let, starost otroka 10 mesecev)

Simbolna raven materinstva vključuje predstavo o tem, kakšna mati moramo biti, nanjo pa vplivajo različne kulturne reprezentacije in socialne institucije. Psihološka raven materinstva predstavlja ideale in mite materinstva znotraj zavednega in nezavednega (Woodward 1997, 247). Razlike med mamami z manj oziroma več kulturnega kapitala se kažejo predvsem v razmišljanju o materinstvu kot takem. Mame z višjo izobrazbo same sebe bolj postavljajo pod vprašaj, o načinu svoje vzgoje bolj razmišljajo, se sprašujejo, ali so v danem trenutku odreagirale na pravi način, ali je njihov način vzgoje pravi ipd.:

Vzgoja, vzgoja me je najbolj presenetila. Fizično niti ne ... Vsi smo v drugi situaciji. Ampak vzgoja, a veš, ko sem bila ful pametna prej, a veš, ko si pameten, sem bila ful pametna, pa tak jezik sem imela, kako delaj to, kako delaj to, to bom pa jaz tako. Pol

pa pride, pa si postavljen pred dejstvo, pa pol vidiš, da ni ravno tako, kot si si predstavljal. Vzgoja mi je tko ja, ampak veš zakaj? Zato ker jaz vse seciram, jaz vse analiziram in potem res pazim. Vsakič tako pri Mii, a veš, k je bila manjša, jaz sem ful rabila, da sem prišla do faze, da njo obvladam, ker sem ful sebi, kako se reče, slabo vest sem imela, pa tudi sebe sem ... ammm ... kako se reče, da kriviš sebe no, da mislš, da si ti kriv za to, kar otrok narobe, mislm narobe, ne poslušā, ni spala, ona je bila res tako težek otrok, a veš, mislim tako kot dojenček pa tko, res. Včasih se mi je zdelo, a jst nč ne vzgajam njo, a veš, ker je tak karakter. Niko je bil miren, z njim je pa veliko lažje. Tko da ... Ampak zdaj se mi zdi, da sem tudi dostokrat jaz imela, Ana, občutek krivde, ko sta bila majhna, če sem karkoli nardila za sebe v času, ko bi bila lahko z njima. In je moja mama meni vedno govorila, saj si res bila v krizi tako, zakaj ti, ti si vedno napeta, sploh nisi sproščena, nisi sproščena. Na porodniški sem, doma sem, sem z otroci, kaj ne bi bila sproščena. Ne, ne, ne, jaz se bojim bit sproščena, in to je to, kar meni ni. Potem se pa jebeš, pa kaj me kritiziraš, pa ti pojma nimaš, pa bla bla bla bla. Ampak tisto eno, a veš, ne vem, eno slabo vest zaradi vsega, kar bi narobe nardila, a veš, tako kot da en perfekcionizem od sebe zahtevaš, preveč je tega no. Potem pa nekako sem dojela, da glej, tudi če neki zase narediš, v bistvu ni nč narobe s tem, ne živiš samo za otroke, a veš, saj jih imaš neizmerno rad, pa so ti najbolj pomembni, ampak hkrati tudi skrbiš zase, pa za partnerja, pa za odnos, a veš, tako nekako. To mi je ful tako na začetku, dokler nism poštekala. (Majda, 35 let, starost otrok 4 in 5 let)

Šadlova (2004) navaja, da se čustvenim vidikom materinstva lahko bolj posvetijo ženske iz srednjih in višjih let, saj jim po navadi finančni položaj omogoča, da del gospodinjskega dela preložijo na plačano pomoč. Vse intervjuvane mame se istovetijo s svojimi materami. Nagnjene so k samodejavnemu ponavljanju vzorcev negovanja otroka, ki jih morda zavestno zavračajo, a vseeno ugotavljajo, da delajo stvari na podoben način, kot so jih delale njihove matere (Kitzinger 1994, 22).

7.3 LOKALNO PROTI SVETOVVLJANSKO/GLOBALNO

Družine, ki posedujejo več kulturnega kapitala, imajo širši spekter razumevanja svojega socialnega sveta. Lutharjeva (2014, 97) pojasnjuje, da sta tolerantnost in liberalnost sestavna dela kulturnega kapitala ter prestižni simbol višjega srednjega razreda. Temu pritrjuje tudi moja raziskava v delu, kjer se z mamicami pogovarjam o tem, s kom se družijo v prostem

času oziroma na kakšen način preživljajo svoj prosti čas. Prav tako odgovori na vprašanja, ki merijo vrednote in politična stališča, govorijo o tem, da med kulturnim okusom kot indikatorjem kulturnega kapitala in političnimi vrednotami obstaja homologija, hkrati pa ju oblikuje ista shema kolektivnega izkustva in percepcije oziroma isti habitus, ki regulira proizvodnjo mnenj (Luthar 2014, 96). Pokaže se, da tako mamice srednjega in nižjega razreda bolj pazijo, s kom se njihovi otroci družijo doma ali na igrišču. Zadržane so predvsem pri druženju s priseljenci iz južnih držav, tako imenovanimi »čefurji« in Romi. Sicer so vsi odgovori navidezno korektni. Načeloma vse pravijo, da se njihovi otroci lahko na igrišču igrajo in družijo s komer koli. Mamica Polona o praksah druženja njihove družine pove:

Ne, zaenkrat mi je samo pomembno, da se lepo vključuje, da pač ni nasilen, da lepo sprejema otroke pa tko ... Ja, itak mi je pa tudi fajn, da se s starši od tistih otrok razumemo, da so normalni, da se da z njimi pogovarjat. In potem, avtomatično in podzavestno, mi je boljše tudi, da se Oskar s tistim otrokom, s katerim se jaz s staršem razumem, z njim bolj igra. (Polona, 31 let, starost otroka 1 leto, drugi pa na poti)

Mamic Ula zase pravi:

Nimam nobenih predsodkov. Mislim, seveda mi ne bi bilo všeč, da bi se družila z nekom, ki je agresiven, z nekom ki govori grde besede. To mi ne bi bilo všeč, no ... Ampak bi jima probala, ne vem, nekako razložiti, da ... (Ula, 33 let, starost otrok 6 in 5 let)

Ko pa postanejo vprašanja konkretnejša ter vrednote in stališča postavijo v konkretne družbene kontekste, so odgovori veliko manj liberalni. Mamica Ula z manj kulturnega kapitala na primer na vprašanje, ali bi jo motilo, če bi za sosede imela romsko naselje, pravi, da bi rajši videla, da ne. Prav tako pravi Polona (uvrstila sem jo v srednji razred), ki se konkretno s »čefurji« zaradi slabe izkušnje ne želi družiti. Tudi mamica Karmen, ki spada v višji družbeni razred, na vprašanje, ali je pozorna na to, s kom se njena hči igra, odgovori, da ne, da sploh ne bi pomislila na kaj takega, vendar že pri naslednjem vprašanju svojo liberalnost postavi pod vprašaj:

V Afriki je svoj center naredila. Ja, njen fant je črnc ne, tako da ... Mislim, ta koncept nam je že od zmeraj blizu. Ker, ne vem, naši družinski prijatelji so bli. On je bil črnc in to je nekaj, s čimer odraščáš, in ja, smo drugačni, ampak ... Je pa res, da ... Ta del no, to pa moram rečt, da so pa Romi, ki so pri nas zelo blizu, problematični, njih pa

gledamo drugače. Mislim res, tu pa tako pogledam, ne ... So tukaj, ko pobirajo smeti, vidim, aha, pismo lej, se pa najdem, da sem manj strpna do njih, ampak saj ne bi nič šla reči, ampak sama pri sebi si mislm oooo ne, ampak lej ... (Karmen, 33 let, starost otroka 4 leta)

Parkin (v Trdina in Vezovnik 2014, 45) poudarja, da je verjetno, da bodo študije stališč, ki temeljijo na vprašanjih, ki so zastavljena na splošen in ne situacijski način, ugotovile razredni konsenz o vrednotah, nasprotno pa bodo študije, ki opredeljujejo posebne družbene kontekste prepričanja in delovanja ali ki se zanašajo na dejanske vedenjske indice, verjetno našle več dokazov za razredno diferenciran sistem vrednot. Nepristna ali navidezna liberalnost se kaže v tem, da se mame liberalno izrekajo le ob določenih nadvse očitnih temah, kjer je ta liberalni odgovor dokaj enostaven in abstrakten (pravice istospolnih, druženje z Romi in priseljenci). Psvedoliberalnost pa lahko ujamemo na konkretnih izjavah, ki te vrednote in stališča postavljajo v posebne družbene kontekste. Liberalnost jim uspe uprizoriti v situacijah, ki zahtevajo abstraktne evalvacije, pri konkretnih družbenih situacijah pa jim to spodleti (Trdina in Vezovnik 2014, 44). Najbolj liberalne vrednote ima mamica Majda, ki glede izbire, s kom se družijo njeni otroci, pravi:

Aja, ne, to ne. Ne gledam to, recimo tako. Bolj tako, če se s kom poštekas ali ne, a veš, saj to vidiš. Ni to zdaj kriterij ... Ne vem, kaj bi bil kriterij. To ni niti standard niti način vzgoje, bolj mogoče način razmišljanja, pa kako se zabavajo, kaj jim je všeč, kaj jim ni všeč. Različne prijatelje imamo, res različne. In tui z enimi sosedi smo se ful poštekali. Sej poznaš uno, a ne? A veš, pa sta po določenih stvareh dosti različna, ampak ko je hec pa to, a veš, gre nekako, ko pogledam vzgojo, pa sta ful stroga. Ful tko, njihova tamala se boji polit mejčken uno vodo, a veš, pa se vseeno družimo, a veš, to ne vpliva na mene. (Majda, 35 let, starost otrok 4 in 5 let)

Če hočemo razumeti, kaj pomeni posamezno stališče, ga moramo umestiti v družbeno zgodovinski kontekst (kulturni prostor drugih vrednot, stališč, okusov, sodb, praks). Ko govorimo o vrednotah posameznikov, ne govorimo le o kulturno različnih življenjskih svetovih posameznikov, temveč tudi o razumevanju družbe in družbenih razmerjih nasploh (Trdina in Vezovnik 2014, 33).

Na dojemanje in preživljanje prostega časa mladih mater ima velik vpliv materinski mit, ki skrbi za to, da imajo mame veliko slabe vesti, kadar si vzamejo čas samo zase ali za svojega

partnerja. Mamice z najmlajšimi otroki si tako prostega časa sploh ne vzamejo, veliko bolj jim je pomembno, da prosti čas preživijo skupaj kot družina:

Ja, to. Zdi se mi, da itak Sam skos dela, in takrat, ko ne dela, se mi zdi fajn, da je tudi on z nama. To je prioriteta, ja. Saj se grozno sliši, sam ... Je fajn, da smo vsi trije skupaj. (31 let, starost otroka 1 leto, drugi na poti)

Vendar pa si mame z več kulturnega kapitala prej vzamejo čas zase in partnerja ter svoj prosti čas preživijo na bolj svetovljanski način:

Da delava neki? Ammm ... zadnjih par mescev, mislim, mogoče tako, mislm, težko mi je rečt, gre tui mesec, da ne greva niti na eno večerjo niti na en drink. Bolj je tako zvečer, da pogledava kakšne film doma skupaj, a veš, tako da ... Ker nimamo varstva, saj veš, ali pa včasih, ko Luka gre na pot, grem jaz z njim, pol je pa to takoj tri dni recimo, da greva nekam. Recimo v Pariz sva šla, Istanbul, Dubaj, pa tako, a veš, da potujeva skupi. Brez otrok. (Majda, 35 let, starost otrok 4 in 5 let)

Mame srednjega in nižjega razreda povečini svoj prosti čas preživljajo s sorodniki, sosedi, obiskujejo naravo ali hodijo na rekreacijo. Kot navaja Lutharjeva (2014, 96), je pasivnost vezana z lokalnim, ki se kaže skozi način vsakdanjega življenja. Preživljanje prostega časa na lokalnem nivoju ter v okvirju sorodstva, lokalne skupnosti in sosedstva je razredno specifično za tiste, ki posedujejo manj kulturnega kapitala.

7.4 RAZPRAVA

Potrošnja v času zgodnjega materinstva v veliki meri obvladujejo miti o materinstvu, predvsem mit o ženski kot skrbni in ljubeči ženski. Vse mame v intervjujih rade poudarjajo, da jim je najpomembnejše preživljanje prostega časa s partnerjem in otroci. Mlade mame so ujete v imaginacijo in hrepenenje po popolni družini. Tudi potrošnja je usmerjena v iskanje popolne družine, pa naj bo to s pravimi igračami, otroško kozmetiko ali ekološko pridelano hrano. Otrok postane na nek način podaljšek maminega jaza, ki se kaže skozi produktivno potrošnjo, kjer mama gradi, izraža in zanika svojo materinsko identiteto ter tudi identiteto svojega otroka. Potrošnja v času materinstva odraža kulturni kapital, materialni in socialni status posamezne mame. Nakupovanje za otroka postane nekakšen ventil za potrošniške želje matere, ki se kaže v nakupovanju, na primer, boljših znamk oblek. S takšno vrsto potrošnje želijo mame narediti vtis na svojo socialno mrežo in izkazati svoj prestižni ekonomski

položaj. Drugi pomembnejši razlog pa je, da s takšnim nakupom želi pokazati drugim, kako skrbna in predana mama je (Dedeoglu 2006, 296).

Lutharjeva (2014, 91) navaja, da se kulturni kapital v veliki meri »podeduje«. To pomeni, da status posameznika temelji na stilu življenja, v praksi pa se izraža skozi »conubium«. Pokaže se, da ima na življenjski stil posamezne mame velik vpliv poleg njene primarne družine tudi njen partner in da je visoka izobrazba mamic v povezavi z visokim poklicnim statusom. Meje, ki jih višji srednji razred gradi do drugih, so posebej izrazite ter sodobni družbi manj prehodne kot etnične meje. Izbira partnerja, prijateljskih zvez, potrošnih in estetskih izbir ter celotne materialne kulture, političnih ali etičnih izbir vzpostavlja družbeno hierarhijo (Luthar 2014, 91). »Meje med kulturnimi razredi se tako konstituirajo in reproducirajo skozi socialne in intimne odnose v okviru mikropolitike vsakdanje družbene interakcije. Družbene kolektivitete, ki lahko izhajajo iz teh praks, pa vzpostavljajo simbolne meje med posamezniki različnih statusnih skupin in razrednih frakcij.« (Luthar 2014, 92)

Materialni objekti ne signalizirajo več zelo jasnega kulturnega kapitala, ki je bil vložen v njihovo potrošnjo, vendar to ne pomeni, da kulturni kapital nima več klasifikacijske moči. Zaradi večje dostopnosti objektov v potrošni kulturi sami objekti danes niso vedno ustrezne reprezentacije stratificiranih potrošnih praks, temveč se razlikovanje bolj uprizarja skozi prakse uporabe, ne pa glede na objekte same. Tako lahko razredi ali razredne frakcije uporabljajo iste stvari na način, ki je nedostopen tistim z manj kulturnega kapitala (na primer lesene igrače) (Luthar 2014, 95). Pokaže se, da sta materializem na eni strani in idealizem na drugi strani zgolj dve kulturni interpretaciji potrošnih praks ljudi različnih družbenih položajev. Tako mama z več kulturnega kapitala točno opiše in razloži, zakaj kupuje lesene igrače, medtem ko tiste mame za manj kulturnega kapitala ne utemeljijo svojih izbir. Skozi izbire potrošnih dobrin (plenice, otroška kozmetika, igrače) se kaže razredni habitus tistih z več kulturnega kapitala in se značilno razlikuje od nasprotnega družbenega razreda.

Materialna oziroma formalna estetika se izraža skozi okus nujnosti. Mame z manj pridobljenega kulturnega kapitala pri stvareh, ki so pomembne v vsakodnevni življenjski rutini (pohištvo, hrana, oblačila, igrače in otroška oprema), vodi načelo praktičnosti in funkcionalnosti. Za mame z visokim kulturnim kapitalom pa je to le osnovni kriterij za izbiro. V raziskavi so največje razlike med mamami vidne pri potrošnji hrane in načinu prehranjevanja. Pokaže se, da mamice iz višjih razredov posamezno obliko kapitala zamenjajo za »kapital zdravja«. Posedujejo več virov, s katerimi razpolagajo na področju zdravja, več

vlagajo v svoje telo in telesa svojih otrok, prevzemajo več individualne odgovornosti za svoje zdravje in zdravje svojih otrok ter partnerja.

Razlike med globalnim in svetovljanskim okusom sem prikazala na primeru preživljanja prostega časa. Prosti čas mladih mater je pod velikim vplivom materinskega mita, saj si mame vzamejo zelo malo časa (ali pa sploh ne) samo zase. Mame srednjega in nižjega razreda preživljajo svoj prosti čas predvsem na lokalnem nivoju (druženje s sorodniki, v lokalni skupnosti, s sosedi), medtem ko mame z več pridobljenega kulturnega kapitala svoj prosti čas preživljajo bolj globalno. Pokaže se, da so vse intervjuvanke liberalno usmerjene, kadar je odgovor dokaj enostaven in abstrakten. Ob konkretnih izjavah pa se pokaže zgolj uprizarjanje liberalnosti.

Tudi potrošnja v času zgodnjega materinstva potrди tezo o omnivornosti/univornost. Matere z visokim kulturnim kapitalom in statusom konzumirajo raznovrstno kulturo ter črpajo tako iz popularne kot visoke kulture in imajo širok razpon preferenc in potrošnje, ki se nanaša na nego in vzgojo otroka (omnivorne mame). Na drugi strani so univorne mame z manj kulturnega kapitala bolj enovrstne v svoji kulturni potrošnji in imajo omejene preference. Omnivornost v času zgodnjega materinstva pomeni širok razpon znanja o igračah, prehrani otroka, interesnih dejavnostih, primernih za otroke, otroški opremi, izobraževanju, kozmetiki itd. Mamice z višjim statusom svoj prestiž črpajo iz participacije, razumevanja in poznavanja velike vrste kulturnih praks, vezanih na otroka.

8 ZAKLJUČEK

Glavni cilj diplomskega dela je bil raziskati razmerja med razredom in življenjskimi stili pri materah z mlajšimi otroki. Zanimale so me kulturne dimenzije razrednega razlikovanja in razlike v načinu potrošnje glede na stopnjo pridobljenega kulturnega kapitala posamezne mame. Meje med razredi so na splošno v Sloveniji nizke, vendar v obdobju zgodnjega materinstva kultura še vedno signalizira razredno pripadnost ter ohranja razlike med razredi in statusi. Za odgovor na moje raziskovalno vprašanje, kako razredni habitus oblikuje potrošne prakse v času materinstva, sem uporabila teorijo Douglasa B. Holta (1998), v kateri opisuje šest dimenzij okusa. Sama sem za prikaz razlik med mamami glede na stopnjo kulturnega kapitala uporabila tri: materialna estetika proti formalni estetiki, materializem proti idealizmu, lokalni okus proti svetovljanskemu okusu. To ni izključni seznam dimenzij okusa, po katerih se intervjuvanke med seboj razlikujejo. Obstajajo še druge opozicije, ki ločujejo med tistimi z visokim in nizkim kulturnim kapitalom, vendar so te dimenzije v mojih intervjujih najizrazitejše.

V moji raziskavi se pokaže, da imajo matere z majhnimi otroki, ki pripadajo različnim družbenim razredom, različne vzorce družbenega okusa in kulturne potrošnje, kar se kaže v njihovih različnih življenjskih stilih. Razlike v potrošnji med razredi so produkt in izraz habitusa. Mamice s svojimi različnimi preferencami glede ekološke hrane, načina sladkanja, tipa igrač, uporabe pralnih plen, kupovanja znamk, preživljanje prostega časa prispevajo h konstituciji razrednih razlik. Mame z višjo izobrazbo in večjim ekonomskim kapitalom imajo večjo širino znanje glede različnih materinskih praks, so kompetentnejše ter imajo jasnejša stališča in prepričanja. Z idejo Bourdieujevega (1979/2000) kulturnega kapitala sem pokazala razlike med materami glede na posamezni razred, ki se izraža v tem, kako posamezne intervjuvanke govorijo o veščinah, ki so jih pridobile, izobrazbi in odnosu do stvari.

V raziskavi se pokaže, da je prevladujoča značilnost nižjega in srednjega razreda kulturna pasivnost, ki se ne kaže samo v potrošnji, temveč kot sestavni del praks vsakdanjega življenja. Razlika med materialno in formalno estetiko je vidna v tem, da mame z več kulturnega kapitala namenjajo več pozornosti skrbi za telo in prehranskemu režimu svoje družine. Mame z manj pridobljenega kulturnega kapitala pa vodi predvsem vidik praktičnosti. Pasivnost se kaže tudi v načinu preživljanja prostega časa, ki ga nižji razred preživlja predvsem na lokalnem nivoju, s svojimi domačimi, višji razred pa na bolj svetovljanski način. Izbira izdelkov in storitev sicer ne signalizira več zelo jasnega kulturnega kapitala, ki je bil vložen v

njihovo potrošnjo, kar ne pomeni, da kulturni kapital nima več klasifikacijske moči (Luthar 2014). Zaradi večje dostopnosti objektov v potrošni kulturi sami objekti danes niso vedno ustrezne reprezentacije stratificiranih potrošnih praks, temveč se razlikovanje bolj uprizarja skozi prakse uporabe (Luthar 2014). Tako mamice, ki pripadajo različnim družbenim razredom, uporabljajo iste stvari na način, ki je nedostopen tistim z manj kulturnega kapitala (na primer način priprave hrane in prehranjevanja). Ne glede na razredno pripadnost posamezne mame pa materinstvo v veliki meri še vedno obvladujejo miti, predvsem mit o ženski kot skrbni in ljubeči ženski. Mlade mame so ujete v imaginacijo in hrepenenje po popolni družini.

Dimenzije okusa predstavljajo nekakšno nadaljevanje Bourdieujeve teorije (1979/2000). Omnivori z veliko kulturnega kapitala rajši in pogosteje trošijo širši spekter tako popularne kot visoke kulture kot pa univori z manj kulturnega kapitala. Ker morajo ljudje z visoko stopnjo kulturnega kapitala uspešno sodelovati v različnih socialnih okoljih, kjer potrošnja služi kot eden izmed načinov za medsebojno vplivanje, imajo razvit raznolikejši okus. Holt (1998) navaja, da je potrošnja omnivorov strukturirana skozi zbir okusov, kot so svetovljanstvo, samoizpolnjujoče prostočasne dejavnosti, eksotičnost, dekomodifikacija, poznavalstvo itd.

Na primeru potrošnih praks v času zgodnjega materinstva pokažem, da družbeno razlikovanje poteka predvsem na ravni potrošnje kot specifične oblike kulture. Identiteta in življenjski stil posamezne mame se jasno oblikujeta skozi red potrošnje. V obdobju zgodnjega materinstva se razrede reproducira v vsakdanjem delovanju in skozi vsakdanje izbire. Mamice, pripadnice različnih družbenih razredov, se med seboj razlikujejo glede na prijateljske zveze, potrošne izbire in način njihove uporabe, estetske izbire itd.

Ne glede na vse diskurze in mite, ki obvladujejo materinstvo, mlade matere še vedno istovetijo s svojimi materami. Odnos mladih mamic s svojimi materami je izredno kompleksen. Čeprav lahko zavestno zavračajo isti način negovanja in materinjenja, ugotovijo, da stvari delajo na podoben način, kot so jih delale njihove matere. V tem vidim možnost za nadaljnje proučevanje teme. Pri nadaljnjem raziskovanju bi me zanimalo, kako razredna pripadnost babice vpliva na novo mamo in kakšne so možnosti za razredno prehodnost med mamami različnih generacij. Poskušala bi ugotoviti, v kakšnih družinah je razredna mobilnost najvišja, kje je razrednih prehodov manj oziroma jih sploh ni in kako se spremenijo same prakse trošenja glede na različne generacije. Druga možnost za nadaljnje raziskovanje je

potrošnja mater s starejšimi otroki (osnovnošolskimi in srednješolskimi). Zanimalo bi me, kolikšen je vpliv otrok na družinsko potrošnjo. Zanimivo bi se mi zdelo tudi proučevati potrošnjo mater s »praznim gnezdом«, predvsem to, kako kulturni kapital take mame formira kulturno potrošnjo in ali se razlikuje glede na obdobje, ko so otroci še živeli v skupnem gospodinjstvu.

9 LITERATURA

1. Barnard, Malcolm. 2005. *Moda kot sporazumevanje*. Ljubljana: Sophia.
2. Barthes, Roland. 1984. *Mythologies*. New York: Hill and Wang.
3. --- 1957/1993. *Mythologies*. New York: The Noonday Press.
4. Bennett Tony, Emmison Michael in John Frow. 2012. Teoretiziranje kultur. V *Mediji in občinstva*, ur. Breda Luthar in Dejan Jontes, 265–286. Ljubljana: Založba FDV.
5. Bourdieu, Pierre. 2000/1979. *Distinction*. London in New York: Routledge.
6. --- 1984/2010. *Distinction: A social a Social Critique of the Judgement of taste*. London in New York: Routledge.
7. --- 1986. The Forms of Capital. V *Handbook of Theory and Research for The Sociology of Education*. Ur. John G. Richardson, 241–258. New York: Greedwood Press.
8. --- 1988. *Die feinen Unterschiede*. Frankfurt am Main: Suhrkamp.
9. --- 1993. *The Files od Cultural Production*. Cambridge: Polity.
10. Bradley, Harriet. 2007. *Gender*. Cambridge, Malden: Polity Press.
11. Breda, Luthar. 2014. *Kultura in razred*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
12. *Buci buc*. 2015. Dostopno prek: <http://www.google.si/url?sa=i&rct=j&q=&esrc=s&source=images&cd=&cad=rja&uact=8&ved=0CAcQjRw&url=http%3A%2F%2Fwww.enakupi.com%2FMajica-za-nosecnice-Buci-buc-kratki-rokavi-crn-napis.html&ei=kLobVa7LM4O1OoykgYgM&bvm=bv.89744112,d.ZWU&psig=AFQjCNFrQa-mBSQo8mQ5x079-YjS6jGDCw&ust=1427966948848999> (16. maj 2015).
13. Bulc, Gregor. 2004. *Proizvodnja kulture: Vloga in pomen kulturnih posrednikov*. Maribor: Subkulturi azil.
14. Campbell, Colin. 1998. Skrivnost in moralnost modernega potrošništva. *Družboslovne razprave* 14 (27/28): 11–25.
15. --- 2001. *Romantična etika in duh sodobnega porabništva*. Ljubljana: Studia Humanitatis.
16. Chodorow, Nancy. 1978. *The reproduction of motherhood. Psychoanalysis and the sociology of gender*. Berkely, Los Angeles, London: University of California.
17. Clarke, Alison. 2004. Maternity and materiality: becoming a mother in consumer culture. V *Consuming motherhood*, ur. Janelle S. Taylor, Linda L. Layne in Danielle F. Wozniak, 54–71. New Brunswick: Rutgers University Press.

18. Crompton, Rosemary. 2008. *Class and Stratification*. Cambridge, Malden: Polity Press.
19. Dedeoglu, Ayla Özhan. 2006. Discourses of Motherhood and Consumption Practices of Turkish Mothers. V *GCB - Gender and Consumer Behavior* (8), ur. Lorna Stevens in Janet Borgerson, Edinburgh, 296–310. Scotland: Association for Consumer Research. Dostopno prek: http://acrwebsite.org/volumes/gmcb_v08/CP%20paper%2024%20Ayla%20%C3%96zhan%20Dedeoglu.pdf (16. maj 2015).
20. Edwards, Tim. 2000. *Contradictions of consumption: concepts, practices, and politics in consumer society*. Buckingham: Open University Press.
21. Falk, Pasi. 1994. *The consuming body*. London: Sage Publication.
22. Featherstone, Mike. 1987. Leisure, symbolic power and the life course. V *Theroy Culture and Society* (4). London: London, Routledge.
23. Fiske, John. 2005. *Uvod v komunikacijske študije*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
24. Fjellman, Stephen M. 1992. *Vinyl Leaves; Walt Disney World in America*. Boulder: Westview Press.
25. Goodwin, Susan in Kate Huppertz. 2010. *The good mother: Contemporary motherhoods in Australia*. Sydney: University Press.
26. Haralambos, Michael in Martin Holborn. 1999. *Sociologija: teme in pogledi*. Ljubljana: DZS.
27. Holt, Douglas B. 1997. Distinction in America? Recovering Bourdieu's theory of tastes from its critics. *Poetics*, 25 (1): 93–120.
28. --- 1998. Does Cultural Capital Structure American Consumption?. *The Journal of Consumer Research* 25 (1): 1–25.
29. Jogan, Maca. 2001. *Seksizem v vsakdanjem življenju*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
30. Kačičnik, Saša. 2006. Revolucija spolnih vlog: Ženske brez otrok. *Socialna pedagogika* 10 (4): 407–428.
31. Kamin, Tanja in Blanka Tivadar. 2003. Laično upravljanje s telesom v imenu zdravja: iskanje ravnotežja s prehranjevanjem. *Teorija in praksa* 40 (5): 889–906.
32. --- 2014. Telo, zdravje in razredno razlikovanje. V *Kultura in Razred*, ur. Breda Luthar, 149–178. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
33. Kitzinger, Sheila. 1994. *Me, matere*. Ljubljana: Ganeš.

34. Kristan, Zdenka. 2005. *Materinski mit: Kultura, psihoanaliza, spolna razlika*. Ljubljana: Delta.
35. Kurdija, Slavko in Samo Uhan. 2002. Med družbeno in zasebno razsežnostjo potrošnje. *Družboslovne razprave* 18 (39): 129–149.
36. Kurdija, Slavko. 2000. *Družbene identitete in pomen potrošnje*. Ljubljana: FDV.
37. Lury, Celia. 1996. *Consumer culture*. London: Routledge.
38. Luthar, Breda in Mirjana Ule. 1998. Post-politične prakse. *Časopis za kritiko znanosti, Potrošnja: zasebne prakse, javni užitki* 26 (189): 9–10.
39. Luthar, Breda in Slavko Kurdija. 2011. Razred in kulturne distinkcije. *Teorija in praksa* 48 (4): 982–1003.
40. Luthar, Breda. 1998. Ne tako visoka kultura: prepovedani užitki nakupovanja. *Časopis za kritiko znanosti* 26 (189): 117–130.
41. --- 2002. Homo ludens – Homo šoper: uvod v potrošno kulturo. V *Cooltura*, ur. Aleš Debeljak, Peter Stankovič, Gregor Tomc in Mitja Velikonja, 245–263. Ljubljana: Študentska založba.
42. --- 2014. Kultura kot premoženje: kulturni arhetipi v Sloveniji. V *Kultura in razred*, ur. Breda Luthar, 67–102. Ljubljana: FDV.
43. Macdonald, Myra. 1995. *Representing Woman. Myths of Femininity in the Popular Media*. London [etc.]: E. Arnold.
44. Mayumi, Takahashi. 2014. Ideological dilemmas: constructing motherhood through caring consumption in Japan, *Young Consumers* 15 (1): 84–93.
45. Medina, Sondra in Sandy Manguson. 2009. Motherhood in the 21st Century: Implications for Counselors, *Journal of Counseling & Development* 87 (1): 90–97.
46. Miler, Daniel. 1995. Consumption as the Vanguard of History. A polemic by way of introduction. V *Acknowledging consumption: a review of new studies*, ur. Daniel Miller, 1–52. London, New York: Routledge.
47. --- 1998. *A Theory of Shopping*. New York: Cornell university Press.
48. Miles, Steven. 1998. *Consumerism: as a way of life*. London: Sage Publications.
49. Mojškerc, Nataša. 2007. Reprezentacije materinstva v ženskih revijah. *Socialna pedagogika* 11 (3): 631–382.
50. Nava, Milica. 1998. Zanikanje modernosti: ženske, mesto in veleblagovnica. *Časopis za kritiko znanosti* 26 (189): 161–188.
51. Oakly, Ann. 2000. *Gospodinja*. Ljubljana: Založba /*cf.

52. Pavčnik, Martin. 2015. *Tina Maze in Andrea Massi: v čigavih rokah je daljinec?* (dvojni intervju). Dostopno prek: http://www.siol.net/sportal/zimski_sporti/alpsko_smucanje/2015/04/tina_maze_in_andrea_massi_dvojni_intervju.aspx (27. april 2015)
53. *Blog spot*. 2015. Dostopno prek: <http://oblacila-za-nosecnice.blogspot.com/> (1. april 2015).
54. Pušnik, Maruša, Gregor Bulc, Andrej Pinter, Darja Roglej, Alenka Krmelj in Darja Ivanuša. 2000. Ukoreninjenost političark v mitih o ženskah. *Časopis za kritiko znanosti* 28 (200–201): 391–407.
55. Skeggs, Beverley. 2004. Exchange, value and affect: Bourdieu and 'the self'. *The Sociological Review*, 52 (s2): 75–95.
56. Starc, Gregor in Maruša Pušnik. 2014. Razredna stratifikacija in športne prakse. V *Kultura in Razred*, ur. Breda Luthar, 179–200. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
57. Storey, John. 2012. Popularna kultura kot »drugi« visoke kulture. V *Mediji in občinstva*, ur. Breda Luthar in Dejan Jontes, 323–339. Ljubljana: Založba FDV.
58. Šadl, Zdenka. 2009. *Umazano delo med stigmo in ponosom: plačane gospodinjske delavke v Sloveniji*. Ljubljana: FDV.
59. Škerlep, Andrej. 1998. Razred in okus – Bourdieujev pojem habitusa. *Časopis za kritiko znanosti* 26 (189): 31–46.
60. Švab, Alenka. 1998. »To si enostavno morala imeti!«. Nakupovalni turizem v vzhodni Evropi. *Časopis za kritiko znanosti* 26 (189): 131–143.
61. Toš, Niko in Brina Malnar. 2002. *Družbeni vidiki zdravja; Sociološka raziskovanja odnosov do zdravja in zdravstva*. Ljubljana: Center za raziskovanje javnega mnenja in množičnih komunikacij.
62. Trdina, Andreja in Andreja Vezovnik. 2014. Moralne meje: razred in strukturiranje polja vrednot in političnih stališč. V *Kultura in Razred*, ur. Breda Luthar, 31–66. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
63. Turčin, Nina. 2009. *Ženske in spolna konstrukcija potrošnje*. Diplomsko delo, Koper: UP FHŠ.
64. Ule, Mirjana. 1998. Od dominacije potreb k stilizaciji življenja. *Časopis za kritiko znanosti* 26 (189): 103–116.
65. Veblen, Thorsten. 1998. Razkazovalna potrošnja. *Časopis za kritiko znanosti* 26 (189): 227–240.

66. Vidmar Horvat, Ksenija. 2002. Naša žena in podoba matere: navzkrižja in nasprotja, 1991–2001. *Njena (re)kreacija, Ženske revije v Sloveniji*. Dostopno prek: <http://mediawatch.mirovni-institut.si/edicija/seznam/12/mediawatch12.pdf> (16. maj 2015)
67. Vidmar Horvat, Ksenija. 2013. *Zamišljena mati: Spol in nacionalizem v kulturi 20. stoletja*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete.
68. Vogrinc, Jože. 2001. Spremna beseda. V *Romatična etika in duh sodobnega porabništva*. Ljubljana: Studia Humanitatis.
69. Woodward, Kathryn. 1997. Concepts of identity and difference. V *Identity and Difference*, Ss7–50. London: SAGE Publications.

PRILOGE

Transkripcije analiziranih polstrukturiranih intervjujev

Priloga A: Transkripcija intervjuja z mamico Matejo

Priloga A. 1: Priloga A.1: Demografski podatki

Stan (poročena, neporočena, v zvezi, samohranilka itd.): mama samohranilka.

Starost/starost partnerja: 32 let.

Izobrazba/izobrazba partnerja: srednja poklicna.

Poklic oz. delovno mesto/poklic oz. delovno mesto partnerja: frizerka.

Število članov gospodinjstva: 3.

Poklic, izobrazba in dohodek staršev:

mama: srednja poklicna, fotografinja, 1.500 EUR neto;

oče: srednja poklicna, avtoličar – direktor delavnice, 1.700 EUR neto.

Živite v:

- mestu/**primestju**
- **hiši**/stanovanju
- tip hiše (**enodružinska**, večdružinska)
- najemu/**lastnik nepremičnine**
- okvirna velikost stanovanja: 150 m²

Dohodek gospodinjstva:

- I. do 1.500 €/mesec**
- II. 1.500–3.000 €/mesec
- III. nad 3.000 €/mesec

Katero obliko varstva/šole obiskujejo vaši otroci?

a) **Javni vrtec/šola.**

b) Zasebi vrtec/šola.

c) Varuška/druga oblika varstva. _____.

Večina ljudi sebe vidi kot pripadnike nekega družbenega razreda. Kateri družbeni skupini se vam zdi, da pripadate? Srednji.

Katera politična stran se vam zdi bližja? Politično neporedeljenja.

Priloga A. 2: Transkript intervjuja

A: Kaj delate kot družina v prostem času?

M: Ukvarjamo se s športom, gremo na izlete.

A: S katerim športom?

M: Kolesarjenje, hribi, sprehodi.

A: Koliko imate stare otroke?

M: Starost otrok je 5 in 8 let.

A: Kaj sama počnete v prostem času? Kaj vam je najbolj kul zase?

M: Sprehodi.

A: Kaj pa delajo vaši otroci? S katerimi stvarmi se ukvarjajo in zakaj?

M: V vrtcu so plesne, v šoli ritmična gimnastika in flavta.

A: Greste kaj v knjižnico ali gledališče?

M: V knjižnico, gledališče občasno.

A: Smučate?

M: Ja.

A: Ali se kdo uči tujega jezika?

M: Ne.

A: Kakšna joga, jahanje?

M: Ne.

A: Umetniške delavnice?

M: Ne.

A: Zakaj ste se odločili za šport? Da jih predvsem dajete v šport?

M: Amm ... ja, ne vem, dobr za telo, to ... karkol ... ja mislm, ne vem, kaj naj rečm (smeh).

A: A folkloro je zdej ona hodila?

M: Ja.

A: A to je sama hotla? Al je blo teb to u redu al zakaj? Je blo teb to u redu?

M: Ja.

A: Zakaj?

M: Aamm, ne vem, še en dodaten aaa... mislm ... da se spozna še iz drugačno kulturo plesa, da ni samo plesne plesne, ampak da je folkloru tud.

A: Velik berete z otroci?

M: Ja.

A: Kaj pa berete?

M: Večerne pravljice al pa pač knjige, ki so iz knjižnice; mau daljše knjige.

A: Se vam to zdi pomembno?

M: Ja.

A: Zakaj pa?

M: Aaa ... zato ker s tem, aam ... aaa, pač otrok izve dodatne informacije, rečmo, k niso samo te otroške knjige, namenjene manjši, mislm, mlajši generaciji, ampak so tud kšne izobraževalne knjige, ne ... o okolju, o obnašanju, mislm iz temu otrok dobi še druge informacije, ki jih drgač ne bi.

A: Če bi imela neomejene možnosti, recimo da dobiš jackpot ali karkoli, na katere dejavnosti bi otroci hodili ali ti? S čim bi se še dodatno ukvarjala?

M: Najprej bi mogla jackopt zadet ahahaha (smeh) ... hh, ne vem (smeh), ne vem, če bi kej več ... jaa ... sj več k tok ne morš terat otroka, a ne, jaa ...

A: OK ... ahahaha, ja, sej ja, samo sprašujem (smeh). Kaj pa meniš glede risank in uporabe računalnikov? Se ti zdi to za otroke majhne primerno? Sta tvoja veliko na računalniku al ne?

A gledata velik risank?

M: Za prou mejhne glih ni fajn, ampak ne vem ... za rečmo od petega leta naprej. Ja kej tazga pol, k začnejo v šolo, a ne, je pa že mau treba, a ne? Sej smo v takem okolju. Večerne al pa ne vem, na daljši poti v avtu, drgač pa ni ... čez dan redko, še ob nedelah te živžave.

A: A avtu na daljši poti gledata?

M: Ja ja, tko ja.

A: Drugač se ti zdi med tednom fajn risanke al si bl proti temu?

M: Tud risanke so včasih poučne, kšne.

A: Aaaamm, igra doma kdo kakšen instrument?

M: Ja, Ivan, pa otroci flavto.

A: Kaj pa kakšne knjige, imaste kej doma? Ali kupuješ knjige? Kere knjige kupuješ zase, pa ali kej bereš?

M: Nimam časa (smeh). Ne, Eva ma pa te, k so, ne vem več, nadaljevanja mladinske knjige, no.

A: Aha, kaj pa zase bereš kej?

M: Amm ...

A: Kakšne revije tud?

M: Revije, ja.

A: Kere pa?

M: Tedenske, tračke (smeh).

A: Kaj pa knjige?

M: Aaaaa ... pa te žepne, če že.

A: A tud kej strokovno literaturo? Ne vem, kej rečmo za službo?

M: Ne, to ne. Romane bl, al tko, romantične komedije(smeh).

A: Aaam, a greste na kakšne športne dogodke?

M: Aaa ... ja, kaj ... hokej ... aaaa ... kam smo še šli?

A: A se ti zdi pomembno, da otroc vidijo še ta del?

M: Ja, več vidjo, bolj je.

A: A tko z družino, da greste?

M: Ja, z družino ja. To mi je bl pomembn.

A: Aaaa ... Kje nakupujete hrano, oblačila, belo tehniko, avtomobile?

M: Jaa ... hrano, oblačila ... ne vem ...

A: A greste enkrat na teden v trgovino al vsak dan?

M: Na vsake dva dni za hrano, oblačila pa ne vem, mislm sezonsko naenkrat, pol pa po potrebi, če je še treba kj dokupt, kar se rab.

A: V katere trgovine pa hodš za špecerijo?

M: Aaaa ... Mercator, Hofer, Špar.

A: Zakaj, mislm ... aaa ... po kerem kluču pa zbiraš, v katero trgovino greš?

M: Odvisn, kaj rabm, pa kaj mi je tist trenutek blizi, mislm ... aaa ... Čist odvisn, kaj rabm. Zdj če rabm kšno malenkost, grem čez cesto v trgovino v Mercator, če pa rabm kej več, se pa odpelm iz avtom, ne vem ...

A: A ti je pr nakupu pomembna bl cena al kvaliteta?

M: Aaa ... odvisn, za kero stvar gre.

A: Na primer pr hrani?

M: Za zelenjavo mi je kvaliteta velik bl pomembna.

A: Kje pa potem kupuješ zelenjavo?

M: Na tržnici ... mislm, na tržnci ja. Po večini ja.

A: Aaaa, ti je pomembna ekološka zelenjava pa pridelava al bl samo domača al ...?

M: Domača.

A: Kaj pa pri hrani, tud kupuješ kšno bio, eko al pa te domače, al ti je ubistvu useen?

M: Aaa ... ja, bl okusno je domače, a ne?

A: No, ampak tko rečmo jogurti al pa, ne vem, mlečni izdelki pa te stvari?

M: Ma ne, tko da je slovensko, no. To mi je ...

A: Zakaj pa se ti zdi, mislm slovensko se ti zdi fajn, bolj kot tuje?

M: Ker je slovensko (smeh). Ja ne, čis u redu je (smeh). Sj ne vem, zakaj bi kaj bi blo kej narobe iz slovenskimi jogurti pa ...

A: Ne, tko, se ti zdijo bl u redu? Mislm, če imaš na izbiro slovenskega al pa tujega, rajš izbereš slovenskega?

M: Ja odvisn, kaj je, a ne?

A: Aaaa ... A bol merkaš pr izdelkih, ki jih kupuješ, predvsem zarad tamalih, ne vem, kšne sokove, napitke, sladice, od kje so, pa kašn je rok trajanja? Temu bl posvečaš pozornost al ne?

M: Kupm tist, k jima je ušeč. Če mislm, da ni primerno, pol ju prepričam v drugo smer, da je kj družga bl primerno, drgač pa ...

A: Kakšna hrana pa se ti ne zdi primerna za otroke, tko mejhne?

M: Aaa ... predvsem ne kupujemo sadnih sokov, pa ne vem ... aaaa ... raznih sladkanih vod z okusom, pa take stvari, tega ne kupujem.

A: Zakaj ne?

M: Ker se ne odžejata. Doma skuhamo čaj, vodo in je to to. Čist dovolj. Aaaa ... pa tud pr jogurtih rečmo, ne vem, se ni treba vedno ... Mislm, OK, občasno že kupm ... amm ... ne vem ... aaa ... une, k not daš bonbončke, ampak to je za občasno, to ni zdej da bi mogu otrok trikrat tedensko tist zaužit, a ne.

A: S kom pa se kej posvetuješ pr nakupih? Mislm, a se pogovarjate s prijatlcam, družino, z mamo al čist sama odločaš?

M: Čist sama. Preko časopisa, mislm, tko ... sama po večini.

A: A kej kupuješ prek interneta?

M: Aaa ... ne.

A: Zakaj pa ne? Amm ... se ti zdi, da ne rabš al da ti ni najbl enostavno al ne zaupaš?

M: Ne vem, grem velik rajš v trgovino, pa da vidm izdelk, pa da se odločm ... mislm, na ta način.

A: A kej kupuješ v second hand trgovini al pa prek Bolhe al pa ... amm ...?

M: Ne.

A: Mislm, zakaj pa ne, a te kej moti, kj posebnga, al nimaš potrebe sploh?

M: Ne vem, ni blo potrebe.

A: Kdo pa se ti zdi, da tam nakupuje?

M: Aaa ... pač ... ne vem ... mislm, odvisno, za kakšno stvar, a ne. Zdj če rabš kej dolgoročno, vrjetn ne greš kupvt, mislm, prek Bolhe, a ne, al pa ne vem, mogoče kšno rabljeno otroško opremo se zdi bl ...

A: Ti si že mejčkn vn iz tega, ampak k si recmo kupvala za Evo, k je bla prva, a si vse kupvala novo al si si kej sposodila od prjatlč al ... ammm ...?

M: Ja, novo, zato ker je pač še mlajši otrok za njo, a ne, zato ker je blo u bistvu, če sem preračunala, pa se je včasih bl splečal novo kupt kokr pa rabljeno, ker je blo tisto potem novo novo in je meu mlajši ... aaaa ... pač čist dobro ohranjeno opremo, a ne, kokr pa če bi kupla na ... kupla rabljeno na Bolhi, pa ne vem, kolk jih je dejansko res uporabljalo tisto za to ceno, a ne ... aaa ... Včasih kakšna stvar ni ... aaa ... cenovno tko kokr drgač izgleda.

A: Kaj pa oblačila? Si vse nove kupila?

M: Ja.

A: Al si si tud kj izposodla?

M: Ne.

A: A si hotla met vse novo al ni blo?

M: Ni blo, mislm, ni blo ... aaa ... takrat ... aaa ... nobene noseče pred mano, da bi lahko.

A: Aha, in pol si si vse kupila novo. Kaj pa za Timija pol tud?

M: Tim je pa ... u bistvu pr Timu isto, sj ni blo nobenga ... U bistvu ne. Ne, za Tima sm ... aaa ... sm od Maje si sposodla, a veš, mislm ... aaa ... kšne skibucke, pa ne vem, kšno jakno.

A: Ti je blo tud fajn, k si vedla od koga, čigavo je?

M: Ja, tako, tako ja.

A: Kaj pa pr kozmetki, rečmo za otroke al pa tud zase, no, a si kej ... aaa Mislm, a je blo ti važn kej, da so plenice dobre, ugodne, da mu pašejo na ritko?

M: To ja, da odgovarjajo, da ni kšnih vnetij al pa ...

A: Ti je blo u bistvu pol useen, kera znamka?

M: Ja, važn je, da odgovarja.

A: Kaj pa ostalo kozmetiko, ne vem ...?

M: Ko sta bla dojenčka, pa pol mogoče še ... Ja, je blo kr važn ja.

A: Kaj na primer?

M: Bubchen, Mustela ...

A: Kje pa si kupila ti te izdelke?

M: Ne vem, lekarna al pa Muller.

A: Samo v teh dveh? Zakaj pa samo tle?

M: Ker mi je, ne vem ... mislm, spotoma. Pač, OK, lekarna mi je preverjena, da majo kakšne take kvalitetne stvari, Muller pa sprot.

A: Ti je blo to pomembno, recmo v Mullerju, da so delal za tuj trg, da niso preveč ...?

M: Ja.

A: Hrano si rekla, da kupujete na tržnici ali pa od kmeta. A mate vrt doma?

M: Aaa ... ne (smeh). Lansko leto smo ga mel.

A: Kaj pa ste mel posajen, rože al mate zelenjavo?

M: Aaa ... mel smo korenček, zelenjavo ja (smeh). Pač osnovne stvari.

A: A to zato, da mate bl kakovostno hrano al iz kšnga poučnga vidika za otroke al ...?

M: Aaaa ... u bistvu je tok mejhn vrt, da glih, da bi se prežvel z njem, ni, ampak je blo bl tisto, da je, ne vem ... Tim sam vn dau korenje, ga opral, pač tko, da pojedu direkt iz vrta, da pač ena nova izkušnja. Spremlja rast zelenjave in ... ja.

A: Ammm ... pečeš svoj kruh, vlagáš zelenjavo, kuhaš marmelado, a kej od tega delaš?

M: Kuham marmelade ... mmmmm ... ja (smeh).

A: Pečeš svoje torte?

M: Ja, to ja.

A: Amm ... a ti je bolš k kupljena al zato, da je neki posebnga, al da je ... hmm...?

M: Mislm ... ja, da pač otrok ... aaaa ... Mogoče, če mislm, če izražš svojo željo, kakšno torto bi meu, pa če lahko se doma nardi, mi je velik bol, da se doma nardi, pa vem, kaj sm dala notr, pa ... aaa ... Če pa pač doma ni izvedljivo, se jo pa kup, a ne, sj ...

A: Kaj pa ne bi nikol dala tvojima otrokoma za jest al pa kaj jim ne bi nikol kupila?

M: ... nikol ... (tišina)

A: Kar se ti zdi, recmo, to pa res ne, na primer kšn McDonalds?

M: Ne, McDonalds hodmo občasno. To je dvakrat na mesec, če, no.

A: A pa to tko kot nagrada?

M: Ne, čist tko, pač mogoče, ne vem, če gremo iz kšne poti, pa zaviješ, pa je u bistvu najhitrejš, sej od enkrat na tok časa ne bosta ... (smeh) ... nč.

A: Al pa ne vem, kšne ful sladkarije čudne, al pa ne vem, mogoče kšna eksotična hrana al pa karkol?

M: Mislm, tud če bi ju pelala v kitajca, po moje glih ne bi hotla jest Eva. Tim bi, Eva ne, tko da mi je brezveze jih pelat, mogoče v kšn running suši kele, tm je hrana, ne vem, se mi zdi, se vrti tm v supernovi, tok časa, tok ur, da ne vem, ne vem.

A: Kaj pa prehrana v vrtcu, v šoli, se ti zdi u redu?

M: Super ja, v vrtcu oboje.

A: Rada jesta?

M: Ja.

A: Vse pojesta?

M: Ja, brez problema.

A: Na kej posebi opozoriš dedke, babice, prjatile, če daš otroke tja merkat, kaj na primer ne smeta, kaj lahko jesta, kaj je treba posebi merkat, al pa tko, ti je u bistvu useen?

M: Mislm, zdj sta tok stara, da že samedva povesta, kaj ne.

A: Kaj pa, k sta bla manjša?

M: Ja, prej pa ja, ne vem, OK, zdj če sta bla bolana, pol sm pač, ne vem, kšne driske, pol sm pač povedala, kaj bolš da ne, a ne.

A: Kaj pa, če čist tko na splošno?

M: Ajaa ...

A: Te ni čist nč motil?

M: OK, zdej da se glih s sladkarijam prehranjujejo, pa piškoti, pa samo iz bonboni, to ne, ampak da po kosilu, ne vem ... aaa ... če je otrok pojedu kosilo, pa kšn piškot, to sploh ni problema.

A: Ampak si pa, rečmo, dedke pa babice opozorila, recmo, da dons je blo pa že tok sladkega?

M: Ja, to pa pol povem, ja.

A: Kaj pa pijete doma? Vodo, sok, čaj?

M: Čaj, ja ... pozim. Sok, lemonade.

A: Kaj se ti zdi, da je neki tko najbl pomembnga, kar bi rada naučila svoje otroke v zvezi s hrano?

M: Da lahko vsega po mal, u bistvu ... ja, no, tko nekak.

A: Kaj pa za hitro prehrano, si rekla, da greste včasih v McDonalds čist tko? S čim se pa sladkate? A doma kaj spečeš al greste rajš vn na tortico al ...?

M: Čist odvisno, ja če doma spečem, OK, to pomen, da morm met pol tud več časa, a ne, če pa nimamo časa, se pa, ne vem, polet usedemo na kolo, na kepco sladoleda al pa na tortico, ne vem, polet rečmo.

A: Aaa ... kaj pa ... mmmm ... si pol velik recmo sposojala svoje stvari naprej ... otroške opreme?

M: Ja.

A: Pa si pol še kej uporabljala nazaj? Pol k nisi več rabla, si dala naprej?

M: Ne, ko sem rabila za Tima, sem potem nazaj vzela. Pol, ne vem, košaro ... aaaa ...

A: Ti pol ni biu problem, recmo, posodt?

M: Ne.

A: As mal pogledala, komu posodt, al ti je blo u bistvu useen?

M: Aaaa ... ja, to tud no, zato k sm predvidevala, v kakšnem stanju naj bi stvar nazaj pršla ... aaaa ... Da ni zdej, ne vem, če so loh štirje prej uporablal, da pol ta pet vrne vse uničen ... Ja (smeh).

A: Od vozička si košaro posodila, a ne?

M: Ja.

A: Pa kšno postlco, čevle, igrače? A to ste si kej sposojal?

M: Ne, aaa ... postlco sm prodala ... aaaa ... košaro sm posodla ja, takrt. To večjo opremo sm pol prodala.

A: A kupš kej otrokm k seb ne na primer? K seb ne prvošš rečmo, otrokom pa? Kšne dobre jakne, čevlje, hrano, ne vem, frizerja, kšne dejavnosti, ne vem, karkoli? Neki k za otroke rečš, ajde dam, zase pa rajš ne?

M: Ja, tko je, če se gre v šoping zase in potem na konc v vrečki ni nč zame, ampak za otroke ja. Ja, tko kej bl v tem stilu, ja.

A: Za oblečt recmo pol?

M: Ja, ja tako, tako ja. U bistvu rabta tud, a ne, ne da bi zdej za brezveze.

A: S kom pa se pogovarjaš, recmo, kero hrano kupt al pa kere čevle al pa kje?

M: S prjatlco.

A: Z družino tud kej?

M: Tud ja.

A: Kaj pa, ne vem, kšne revije, da gledaš, al pa, ne vem, mogoče ...?

M: Ja, v revijah so itak reklame, tko da če kdaj kej preko reklame kej nouga zveš, pa greš pogledat, pa pol presodm.

A: Kaj ti je pa recmo pomemben, ko greste tko kot družina vn, da se oblečeta? A ti je pomemben, da sta tko čista, da dobr zgledata al da sta lepo oblečena, al ti je useen, sam da jima je udobn?

M: No, prvo mi je, da je udobno, potem ... mislm, odvisn, kam gremo, recmo, ne vem, po vrtcu, če gremo še na ena igrala, mi je čist useen, če sta umazana.

A: Ne, tko rečmo, če greste na en tak mal bl slavnostni dogodek?

M: Aja, ne, potem se napraumo lepo, da sta pač dogodku primerno napravljena.

A: Mislm, ti je pomemben, da sta tko lepo oblečena?

M: Ja.

A: Kaj pa pravš kej o vegetarijanstvu, veganstvu in teh novih načinih prehranjevanja, k se sam s sadjem prehranjujejo?

M: Če njim paše ahahahaha ... men ne (smeh).

A: Ne bi ti tko nikol?

M: Ne (smeh).

A: Veliko kuhate doma? Vsak dan?

M: Mislm, vsak dan. Zdej če popoldne delam, potem ne, no, ampak ja, po večini ja, no.

A: Okušate velik zelenjave?

M: Kr pr vsakem obroku je kej zelenjave, ja.

A: A greste velikrat v kšne gostilne, ne sam rečmo McDonalds, tud kšne druge picerije?

M: Amm ... tist je občasno.

A: Kokrat na tedn recmo?

M: Na mesc je bl, ne vem, mislm, zdj če gremo s kšne poti, potem se ustavimo, odvisno, kako je časovno, no. Drgač pa, ne vem, rečmo trikrat na mesec, no ... dvakrat do trikrat ...

A: Kaj pa vas mot? A vas kej mot, no, v ponudbi v gostilnah za otroke, recmo, da je, ne vem, kaj ti je?

M: Za otroke ... sej u bistvu, sej tud doma kuham posebej za otroke, ampak vse je isto, tko da ...

A: Aha, ti je u redu taka ponudba?

M: Ja, povsod loh naročiš, skor vedno povsod loh naročiš polovične porcije, tko da ...

A: Kje pa kupuješ igrače za otroke?

M: Za otroke igrače ... (smeh)... ammm ... ja, v trgovinah z igračami, mislm, Muller, Muller, no, mi je zdej še najbol.

A: Zakaj pa Muller?

M: Zato k je za to starost zdj že ful stvari tm.

A: A se ti zdi, da majo take kvalitetne stvari tm?

M: Ja, ja.

A: Kaj pa ti je najbl pomembn pr igračah?

M: Aaa ... ja, kvaliteta, da bo pač dolg časa ... zdržala ... mislm, bla funkcionalna, da se ne polom. Aaa ... mislm, če se le, da je itak leseno, je, samo potem je tud dražje, a ne. Ok, to potem kupuješ ob prilikah bol ... aaa ...

A: A so ti pomembne tud kšne znamke al gledaš tud mal na ceno?

M: Oboje. Odvisno spet, za kero stvar gre, no, zdej ne vem ... aammmm ...

A: Ammm ... kaj pa rojstne dneve? Kje pa praznujete rojstne dneve? Recmo? A praznuje doma rojstne dneve al mate v kakšnih teh telovadnicah?

M: Ja, tko ja, organizirano, ja.

A: Kaj pa ti je, ko se odločš za enga ponudnika za organizacijo rojstnodnevne zabave, pomembn?

M: Aaa ... u bistvu, kaj dobiš za tisto ceno, pa kaj dobiš drugje za isto ceno ... no, no to ...

A: Kaj ti je pa res tko, k daš otroke v vrtec al pa komu merkat, pač pa ne sam prehrana, ampak tud kaj ostalo, a kej opozoriš, da ti je pomemben, ne vem, da ne gledata preveč risank, al da grejo vn, al da se ne kregata, al da ne grejo, ne vem, na določena igrala, kar koli?

M: Mmmmm ... ja, no, to mi je pomemben, če tud da doma ne gledata tok zdej televizije, da pol, ne vem, tud tm ne, ker pol sta loh doma ... mislm, ej (smeh). Drgač pa vrtec mi je, mislm, vrtec je pa itak najbl pomemben, da se otrok dobr tm počut in da gre rad zutri, in je to to.

A: A hodta u navadn vrtec al kšn posebn?

M: U javni vrtec, ja.

A: V katerih družbah se pa počutite kot družina al pa sama tko najbl udobno?

M: ... (tišina) ...

A: Tko da gresta vn s prjatlco, v gledališče, doma na kavi, v šopingu?

M: Ja, mislm iz prjatlcam, ja, tko.

A: Kaj pa delate?

M: Daj družba ista, mislm, daj družba nekak ista, da ni, ne vem (izdih), nekih razlik hudih, ker ne vem, pač pol ni vzdušja tazga kokr pa ...

A: S kakšnimi družinami pa se družite? Iz vrtca, iz šole?

M: Iz vrtca, iz šole, družina, mislm, vse no, tko.

A: Kaj pa vas povezuje? Kako preživljate prosti čas? Kako jeste? Kakšne hobije mate?

M: Po večini prijatli, mislm, prijatli ... (smeh) ... otroc.

A: Aha, otroc?

M: Mislm, otroc. Tud te odnosi, a ne, sej morš ohranjat odnose ne sam zrd otrok, ampak tud tko, a ne, ne vem.

A: Komu pa ne bi zaupala varstva svojih otrok? Tko če bi bla res rečmo neka kriza, pa nobene pač od preverjenih variant ne bi blo, pa jih mogla nekam dt tko, komu bi pa res rekla, tja pa res ne bi?

M: Hmm ... ne vem ... ne vem, k sva se u bistvu ...

A: A te recmo moti kakšne tko, mal pogledaš tko, s kom se družta v vrtcu, s kakšnimi prijatli?

M: Ja, to ja, kr u bistvu tud sam otrok dojame, da ta pa ni njegov prijatu, ker ga skos tepe, grize ... aaaaa ... non stop nadleguje.

A: K se ti zdi, da nimata iste vzgoje?

M: Ja.

A: Kaj pa, ne vem, s kšnimi Romi, s priseljenci drugih držav, to te kej moti, da so skup, pa rečš, sj kul, no, mogoče pa rajs vidm, da ne?

M: Odvisn od odnosov, a ne, ne vem ... pr Evi so mel tud, k je ... aaaa ... čak, iz kje je že bla? Iz Gane. So lepo pač ... aaa ... mislm, pokazal celotno sliko, kako bo to zgledal, pač k bo pršla v vrtec nova, mislm, sošolka ... aaammm ... in so u bistvu jo vsi lepo sprejel, zato k je blo pač tko predstavljen. Ne vem, otroc morjo vedt, da so različne narodnosti, ne vem, tko kot različni jeziki, so tud polti različne, mislm, tko.

A: Kaj pa misliš, a se ti to zdi u redu, da te otroci s posebnimi potrebami, na primer te, k majo downov sindrom, al pa k majo, ne vem, motnje pozornosti, da so vključeni normalno ali bi mogli biti v svojem zavodu?

M: Ja odvisno, mislm, kako se vključjo v samo družbo. Zdej če so agresivni, mislm, k pr kšni bolezni je tud agresija, a ne, prisotna, in ne vem, potem morjo bit tud prisotni strokovni sodelovci al pa pač starši sami, in ne vem, u bistvu prou je, da tud otroc vidjo, da tud to obstaja, a ne, ne da so potem pr dvajsetih presenečeni, pa da kšnga zaničujejo, k to u bistvu otroc niso sami krivi, da so taki, a ne, ker pač bolezen ...

A: A maš tle bliz vs kšno družino, s kero se pa ne družte? Tko da mate, na primer, podobno stare otroke, pa tko, bi blo čist fajn, da bi se družl, ampak kr nekaj ne pridete skp?

M: ... aaa ... u bistvu se tud iz temi, k se iz vrtca, družmo, ampak se tok malkrat, ker dejansko ni časovne uskladitve. No, u bistvu bl zrd tega, no.

A: Ampak ti je pa najbl tko pomembn, da mate prbližn isti vidik vzgoje?

M: Ja, ja. Pa da tud starši reagirajo, če z njihove strani otrok kej narobe, ne da morm jst sama še na družga otroka se dret.

A: Kaj misliš, da bo najbolša popotnica, ki si jo do zdej dala svojmu otroku?

M: Aaaa ... hmm ... mislm ... aaaaa ... da se pač morjo do sočloveka obnašat tko, kokr oni hočjo, da se nekdo drug do njih.

A: A ste verni? Hodite v cerkev?

M: Občasno (smeh).

A: A otroka hodta k verouku?

M: Ne.

A: Zakaj pa jih nisi dala?

M: Aaa ... zato ker ob nedeljah je u bistvu vikend, k so pa vsi dnevi preživljamo prosti čas na zraku, pač druge aktivnosti so mi velik bolj pomembne, kokr pa to ...

A: A ste s kakšnimi prjatli zgubl stike zdej, k maš otroke?

M: Aaaa ... u bistvu ...

A: Al pa umes?

M: Ja, ja.

A: K ste se prej družil, pol ste pa dobil vsi svoje otroke, pa se pol niste več družil?

M: Tko ja, k, ne vem, pr kšnmu je pršla kšna selitev vmes, pa pol včasih kšna neljuba situacija, cist za brezveze kšne vzgojne.

A: Aha, vzgojne?

M: Do otrok, brezveze no. Ampak, ok (smeh).

A: Aaaaa ... zakaj? Mislím ... aaaa ... kok si bla stara, k si ... aaa ...?

M: 23.

A: 23, k si mela pruga ... Zakaj pa, mislm, se je to zgodil? A sta se odločila, da bosta mama?

M: Zgodil se je (smeh).

A: Mislím, ti je blo u redu, si pač ...?

M: Ja, mi je blo ja.

A: Kako pa si si predstavljala, da bo met otroke takrt, če se spomnš, k si bla mlada še?

M: Aaa ... ja, takrt si ne predstaulaš kej dost (smeh).

A: Kako si si predstaulala takrt, da ...?

M: Pač mal je šok, pol pa počas dojemaš, da pač ...

A: No, ampak sta bla vesela v vsakem primeru?

M: Ja, sva bla (smeh).

A: A pa si si pol kej zamišljala, k zdej bomo pa trije, kako bo to zgledal, no, ne vem, zdej bomo pa trije, zdej bo pa, ne vem, ful težko, k bomo mel ful mn dnarja, pa prostora ... Si si zamišlala, zdej bo pa ful bovn?

M: U bistvu ne, men je bil ta občutek všeč, no, k u bistvu, ne vem, jest zase loh tko govorim, da pač sm se hitr navadla tistga občutka materinstva, pa ... aaa ... otrok gor otrok dol, ne vem, njemu posvečen še tist prosti čas, k je biu včasih men namenjen, tko no, mi ni žou no ...

A: Kakšna mama misliš, da si?

M: Za svoja otroka super (smeh).

A: Kako bi sebe opisla kot mamo?

M: Čist u redu (smeh).

A: Kaj pa je neki najbl pomembnga zate kot mama? Kaj se ti zdi. da je ključno za mamo?

M: Ja vzgoja.

A: Vzgoja?

M: Ja.

A: Ti je težko bit mama? Ti je to težek poklic al ...?

M: Ja, drgač je ja, to je u bistvu ... aaa (tišina) poklic celotnega življenja, če pač postaneš to, a ne.

A: A si se čemu odpovedala, odkar si mama? Tko, si rekla, to pa zdj ne bom več počela, odkar sm mama?

M: Aaa ne, tko gledam, ne da ne bom nikol več počela, ne vem ... aaaa ... šla kolesart na dalše ture, ne vem, šla v hribe na dalše ture, ampak, ne vem, to še vse pride lahko kasnej, ko otroc odrastejo. Ne bom se odpovedala takim stvarim (smeh).

A: A mislš, da je mama najpomembnejša oseba za otroka?

M: Ne, pomembno je, mislm, tko najpomembnejša ja, itak ma otrok celo življenje stik iz svojimi starši, a ne, drgač so pa potrebne babice, dedki, če so pač ... aaaaa ... nekak prisotni večkrat ... aaa ... tete, bratrance, sestrične, tko da ma res iz celotno družino stik, no.

A: Mame kdaj tud kej nardimo narobe, a ne (smeh). Ne dostkrat, ampak se zgodi (smeh). Kdaj se ti zdi, da ti pa ni najbolj šlo kot mama? V kakšni situaciji?

M: ... (tišina) ... ne vem ... (smeh) ... hmmm ...

A: Mogoče kdaj preveč burno odreagiraš, prehitr, prepočas, premal?

M: Aja, to itak, pač takrt pol mal bl globok zadiham ... (smeh) ... in gremo dalje (smeh)... ampak ne vem zdj tko situacije ...

A: A jih daš težko v varstvo al ti ni to problem?

M: Ne, mi ni problem, k vem, da se bosta dobr počutla tam, kjer pač bosta.

A: Jih daš v varstvo pač takrt, k pač nujno rabš, al tud zato, da si uzamš čas zase?

M: .Sem tud že nardila, da takrt, k je čas zame, no, ampak po večini pa bl takrt, če je res pač treba zrd posla zrd, ne vem, pač kšnih drugih stvari.

A: Tko če si uzamš čas zase, a maš pol kej slabo vest, če jih daš, al ...?

M: Ne, nimam, samo dejansko takrt, ko ju ne dam, rada preživljam čas iz njima. Z veseljem.

A: A maš kdaj slabo vest, k morš tok delat, bi bla rada več z njimi, al ...?

M: Mislm, včasih, če je lepo vreme ja, al pa da morta bit doma, pa mi smo notr, ampak to je malkrat, itak po večini poiščem takrt varstvo, no, da sta pol nekak na svežem zraku.

A: A maš kšno vzornico v materinstvu? Mislm kot mama ti je ... Maš koga za zgled? Ne vem, mogoče svojo mamu, kšno prjatlco al ...?

M: Mislm, svojih staršev jst mislm, da glih ... mislm, da glih ne morš, ker so to medgeneracijske razlike, a ne, in starši itak so ns drgač vzgajal, kokr pa mi svoje otroke.

A: A ful drgač vzgajaš svoje otroke kor sta onedva tebe?

M: Aaaaamm ... mislm ... ful ...

A: Al so osnove iste?

M: Predvsem ... aaaaa ... predvsem naši otroc niso tok prepuščeni sabi seb, kokr smo bli mi, no ... tko ... A veš, kaj hočm rečt? (smeh)

A: Ja (smeh).

M: Prej poiščemo varstvo, če vemo, da ne bomo takrt neki mogli, al pa da nekam morš it, kokr pa da bi, ne vem, osemletnico pustila samo doma ... (smeh) ... tko no. Po večini je druga vzgoja kokr od naših staršev.

A: Tko kot si bla ti vzgajana, ti ni najbl?

M: Mmm ... mislm, sej mi nč ni falil, a ne, ampak ...

A: Kaj pa une temeljne vrednote, k si bla ti vzgojena na njih?

M: Aja, to pa mislm pač, daj treba bit priden, a ne, pač delat, a ne, delo je blo glavna vrednota (smeh).

A: Recmo, probaš prekint tradicijo. Ti ni mama tko glih neka največja vzornica?

M: Mislm, ne da hočm prekint načrtno tradicijo, ampak jest to po svojih občutkih otroke vzgajam tko, k pač jst mislm, ne gledam na to, kako je mene ...

A: Kako se pa kej razumeš z učitlcam v vrtcu?

M: U redu.

A: U redu? nimaš nč pripomb na njihovo delo?

M: Če je treba, pač povem, ampak načeloma je u redu, no.

A: A sodeluješ tud v kakšnem svetu staršev, svetu zavoda, al pač tko drugač v vrtcu se kej udejstvuješ?

M: Aaa ... sem se ja, pr gledaliških predstavah pr Evi ... aaaamm ... mislm, če je treba kadar koli kej pomagat, če je to kej prej najavljen, če si čas uzamm, potem ja, z veseljem. Mislm, drgač pa nism v svetu staršev.

A: Pejva še mal v nakupe (tišina). Kaj nej te še kej uprašam? A si kej razmišlala takrt o pralnih plenica?

M: Ne (smeh).

A: Se ti zdijo navadne plenice čist u redu?

M: Ja, bolj praktične.

A: A za otroke kupuješ predvsem tist, k je praktično, tist, k je lepo, tist, kar ...?

M: Ja, odvisn za kero stvar, mislm ... ja no, obleke, ne vem, za v vrtec, da so praktične, tud če je mal strgana stvar, mi ni, mislm, v mejah normale, no, mi ni nč, ker itak vem, da se bo čez 14 dni loh spet strgal, a ne ... aaaa ... za vrtec ... Ua šolo pa u bistvu ne vem ... aaa ... pa velik rajš vidm, da gre u bistvu praktično, in pač, da je tud mau lepš napravjena kokr pa v vrtcu, no k le ni več ... aaa ... more tud otrok dobit tist mal občutk. ne vem ... V vrtcu je več igre, bol praktično naprauln, šola je tud, ma tud igro, pa ne vem, u popoldanskem času, ampak še vedno ni to tista igra, da grejo v peskovnik, pa un pa tret, je lepo, mislm, da pač tud velik. A: Kaj pa glede ostale opreme, ne samo oblačil pa hrane, ne vem, tud tko, ne vem, te večji nakupi, sobe, računalnik, postelja, jogi?

M: To so mi take stvari ... ja jogi itak, da se otrok naspí dobr, a ne, da je res udobna postla, ampak ... kolesa pa to mi je pa itak, da je, mislm, da je, da zdrži, a ne, oprema, ker ni isto kolo za 100 eurov kokr pa kolo za kej več, k je u bistvu firma tud bl kvalitetna, a ne ... aaaa ... da še ta mlajši zdrži tisto ...

A: Potem velik ponucate tko en za drugim?

M: Tako ja.

A: Si jih rečmo sama učila smučat al šola?

M: V šolo, ja.

A: Ker se ne čutiš dos usposobljena al zato, k se ti zdi, da bojo uni bolj naučil, al ...? (43)

M: Prvič ...

A: Ali zaradi tega, da imaš čas zase?

M: Vse, eno z drugim, no ... čas zase, potem takrt ... aaaaa ... otrok ful več uzame od nekoga družga, k mu kaže velik bl, je u bistvu velik bl, samostojnost pokaže pe nekomu drugmu takrt, mislm, spet odvisno, za kero stvar. No, ampak, OK, če rečmo šola smučanja, velik rajš pokaže tisto samostojnost pred nekom drugim, kokr pa pred starši, k potem išče neko stalno oporo, mislm oporo, neki, da nerga, da pomagi to pomagi uno, tm je pa pač tm en drug človk, 10 drugih otrok, in vsak more glede na starost primerno narest tist, kar je treba, da ne išče potuhe.

Priloga B: Transkripcija intervjuja z mamico Marjeto

Priloga B.1: Demografski podatki

Stan (poročena, neporočena, v zvezi, samohranilka itd.): neporočena, v partnerski zvezi.

Starost/starost partnerja: 31 let/32 let.

Izobrazba/izobrazba partnerja: univ. dipl. pedagoginja in sociologinja kulture/prof. geografije in univ. dipl. sociolog kulture.

Poklic oz. delovno mesto/poklic oz. delovno mesto partnerja: vzgojiteljica v vrtcu/učitelj OPB.

Število članov gospodinjstva: 3.

Poklic, izobrazba in dohodek staršev:

mama: dipl. ekonomistka, 1.000 EUR neto/dipl. ekonomistka, 900 EUR neto;

oče: stugar, 600 EUR neto/gim. maturant, komercialist, 700 EUR neto.

Živite v:

- **mestu**/primestju
- hiši/**stanovanju**
- tip hiše (enodružinska, večdružinska)
- **v najemu**/lastnik nepremičnine
- okvirna velikost stanovanja: 63 m²

Dohodek gospodinjstva:

- I. do 1.500 €/mesec
- II. 1.500–3.000 €/mesec**
- III. nad 3.000 €/mesec

Katero obliko varstva/šole obiskujejo vaši otroci?

a) Javni vrtec/šola.

b) zasebni vrtec/šola.

c) Varuška/druga oblika varstva_____.

d) Na porodniškem dopustu _____.

Večina ljudi sebe vidi kot pripadnike nekega družbenega razreda. Kateri družbeni skupini se vam zdi, da pripadate? Srednji.

Katera politična stran se vam zdi bližja? Leva.

Priloga B.2: Transkript intervjuja

A: Kaj počnete v prostem času kot družina?Zdej k ste družina, kaj najrajš delate?

M: Kot družina hodimo na sprehode, dostkrat gremo domov na Koroško, pa na Štajersko k meni, k njemu ... ammm ... gremo na kak obisk, ampak tu v Ljubljani gremo na obisk ... amm ... k prjatlom.

A: A se ti zdi to pomembn, da ... Gaber ... Gaber je star kok?

M: Gaber je 8 mescou.

A: Je 8 mescov str? Se ti zdi pomemben za Gabra, da spozna družino? Tvojo družino pa od Marsela?

M: Zelo, ja. Pa da smo skup.

A: Kaj pa delata, kadar sta sama, če sta še kdaj sama?

M: Sama? Zdej sploh, mislim, mogoč sva bla za eno urco, tak drgač pa sploh ne, zato ker nimava staršev tu v bližini in enostavno to ni mogoče.

A: A pa se ti zdi to škoda, da nista včasih, da ne bi mela časa zase, al ...?

M: Am ... mislim, da je to zelo pomembno, ja, da bi mela kaj časa zase ... aaa.. sam zdej nisma no, ko sma rekla, da je še tak mali Gaber. Nisma no, sma bol vsak zase.

A: Pa ga daš kdaj km v varstvo, tko doma rečmo, če gresta na obisk?

M: Ja, sam bolj na hitro kak sprehod al pa mogoč, ko grem po kakih nakupih, tak da maksimalno dve urci.

A: Aha, maksimalno dve urci je?

M: Zaenkrat ga še nisn pustla več.

A: Pa to pr svoji družini al pr Marselovi al ti je to useen?

M: Pr obeh, ni zdej, da bi neki jim ne zaupala al pa kej (smeh).

A: Mislm, tko ti je težko dt otroka v varstvo, maš mal slabo vest, če bi ga dala? Maš mal slabo vest al ne?

M: Odvisno, kam bi šla.

A: Aha, tko če gresta na sprehod, se ti zdi, da je u redu, da bi ga pa tko rečmo pustila v varstvu, da bi šla žurat ga, čist tko neobremenjena, tko k včasih? Ti je zdej premejhen še?

M: Pa ne, sej ni, mislim, sej sem šla ... amm ... že s kolegico, mislim, ne žurat, pač v kino, pa tk na pjačo pa to ... aaa ... sam ne ... k mojim staršev ne, ne bi mela slabe vesti, sam ne vem, zaenkrat še kr ne čutim, se mi zdi, morm še ga še jst met.

A: Aha, ok ... aam ... A kej razmišlaš, v ker vrtec ga boš vpisala?

M: Ja, ja, smo že oddali vlogo.

A: Zakaj si se pa odločila za ta vrtec?

M: Ker je najbližje.

A: Ker je najbližje. A si še kej kšne druge vrtce razmišlala?

M: Ja, smo kr dali, vse najbližje... tri najbližje, dva še na poti v službo.

A: A si razmišljala tud o kšnih drugih opcijah vrtca, na primer privat vrtec, Montessori, Valfdorfski vrtec?

M: Ja, sem razmišljala, Montessori, ampak to finančno po moje ne bi šlo skos.

A: Aha, pa ti, kaj ti je bl blizu ... am ... Montessori al Valfdorfski rečmo? Dva različna si med sabo.

M: Amm ... ja tolk ne poznam, pač Montessori mi je, kolker poznam, kr fajn ... ammm ... tko da Montessori mogoče.

A: Ok. A sta hodila mogoče zdej v času porodniške na kšne ... amm ... te delavnice, telovadbe za dojenčke?

M: A-a, nisma.

A: Zarad financ al se ti zdi, da to ne rabš še tok kmal, al ...? Mislim, se ti bl pomembn zdi, da sta ta čas samedva skupi, tko k je še tok mejčkkn pa tko?

M: Ne, se mi zdi drgač fajn, sploh kaka pedokinetika, sam ... aaa ... kr nismo se sprauli, kr nismo se zorganizirali ... ammm ...

A: Če bi pa mela neomejene možnosti, rečmo da dobita jackpot, ta velk jackpot, milion evrou, kam, u ker vrtec bi ga upisala, oziroma al pa pol na katere dejavnosti bi hodila? A bi si mogoče takrt privoščila varuško al pa ... amm ...?

M: Ne, ni problem v tem, tud zdej bi, da ... ne vem ... to smo se zdej pogovarjali, da bi tud na plavanje šli z njim ... ammm ... pa se še kr nismo sprauli (smeh). Pomoje organizacija je pr nas ful problem. Ne, mislim ja, če bi, ne vem, kak finančni zalogaj biu, sam ni to problem.

A: Dobr, če bi biu ta finančni zalogaj, kam bi ga dala?

M: Amm ... po moje telovadba, pedokinetika sigurno ... ammm ... na kako plavanje ... amm ...

A: Vrtec mogoče tud kšn privat pol?

M: Zdej še ne, pa tud varuška, če ni nujno, ne, rajš staršem.

A: Mogoče gleda kej risanke al pa kšn računalnik, to ga daš kej gledat, al se ti to ne zdi za tok mejhnga primern?

M: Ne, že pogleda. Baby tv predvsem takrat, ko nohte strižemo (smeh), pa ko mamu pržgano televizijo, a ne, to on zraun gleda, a ne, mislim, ne morš mu čist preprečit, sigurno da ne. Na računalniku, če jaz kaj delam, pa ga morm umes držat, predvsem prej, ko je biu še manjši, je pač gledu zraun (smeh). Ni zdej da bi mu ... ni pa tud ... pazimo, da tud ne gleda tega ful. Mislim, sam če mamu pržgan, pač on pol kr gleda.

A: OK. A se kej ukvarjate s športom z Marselom al pa ti sama?

M: Aaa ... on se kr aktivno, plezanje, alpinist je on drugač, jst pa čist tk bol, rekreativno.

A: OK. A si mogoče prej kej bl ukvarjala, predn si mela Gabra?

M: Amm ... ja to sva dost v hribe, smo hodl ... am ... mogoč kdaj kak tek, čist tk rekreativno, odbojko, sam zdej sploh zadnja leta ne, sam v hribe, mal sm tud plezat začela, sam pol, ko smo, ko sm zanosla, že prej no, sm mela eno operacijo, pa pol nč več.

A: Gresta tud na kšne športne dogodke tko?

M: Aaa ... jst sm dost hodla na odbojko prej, vedno na te tekme, ker pač izhajam iz take družine (smeh) ... ammm ... drugač ekstra ne.

A: Kaj pa Marsel?

M: Tut ni neki zlo, razn to plezanje, kar so meli.

A: Kdo igra kšn instrument od vaju?

M: Ja ... amm Marsel ... amm ... kitaro, samouk, no. kokr je, jst pa sm v glasbeno šolo hodla v violino, pa neki časa sintisajzer, pa drgač pa tk, čist samouk kitaro, pa flavtico tamalo.

A: A pa zdej še igraš tko tamaumu?

M: Aaa ... včasih ja. Violine mu še nism (smeh), da ga ne bi prestrašla (smeh), drgač pa ja, kitaro dost, pa no, sej še orglice tud, tk samouk. Tk da smo glasbeno zelo ... skos pojemo, skos neki igramo, poslušamo.

A: Se ti zato tud zdi pomembn za tamauga, da je tko?

M: Zelo ja.

A: Da je tak muzikaličn dojenčk?

M: Mhm ... ful se mi zdi, glasba pa šport se mi zdita sploh od začetka dve taki najpomembnejši ...

A: Zdej greva pa še mal bl na nakupovanje. Ti si prvič mamica, a ne? In u bistvu, k si zvedla, a ne, da si noseča ... amm ... kaj je to zate pomenil? Najprej čist, sta bla vrjetn ful vesela?

M: Ja, ker pri nas je bl tk, da ni blo neki zlo načrtovano. Ble so odprte možnosti, ampak smo misnli, to pač ne bo takoj, pa je blo kr takoj, tk da je blo ... ammm ... tako prijetno presenečenje, res uno vaaa, kr nismo mogli vrjet ... ooo, a kr bova ... Tk no.

A: Kaj pa, a se spomnš mogoče prvega nakupa, k si ga?

M: Za dojenčka? Se spomnim.

A: Kaj pa si kupla?

M: V Leclercu smo leteli na uno akcijo (smeh). A kaj vse?

A: Ja, mislim tko, kaj ... ja, kr povej, kaj si kupla kej.

M: Jogi rjuhce, pol fiziološka raztopina.

A: A se ti zdi, da si kej preveč takrt kupvala, al ...?

M: Ja, mogoče je blo no. Jogi rjuhce, kr k še sploh nisn vedla, kako postlco, kok bo to pač mere bojo, kr gremo, hitr pocen je, splača se, lušno je.

A: A se ti je zdel lušn za dojenčka kupvt? Tko si uživala zravn?

M: Ja, ful se mi je zdel fajn, po drugi strani sm pa študirala, uu, ne smem preveč, počakmo še, sploh ne vemo, ka bo, fantek al punčka, ker tud do konca nismo vedl.

A: Aha, do konca nista vedla? Je blo presenečenje?

M: Ja, tk da smo mogli posebej pazit, da smo vse nevtraln (smeh).

A: A pa si mela kšno preferenco, tko si kej čutla, kaj bi blo?

M: Ja.

A: Kaj pa si čutla?

M: Jst sm čutva bolj punčko.

A: Aha.

M: Mogoč malenkost, no, čeprou en dan je biu, ne, sej bo fantek, drugi dan, ne, punčka bo (smeh). Vseeno se mi je mal bl zdel, da bo punčka. Ampak je biu fant (smeh).

A: Zdele je ful obdobje fantov.

M: Ja.

A: Andreja je bla rečmo prepričana, da bo punčka, mislm, čist je bla prepričana, da bo punčka, in pol še ti, fnt, pa jst mam fanta, dve moji kolegici mata fanta. Tko, ful zanimiu no.

M: Ja.

A: Amm ... A sta vso opremo za Gabra kupila novo al sta si sposojala?

M: Ne, večinoma sposodla.

A: Večinoma sposodla. Od ljudi, ki jih poznata, al tud od ... Sta kupvala tud kej prek Bolhe, prek second hand trgovin?

M Ammm ... dobl smo od ene prijatlce, ko nama je, no, večino stvari dala, drgač pa prek Bolhe zibelko, pa uno podlogo. Mislim, da drugega pa nič, ne. Second hand ... drugo pa nisva, ker sva res vse dobla.

A: Pač to je bla prjatlca, ne, si jo poznala?

M: Ja.

A: Drgač nimaš ... bi kupvala tud v second handu tko?

M: Ja, ja, nimam tko težav s tem ... mislim, se nama zdi čist ...

A: A pa to zrd tega, k se ti zdi še čist uporabn, al mogoče zrd kšnga ekološkega vidika?

M: Kr vse se mi zdi, kr je uporabno tud ekološko.

A: A ti je tko ekologija, recmo pa tud pr hrani al pa pr Gabru kšne plenice, kaj ti to pomemben al ti je ubistvu useen?

M: Ne, mi je pomembn. Sam pr plenicah to nismo gledli, drugač pa pr hrani pa se trudimo, da dobimo čim več bio ... ammm ...

A: A kupujete na tržnici al ...?

M: Ja sem skos na tržnici ... aaaa ... ampak ...

A: Na biološki prou tržnici, na tej?

M: Ne, na tej naši, ampak pol začneš tud študerat, ko tam mal sprašuješ, pa reče, ja, sej niso, sej sadje, jabolka recimo, ne, niso špricana, pa uno, ne mi tega govorit, k vem, da je ... amm ... tak da. Vedno manj no, vedno bolj smo začeli v trgovini, kar se da bio, če niso, ne vem, kake ful cene, sam tud vsega pa nimamo. Če se le da, pogledamo.

A: A pa bl gledata za Gabra k zase?

M: Ja, ja, za Gabra bol. Zase pa tud pogledama, odvisn, kaka cena je.

A: Na koga se pa kej obrneš za nasvete pr nakupih? Družine, zdravniki, mislm, tko k rečmo greš vsak mesc, mislm, na dva mesca na to posvetovalnco, ne ... al pa revije ... Al vse skupi mal, pa pol presodš sama, kje, kaj se ti zdi smiselno?

M: Bl prijateljice, pa tud kej preberem, ampak kolkr je časa. Če je res nekej takega, kar da mam en problem, kaj nardit, tud cepljenja, no, al za rota virus se cepit al ne, to smo vse tko s prijateljicami posvetovali.

A: Recmo bl prjatlcam v teh stvareh zaupaš kt zdravnikom al revijam, knjigam?

M: Aja, tud zdravnikom ja, to je normaln, sam ... aaa ... kul se mi zdi, ko se pogovoriš, pa mal prebereš, vse kombinacije ... zdravnikom pa ... kr no.

A: A kupujeta kej prek interneta?

M: Ja, tud sma, prek Bolhe.

A: Mislm, vse, tud hrano, belo tehniko, obleke, al kej česa ja, česa striktno ne al pa?

M: Ne, to opremo sma, hrano ne, ne. To je kr najbolj v trgovino.

A: A se ti za hrano zdi tko prek interneta, da to pa je vse bolj vidt al zakaj hrane rečmo bl ne?

M: Neki nismo ... V kakem smislu to?

A: Rečmo jst vso špecerijo nakupm pr Leclerc drivu, k je vse prek interneta, in pol grem iskat. V trgovino grem ful redko.

M: Ne, to sm pred kratkim šele zvedla za to idejo in se mi zdi ful dobra. Tud prek prijateljice ... (smeh) ... in se mi zdi ful dobra ideja ... aaa ... sam pr nas je to problem, da se kr ne usedemo za računalnik, pa ne izberemo.

A: Greš useen rajš v trgovino?

M: Rajši, ja, pa se še spomnt, kaj rabiš.

A: To sva že mal rekle, da si mal bl pozorna na bio hrano. Kaj pa pr kozmetki zase pa za Gabra?

M: Ja, tud pogledamo. Za Gabra sploh, tam sploh pogledam, zase pa sem v času nosečnosti precej bolj ko pa prej.

A: Si kupvala v lekarni, Mullerju al DM-u al tud v Mercatorju, kjer koli pač?

M: Ja, kjer je pač bolj tud cenovno bl ugodno, al pa še tk u kaki trgovini ... amm.. bolj natur (smeh).

A: Aha, kozmetko, dudko pa tko?

M: Ja, pa sej mislim, da jih je zlo od kozmetik.

A: No, mislm tko, rečmo razne te kreme, oljčka pa to? Tud zdej, rečmo za Gabra, kere kreme pa kupuješ rečmo za Gabra?

M: Aaa ... za ritko mam kr to mandljevo Pavlovičevo.

A: Men je ful dobr (smeh).

M: Men tud (smeh).

A: Prej sm te še pozabla uprašat, kero knjigo bereš zdej? Kakšne knjige berete doma?

M: A zdej v zadnjem času?

A: V zadnjem času. Kero knjigo al maš zdele na polici al pa si nazadnje kupila?

M: Čak, kero sm pa ... ja, to sm pa ... aaaa ... v Svetu knjig oziroma, kaj je že, v Ciciklubu.

A: Aha, si včlanjena v Ciciklub zrd Gabra?

M: Ne, bolj kot ne (smeh), pa mi je žal.

A: Pol kupuješ otroške knjige zdej al tud kej zase si kupla?

M: Tud neki zase.

A: Kaj pa si zase kupila, kero knjigo?

M: Ammm ... kak je že naslov? Pletenje ... (smeh) ... ne pletenje, ročna dela.

A: Ročna dela?

M: Sam še nism se poglobljala (smeh).

A: Kaj pa kšne te trač revije al pa kšne revije s področja dela, tm k delaš, to kej berete na porodniški? Al si zdele bl sam v teh revijah Mama, Moj otrok?

M: Aaaa ... po moje, da kr združeno, ker sm, čak, kk je že naslov te ... aaaam ... pač o starševstvu, vzgoji, kk je že ... (tišina)... Z otrokom lahko sodeluje, tk da je to ubistvu združeno, poklic pa ...

A: A poznaš še kšne druge te otroške avtorje, mislm, te guruje vzgoje?

M: Ja, mislim ful jih je.

A: Ker ti je pa najbližji?

M: Mmm ... zdej od slovenskih mi je mogoč ... hmmm ... recimo Ranko Rajovič mi je ful zanimiv.

A: Kaj pa je bistvo njega? Jst ga ne poznam.

M: A, ne? Mi smo meli tud en seminar na šoli, ko sm pri njemu pač šolanje, zdravnik je drgač, pač kk je to združeno, pač pedagogika pa medicina, bistvo tega je, da to je neko združenje, ko ugotavljajo, zakaj so te azijske države, zakaj so oni najbl uspešni ... ammm.. pa kk mi preprečujemo otrokom te stvari k so včasih normalne nevem da se vrti (18:18). Recimo on mi je kr zanimiv.

A: Kaj pa od tujih?

M: Jasper Jul.

A: A gledaš kej recmo kšne teste ... amm ... kera kozmetika je bolša?

M: A-a.

A: U bistvu ti bl pomen, kaj ti bl pomen, najbl, da je naravno?

M: Ja, mogoč tud ni u redu, da kr vrjamm, ka tm piše (smeh), ampak ... ne vem ... sej neki kozmetike ful ne uporablam.

A: Aha, niti ne rabi tok mejhn dojenček oziroma tud ti pol zdele?

M: Ma ne, dali smo, recimo, kr mandljevo al pa olivno olje, ko smo ga kopali ... aaaamm ... pa meli smo od Afrodite eno neki, neko kopel, pa tud nismo dolgo časa uporabljali.

A: Ponavad mamice k zvezmo, da smo noseče, pol kmal je prvi nakup, voziček. A je blo tud pr vs tko?

M: Ne, pr nas ...

A: Kaj je biu prvi večji nakup?

M: To, ko sn rekla v Leclercu.

A: Kaj pa tko en kos rečmo, k si, ne vem, postlca?

M: Ne, postlco smo tud dobli od sestrih otrok. Kaj smo mi sploh? Mi smo u bistvu vse dobli.

A: Aha, vozičk sta tud dobla?

M: Ja, vse.

A: A ti je blo tko mogoče kej žou, k sta ga dubla, da bi ga mogoče rajš sama zbrala, al pa kej tko od te opreme?

M: Mmmm ... zdej ko sn razmišlala, če bomo meli še drugega al pa mogoče še ta tretjega otroka (smeh), da mogoče, da bi ga kupli. Ampak dobro, no, zdej smo tega dobli in dali smo za servis 120 eurov recimo, kar je tud ful ... amm ... pa ne, ni mi žal. Mislm njemu je po mojem vseeno, a je nov voziček al je, ne vem, kak oh in sploh al je pa rabljen, pa je funkcionalen, sam da se on dobro počuti. To pa gledama skos. Aja, jogi smo kupli, pa postlco tud.

A: Aha, jogi si pa kupla?

M: Ja.

A: Se ti je zdel pa pomemben, da je nov, da ni od prejšnjih otrok, al ga nisi dobila slučajno?

M: Ne, dobli smo ga, pa smo pol ugotavljal, da so prebivalci kr ... pa smo pol nouga kupli. To se nama je zdelo pomembno, da je jogi nou.

A: Direkt od kmetov tud kej kupujete kšno zelenjavo, sadje pa to al ...?

M: To smo pa kr dost. Prejšnja leta smo hodli k eni gospe, zdej pač organizirat se, pa tja it, je problem. Drgač pa bi, sigurno bi, če ...

A: A bi mela vrt, če bi loh mela tle?

M: Ja, bi.

A: Zakaj?

M: Zdi se mi super, ko veš, od kod pride, pa že sploh vzgajat otroka v tem, da raste s tem, pa ne vem, fajn se mi zdi tud ...

A: Tud ta izkušnja za otroka, da vidi, kako raste zelenjava?

M: Mhm.

A: OK, a mogoče pečeš svoj kruh, vlagaš zelenjavo, delaš marmelade, velik kuhate doma sami?

M: Ne, take stvari ne dost. Jst pečem kruh, no, oba pečeva dost kruha, zato ker mam pač jst mojo dieto posebno in dostkrat spečeva kšn brezglutenski kruh ... amm ... Marsel je pa tud se že kr specializiru iz tega kruh in peciva.

A: Se ti zdi tud, rečmo za Gabra, bolj, da bo probu tvoj domač kruh k kupljen al ...?

M: Pa ... mislim, fajn je že, ko tam ne veš, kaj vse kake stabilizatorje pa konzervanse lahko not dobiš, sam ne vem, ne kompliciram tok pr tem. Pač, probali bomo, časovno pa mislim, da ne bo niti slučajno.

A: A že je skor vse al počas?

M: Ja, zdej pač jedilno, tist, kar je pol po enem letu.

A: Rečmo, da pol k bo že jedu vse, kakšno maš pa glede sladkarij mnenje za otroke oziroma s čim se sladkata vidva tud z Marselom?

M: Ja, midva se kr dost sladkava čokolade, piškoti.

A: Kje pa kupujeta te stvari?

M: Ja jst itak kupujem večinoma ... kupujem dost na teh policah v vseh, v DM-u, Mullerju, pa v Sparu.

A: A veš k pravjo, da Muller dela za zahodni trg, a ne, DM pa ostale. Ti je to kej važn al misliš, da je to mal izmišljen?

M: Predvsem za Nutello mislim, da so to govorli. Pa mislim sigurno neki vpliva, sam jst nč tega ne upoštevam. Mislim, itak je to, kar je brezglutensko, je isto, ni kej posebi narejeno.

A: Kaj pa pijeta predvsem?

M: Pijemo pa predvsem vodo pa čaje.

A: Čaje?

M: Mhm. Pa zadnje čase dost tud Donata (smeh), Jst še kr si sok nardim.

A: Kaj pa?

M: Odkar sva midva skup, ful mal. Prej sm dost tega, mislm dost več tega spila. Ko on tud ... ammm ...

A: Aha, je tud Marsel vplivu mal nate pr prehrani?

M: Ja, zelo, zelo.

A: On je bil natančen, kar se prehrane tiče?

M: Ja, bolj nekak kao zdravo jest. Mislim, jst mam itak dieto, sam jst se ne sekiram tolik, če pojem ful sladkega al pa ful mastno ... amm ... on pa mogoč mal bil pogleda.

A: Boš pol naprej, pol k boš, čeprou si rekla, da bosta mela pol mogoče še enga, mogoče tud dva otroka, še naprej bosta ponucala te stvari en za drugga?

M: Ja, ja, definitivno.

A: Pa pol k ne boš mela kar kol, se bo prerastl, boš dala naprej al ...?

M: Ja, dost smo dobli, tk da to bom vrnila ... amm ... kar bo pa našega, pa ja, po moje bomo dali kr naprej, al pa če bo res kej takega, da je vredno, da se pol da prodat. Sam ne vem, če se mi bo dal s tem ukvarjat.

A: Lupinco sta tud ...?

M: To smo vse dobli tud v kompletu. Avtosedež morma zdej kupit. To pa smo rekli, da bomo novo kupli.

A: Na podlagi česa bosta kupla nov avtosedež?

M: Ammm ... ja, neki sva gledala, malo sva gledala une teste ... ammm ... sva gledala, kaj se zdej bol splača, al tega od 9 kg pa do 18 al pol do 35. To. Je treba še vse cenovno uskladit.

A: Kaj pa igrače pa knjigice za Gabra, kje to kupuješ, kaj kupuješ?

M: Igrače smo tud večinoma dobli, knjige smo tud dobli, ampak useeno smo še pr Ciciklubu, pa smo nekaj kupli.

A: Kaj pa če mu sama kupš, zihr mu tud sama kupš kšno igračko, kaj pa pogledaš?

M: Kaj smo sploh do zdej, morm prou pomislt, k mamu tok teh igrač, da ... pač to, če sn gledla, sn gledla to, da je čim bolj didaktična, da je tota plastika brez bp-ja ... ammmm ... to u glavnem, pa da je res didaktična, da ni kr neki pliś tam. Sĵ to tk nismo nč kupli.

A: Kaj pa kšne lesene igrače? Kakšne se ti zdiĵo lesene igrače? Se ti zdiĵo u redu al je mogoče glede barve mal problem?

M: Zakaj glede barve? Aĵa, ker niso pobarvane al kaj?

A: Ja, al pa so, pa ni mogoče barva taka prava al ...?

M: Ne, ne, ne, itak čim bolj žive barve so. Mislim, mi smo mahnĵeni na zeleno barvo ... (smeh) ... ne, ful se mi zdiĵo u redu ta selekta, no, to smo tud vse dobli, res, od vseh strani.

A: A prvoščš kej otroku, recmo, k seb ne? Mogoče kej bl pomerkaś?

M: Vse njemu prej ko sebi (smeh). Mislm, ne vem, če je to u redu.

A: Kaj na primer?

M: Ne vem, da gledam kake te kašice, ko so draĵje, recimo od Hippa, al pa to njemu sploh mi ni, itak takoj kupim, sebi pa že malo bolj pogledam.

A: Tud pr oblačilih, pa rečmo pr čevlih?

M: Ammm ... oblačila tud večinoma smo dobli, kar pa kupim, ko tud, če kar neki kupim ... amm ... pa tud pogledam, da ni predrago, pa če mi je res neki ušeč, a mi je ful luśno, bom tud draĵje kupla.

A: A ti je kej pomembn tko, če greste recmo domov na obisk al pa h kšnim prĵatlom, da ste vsi lepo oblečeni? Pa da je Gaber tko lepo oblečn?

M: Ja, se mi zdi kr fajn, če ga bol zrihtaš (smeh). Nekam, ko greš redko, se mi zdi sploh pomembn, da ga lepo oblečš, sploh zdej, ko gremo v službo na obisk, edin, ko greš k Maji, ko se vidimo večkrat, pač ...

A: A za v službo rečmo tud sebe al pač k greš, se bl zrihtaš rečmo k za na sprehod al pa tko, k ga greš kdaj v službo pokazat?

M: Zdej grem šele prvič.

A: Aha, pa že gruntaš o tem, kako ga boš, mislm, a si že zbrala rečmo za oblečt al pa veš, da ga boš kej?

M: Vem, da ga bom mal lepš, ampak ne vem, še kk, bomo še vidli. Sebe pa tud ja, mislm, ne grem lih v trenerki, drugač se tam preoblečem. Mislim, ne bom se neki ful, kavbojke.

A: Kaj pa rečmo čevlčke, jih nima še?

M: Ne.

A: Pa se ti to tud zdi, da lahko ma, mislm, ti je kul tud, če bo dobiu kšne rabljene al rečmo čevlje pa bi rajš nove?

M: Aaaa ... neki smo jih že tud dobli copatk, k so res sploh nerabljene, ampak za čevlje se mi pa zdi kr fajn, da bi bli novi. Zdej pa če res niso skor nč rabljeni, pa dobro, bomo vidli, tud kk mu bojo sploh prau, če se sklada z letnim časom, s starostjo od kolegice. Drugač pa to bomo pol kr rajš novo.

A: Plenice maš te za enkratno uporabo?

M: Ja.

A: A pa si kej gruntala o teh eko, mislm bl zelenih, te za enkratno uporabo?

M: Na začetku smo jih meli.

A: Pa ti niso ble ušeč?

M: Ker ... ne, so ble, zato ker je meu alergijo, pa smo pol probali druge.

A: Predvsem zaradi alergij al tudi ta ekološki vidik, da se ne bo tok plenit ponucal, se laži razgradijo?

M: Ja, se je pomembno, sam če pol pogledaš finančno ... fajn je, mislim ... znese ... ne vem, se vseeno nismo odločili ...

A: Kaj pa pralne?

M: Fajn se sliši, sam po moje bi... (smeh) ... težko šlo čez še to pranje (smeh).

A: Meniš, da se na splošno zdravo prehranjujete v vaši družini?

M: Trudimo se ... (smeh) ... Definitivno bi šlo bolj zdravo, ampak ... pa ja no. Sladkarij pa res dost pojemo.

A: A greste dostkrat v kšne gostilne, restavracije?

M: Prej ko sva bla sama, sma kr šla. Pol sva tudi manj začela hoditi predvsem zaradi moje diete, ko sm bla dostkrat razočarana ... ammm ... tko pač. Enostavno ne dobiš dobro za to, kar plačaš, rajš sam nardiš si doma zaradi moje diete. Zdej pa z Gabrom smo šli pa enkrat, ko smo šli na morje. Pa drugač, no, ko smo imeli z družino kake stvari. Drugač pa samo tk vn jest smo šli enkrat al pa na hitro hrano kej, kak kebab al kake ribe, sardelce pa to.

A: Nimaš zadržkov do te hitre prehrane, tko da rečmo gresta občasno, si včasih prvošta?

M: Ja, zadnjič sm celo na sprehodu, smo šli v center, pa sm kr v McDonalds (smeh).

A: Kaj pa misliš o vegetarijanstvu, veganstvu oziroma eni tud sam sadje jejo? Ne vem, kako se jim reče ...

M: Ja, jst ... ammmm ... ne bi mogla po mojem brez mesa. Se mi zdi, ja, maš tako prepričanje, se odločiš, u redu ... amm ... lej, če ti je OK, sam jst zase vem, da ... Tk da tud otroka se mi zdi useeno, tisti, k so sami vegetarijanci, vegani, se mi zdi, no, kr fajn, da mu dajo priložnost, da se sam odloči, pa proba.

A: A kupuješ kšne določene znamke? Ti je kšna znamka tko posebi, da rečš, to pa, ne glede na hrano, čevle opremo al karkoli?

M: A da bi bla mahnjena na?

A: Mislm, ne da bi bla, ampak tko, rečmo pr določenih stvareh, da ti je pa znamka pomembna?

M: Ja, neki sigurno vpliva, sam drgač nism mahnjena na take. Recimo pr čevlih Camper mi je res, odkar mam dvojne čevle, mi je zakon. Pa sm prpraulena res dat tud 140 eurov.

A: Prej si rekla da ti je Hipp kašica, da ti je tud?

M: Ah ne, to pač.

A: Ampak tko rečmo, jst to tud rečmo mau pogledam.

M: Tk ja. Čeprau mu tud kupim te ...

A: Jst sm probala ene parkrat iz Hoferja, če kej hodte.

M: Ja, mi smo tud, pa se mi tud zdi ful u redu. Al če je le njemu ušeč, načeloma so te kašice vse neki bio, niso kr neki, če jih dajo na trg.

A: Hodta tud kej v te diskontne trgovine?

M: Ja, ja.

A: Več al mn v te al ...?

M: Večinoma v Spara, pol pa večje nakupe delamo v Sparu pa Hoferju, te sprotne pa tu v Mercatorju, ko mamo bližje. Drgač pa tud gremo v Leclerc.

A: Boš šla v Leclerc Drive? (smeh)

M: Razpravljamo (smeh). Stvar navade se mi zdi.

A: Kaj se ti recmo zdi za prehrano važno, da bosta naučila Gabra?

M: Predvsem to, da poskusi stvar, da ne kr ... aaaa ... pač kr zgleda neki neokusno, da čim več stvari poskusi, pa da čim bolj raznovrstno je, pa da je veliko zelenjave in sadja. Da dost mu dajemo tud ajdo ... ammm ... pol proso dajemo, pa vse je, no. Bomo vidli kaj še bo (smeh).

A: Greva še mejčkn drug sklop, odnosi. Gaber je zdej šele osem mescov star, to je drugač, ampak k ga daš merkat, kej posebi naročiš, kaj morjo merkat, kaj morjo pazt, al ti je, pač zaupaš tok staršem, da vejo, kaj bojo delal, ne daš posebnih navodil?

M: Ta glavne stvari povem, če kaka navada.

A: Kaj na primer poveš?

M: Kk ga prej uspavat, kaj je še kej takega? Kdaj mora jest, kdaj je jedu, pa kdaj bi naj zdej, pa ...

A: Ti prpravš hrano al lahko mama, tašča prprau?

M: Ne, ne, lahko ona, samo me navadno upraša mama al pa oče, kaj mu prpravi, kaj ma rad, pa ona vse nardi, mi samo pridemo, dobimo, vse zmiksajo. Vprašajo večinoma.

A: A pa mogoče zdej odkar mata Gabra sta kej zamenala družbo al sta ustal v isti družbi? S kom se predvsem družite no?

M: Aaaa ... po moje bol ko ne isto družbo, nismo še zdej tolk, drugač se pa družimo s prijatli, ko majo otroke, mislim ne, sej se tud z drugimi, sam mogoč mal več k smo se pa prej s temi.

A: A komu ne bi dala svojga otroka v varstvo?

M: Ja.

A: Komu?

M: Morm se spomnt.

A: Mislm tko, komu na splošno, recmo prjatlom, al pa tko varuško pa res ne bi mela, tko k obstajajo rečmo te trgovski centri, k daš otroka v varstvo, da v miru nakupiš?

M: Ja, pomembno mi je, da spoznam osebo, da vidim, kaka je, da kr pač sama izhajam iz takega poklica. pa vem, da so lah eni zlo mimo tega pa, da so lah, mislim, da so večina krasni ljudje, se mi pa zdi pomembno, da spoznam tistga. Zdej ugotavljam, k mam svojga otroka, da mi je to ful pomembno. Prej sm mislna, eh, pa kaj je kompliciran bit starš, zdej pa drugač doživljaš to. Tk no.

A: A s kom ne bi organizirala druženja? Z Romi, istospolnimi, čefurji, lahko rečm Albanci, kar koli? Te tko kej moti al se ti zdi?

M: Ne.

A: Al pa tud mogoče s kšnimi, k so recmo ful bogati, k majo čist drug standard?

M: Sploh nimam problemov s tem ... ammm ... pač kaki so, sam navade mam čist druge, pa vrjetn tu ne bi pršli skup, ne vem. Mogoč, kaj naj dam za primer ... (tišina) ... hmmm ...

mogoč bo en, k je ful bogat, tam meu en tak šou, predstavo pa ... ammm ... ne vem, kaj vse. Najbol je pomembno, da se otrok sam odloči, koga bo vse povabu, pol ceu vrtec, vse otroke iz vrtca povabijo, pa ... aaa ... sam da se ...

A: Kaže?

M: Ja, ne vem, da mi je pomembno da se bo otrok sam odloču, koga bo povabu, pa da bojo v naravi. Bomo vidli, kaj bo (smeh).

A: Kaj pa mislš o vključevanju otrok s posebnimi potrebami v normalen vrtec? Se ti zdi to u redu al ne? Tud z vidika mame in profesije tvoje ...

M: Odvisno, za kako motnjo gre.

A: Kera motnja se ti na primer ne zdi?

M: Recimo duševna motnja ... aaaa ... ko sn tud iz izkušenj, ko smo meli primere z Downovim sindromom, ko smo meli eno punčko v šoli, v prvem razredu, kake težave so ble, kk je bla nesrečna, ko se je glih tolk zavedala, da je drugačna od drugih otrok, ampak je njena mama tolk mela težav s tem, da je ona v enakovrednem programu, mislm v osnovni šoli, da kok je blo pol drugač, ko so jo dali v prilagojen program. Kok je bla bl srečna, no.

A: Ampak tebe kot mamo ...

M: A to, da bi otrok bil zravn? Ne, to me pa ne moti. Ker je to, mislim ... se mormo naučit živet eden z drugim, drugač.

A: A se tko s kero družino ne družite, k je v bližini, k ti ... rečmo po starosti otrok al pa po vajini starosti al pa po izobrazbi ste skupi, ampak kr nekak ne gre, ne pridete skupi?

M: Po moje niti se nismo zdej tok s tem ubadali.

A: Kok časa zdej žvita v Ljubljani?

M: Zdej odkar smo družina, osem mescou, drgač pa že prej, od začetka faksa, to je trinajsto leto.

A: Kok časa sta pa skupi vidva?

M: Skupi sva pa štiri leta. Še ne tolk, a ne? (smeh)

A: Pa sta bl obdržala družbo iz Koroške pa iz Maribora al sta že tle v Ljubljani bazo, mislm tko, če ti reče, iz kje si doma, si že v Ljubljani al še vedno rečš bl na Koroškem oziroma v Mariboru?

M: Ammm ... izhajam še vedno iz Koroške, pač če me kdo vpraša, rečm, da živim v Ljubljani, drgač sn pa iz Koroške ... ammm ... to sam vidim, se pa ne zaenkrat, na Koroškem čist.

A: A boš tud recmo dala ga na počitnce?

M: Ja, ja, tud sigurno, ko bo večji, zdej še ne (smeh).

A: Da bo u bistvu bl spoznal un del kulture?

M: Ja, ja.

A: A ste s kšnim prjatlom prou zgubil stik, odkar mata otroke, pa jih oni nimajo, al pa majo otroke, pa mate čist drugačn pogled na vzgojo?

M: Ne, da bi prau zarad tega, sploh ne. Mislim, z vsemi ohranjamo, sam problem je recimo pr eni moji prjatci, da je se preselila, pa da ma službo tam, tko da težko uskladimo. Mogoč, ona je samska, mi smo družina, mogoče tud to vpliva, ne pa da bi zdej načrtno.

A: Nosečnost vaju je, sta si želela, al vaju je mejčkn presenetla? Mislm tok hitr, da je uspel?

M: Ja, želela sma si, pogovarjala sma se tud o tem ... aaa ... sam če ne bi hotel, pol ne bi pač.

A: Zakaj si se pa odločila bit mama? Ti je tko blo pomembn to, d boš mama, al ...?

M: Ja, želela sm si, mislim.

A: Si ne bi predstaulala življenja brez otrok?

M: Ammm ... ja če maš kake težave, pol pač, drgač pa ne. Sn si vedno želela, da bi mela svojga otroka, da ga vzgajam.

A: Kaj pa si si, še predn si bla noseča, si si predstaulala, da bo tko, kokr je? Si si predstaulala drgač?

M: Ammm ... nism se neki poglابلala u to, kok bo, pač si misliš ja, ko pr drugih vidiš, pa včasih sm si za koga misnla, da ta pa kr mal komplicira, pol, ko si pa sam, pa vidiš ja, mogoča pa jest preveč kompliciram. Tk, pa starejši smo že, ne vem, če bi deset let nazaj mela otroka, bi blo po moje čist drugo, sam takrat svoje niti slučajno (smeh).

A: Se ti zdi, da starejši k si, da bl kompliciraš?

M: Ja. Če bi mela možnost, bi mela prej otroke.

A: Zarad česa bi jih mela prej, zarad energije?

M: Ammm ... mislim, itak prvo je, kdaj je partner, da začutiš, da bi ... zrd starosti, zrd vsega.

A: Kakšna pa mama misliš, da si?

M: Huh, zaskrbljena, dostkrat (smeh). Vse me skrbi, a bo z njim vse u redu, trudim se, da se on dobro počuti.

A: Kaj pa je zate tko ključno, ključno kot za mamo?

M: Ammm ...

A: Če bi z eno besedo se opisala al pa z eno besedo, k bi rekla, to je pa pr ns?

M: Amm ... da smo skup. To, da ma otrok očeta pa mamu. Sej zato je tud on ful vključen. Mislim mama sem še vedno jest, dojenja on ne more, se mi zdi pa ful pomembn, da je on, da bo pol tud kasnej, ko bo treba postaut meje, pa ... amm, da bo vidu materinsko-očetovska vloga, pa sej vemo no, kak je to.

A: Glih zdej so te teme ... Se ti zdi, da istospolne družine majo lahko otroke al ne bi smele met otrok? Se ti zdi useen al ...?

M: To je pa stvar, ko ni tk črno-bela. Jst sn tud diplomo della na to temo ... uf, diskusija. Dost bi lah o tem govorle, ne vem, ful je pomembna pol očetovska pa materinska vloga ... amm ... mislim, dost bi loh rekli.

A: Se ti zdi bit mama težko, je to težk poklic?

M: Če maš otroka, če tk čutiš, sploh ni težko. Tud ko maš kak problem, se trudiš ga rešit. Mislim, če je otrok naporn, pol vrjetno s tega vidika so dnevi, ko se ti zdi, da je ful težko ... aaaa ... maš stisko ... aaaa ... so pa večinoma dnevi, ko si srečn no, res, ko gledaš otroka. Pride pa kak dan, ko ti je težko. Drgač pa ne, fajn je, super je.

A: Mame grešimo. Kaj se ti zdi, da nisi najbolj do zdej nardila, kje si nisi najbolj znašla v vlogi mame nasploh?

M: Ammm ... to, da mogoč, to je ta jokanje, mogoč ga včasih prehitr primem v roke, ga ne pustim.

A: Jok otroka obremenjuje, tko se ti zdi? Težko poslušáš?

M: Vse vedno manj, ja, težko je. Predvsem, k smo to metodovali s spanjem. Vsak otrok se lahko nauči zaspati sam. Mi je hudo, če prou vem, da mu ni nič hudega, ko joka, ampak mi ni useen, ko slišiš ja (smeh).

A: A maš kdaj slabo vest, rečmo, če maš velik gospodinjskega dela al pa da nimaš dost časa za otroka al pa da ga Marsel uzame?

M: Ne, sploh ne, ker se mi zdi, da sm tok časa z njim, če pa mam kej za nardit gospodinjskega, pa ne vem, pač, včasih se mi zdi, da preveč kompliciram, da more bit takoj vse pomito, sam ne, da bi pa slabo vest mela zrd tega. Pač vem, da če ne bom zdaj, bom pol mogoč, ko bo otrok spau, ampak jst tud rabim počitek.

A: Kaj se ti zdi najbl pomembn, da ste skupej pr družini, kašnga moža bi rada uzgojila iz Gabra?

M: Ammm ... preudarnega, poštenega, to, da zna neko, mislim, moralno razsodit določene stvari ... ammm ... to, da bo preudaren, prijazen, ne preveč (smeh), da ne bo preveč naiun, tk ko sn jst učasih ... amm ... to, da bo človek.

A: A se ti zdi tko, da bi pr kšni stvari, k sva se pogovarjale, rada še kej povedala, al pa na splošno na to temo, da bi še kej rekla, sploh o potrošniku, otroku, o potrošnji nasploh, o mamah?

M: Amm ... mogoče to, da živimo zdaj v Ljubljani, pa enkrat v prihodnosti si želimo, upam, da bomo meli dost energije pa financ, da gremo nekam bl na obrobje, ko se mi zdi kvaliteta življenja čist druga, ko pa tu v mestu ... sej vemo, prosti čas, zrak, mislim vse. To, da bomo nekje bl na obrobju, ne pa tu v mestu ... amm ... pa materialne dobrine recmo, mam zdej ful drugačn pogled, ko sm pa ga mela deset let nazaj, zdej ne vem, se mi sploh ne zdi pomembn, da mamo tak, ko sn prej rekla, da ma vse novo, da ma, ne vem, tud darila, otrok ma rojstni

dan, pa mu vsak prnese oh in sploh igrače, drage, se mi zdi, da malenkost, to, da bo v skromnem, da bo pa znal cenit to, kar bo dobu, da si bo sam neki zaželel, ker tk bo znau cenit. Ko gledam te otroke, kolk so jih že uničili s tem materialnimi dobrinami ... Tko oba sma taka, da mama tak pogled.

A: Pol delate tud kšne igrače sami doma?

M: Amm ... zdej še nism, ampak sigurno bom, zato ker mam to iz vrtca, pa tašča je tud taka bl ekološka, moja mama sicer ni, se mi zdi, da vedno bol prihaja to nazaj.

A: Imaš iste vrednote kot tvoja mama, mislm, se ti zdi, da je tvoja mama dobr te vzgojila? Al pa zdej, sploh k gledaš zdej svojga otroka, kako se ti zdi?

M: Aaa ... določene stvari, vrednote so, predvsem to poštenost, mogoč pr materialnih al pa teh, ne vem, da mi je ekologija pomemnba, njej ni tolk, mi je bol.

A: A ti je mama vzornica v materinski vlogi al kšna babica prej al teta?

M: Amm ... mama mi glih ni, ker pri nas je tk, da je biu oče dost vključen, mama je bla tud dostkrat bl odsotna, tk da mi je oče bl kot ... mislim, takega partnerja sn si tud želela, sej tud dostkrat tko zbiramo, ampak tolk, da je res moški vključen ... ammm ... ne vem, da bi pa kera ženska ... aaaa ... ja, sj jih je dost, sam ...

A: Ni nobena tko, da bi prou izstopala? Kšna rečmo prau, da jim je babica?

M: Ja, tud babica.

Priloga C: Transkripcija intervjuja z mamico Karmen

Priloga C.1: Demografski podatki

Stan (poročena, neporočena, v zvezi, samohranilka itd.): neporočena, v partnerski zvezi.

Starost/starost partnerja: 33 let/34 let.

Izobrazba/izobrazba partnerja: dr. zakonske družinske terapije/ekonomski tehnik.

Poklic oz. delovno mesto/poklic oz. delovno mesto partnerja: psihologinja v rehabilitaciji/administrator na področju logistike.

Število članov gospodinjstva: 3.

Poklic, izobrazba in dohodek staršev:

mama: ekonomski tehnik, 750 EUR neto/trgovka, 750 EUR neto;

oče: poslovođa, 750 EUR neto/lesni tehnik, 700 EUR neto.

Živite v:

- mestu/**primestju**
- **hiši**/stanovanju
- tip hiše (**enodružinska**, večdružinska)
- najemu/**lastnik nepremičnine**
- okvirna velikost stanovanja: 150 m²

Dohodek gospodinjstva:

- I. do 1.500 €/mesec
- II. 1.500–3.000 €/mesec
- III. nad 3.000 €/mesec**

Katero obliko varstva/šole obiskujejo vaši otroci? Javni vrtec.

Večina ljudi sebe vidi kot pripadnike nekega družbenega razreda. Kateri družbeni skupini se vam zdi, da pripadate? Srednji.

Katera politična stran se vam zdi bližja? Leva.

Priloga C.2: Transkript intervjuja

A: Kaj delate v prostem času kot družina?

K: Khm, kaj delamo? Hodmo na sprehode, rišemo, kuhamo skup, beremo knjigce ... kaj še delamo? S kolesom hodmo okrog, vrtnarmo, rože nabiramo (smeh).

A: A mata kšne hobije, sam ti pa mož, same dva, da si uzameta čas zase?

K: Mmmm ... hodt v hribe, ja, da je čist drug, ja. Dvakrat na let zdej, prej sva velik.

A: Kaj pa sama kej delaš?

K: Jst sama plešem, na telovadbo hodm ... mmm ... klavir igram, knjige berm. Toj to.

A: Kam pa Kaja hodi kej?

K: Kaja hodi na plesne urice ... mmm ... pa drugač ... pa zuni smo velik skup, pa tko, vse te dejavnosti, od glasbenih, riševa skup pa take fore. Se mi zdi bolj, da skup delava, kot da jo nekam dam, da me ni. Tri ure pa, da sm jst frej, no, to mi ni.

A: A knjižnco recmo, gledališče?

K: Ja, u knjižnco hodmo, v gledališče gremo redko, ampak gremo tud ne, pa na kšn koncert smo šli ... mmmm ... v toplice se gremo kopat.

A: Če bi zadel jackpot recmo, da finance ne bi ble, a bi še na kšne dejavnosti hodila Kaja?

K: Ne, res ne, zato ker sploh zdele, predn gre u šolo, ne, ne bi nč družga, če je kj glazbenga, mam, plesnega je vsak večer, plešemo, bobnamo in mam tko, tko da mi je bol pomembn, da smo tiste tri, štir ure na dan skup k ena dejavnost.

A: Glasba je pr vs doma ful pomembna, a ne? Ti igraš klavir oziroma ...?

K: Pianino, pa bobne, pa tolkala sm igrala v orkestru, tko da pol velik s temi malimi instrumentarji, ati dirigira, pa flavto tud, tko da vse to. En špila eno, drug poje in mam kr tko eno tako ...

A: Tko če bi mogla izbrt eno stvar v družini, k vm je najbl pomembna, je glasba mogoče tko ena izmed najpomembnejših?

K: Ne, gibanje, sprehodi, raziskovanje po gozdu ... ne vem, kaj delamo ... uno, spuščamo zmaja, s kolesčkom se vozmo, tko to. Tega kar precej pogrešam, da še več ne hodmo v hribe, ne.

A: Od kod pa pol hribi? Kje pa ste bli na zadnjem izletu, recmo skupi s Kajo?

K: Kje pa smo bli? Na Križni gori, tm pr Škofji Loki, eno uro hoje vse skup, ampak prej mal, kej večji je biu, pa, tle gremo čez, do hotela gremo al s kolesom al z avtom, pol pa gor, čez tm

do Muljave, hodmo tm eno uro, kej tazga vse skup, pa še to z veliko motivacijo, ruzakom, da gremo prašiče gledat.

A: Hodta na kšne športne dogodke? Se ti zdi to pomembn, da Kaja vidi?

K: Amm ... drgač ja, ampak bol mi je to, da, ne vem, Klemen špila košarko, da bi njega hodila gledat, kokr tko. Športno pa res ni, a smo šli, kšn tek smo šli gledat, a ne, k so tekl, drugo se pa ne spomnm.

A: A Klemen se pa ukvarja s košarko?

K: S košarko rekreativno, dvakrat na tedn, ja.

A: Kaj pa knjigice za Kajo, posebne zbiraš?

K: Splošno knjižnco greva, pa neki pogledam bol tko, da so, recimo, niso živalski tok tele junaki, k so notr, da so bolj otroci, k so v različnih situacijah.

A: Aha, zakaj pa to?

K: Zato ker je bolj realno za otroke te starosti, al pa kšne tko, k so, ne vem, k mi prjatlca prau ... uu, veš, ta je pa ful dobra, pa jo uzamemo. Al pa tko kšne še znajo? Juri Muri, pa smo šli pol tud predstavo gledat, pa velik k poskušamo tud v te ... ammmm ... vključuje tud to, k ma Jana dol v Afriki, ne, njene dejavnosti, tud da je druga kultura dol, da so Afričani, kako ustvarjajo, kaj pošiljava, pa nariševa, pa zdj sva šla v Afriko predstaut ... Tko da mau tud ta koncept dobi.

A: Kaj pa glede televizije pa tablc, računalnikov in tega ... Kakšno mnenje oziroma lahko Kaja gleda?

K: Ja, televizijo mam, lahko gledamo, sploh zdej k smo na bolniški. Zjutrej si uzameva pol urce, pa risanke gledava, večinoma skupej no, al pa soboto, nedelo gre ona za pol ure sama dol, al pa sama gleda risanke, pa zvečer eno risanko, ker nimamo kableske, in to. No, kar se tiče pa tablc, tablco sm mela za en mesec iz službe sposojeno, mi je blo fajn, ker smo se šli take dejavnosti, k interesirajo. Jst poskušam mal po Montessori metodi. Ne vem, ko so ji začele štiri črke, smo nardile tm tiste črke iz lesa in to je blo spet, ni blo to, da sm šla jst v trgovino kupt, ampak je lepo Klemen lesene zrezou, Kaja je barvala, smo mel en vikend, da smo delal to, da se je mogoč pol ukvarjala s tem še en mesec, zdej je pa ne interesira. Te dejavnosti, k so ble na tablc, te aplikacije, so mi ble vau, so mi ble super, sploh recimo, k se hoče učit pisat ... Ja,

kako se napiše a, in so tm tiste aplikacije pisanja, risanja, to mi je blo, ampak še useen, za tist omejen čas mi je blo OK, da bi pa skos mela ... vem, da bi me skos prosila, večkrat bi mela, večkrat bi dala, bi mela cajt in bi rekla, uh, kok je fajn. In to zanalšč nočm.

A: Prej si rekla, da sta velik hodila v hribe, a mogoče zdej kdaj kej pogrešaš, da ne gresta tokrat v hribe, ti je kej žou?

K: Ja, to sva res mela ful. Prej sva res hodila vsak vikend, vsaj dvakrat, pa popoldne po eno uro hodt ... to res pogrešam, je pa to, da probamo pol zdej ... pogrešam ja, ker je blo, ne vem, sva bla tiste tri ure skp, pa sva hodila.

A: Zdej pa še mal o nakupovanju. Kje nakupujete hrano?

K: Tuki dol v Tušu (smeh), da je čim hitrej, da je mejhna trgovina, da kupim res tistih pet stvari, k jih rabm, če je pa kej več, grem pa v Hofer.

A: A ti je kej pomembno biološko, ekološka pridelava?

K: Ja, to poskušam gledat tm pr Hoferju, da so bio stvari, bio upam ... glede na standarde verjamem, da je to tko, kar se tiče ostale hrane, mamu biološko domačo s kmetije od naših, k majo to, jajca mamu domača, tko da jst kr kupujem, kupujem kruh, sir pa sadje.

A: Vrt mate svoj? Vrtnarta?

K: Vrt pol k je, ja, mava od solate do špinače do jagod.

A: A kej vlagaš zelenjavo, pečeš svoj kruh, delaš marmelade, kej od tega?

K: Mati delajo (smeh).

A: Babica (smeh)? Ampak se ti zdi pomembn, da je to domače?

K: Ja, res, pač že skos smo mel tko al tko domačo hrano, pol pa še ob vsem tem, kar poslušáš in zveš, se mi zdi pa še bolj pomembno, da.

A: Kaj pa rečmo za sladkat, s čim se pa vaša družina sladka?

K: Aaa ... sladkamo se s piškoti, takrat k mamu rojstne dneve, većinoma soseda speče pa prnese, dostkrat tud od Klemna mama speče štrudl, pa ne vem, te piškote, pa to jemo, če pa ni, pa kupm in si prou prvošmo, k ... je pa tko, da mi pojemo, tkole recimo, k smo zdele, ene 3–5 piškotov, pol pa loh ceu tedn nč, al pa vsak večer pojem, k mi zapaše.

A: Kaj pa pijete večinoma?

K: Pijemo pa vodo, bezgov sok, k ga spet delajo stare mame, da majo dejavnosti celo pomlad (smeh). To, pa čaj, jst si kavico eno al kapučino eno na dan.

A: Rečmo, ti je zlo pomembn, da Kaja pije več vode pa sokov, al dovolš tud kšne gazirane stvari?

K: Gazirane sploh ne mara, plune vn, unih sokov sploh nimamo, sploh ne kupujemo, tko da pije, pa tko mau, da se preganjamo in sedimo, dej spij dva deci.

A: Kaj pa rečmo v vrtcu? Prehrana v vrtcu ti je u redu, ti je zadovoljiva al se ti zdi, da ni?

K: Se ne ukvarjam s tem. Vem, da je, verjamem, da se trudjo tud kej lokalnga, če že loh, glede na to, da smo v Višnji gori, mislm da nismo u Lublan, tko se mi zdi. Ja, ne ukvarjam se, pogledam, kva majo za jest, zato da uprašam, kaj so jel, pa se o tem mal pogovarjava.

A: Kaj pa, če jo daš, jo daš kam kdaj v varstvo, a tm tud kej opozoriš glede prehrane al ti ni to?

K: Na začetku mogoč, k je bla mejhna ... aaaa ... po enem letu, da sm staršem, da smo se zmenil, da prosm, da čokolade in cukrov tega ne, da je ne podkupujejo s tem, da ji ne dajo velik, da dajo sam takrt eno na dan, recimo sploh moja stara mama to je čokolade, ampak ne vem, tud če ma recimo kazen, da ceu tedn ne sme čokolade, se sama drži in reče ne smem, bom u petk.

A: A se kej posvetuješ, rečmo s prjatlcam, revije, internet, forumi, glede kšne zdrave prehrane? Ti je to tko zlo pomembn?

K: Ne, mogoč tko kej zasledim kje kej, ne vem, sm vidla, da so na facebooku neki o kvinoji, pa tiste neke zadeve, pa sm vidla, pa sm kupila, pa še zdej iščem recepte, kako naj tisto skuham (smeh).

A: A je mogoče kšna stvar, k pa svojmu otroku ne bi ponudla?

K: Ja, a veš kere stvari? Lizike, tist jst rečm, kaj je to živ cukr, to pr ns ne jemo in prau ok in pač ... (smeh). Pa tiste, kaj so gumjasti uni cukri, k so že na videz tko te gledajo, tko da če majo kej kšn kinder jajček, kinder te fore al pa kšn piškot ala ne vem vitaminčki pikovit in

enga na dan, jupi, in to je ceu, mislm, ne morš vrjet (smeh), ni tko, da bi ji prepovedval, sam kar se zmenmo. je dost to, da ni.

A: Kaj pa recmo glede oblačil, sploh k je bla dojenček, pa k si bla noseča, si velik stvari dobila?

K: Ja, ja, stare stvari, ponošene, take sploh. Mislm, men se pozna, da sm iz kmečkega okolja doma in mi smo mel ene cunje za v šolo, ene pa za doma in isto mi je zdej, mi je bl pomembno, da so take, da se loh ona giba prosto, da so trenerkice pa take, ne da jo omejuje, da je lepo, ne vem, v kavbojkah, kijklah, ampak da loh, ne vem, laufa, vrže po tleh, da je usrana, da je, ne vem, se kotali dol po travniku, tiste ta lepe, kšno tako lepo stvar kupm. A ampak dobim res tok cunj, lih zdej grem spet do prjatlice, mislm jst dobim tud po dvajset hlač, dvajset kinkl.

A: Se ti zdi nakupovanje prek spleta, prek second handa, maš kšne zadržke pred tem?

K: Ne, nimam, ampak nism sploh še nikol. Jst morm probat, jst tud zase nism, jst sm tko k mam ful lukn, pa rečm, zdj je pa čas za novo (smeh). Mislm, res obup, ampak ... (smeh). Men se pozna, jst mam v službi uniformo, belo uniformo, in rabm kratko majčko in to je to. In res ful pršparaš.

A: Sploh rečmo, k je bla Kaja dojenček oziroma k si bla noseča, se spomnš tega, je biu otrok načrtvan?

K: Presenetla naju je, ampak pol sva bla po enem tednu, k jst sm glih novo službo dobila in sm bla noseča in tko, oooo, ampak lej, je že taprau cajt in sva ful srečna, da je.

A: A se spomnš mogoče prvo stvar, k si kupila, prštimala za Kajo v času nosečnosti?

K: Po moje, k smo šli v Bosno, tm smo kupil ful, mislm, jst sm pa še ipak tko no, doma nismo mel ful dnarja, en obdobje je blo, k je mami delala v Labodu in vem, da so bli boni in da sta dubla takrt 40.000 tolarjev bone za Mercator in to je blo to, k je ona dobila, zdej pa ni blo tko, ampak skos smo se pogovarjal in pol jst ja ne rabm, ne rabm in je to stal in pol mi je tko it u Bosno, k je pa ful pocen, ooh, meka (smeh). Mislm, prou k uni ... (smeh). Tko da se spomnim, da takrt smo kupili in je blo, vau, lej kašni plišasti lepi, tko, neka žirafca.

A: Kaj pa voziček rečmo, k eni ponavad, takih prvih večjih nakupov?

K: Mi smo ga dubl rablenga (smeh).

A: Te je kej motil al si bla čist?

K: Ne, čist u redu, zato ker mi je blo zlo funkcionalno, da ma tista ta večja kolesa, da grem loh tm po barju, da se loh gibam naprej, edin pol košaro sva kupila, zdej za ta družga bomo pa absolutno družga kupil, ampak tud rablenga. Tud zdej vse stvari, k za Kajo kupva, od koleščk, kolo do kolo, ja, sj družga nismo kupili, smuče, vse rabljeno na Bolhi tle.

A: Z razlogom al ...?

K: Zato ker nama je res neumno dt, ne vem, 150 eurov za neki, če je loh 30 al pa 40, pa je isto funkcionalno, k bo itak čez pol leta premejhno.

A: Kaj pa rečmo glede kozmetike, kozmetičnih pripomočkov, je mela Kaja pralne plenice?

K: Takrt pralne, ja.

A: Zakaj pa je mela pralne?

K: Zato, no tle pa sm mal bol, no ja, da se špara, da se paz na okolje, da ni se tok potrošl, če se da, da zavržeš mn teh odpadkov, to mi je blo ful pomembno, no. In sploh pr teh finesah, k jih je blo uff. Drug del je pa to, de mam že sama, k pač so vložki in to, nimam lih najbolših, vem, kako koža odreagira, k ti je vroče in vse, in sm rekla, da je pa otrok skos v tistem, in mi je blo s tega vidika tko dobro, da je mela pralne.

A: A pol tud pr kozmetiki si rečmo gledala, da je čim mn?

K: Ja, jst sm gledla, da je čim mn dodatkov, da je naravna, pač ne vem, al je bla Alverde al je bla neki, nism pa, ipak sm pa, tko da ne bom dala spet, ne vem, 50–60 eurov za neki, k je bio, če mogoče ni bio, al pa to, da je kolegica, k dela naravno kozmetko, sama nardila, pa sm kupla tisto.

A: Tud sama delaš kej, sama naravno kozmetko?

K: Ne, ne. Pr prašku sm tud no, prašk sm un no, k je biu, eko, ker je biu dražji, tle mi ni blo težko dt, ker sm vedla, da drgač so alergije ... aaa ... pa v ... dajem sodo bikarbono, kis pa tko, da okna s kisom, te fore se mi zdi, k krožjo po netu, naravna čistila, da loh, ne vem, soda bikarbona, citronka pa to, pol umiješ isto, kokr pa kupš.

A: To zrd splošnega, da bo bl zdrav pr vs doma, al zrd vpliv na ekologijo al vse skupi?

K: Oboje, in vpliv na to in da ni pesticidov, recimo že zdej se ukvarjamo, mislm, zdej k kupm pomaranče, pa so poškroplene, tm ti dajo rokavice, pridš domov, pa ... aaaa ... Sm rekla, ne, in zdej nekako čaram s sodo, pa se mi da dve dni, pol se mi pa ... (smeh) ... pol najdt en način. Ja, to mi je, se mi zdi, zato sva tud, k sva iskala, kje se preselt, šla v naravo, vn iz mesta, da je mir, sicer pa, da ni tok onesnaženo.

A: Kaj pa rečmo še glede hitre prehrane, a greste kdaj v McDonalds, na kšn falaf, kej v tem stilu?

K: Veš kdaj sm šla? K sm bla noseča s Kajo, sm si prvošla na Rudniku, k mi je tko zadišal. Takrt, k sm ful lačna, al pa, da mi pade cukr pa vse to ... aaa ... Takrt bi šla na en hamburger, pa krompirček, ampak kr ga ni bliz, če sm glih nekje tm takrt, pol bi šla, ampak to res, lej, enkat na let. Zdej k smo šli iz morja, smo na železniški v Munchnu, smo šli v neko hitro prehrano, to je bla edina naša hitra prehrana. Moja Kaja sploh ne pozna (smeh), kaj je hamburger.

A: Kaj pa mislš glede tega posojanja opreme, potrebščin za otroke, boš tud ti dala naprej pač?

K: Ja, ja, zdej prjatlca, k je, ji dam stvari, vozička itak ga mormo stran vržt, ne vem, tist lok bom posodila, če bi ble punčke, bi dala cunce, k ipak ... Če mam rozasto, pa če je vijolčno, je ne bomo oblekl. Kajo sva oblačila v modro, k ji je pasala ... vsi so misll, da je fantek, jst pa tko, veš kaj, spet smo jih za nos potegnil. Ful ji paše modra (smeh). Men je tu res roza modra, jst to rajš večino, kar sm kupvala, so rumene pa zelene, tle mogoče mi pa mau ta del, k sm ...

A: Kaj pa glede igrač? Rekla si, da ti je blizu pedagogika Montesori. Kaj pol gledaš pri nakupu igrač, jih sami izdelujete tud velik, si rekla?

K: Tok jih je blo, da sm večino ljudem rekla, da če kej nosjo, da naj ne nosjo igrač ne, sploh na začetku, vsak rojstn, kaj čmo, pa kupt kaj nej, pol velik, sj veš ne, škatle mam, da izrezuje, da lima, da ... aaa ... pribor za šivat, k je hotla začet šivat u bistvu po tej metodi, da tisto, kar otroka takrt zanima, tistim dejavnostim sledim ne. Če je fina motorika, da rada neki pretika, sm kupila tele črve, pol mam pa tam un, k je za precdit špagete, in jih not utika. Mislm, ne rabš igrače zato, maš pa igrače, k te iste fore naučijo, ampak daš 20 eurov. Ma ene par teh plišastih, mislm res, jst kr kupujem, kupujem lesene, pol ne vem, recimo teta pa stric, moje dva, sta prnesla ... Tko, take zadevščine, ker zdj pač to veseli, ne. To se številke učijo na različne načine ... (23:40) in velik tud, k je bla mejhna, je velik dejavnosti nardila, ne vem, posoda pa ščipalke, pa je ščipala ščipalke gor. Ker jst ji tko zdej krepim prste, da bo laži pisala

pol, da se zamot, in ona, k pade v eno dejavnost, tko dihanje, sam pustiš pr mer. Tko da lesene, uporabne, da so za več stvari uporabne, jst kr nakupujem, so za rezat, za limat, take fore no. Pa za risat, za ustvarjat. Akrihle, čopiče, to. Sigurno zato, ker to je tud men bliz. Jst sm skos ustvarjala.

A: A gresta kdaj v kšno gostilno, restavracijo?

K: Redko, gremo tko, če gremo km na izlet, pa pol, da se nam ne da kuhat.

A: A te kej moti v ponudbah v restavracijah? Se ti zdi, da je česa premal, preveč?

K: Ja, ko gledam, kaj je, največkrat naročimo tisto, k najmnkrat jemo.

A: Kaj pa mislš o prehrani, o veganstvu, vegetarijanstvu oziroma eni tud, k jejo samo sadje?

K: Tle pa tko no, moja sestra od petnajstega leta je nehala jest meso in smo sprejel, pač ji ne paše, ji ne ustreza in tko žvi. Ker nekateri grejo v skrajnost, jih to vidm, pol vidm, k grejo v skrajnost s tem veganstvom, pa tko vpliva na zdravje, da pol pridejo k nm na rehabilitacijo, k se jim sesede hrbtenica, in pol rečš, o maj gad (smeh), kaj si loh nardite, ne ... aaa ... Tko da vidm tud tiste stvari tok negativne, k mogoče marsikdo, k ne dela v tem na tem podorčju, ne vid, pol rečš, sej dobr ja, sej je, ampak v enih takih zmernih oblikah. Mislim, ne vem, zjutraj zmiksamo sadje, pa ne zato, ker ... uu ... zdej pa to zdravo, ampak da pojemo mau sadja, vem, da je čist preveč cukra not, ampak boh pomagej.

A: Ti je mogoče kšna znamka, tko preferiraš pr kerihkol nakupih, al ti znamke sploh nč ne pomenjo?

K: Pr nakupih mogoč, kar sm se navadla v Hoferju, tisto bio, bio natur al kva je, pa slovensko mogoč, k kjerkol grem, rečm, aha, u, ta je pa slovenski proizvod, pa ga prej vzamm k družga.

A: Se ti zdi bolš k kšna tuja stvar?

K: Ja, že zrd tega, ker je mn transporta potrebnga, drugič, da podpiraš lastno proizvodnjo doma ... amm ... to ja, sploh pa, če je sadje, zelenjava, to pogrešam recimo v Hoferju, pol grem v Špar, pa gledam, če je sploh kej iz Slovenije, pa vidm Tuš, aha, večkrat je Tuš, ampak je pa res tko, da jst ne bom nikol, ne vem, vzela reklame, pa, aha, zdej majo pa to akcijo tle, je pa tud 20 % al 10 centov cenej, bom pa šla takrt tja, ni šans, takt k rabm.

A: Se ti zdi, da na splošno zdravo jeste, se prehranjujete?

K: Ja, mislm, da v povprečju, k pogledam, kr mam domače meso, domača jajca, kuplen kruh, zelenjavo jemo, jemo mogoč premau, no tko, obrok mam zutrej skupi, zajtrk, potem vsak od nas ma kosilo tm, kjer smo, in potem okrog šestih, petih pojemo večerjo. Zdej pa večerja večinoma, če nimam zmrznjeno, ni kuhana (smeh). So palačinke, kruh, sir ... amm ... pr nama se ne pozna kej, da hujšava, Klemen pa ... (smeh) ... ga je vedno manj. Prej nazaj, k sva bla u Lavrci, pa sm mogoč med porodniško, smo ob treh jedli in še večerjo ne.

A: A se ti zdi mogoče pomembn, da skupi jeste?

K: Ja, to mi je pomembn ... amm ... že tko ceu dan se nč ne vidva in pol sam, da smo tlele mal skp, pa še takrt pol Kaja prau, pri jedi se ne govori (smeh) in pol tko se ti bo zaletelo, in pol se zmenmo, da doma lahko, zato ker se ne vidmo ceu dan.

A: Bi mogoče o vaših nakupih nasploh, rečmo tud kšne opreme, gospodinjskih aparatov, še kej povedala, kaj se ti zdi pomembn? Gledaš na rečmo na potratnost al predvsem, da je funkcionalno?

K: Ja, kar se tiče opreme, k sva gradila, mislm, tko sva gledala, da je funkcionalno, pa da, ne vem, glede na primerjalne cene pa proizvode, kje je kvalitetno, ker se mn kvar, mau sm sprašvala kolegice, kva so kej, kako so zadovolni, pol smo šli u nakup.

A: Kaj pa rečmo še za Kajo kšn nakup, rečmo kšna kozmetka, ti je biu tud zdravnik kšna referenca? Tko si velik jih poslušala al si bl po svojem občutku delala?

K: Ne ... aaa ... bol sm to, da zdravnika sploh ne, še zdej mam dobro pediatriinjo, mlada, pa da jo karkol uprašam, zna povedat. Kaja je mela eno alergijo in pol nism vedla, zakva se gre, in sm ugotovila, da je prašek. In sm ga zamenala in pol jo še kr nism nč mazala, pol sm eno olje od te, kaj so že, no, bl naravno ko kupm, mal bol pogledam, da ni, ne vem, Nivea pa Johnson pa neki, ampak da je tko mau. Al pa od mami kolegica nardi ognjič pa vosk not. Mislm, res čim mn, pa predvsem tisto, kar je treba.

A: A si kej posebi pazljiva, k gre za tvojga otroka?

K: Kar se tiče drugih do nje al jst do nje?

A: Oboje.

K: OK, če gledam sebe do Kaje, bi rekla to, da jo vedno tretiram kot enakovrednga sogovornika, da nikol nism mela, ah, ti si otrok, ti to ne moreš, ampak prilagodim vse stvari,

da jih loh izvajava skp, oziroma njenim zmožnostim, plus da jo učim o čustvih govort, aha, zdej si ti jezna, aha, zdej si žalostna, to mi mogoče z mojga področja že ... izrazoslovje uporablam, tuje pa, da se, da ne dovolm, da je kdo agresiven do nje od odraslih, kar se tiče otrok, se bodo že sami zmenil, pa da mi je blo pomembno, da sm jo naučila, da se zna zase postaut.

A: Na kakšn način si pa družbo zbirate? Tko gledaš mal, kdo ma prbližn stare otroke, prbližn isti način mišljenja glede vzgoje al pač?

K: Kdor pride, kjer se zaštekamo čist, ne res, to pa, mogoč eni so kolegi, k so že od mejhnga od Klemna, pa so se tle preselil, pa se vidmo, večina tko, k so sosedje, pa si skp, tm k se nekako zastopš, pa se dobr loh pogovarjaš, pa si sproščen.

A: Kaj pa recmo, k se Kaja družu tko na igrišču al pa karkoli, kej merkaš, da s kšnimi otroci se bl igra, da se mn igra, na primer Romi, čefurji, temnopolti?

K: Ne, ne, k sploh, to sploh nism nikol niti razmišlala, mamu pa izkušnje ja, k eni sorodniki niso dovolil, da se njihov fantek igra s sorodnikom iz Bosne. Mislm, a ste vi vsi normalni na tem svet no, mislm, tko mi je.

A: Tvoja sestra dela v Afriki?

K: V Afriki je svoj center nardila ja, njej fnt je črnc, ne, tko da mislm ta koncept nam je že od zmeri bliz, k ne vem, naši družinski prjatli so bli, on je biu črnc in to je neki, k odraščáš in ja, smo drugač, ampak je pa res, da ta deu, no to pa morm rečt, da to pa Romi, k so pr ns zlo bliz problematični, jih pa gledamo drugač. Mislm res, tu pa k tko pogledam ne, so tle, k pobirajo smeti, vidm, aha, pismo lej, se pa najdem, da sm mn strpna do njih, ampak sej ne bi nč šla rečt, ampak sama pr seb si mislm, oooo ne, ampak lej ...

A: A mogoče komu ne bi dala Kaje v varstvo? Tko komu pa res ne bi?

K: Ja, da bi čist samo se z njenim dedkom jo pustila, ne bi.

A: Kšn razlog al ...?

K: Ja, zato ker pač ne zna on še sam sebe zregulirat, sam sebe, enkrat je črno, enkat belu in lej ... In zato ko je pri njih, je Klemen zmerom, recimo, da prespi. Tm je same ne bom pustila.

A: Kaj pa misliš o vključevanju otrok s posebnimi potrebami v vrtec? Se ti zdi to u redu, se ti zdi useen bolj, da so v svojem zavodu?

K: Zdej sm lih bla v Cirusu gor v Kamniku in vidm in prednosti in slabosti in vidm, da je prednost to, da se še ostali otroci mau navadjo in da sprejmejo, kr pr ns tega ni blo, oziroma edino izkušnjo, k mam z vključevanjem, k sm bla mejhna, da so enga fantka uklučl, pa nm ni nobedn nč razložu, zakva se gre, mi kot šestletni otroc smo ga pa zezal, to se spomnm, in mi je še zdej težko delat z otroci, k so res hudo prizadeti ... amm ... mi je pa fajn, da je odrasu zravn, k potem ostale otroke, ne vem, jih uči odzivati, k tist otrok, k je, vidm, da je. Recimo že tle mam eno izkušnjo s sosedi, tamala nima, ma prbližn nek avtistični spekter, in takoj neki nardiš drgač, se on ... aaaaa ... in je prou zanimivo opazvat, kako se vsi ostali otroc pol umaknejo. Pol je pa otrok sam, k se običajn otrok poskuša vklučl, pa ni odziva in gre stran, ne, in pol tko te stisne.

A: Kaj se ti zdi, da je najbolša popotnica, k jo boš dala Kaji?

K: Da se zna zase postavt, da se zna o svojih občutkih se izrazt ... mmmmm ... da ma rada sebe, da spoštuje druge, pa da sledi svojmu srcu, tistmu, kar rada dela.

A: Kaj pa glede materinstva, kakšna mama misliš, da si?

K: Po moje sm kr zahtevna, se trudm, da slišm na drug stran tamalo, kar sm pa ponosna, je pa to, da sm začela poslušat samo sebe, svoje telo. Od Kaje sm se velik naučila tistga, kar sm prej prek izobraževanja, pa terapij, k smo mel, da sm se naučila, da tisto, kar njeno, ne vem, vznemirjenje al pa utrujenost al pa žalost, da zna zregulirat že z vdihom, da se umirim jst in pol se tud ona.

A: Je mama biti težko?

K: Ne, prou užitek mi je. Prou se mi zdi, da ob Kaji sm postala spet tista, k sm bla prej, sproščena, nasmejana, razigrana, in se stvari, k sm jih prej delala, zdej spet, ne vem, pojeva "svet je lepši, ker te ljubim", kšne take, take čist razigrane, da tulva, da skačeva, da se kotaliva okrog. Tko ...

A: Se ti zdi, da si se mogla čemu odpovedat, k si ratala mama?

K: Hja, seveda.

A: Pa ti je to blo težko al ...?

K: Ne, tko naravno mi je blo, ker jst sm že v nosečnosti ful uživala. Ta del, da ni unga počivanja, al pa, k si utrujen, se uležeš, al k ti paše, greš tja, al k ti paše, greš na kavo, ampak da mau zorganiziraš, no, dejmo to, tk pa si prvoščm kavo. Al pa, k Kaja gre spat, hribe pogrešam, tiste dejavnosti, k smo jih prej, k so v duetku, prej na prvem mestu jst, ampak mi ni kot, uuu, zdj pa tega nimam, ne, prou ne vem, skp tlele ležimo, pa sonce zahaja, kaj smo mi srečni, prou tko, take drobne stvari sm začela cent ... am ... ne vem, bom šla spat čez dve ure in tm knjigo brala in sonce ti sije, kva čš lepšga, pa na bolniški smo, ne, vau ne, mislm res, cenm ta tedn, vsi skp.

A: Mame včasih tud kj grešimo. Kje se ti zdi, da je bla taka največja greška? Se ti zdi, da je bla mogoče kšna, ni blo nobene?

K: Gotov je bla, ja itak, k smo mele obdobje, k Kaja se odzivala z jezo, takrt, k mam velik stvari še v službi za delat, prou tistu, k ne nardim v službi, pa zahtevajo, zahtevajo, pričakujejo, da bom popoldne, to me sfrustrira ne, ker vem, da mam neki za nardit, Kaja me rab do osmih zvečer in pol sm pa že tko zmatrana in pol sm sitna in se ne odzovem na njene pač običajne stvari in smo mel eno obdobje, da smo se drl en na družga, pa smo začel po oblačkih, zvezdicah, uff, najprej midva kulirat, pa drug drugmu halo.

A: Mislš, da je mama najbl pomembna oseba za otroka?

K: Je, tista ta prva, ampak delč od tega, da bi bla najbl pomembna. Oče isto pomembn, sploh ma že skos no, za Klemna je to pač prvi način, ne prvi, on ma en tak prirojen čut za otroke in vsi otroc, k so uzun, grejo najprej h Klemnu, ne, in on se z njimi igra in pol tko tud do Kaje se zlo hitro ... aaa ... sm si jst mogla zavestno rečt, tiho bod, pa ne pametuj, pa samo povej, kaj ti delaš, pa bo on že najdu svoje. In zato uživata skup in ne vem od kerga mesca sm loh šla, ne vem, kšne študijske stvari za 4–5 ur, pa sta bla onedva čist samedva.

A: Pa maš kej slabo vest tko, če daš v varstvo, če maš velik dela?

K: Ne, ker si tko nardim, sm si postaula, to me je pa tud naučilo materinstvo, da je, kaj je prioriteta, ej, luba duša, služba, halo, ja 6–8 ur, pol pa adijo, mislm, in res ne, majo neke zahteve, pričakujejo pr ns v službi, da boš pisu članke ... ja kdaj pa, če mi date dopust, ja, zdj so nm ga skensla, ja lej, sori, mislm, res, ne gre. Sploh še zdej ne, k so mi specializacijo odobril, sm pa že tko samo dva dni v službi, tri dni krožm in pričakujejo da bo oddelk ceu pokrit, a popoldne in zvečer ne, dokler bom zmogla bom, ne, je pa res, da jst poskušam pač čim več nardit zato, da so vsi zadovolni, ampak k vidm, da je too much, rečm ej, ne.

A: Kdo pa je vzor ti pr vzgoji, maš kšno vzornico, tvoja mama?

K: Ne, mogoč moj oči, moja mama ni znala kej dost čustva pokazat, pa se crklt, to je blo bl uno, oblec se, dej jej, jej, jej, oče je pa več tega stiskanja in, ne vem, te, da se je pogovarju z mano, to no, ta deu mi ostane.

A: Kako se pa razumeš z vzgojiteljicami v vrtcu?

K: Super, jst na roditliskem sestanku sm dost hitr povedala, da sm psiholog (smeh). Pa ne zato, da bi drgač kej gledala, ampak tko nekako se poiščem, kje so tiste njihove točke, pa se pol mau z njimi pogovarjam. Pr prejšnji, k smo mele, jst sm bla tm tud pol ure, zato da sm opazvala, kako se otroc igrajo, da sm vidla, kako, da sm začutila tisto njihovo medsebojno dinamiko, k mi je pomembna, da vidm, al je moj otrok ... ammm ... pa sej k sm enkrat zasledila, k mi je povedala vzgojiteljica, ne zdej, ampak prejšnja, da je enga fantka, da je udaru, ona ga je pa nazaj. Men je blo tko, ooooh, kaj pa, če bo Kajo kdaj, nism spala ponoč, sm tuhtala in da sm potem ji rekla, da sm pa brala v eni knjigi, kako je, in da vidm, da zdej Kaja tud gre in me udari in pol, da če se pa jst isto odzovem, k ona, se ne bo nikol nouga naučila, tko sm šla ne, ne da sm ji rekla, vi ste pa to nardila, ampak da sm jo tko, na tak način. Zdej k so pa tle v tem javnem vrtcu, se pa tok velik pogovarjamo, vprašam, kaj ste pa kej delal, kako je blo, vidm po slikcah, pohvalm stvari, k jih nardijo, tko se mi zdi, da tko po kmečko, po domače se z njimi pogovarjam, k vidš, kok se sprostijo, pa, ne vem, sprašujejo, a loh Kajo to slečemo, oblečemo, slečte jo tko, k sebe oblečete, povejo, kako ene mame komplicirajo, čim bolj naravno, čim bolj preprosto.

A: Kaj bi rekla tko na splošno, da je ključno zate kot mamu glede odnosov? Mogoče kej, kar še nism uprašala, pa bi rada povedala?

K: Ta del, da če poslušáš svoje telo, pa občutja ob otroku, se zmoreš najbol odzvat na to, kaj ona rab ... amm ... in pol ne morš narobe nardit. Pol si dovolj dobr starš in nakupovanja pa men res tko tm ena deseta dimenzija, k nakupujemo sam zato, da tiste osnovne potrebe preživimo, mislm, sj marsikej kr kupm, rečm, kaj sm šla to kupt čist brezveze, ampak lej, kej pa loh, ne vem, kšn okvir za slike, tko kot eno nagrado za neki, k dobr nardiš.

Priloga Č: Transkripcija intervjuja z mamico Majdo

Priloga Č.1: Demografski podatki

Stan (poročena, neporočena, v zvezi, samohranilka itd.): poročena.

Starost/starost partnerja: 35 let/37 let.

Izobrazba/izobrazba partnerja: dipl. ekonomist/dipl. sociolog – kadrovski menedžer.

Poklic oz. delovno mesto/poklic oz. delovno mesto partnerja: produktni vodja za finančne analize in komunikacije za Evropo/kadrovski menedžer.

Število članov gospodinjstva: 4.

Poklic, izobrazba in dohodek staršev:

mama: pravnica, delo v odvetniški pisarni, ni podatka/dipl. logopedinja, ni podatka, ni podatka;

oče: mesar, ni podatka/dipl. strojnik, ni podatka.

Živite v:

- mestu/**primestju**
- hiši/**stanovanju**
- tip hiše (enodružinska, večdružinska)
- najemu/**lastnik nepremičnine**
- okvirna velikost stanovanja: 115 m²

Dohodek gospodinjstva:

IV. do 1.500 €/mesec

V. 1.500–3.000 €/mesec

VI. nad 3.000 €/mesec

Katero obliko varstva/šole obiskujejo vaši otroci? Javni vrtec, varuška.

Večina ljudi sebe vidi kot pripadnike nekega družbenega razreda. Kateri družbeni skupini se vam zdi, da pripadate? Višji srednji razred.

Katera politična stran se vam zdi bližja? Leva, levosredinska.

Priloga Č.2: Transkript intervjuja

A: Kaj delate v prostem času kot družina? Najrajši?

M: Najrajši?

A: Ja, s čim se ukvarjate?

M: .Ja kar to, kar otroka izbereta. Lahko so knjigice, lahko je igranje, lahko je ... aaa ... sprehod, lahko smo, največkrat smo uzuni.

A: U bistvu se prilagodite otrokom?

M: Prilagodimo se otrokom, ja. Če lahko.

A: Kaj pa, kadar sta sama s partnerjem? Si uzameta čas zase?

M: Aaaaamm ... zadnje čase premal.

A: Kokrat recmo na mesec, na tedn?

M: A da greva nekam skupaj?

A: Ja.

M: Da delava neki? Ammm zadnjih par mescou, mislim, mogoče tko, mislm, težko mi rečt, gre tud mesc, da ne greva niti na eno večerjo niti na en drink, bolj je tko zvečer, da pogledava kšn film doma skupi, a veš, tko da, ker nimamo varstva, sej veš, al pa učasih, ko Luka gre na pot, grem jst z njim, pol je pa to takoj tri dni recimo, da greva nekam. Recimo Pariz sva šla, Istanbul, Dubaj, pa tko, a veš, da potujeva skupi. Brez otrok.

A: Brez otrok?

M: Ja. Tko v povprečju dvakrat na let, če loh tko. Na ta način, a veš.

A: Kaj pa ti sama delaš zase, za hobije? A delaš kej?

M: Grem dva- do trikrat na tedn na zumbo.

A: Aha, kdo pa ma takrt otroke?

M: Luka.

A: Luka?

M: Ja, če njega ni, mislm če bo on doma, ne bom za eno uro klicala varuške, ne bo pršla.

A: Sam mate namen met varuško?

M: Mamo namen imet varuško, se pravi, če on ne potuje, če je doma, grem jst na zumbo.

A: Varuško ste mel tud že prej, ne?

M: Ja.

A: Za pač takrt, k sta obadva na poti, al pa pač, kadar ni druge variante?

M: Jst ne potujem velik, ampak varuško sva mela, da pobere otroke ob treh v vrtcu, da nista do pol petih, pa men je tle iz ... daleč, mislm dlje, in pol vedno norim da bom, da bom do pol petih res v vrtcu, zato bova imela varuško in sva prej imela. Pobere otroke in je z njimi do petih. Da midva v miru prideva domov, pa da loh se še ustavim kruh kupit.

A: Se ti zdi pomembno, da nista ta zadnja v vrtcu oziroma tok časa v vrtcu?

M: Ja, sploh k je lepo vreme, a veš, da sta lahko uzuni.

A: Na kere dejavnosti pa hodta? Hodta na kšne dejavnosti?

M: Tamaledva?

A: Ja. Sta Mia pa Niko, pa sta stara 4 pa 5.

M: Enkrat na teden zdej, letos hodita na abc šport.

A: Skupej?

M: Skupej, Mia je hodila na gimnastiko dvakrat na teden, pa ji je blo dolgčas po dveh mescih.

A: Če bi mela neomejene možnosti, pa tud neomejen čas, a bi še na kšne druge dejavnosti jih vpisala?

M: Tamaledva?

A: Ja. Al se ti zdi to dovolj?

M: Če bi jst bla z njimi več časa lahko, pol bi pa tud jih pelala še na kašno dejavnost, ampak ne zdi se mi tko ... ammm ... škoda mi je tega časa čez teden, a veš, zaenkrat, ko sta tok mejhna še, ne vem, da bi mela vsak dan popoldne zabukirano, pa pol, da res nista doma, ker tud če njih uprašáš, najrajš sta doma. Dostkrat tud čez vikend, če gremo dol, pa gremo nekam, ne, ne, ne bi, najrajš sta res doma. Da se igrata in da nimata nobenga, a veš, nimata rada, onedva sta taka, da nimata rada uno, ne vem, zdej to, zdej to, ne vem, sobota, če jst rečm, moramo it nekam, tud če je lušno, da gremo, rajš sta doma no.

A: Rečmo kšni ne vem, tuji jeziki, kšna folklor, ne vem, tud ti si iz Hrvaške, da bi spoznavala še hrvaški jezik, rečmo prou na tečaju al pa tko?

M: Ne.

A: Se ti zdi pomembn?

M: Ne, zato ker govorita hrvašk tekoče. Jst govorim sam hrvašk doma z njimi, tko da hrvašk ne, angleščino pa bo itak Mia dobila naslednje leto, k gre u šolo, tist, kar je blo v vrtcu, je blo glih. Hotla sm jih dat na angleščino v vrtcu, ker ostanejo mal dlje, a veš, ampak ne, al pa majo od treh do štirih kej tazga, prou res uno, da ne rabiš jih posebi vozit nekam, ampak je to neki se ni ujemalo z njeno gimnastiko.

A: A kdo igra kšn instrument od vaju al pa od otrok?

M: Luka igra klavir, jst pa klaviature, ampak nism zdj neki aktivna, sm že pozabla mal.

A: A pa se ti zdi pomembn, da otroci spoznavajo še glasbo, al ...?

M: Bl pomembno se mi zdi ... aaa ... tko lista prioritete hobija za otroke mi je šport, da gibata, drugo bi bil jezik, tretje šele instrument, ker to zahteva velik sedenja, pol pa rajš izberem neki, a veš, športnega. Če bi lahko vse, valda da lahko. Ampak če bi onedva hotla, na primer, da hoče igrat klavir al pa violino al pa bobne, karkol, ne vem, pa da mi reče ... (5:52) pol ...

A: Prej si rekla, da tud knjigice berete velik. Kje pa kupuješ knjigice, kakšna literatura se ti zdi pomembna za njiju?

M: Zadnjič sem jim kupila na Hrvaškem, zato ker hočm, da tud mam hrvaške, ker se ful delata norca, če jst berm slovenščino, ampak če Luka bere hrvaščino, prou poslušat nočeta, to ne, a veš, tko da zadnjič sem jima kupila Najlepše pravljice, ne vem, tako debelo knjigo z vsemi možnimi pravljicami ... aamm ... Luka jim je pa kupu tle, k smo bli, čak, kaj smo kupl, tisto tisoč vprašanj o vsemu, a veš, pol pa majo planete pa ne vem kva use še.

A: Kaj pa vidva bereta oziroma ti kaj bereš? Kaj maš kšno knjigo na nočni omarci zdele?

M: Knjigo veš kero mam, biografija tega ... aaamm ... pevca ... ammm ... tega no, Red hot chilli peppers, sm na polovici.

A: Kaj pa kšne revije, kere so ti u redu?

M: Ammm ... kupim ta Story, to je o modi na Hrvaškem, Storybook, pa Elle, to je tko vse živo, a veš, tak ženski časopis. Moda, ne vem. A veš kerga kupujeva še? Global. K je povzetek najboljših člankov ... (7:30)

A: A je to hrvaški?

M: Ne, slovenski. Ful dobr časopis, res ful dobr. Povzetek najboljših časopisov iz ne vem katerih vseh medijev, ne časopisov, člankov.

A: Prej si rekla, da hodš na zumbo. A si se, predn si mela otroke, tud ukvarjala s kšnim športom, pa si nehala?

M: Ja.

A: Kaj pa, s čim si se ukvarjala?

M: Aaam ... s fitnessom, pa step, pa ... amm ... laufat sm začela z Lukatom, k sm se preselila v Ljubljano, k prej nism nč laufala, pol me je pa on prepriču, pa mi je blo ful ušeč, pol sm pa itak zanosla, pol pa nism nc več.

A: A pa ti je žou, da si se temu športnemu delu življenja mal odpovedala zrd otrok?

M: Ja, k nism mela časa enostavno, pa tud tko, k, a veš, sta bla mejhna, sej bi verjetno, če bi jst mela bl voljo, a veš, bi nekak že shendlala, bi nekdo paziu, ampak nism, enostavno sm mela pauzo par let.

A: Kaj menš o uporabi računalnika pa televizije za otroke? Jo velik uporabljate, mal, se ti zdi u redu, ne u redu?

M: Računalnik sploh ne znata uporablat, tko da onedva nč ne znata na računalnik, mi nimamo doma stacionarnega računalnika, midva mava vsak svoje poslovne računalnike, aktovke nosiva iz službe v službo in to onedva nit ne.

A: Kaj pa kšne tablce al pa pametne telefone?

M: Nč, nč, ne.

A: Zakaj ne? Ker se ti ne zdi u redu?

M: Lej, prvo onedva znata sam tko listat slikice, recimo, če jima dam, pina ne zna, tko da nč ne moreta, igrice ne znata igrat, nimata niti filinga, kam kej prtisnt, a veš, nimata tega

občutka, ker nimamo računalnika in jima ne dajeva to, to mi je tko zguba časa na splošno ... amm ... televizijo mata omejeno.

A: Kok pa mata na primer?

M: Zjutri, k se zbudita, mata eno favourite risanko, k gledata, eno kužke, in je tud taka mila, a veš, pa tud hkrati se neki učijo, uno, k una Dora, mislm, kao neki, zdej bomo iskali, pa to je žival, k je to pa to pa to, pa neki se učijo vedno o tem, pa tam so eni kužki, to je zdej top. Prej sta gledala Doro, vsak dan eno, zjutri takoj, k se zbudita, gresta na kavč, pijeta kakav in gledata to risanko. Pol se pa gremo oblečt, zvečer ni risank, pač so knjigice, eno dobita, eno zgodbico za prebrat, čez vikend včasih, a veš, če ne gresta spat, pol pa namest spanja damo počivanje pred televizijo, pol pa gledata recimo kšno, ne vem ... (10:10) al pa tist, k traja eno uro. Dvakrat do zdej smo jih u kino pelal, k je eno uro pa pol, tko nekak, ampak to televizijo res nimata neki, mam omejeno.

A: To je blo zdele prosti čas, življenjski stil. Zdej pa še mal o nakupovanju. Kje nakupujete hrano? Kaj se ti zdi pr nakupu hrane pomembn?

M: Amm ... prej smo u Leclercu, zdej kupujemo delno u Mercatorju, kokr nam je tko blizu, včasih tud u Hofer skočm, k je tud tm, ampak nimajo mi neki ful dobre, msilm tko ... amm ... kšne stvari kupš že, nism neki ful navdušena, ampak nam je tam čist blizu, a veš, sam zarad tega, pa tud ta Vitacare, tle hodim, to bio hrano.

A: Ti je pomembna bio hrana, ekološko pridelana?

M: Ja, ful. To je zdej tko top tema doma (smeh).

A: Aha, se večinoma probate tko prehranjevat?

M: Mhm.

A: In vidva in otroci al za otroke še mal bl pogledata al ...?

M: Jst ful inzistiram, da otroka jesta recimo, ne vem, če hočta pašteto, nimamo paštete. Jst rečm, da nimamo. Al pa če hočeta, ne vem ... amm ... čipse pa te stvari, itak nikol ne jesta ... aaamm ... bomboni pa sladkarije ne ... ammm ... ampak recimo, ne vem, če sta jedla sladoled, ni tko zdej, da ne smeta nič, ampak rajš jima ponudim neki, kar je manj, na primer čokolado, če hočta kaj sladkega, mam o čokolado, ne vem, temno no, a veš, 70 % kakava, pol pa dam košček čokolade te rajš kokr ... al pa, ne vem, navadni kakav sm zamenjala z

unim takim temnim, ta pravim. Pa cvetni prah jima dajem za jest, pa še ne vem, kokosovo olje jim dam zravn u kakav, tko mal uturim, itak ne bi jedla vsega tega, a veš.

A: A pa tud za sebe pomerkata?

M: Ja, ja, Luka manj.

A: Luka manj ja. Ti bl? (smeh)

M: Ja.

A: Hodte velik v restavracije, gostilne?

M: Ne tok, kot družina ne. Učer smo bli na primer, to, kar je blo usput, a veš, k smo šli kupt kolo, pa nimamo časa kuhat tko, ampak ...

A: A te kej moti v ponudbi v restavracijah?

M: Ja, ful me moti pražena hrana, pomfri, pa vse te stvari, ampak onedva mata rada te njoke pa vse to, pol jima pa privoščimo, valda.

A: Kokrat greste v restavracijo na primer? Kot družina, na mesec, na leto?

M: Na mesec maksimalno dvakrat, ampak to je tko, kakšen mesec niti enkrat, pol pa gremo, ne vem, čez vikend, pa če moremo, rajš kuham, če lah izberem, ampak če moremo, ne vem, v soboto mammo en rojstni dan, pa moramo kupit še darilo pa bla bla bla, pa nimam časa kuhat, a veš, tko.

A: Pa velik kuhaš doma, vsak dan kuhaš?

M: Ne ... aaa ... ne, zato ker midva jeva v službi kuhano, onadva jesta v vrtcu kuhano, jst pridem ob petih, jst nimam časa skuhat, ampak probam tko, če delamo enkrat na teden, delamo palačinke, mata ful rada, ampak vedno vzamm tisto moko, a veš ... pa to, a veš, kupujem tiste, tko da jih ne zabaše tisto testo zvečer na primer, potem ne mažeta z Nutello, mažeta z medom, a veš, tko mal, da jim ne dovoliš vse, ampak da jih nekak učiš, kar je bol prau.

A: Kaj pa rečmo mleko pa mlečni izdelki?

M: Mleko jima dam, tud navadno Alpsko, ampak probam, k mata rada. Mia ful mal zadne čase pije tega mleka, kar je kul, kupujem ... amm ... prej nam je varuška nosla od doma, zdej

pa kupujem tisto na mlekomatu, kravje. Če pa nimam časa, pol pa mam doma alpsko mleko pa tko.

A: Jogurte jesta?

M: Amm ...

A: A ti je pomembna rečmo slovenska znamka, gledaš za rečmo hrvaško znamko al pač kakovost ti je bl pomembna?

M: Amm ... če mam tujo, pa slovensko ali hrvaško, raj izberem tisto, kar je slovensko ali hrvaško. Ampak ne geldam, a je hrvaška al slovenska, recimo kupujemo največ MU izdelke, tist kefir, k je ... recimo, ne vem, od slovenske, pol pa Alpsko mleko, k mam to ful rad, tko da, slovensko pa hrvaško mi je useen, ampak rajš uzamem slovensko ali hrvaško kot en Meggle na primer, a veš, to definitivno.

A: A greste kdaj v restavracijo s hitro prehrano, McDonalds?

M: Ne, moji otroc so mogoče bli enkrat v McDonaldsu, pa tud to se ne spomnm, ne nikol. Pa tud onedva bi v McDonaldsu, edino, kar bi onedva v McDonaldsu razn unga sladoleda pojedla, bi un pomfri, hamburgerje ne jesta, vse te dodatke ketchupe, majoneze to onedva nč nimata rada, a veš.

A: A mate vrt?

M: Vrt kot zelenjavni?

A: Ja.

M: Ne.

A: Bi ga mela, če bi mela možnost?

M: Bi, ampak mam ga doma, pr mojih. Dobimo velik, babica, pa mama ma, vsaka svoj vrt.

A: Tko da dobiš velik zelenjave doma pridelane? Ti je to pomembn?

M: Ja.

A: Hodta tud kej na tržnco?

M: Mhm.

A: Ekološko, navadno?

M: Ekološko in navadno. Kombiniramo. Če se da, ekološko, ampak tko, kombiniramo no, v kakšni stvari.

A: A pečeš mogoče svoj kruh, vlagaš zelenjavo?

M: Ja, mam kruhomat, pečem kruh doma.

A: Aha, tud s polnozrnato moko?

M: Ja, ta mutavo ... tisto, kaj je že, k ma ... (16:08)

A: Se ti zdi to pomembn, da je, da točno veš, kaj je notri, kakšne sestavine?

M: Ja, kruh mi je prou, kruh kupljen mi gre na živce, k vidim da mi zdrži ceu teden, da se ne pokvari, ko pa ga jst spečem, pa mi je čez dva dni čist ... aaa ... a veš. Pol ti je pa jasno.

A: A te moti kej rečmo pr hrani v vrtcu al se ti zdi, da prehrana v vrtcu je pa u redu?

M: Aaa ... zdi se mi OK, da pazijo, vidm recimo kakšne sestavine in raznovrstnost mi je ušeč ... (16:40), tamaledva se naučita, recimo brokolijevo juho jesta v vrtcu, doma ne, a veš, to je ta fora, k v vrtcu itak vse, tko da ... Ampak včasih majo kašne tiste, ne vem ... amm ... čokoladne kroasančke pa te stvari, ko sta tamaledva navdušena, ko je, to me ne moti, tud če je včasih. Tko da jst načeloma sm zadovolna, ja. Sam ne vem ... aaamm ... edino, kar me živcira, da nimamo kontrolo, recimo, če je na meniju še en pomen, da je to pojedu, a veš, to nimam kontrolo, ampak lej ...

A: Česa pa ne bi nikol ponudila svojim otrokom za jest?

M: ... (tišina) ... Kaj sam eno stvar loh rečm?

A: Al pa več, ampak rečmo, kaj pa sploh ne, OK, slišala sm že za ne velik sladkega pa tega?

M: Ja to, najbolj mi je tiste stvari, k so pobarvane recimo, kšne lizike, pa te kšne sokove pobarvane oranžne, pa ne vem, plave, to mi je uno, te barve, te umetne, tud sladkor me ne moti tolk, kok me moti tisto, tisti E-ji vsi živi, a veš, k so v hrani, to.

A: S čim se pa sladkate tko drgač generalno kot družina? Pač rekla si že to temno čokolado, kaj pa tko, ne vem, kej spečš?

M: Palačinke, pa če delam kolač, kšno torto pa to, ponavad je to biskvit, pa sadje, pa smetana gor, pa je to to. Kšn sladoled. Največkrat palačinke, ker tok mata rada palačinke in midva tud, a veš, in pol tko se mi zdi dobra večerja, če je s to moko, k te ne napihne, a veš.

A: Če daš otroke k varuški al pa v varstvo, k tvoji mami se hodta tud včasih merkat, a ne?

M: Ja.

A: A jih kej posebi opozoriš glede prehrane pr otrocih al ...? Rečmo pr varuški, pr mami mogoče mal mn?

M: Pr varuški ja, pr mami manj, točno tko, ker ne da se mi jo gnjavit s temi stvarmi, k vem, da mata drug način, ampak useen vem, recimo moj oče je alergičen na to preveč sladko, pa to res jima ne da sladoled al pa čokoladko več kt jst, ampak tko pazijo, vem da to pazijo, in tud moja mama fuul kolače peče, ampak ne dela take, bl take, a veš suhe, veliko kreme, pa kšne barve pa to, nemastne, ampak sploh tko, kšne domače, k vem, da je domače, in ne kupi kolače, ampak jih raj speče, a veš, tko da vem, da je vse domače in res dobro. Varuško pa ja, varuško pa opozorim.

A: A pa ji ti prpravš kaj jima lahko da za jest al maš itak same zdrave izbire doma, da loh iz tega izbere kar želi?

M: Amm ... bivša je, zdej ne vem, kako bo pr tej, če bo zdej pršla na novo, ji bom dala detajlna navodila, vse, a veš. Ampak ne tko, danes prou sirček pa kruh, puter pa kruh, a veš, ne tko, ampak tle maš, lahko jima daš to, kar je v hladilniku. Pa ne jima dat sok zravn juhe, to ji bom rekla, tko, a veš, al pa če bo treba kaj skuhat, dobro vprašanje, una bivša ni znala glih neki tm, pa sm uglavnem mal sm jst prpraula vnaprej, pa je blo treba sam dokončat, kšne testenine zravn al pa priloge, tko nekak. Če bo ta znala kuhat, ona bo ... (20:00)

A: A si bla kdaj razočarana nad varuško, prejšnjo, k so jo mela, glede prehrane, te je kej motil?

M: Ja.

A: Kaj pa?

M: Na primer, da je dajala, tko dala je na mizo krožnike, pa žlice, pa vilce, pa sok zravn. A veš, un sladk sok, k jih itak zabaše že na začetku, zato ker je ona to delala. Ona je velik

sladkega pojedla, pol je pa tud njima dajala sladko. Ampak generalno, mislm, itak da ne more nekdo drug nardit vse tko, kokr bi ti, pričakovanja ne morejo bit zdej stoprocentna.

A: Kaj pa glede opreme za otroka, rečmo igrače, oblačila, kolesa pa to? Kje pa to kupujete, kaj se ti pa pr teh nakupih zdi pomembno?

M: Amm ... oblačila se mi zdi pomembno, da je bombaž, OK, kakšna oblekca, pa ne vem, kakšen dodatek, ampak tisto, kar gre na kožo, more bit obvezno bombaž.

A: A gledaš tud, da je ta ekobombaž al ...?

M: Čutim ga po prstih že, vem, kaj mi je ušeč, kaj mi ni ušeč. Recimo, ne vem, včasih kšne majčke, une iz Zare, tanke, take kr neki, pa tud če piše bombaž gor, al pa recimo, k pridm v Benetton, pa kr čutm uno, a veš, tko da. To je, najbl pomembno mi je, da je bombaž. Da je kvaliteta, pa da jima je udobno. Da, ne vem, nimata kakšne trde kavbojke gor, k spita v vrtcu na primer, a veš, pa da ... bl tko, da je udobno.

A: Sploh rečmo prej, k sta bla še mlajša, dojenček pa to, si kupvala same nove stvari, si si kej sposodila?

M: Nč nism sposodla.

A: Pač ker nisi mela priložnosti al si pač želela, da mata nove stvari?

M: Oboje. Mislm, nism niti uprašala nobenga, no, ampak sm hotla, da imata nove stvari oba.

A: Kaj pa glede pleníc, če se spomnš?

M: Pampers.

A: Pampers? Z razlogom? Ti je bla ta znamka najbl ušeč?

M: Ja, najtanjše so ble.

A: A si razmišlala kej o pralnih pleníc?

M: Ne, niti slučajno (smeh).

A: Tud ostalo otroško opremo, rečmo avtosedež, kolesa pa to, na kakšen način to kupuješ? Pogledaš mogoče kšne teste, pogledaš za priporočila pr prjatlih, na kšnih forumih?

M: Ne, za sedeže sva šla v Baby center, vsakič, k sva kupla, kergakoli, kupil smo jih že šest, in smo, na začetku je bla itak lupinica, a ne, v Baby center in pol tm majo itak ogromno izbiro in smo vprašali in tist svetovalc nam je pol reku, ta ma to, ta ma to, ta ma to, in pol sva izbrala.

A: A pa se drgač za vse nakupe s kom posvetuješ, z družino, ne vem, pogledaš razne revije, al je to čist tvoja izbira?

M: Čist moja izbira.

A: Tud več odločitev ti sprejmeš kot mož al ...?

M: Itak (smeh). Kakšno je to vprašanje? (smeh)

A: A kupuješ kej prek interneta?

M: Mmmm ... redko.

A: Redko. Kaj pa če že kupš, kaj kupš?

M: Tiste za stanovanje, k smo se selil, tiste nalepke, ura pa, a veš, take stvari, tapete pa to.

A: Kaj misliš glede second hand trgovin, pa Bolha pa to?

M: Lej če bi morala, če ne bi mela dnarja, bi šla kupit, nč nimam tko zdej neki proti temu, ampak rajš, če lahko kupm, kupm novo.

A: Kaj pa te moti rečmo v second handu? Zakaj na primer rajš ne?

M: Zakaj? Za obleke?

A: Ja, al pa opremo.

M: Amm ... mislm, a veš, da neki sploh nism razmišlala o tem, k mi ni blo treba, a veš. Ampak ... aaa ... za obleke bi me motlo, da nekdo imel prej gor, s tem da ne vem, če bi to blo, ne vem, tvoj otrok, pol bi pa rekla, OK, ja lahko, če bi to biu ne vem kdo, čigavo, bi mi blo tko mal, da je imel nekdo gor, k je, k ga ne poznam. Čeprou veš kaj? Prvič sva jima opremo za smučanje kupla rabljeno. To smo kupl prvič rabljeno, k so take male nogice ble, pa nismo vedl, a bojo al ne bojo, pa to je blo tm na unem, a veš, sejmu. Zdej sva jima pa kupila nove pancarje ... (24:28), tko da lej ... Nekak tko generalno na tamalih res ne šparava.

A: Še kozmetika me zanima. Kakšno kozmetiko uporabljajo otroci, a jo sploh kej?

M: Za tuširanje Mustela, un brez vonja, brez vsega, k Mia ma, mejčkn peče, Niko ma ful suho kožo, pa tiste lišajčke ... mmm ... iz svoje firme mam eno kremo, ampak ne prodajamo več tega v Sloveniji, ker nabaulal smo prej iz Bolgarije. Sm dala še eni prijateljici, ful so pohvalile to kremo, sam ni je več v Sloveniji, tko da ne vem, če jo bom sploh loh nabaula. Amm ... to, pa kaj še, mila navadna, paste itak Aquafresh, k to itak mi prodajamo ... mmmm ... nč družga, klasika, šampon Johnson&Johnson.

A: A si recmo bl pazljiva pr hrani k pr kozmetiki?

M: Oboje. Ampak nikol jih nism mazala s kremami, a veš, da bi blo. Mio ne vem, če sm jih enkrat namazala s kremo. Razn ko je bla dojenček, tisto mleko mogoče, ampak ona ma tako lepo kožo, nč tko, a veš. Če ni treba že, ne. Ona kar uporablja, je pasta za zobe, šampon, pa tisto za tuširanje Mustela, nič družga. Nikotu pa včasih dam kremo, k ma te lišaje, nič družga. Uno za obraz pa to, ne. Razn na morju, a veš.

A: Kaj pa se ti zdi pol to, kar onedva prerasteta, to bi posodila naprej, kej posojaš naprej?

M: Posojam, posojam. Velik posojam.

A: U bistvu vse daš, kar prerasteta?

M: Ne, nisem še vse, ker nimam tok folka, da bi dala, a veš. Ampak tko vse operem, to sm prou k moja mama, totalno pizdim, operem in kupim vsakič v Bauhausu une plastične škatle s pokrovom, a veš, in vse kot mami mam, dol nesm, a veš, k ona ma velko hišo in ona ma tam in to so tko škafi, to je tko od tal do tuki škatel. Pa zdej mam sposojeno eni puncici, drugi, tretji. Tri ko mam zuni, complete, a veš, za to obdobje, dva za fantka, pa za eno punčko, ko niso še vrnili, pa je še vedno tok teh oblek.

A: A se spomnš, k si bla noseča?

M: Se spomnim (smeh).

A: Se spomniš (smeh). Čaki sam še to. da te uprašam, a prvoščš kej svojim otrokom k sebi ne bi?

M: ... (tišina) ... A mislš tko denarno?

A: Karkoli. Ne vem, mogoče kšn nakup, kšno, ne vem, glede hrane, kozmetike, oblek. Se čemu odpoveš na račun sebe, da dobita otroka?

M: Ja itak, ampak težko mi je zdej primerjat, zato ker so tud potrebe drugačne, a veš. Sam recimo, ne vem, če bi morala izbrat, a kupm zdravi kruh tamali al pa sebi, valda da bi njej kupla, a veš, ampak tko, valda ja.

A: Kaj pa menš o vegetarijanstvu, veganstvu, pa o teh drugih načinih prehranjevanja?

M: Nč nimam proti, ampak se mi zdi, da če je že ... ammm ... se tko prehranjuje, sploh otroci ... mmmm ... mislm, da morajo, ne morejo uno, a veš, največja napake je, da jemo meso, ampak more pol res bit informiran pa educiran, kako nadoknaditi, a veš, kaj pol dat, res.

A: Na splošno meniš, da se zdravo prehranujete?

M: Mhm. No, jst se. Pa otroka se, mož je pa bl druga kategorija (smeh). Lej, zdej ma u firmi, se mu je odprl v isti stavbi, k ma firmo, se je odprla ena bio neki restavracija, ful majo tko kao neki zdravo in on tko hod na kosilo vsak dan, tko da prau, da ja, ampak on je večji gurman k jst, kar se tud, da je normalno nekaj, tko da se pregreši dostkrat.

A: To me še zanima, sta otroka načrtovala?

M: Drugega ne, mislim ja, ampak kasnej.

A: Prvega pa sta načrtovala?

M: Ja.

A: Kaj je biu prvi nakup, k si kupila za Mio, če se mogoče spomnš?

M: Hmm ... po moje kakšno, ne vem, neki za oblečt, definitivno (smeh).

A: Ti je blo ušeč, k si zanosila, no, si se dobr počutila, si uživala v tem?

M: Čist. Bla sm, tko sm hodila en meter nad zemljo, prou uno.

A: A si tud recmo vsak ... (29:35) po nakupih s tem v mislih, si si predstulala, kako bo kasnej, k boste družina, al ...?

M: Ja, itak.

A: Kam si na primer hodila, kam si šla?

M: Amm ... ko sva nabaulala opremo? Pa največkrat se mi zdi v Baby center, pa obleke, ne vem, Zara, pa H&M, pa Okaidi.

A: Še za igrače me zanima, kakšne igrače kupuješ?

M: Različno no, mislm, ne kupujemo igrače redno, ker itak, sej veš, dobita velik igrač, pa tud doma mata velik igrač, tko da ... ammm ... dost se mi zdijo igrače pri nas neizkoriščene, a veš, kar stojijo tam. Ne igrata se dost z igračami.

A: S čim pa se igrata?

M: Ej, zmislita si neki no, ona prau, ne vem, posložita stole, pa tm ene deke čez, pa mata hišico, pa tm bereta knjigice na primer, al pa, ne vem posložita stole, pa nardita poligon, pa skačeta, al pa se igrata, da je to vlak, pa vozitra vlak, pa dost se igrata s temi ... amm ... kostumi, a veš, k mata od maškar, s tem se dost igrata. Niko je zdej v tem Ninja, Spiderman, pa vsi te junaki, a veš, to, in pol uno to neki dostkrat si uzame eno palco uzun, pa prnese domov, pa je to pištola, k pištole mu ne kupujemo glih, a veš, in pol on se to igra, pa kaj je naredu en dan, in pol je neki hotu tud, kako se reče v slovenščini, frača, k tko, to je hotu nardit iz ene elastike neki tko, se mi zdi, da mata ful. Mia je vodja in pol mata ful velik domišljije in res mal uporabata te igrače. Pol pa niti ne kupujeva.

A: A maš mogoče tko kšn seznam znamk, kaj kupujeta otrokom, kere znamke so ti? Za igrače, obleke, oprema al pa tko? Ti je to pomembn?

M: Za opremo nimam znamke neke, mislm mogoče teli sedeži Romer, to smo vedno kupval, k sva bla zadovoljna, voziček sva imela Cam Cortina, pa je biu čisti šit, pa McLaren je dober, kar se tiče vozičkov, drgač pa obleke ... mmm ... Benetton mi je tko recimo, če bi morala eno izbrat, mi je Benetton nekak najbolš, se mi zdi, da majo dobro kvaliteto in to je dober bombaž, pa te trenerkice tko, a veš, kar u redu no.

A: Na kakšen način si pa izbrala voziček? A je biu to eden izmed prvih nakupov?

M: Hmm, veš kako? Bil je ful težk, ful velk, to sploh nism pomislna, ampak sm ga izbrala tko ... aa ... prvo, a mi je ušech, to mi je blo najbl pomembno, barva pa tisto blago pa to, pol sm pa šla gledat na funkcionalnost, na žalost. Zdj bi pa obratno, a veš. Pa una košara je bla težka, jooj.

A: Zdej pa še na splošno o odnosih. Kere stvari so ti res pomembne, ko gre za tvoje otroke?

M: Amm ... najbl pomembn mi je, no, da smo velik skupaj in da, ko smo, da ko sm jst z njimi, da res, a veš, da res se posvečam, to pomen, ne da sm zdj fizično tam, ampak si mislm svoje neki, in da vem, kaj se dogaja. Vsak dan uprašam, kako je blo u vrtcu, kaj se je dogajalo, kaj ste se učili, valda da ne morš vsak dan bit čist uno, ampak to se mi zdi najbl pomembno in tud kasnej, k bojo večji mal, veš, kaj se z otrokom dogaja, kaj se v njegovem življenju dogaja, ker na ta način lahko tudi diktiraš, če je kaj narobe, če ma kakšno slabo družbo, če ma kšn problem, če bo, a veš, če si res prisoten. Če nisi, pol pa ti lahko hitr gre. To se mi zdi no, nekak, in tud tko se mi zdi, da sta zadovoljna. Če to pomeni skakanje po kavču al pa dokler nč ne razbijata pa tko, a veš, ne dovolimo valda, včasih tud grem mejčkn recimo čez mejo ... amm ... dovoljenega, tipa a lahko skačemo po postli ... Moja prva reakcija bi bla, valda da ne, k lahko polomta posteljo, pol se pa ustavn, pa si rečm, jebi ga, ej, mislm, enkrat se živi, razumš, mislm, dj skačta po postli, če vas to veseli, če si bosta glave razbila, včasih, a veš, si rečm, glej sam, da sta zadovoljna. No tko k moji starši recimo, če bi tko moji starši majo čist uno, to se pa preveč dovoli, to je pa preveč, a veš, ampak useen, najbl pomembn mi je, da meje mata in točno vesta, Niko je še bl priden, Mia je taka, je k skos neki, proba, proba, in vem, da k jo jst pogledam in rečm, sam ajde, če si pač, ajde, da te vidm, ni šans, da bo to nardila, in pol je meni dovolj, a veš. Stokrat upraša isto stvar, ampak vem, da držim te meje pr njih, da je to meni najbl pomembno no.

A: Si rekla, da sta tvoja starša bla bl stroga, sta ti zgled tvoja starša pr vzgoji, tvoja mama?

M: Če mi je vzgled? Ja valda je, ampak dostkrat nezavestno. K sama sebe uprašam, kaj bi ona, ne da si zastavim vprašanje, ampak podzavestno takoj grem v njihovo kožo skočm (smeh).

A: Zdj k gledaš nazaj, se ti zdi, da sta te dobr vzgojila, da sta mela primerno vzgojo?

M: Ja, zato ker me najbl. to sm tudi rekla, najbl cenim to, pr nas doma ni blo recimo velik ... ammm ... pohval, velik ... amm ... kako bi rekl,a da so me neki ful ... ammm ... da so me tko držal, ni blo, a veš. Blo je kr strogo, delovno, maš svoje naloge, šola, in blo je tko, če si kej dobr naredu, al pa v šoli je blo tko, ni blo uno, bravo, super, a veš, je blo bl tko, aja, super, itak je to normalno, da je vse kul, ne. Če pa je blo narobe, je blo, zakaj je narobe, a veš, mislm, kk bi rekla, ni blo neki preveč pohval, bl je blo ja, normalno je, da delaš šolo, da si pridna, pol pa k sm šla na faks. Veš pr osemnajstih sm že šla v Zagreb živet in tud sm, a veš, nism imela nobenga tm, ne vem, dost mi je to vse pomagalo, da sm bla samostojna in tud pol

... amm ... hvaležna sm jima, da me nista razvadila. Ker če bi me, meni bi blo težje, a veš, tko pa ...

A: Pr svojih otrocih kej drugač delaš al ne?

M: Dost podobno, pa drugač, kar ni prou, vem, da bi blo bolš za njih, da jih dostkrat pustiš, pa znajdi se, al pa dt lajf, ampak ne morem, kot mama ne morm dat, k mi Luka dostkrat reče, ja pust ga no, naj se postavi zase, a veš, ja revček moj, pa ne morm ... probam, probam.

A: A ti merkaš pr družbi za otroke, s kerimi se družte, s kšno družino tko?

M: A za otroke?

A: Al pa tko nasplošno.

M: Ne, mislim gledam, da nam je družba, da je nam kul, tko ne da zdej ...

A: Ne vem, zdej ste se preselil rečmo v novo stanovanje, pa so velik nove družine tko, ne vem, ti kšna ni simpatična, pa rečš z njimi pa se raj ne družm, al si pač z vsemi nekak?

M: Ja, sj kot pri vseh ostalih, če ti nekdo ne paše, se pač ne družiš, če ti paše, pa ne tko, da rečem prou, z njimi se ne bom družla, ampak ne vem ...

A: Kaj pa ti je una stična točka, s katerimi se družš tko? Rečmo velik mamic je rekl, da jim je vzgoja tko pomembna, podobn način vzgoje, da jim ostalo niti ni tok pomembno, da se lahko družjo?

M: Aja, ne, to ne. Ne gledam to recimo tko, bl tko, če se s kom poštekaš al ne, a veš, sj to vidš, ni to zdej kriterij, ne vem, kaj bi biu kriterij. To ni niti starndard niti način vzgoje, bl mogoče način razmišljanja, pa kako se zabavajo, kaj jim je ušeč, kaj jim ni ušeč. Različne prijatle mamu, res različne. In tud z enimi sosedi smo se ful poštekali, sej poznaš uno, a ne, a veš, pa sta po določenih stvareh dost različna, ampak ko je hec pa to, a veš, gre nekak, ko pogledam vzgojo, pa sta ful stroga, ful tko njihova tamala se boji polit mejčkn uno vodo, a veš, pa se useen družmo, a veš, to ne vpliva na mene.

A: Kaj pa rečmo, k se tamedva družta, te bi na primer motl istospolni, temnopolti ... amm ... ne vem, geji?

M: Ne, to ne, ne, to ne. Veš kaj bi me motlo? Edino, kar me moti, je, da so nevzgojeni. Mamu tam primer zravn ene sosede, k dva tamala prideta, v vrtcu so skupi, to je, mislm, to nč ne

poslušata, nč. In tud naši ne poslušajo, k so z njimi, a veš, in tud verjamem, če naši grejo k njim, si mogoče isto za naše mislijo. K so oni štirje skupi, to je raztur, in to mi ful gre na živce.

A: Kaj se ti zdi najboljša popotnica pr odnosih, da jih boš dala svojima otrokoma?

M: Ja prisotnost, ljubezen itak, uno brezpogojno, k to mislm, da dobita velik, da čutita ... ammm ... pa podpora, podpora no, dokler delata prou, mislim prou, ne prou, da je meni prou, ampak prou tist, kar jih naučiš, pač da mata te tiste normalne človeške vrednote, a veš, da sta pridna, da sta poštena, da sta iskrena, pol me pa nič ne bi motlo, tud če ni, ne vem, in bosta verjetno delala stavri, k men ne bojo ušoč, ampak tisto osnovno če bo, pol pa.

A: Zdele k je lih ta tematiko v Sloveniji glede istospolnih partnerjev in posvajanja otrok, kaj misliš o tem?

M: Ja, veš kaj ... ammm ... na splošno nimam proti istospolnim tistim porokam al pa zakonom al pa sploh partnerstvu nimam nič proti temu, bl mi je, skrbelo bi me za otroka v naši družbi, ki bi biu posvojen od takih partnerjev, zato ker naša družba je še vedno taka, a veš, mi nismo Skandinavija na primer, kjer je to mogoče, al pa, ne vem kje, nismo še tok liberalni, mislim, da tak otrok v šoli bi ful trpeu od sošolcev, ker sej veš, otroci so žleht, oni ne vejo, se hecajo med sabo ful in v tem smislu mislim, da še nismo zreli kot družba za to, govorim o Sloveniji, Hrvaški in o vseh teh podobnih državah. Ampak če bi to blo drgač, pa nimam nč proti. Mislim, valda da jim je boljše pri doma, da se počutite najprej doma, če sta dva, ne vem, tipa al pa dve ženske, kokr tm v unem rejništvu. Nimam nč proti temu, res.

A: OK, zdej pa sam še o materinstvu in materinskem mitu (smeh). Za materinstvo sta se odločila, a ne? Zakaj sta se odločila, da bosta mela otroke?

M: Zato ker sva si to želela.

A: Zakaj izhaja ta želja?

M: Zato da ne bova sama ceu lajf, da mava nekoga, da ne bova sama, no. Ker ne bi bla zanimiva več drug drugmu sama, a veš, in to je biu en normalen korak naprej.

A: Kakšna mama mislš, da si?

M: Ammm ... stroga, to skos govorim, a morm jst bit policaj doma skos (smeh), a veš, k Luka ful popušča, ampak po drugi strani mi tamau en dan reče: Luka se neki zadere na njega, k me

ni poslušu, pol pa tko, pa reče, pa dobro Niko, pol, k se je umiriu, a veš, Niko, zakaj nisi mogu takoj mame poslušat, pa men ne bi blo treba se dret na tebe. Zato ker se tebe bojim, mame pa ne (smeh). A veš? Ampak tko, jst sm ta, k drži kontrolo, a veš, da jesta, da, a veš, tisto pravilo televizija, no, to bi Luka že velikrat popustu, a veš, k njemu je tak laži, pa tud manj je doma, a veš, tko da definitivno pravila, to postavljam jst doma, tko da v tem smislu sm stroga, ampak po drugi strani ful ... ammm ... ful se, kako bi rekla, fizično se velik lupčkamo pa to, a veš.

A: Ta fizičn kontakt ti je pomembn?

M: Ja, ljubezen no, no, to bi jst z njima najrajš, če bi lahko, ne morš razložiti, kok jih maš rad, ampak definitivno so mi center sveta, a veš, mojega in nič-nič-nič ni bolj pomembno, niti v enem trenutku, od njih in recimo, k pridemo pr mojih, moji samo kok jih lupčkaš, dobro, a lah nehaš, pa razvadla jih boš ... Pa se mi ne zdita razvajena, tle je bl popuščanje, tist, da čutijo, da se lahko zanesejo, ljubezen, ko ti pridejo, pa ti rečejo rad te imam, a veš, sami, to mi je tko uno, oh, a veš (smeh).

A: A je mama težek poklic?

M: Mama? Je.

A: A si si misnla prej, a si si predstaulala, kako boš kot mama? Pa zdej, je tko velk razkorak, je teži kokr si misnla?

M: Je, je, velik teži kokr sm misnla.

A: Kaj te je najbl presenetl?

M: Vzgoja, vzgoja me je najbl presenetla, fizično niti ne, vsi smo v drugi situaciji, ampak vzgoja, a veš, k sm bla ful pametna prej, a veš, k si pamtn. Sm bla ful pametna, pa tak jezik sm imela, kako deli to, kako deli to, pa jst bom tko, pol pa pride, pa si postaulen pred dejstvo, pa pol vidš, da ni glih tko, kok si si predstaulu. Vzgoja mi je tko ja, ampak veš zakaj? Zato ker jst vse siciram, jst vse analiziram in pol res pazim vsakič. Tko pr Mii, a veš, k je bla manjša, jst sm ful rabla, da sm pršla do faze, da njo obvladam, ker sm ful sebi, kako se reče, slabo vest sm imela, pa tud sebe sm ... ammm ... kako se reče, da kriviš sebe no, da mislš, da si ti kriv za to, kar otrok narobe, mislm narobe, ne posluš, ni spala, ona je bla res tko težk otrok, a veš, mislm, tko kot dojenček pa tko, res. Včasih se mi je zdelo, a jst nč ne uzgajam njo, a veš, k je tak karakter. Niko je bl miren, z njim je pa velik lažje. Tko da ... ampak zdej se mi zdi, da sm

tud dostkrat sm jst mela, Ana, občutek krivde, k sta bla mejhna, če sm karkol nardila za sebe v času, k bi bla lohka z njimi. In je moja mama meni vedno govorila, sj si res bla v krizi, tko, zakaj ti, ti skos si napeta, sploh nisi sproščena, nisi sproščena, na porodniški sm, doma sm, sm z otroci, kaj ne bi bla sproščena. Ne, ne, ne, jst se bojim bit sproščena, in to je to, kar meni ni, pol se pa ješ, pa kaj me kritiziraš, pa ti pojma nimaš, pa bla bla bla bla. Ampak tisto eno, a veš, ne vem, eno slabo vest zrd usega, kar bi narobe nardila, a veš, tko k da en perfekcionizem od sebe zahtevaš, preveč je tega no. Pol pa nekak sm dojela, da glej, tud če neki zase nardiš, u bistvu ni nč narobe s tem, ne živiš samo za otroke, a veš, sj jih maš neizmerno rad, pa so ti najbl pomembni, ampak hkrati tud skrbiš zase, pa za partnerja, pa za odnos, a veš, tko nekak. To mi je ful tko na začetku, dokler nism poštekala.

A: Mislš, da je mama najpomembnejša oseba za otroka?

M: Ja, ja, sploh dokler so mejhni, ampak je tud vloga očeta ful ful pomembna. Bl pomembna kokr mislimo, da je. Mama je, kar se tiče fizično, sploh k so dojenčki, tist fizičn kontakt, to mislm, da je res pomembno, ampak enkrat, ko se začne vzgoja, začne se pa zelo hitr ... amm ... pa prej kokr sm jst misla, da se začne. Vloga očeta je ful pomembna in mislim, da kokr so večji, tok je bl pomembna, vsaj vloga očeta, vsaj pr nas, pa pred ...

A: Kaj pa v vrtcu vzgojiteljce, a si mogoče razmišlala o kšnem drugem vrtcu? Zdej ste v javnem, a sta razmišlala o kšnem Montesori, kšn Valfdorfski? Vem, da sta neki cajta hodila tud v dvojezičn vrtec – angleščina/slovenščina?

M: Hodila sta v tist privat, ja, ampak to sam zrd tega, ker vsi drugi so bli zasedeni. Ne, nisva, nisva, ne. Privat, Montesori, ne. Pa nimam nič proti, ne poznam glih privat vrtce, za Montesori edino znam, vseč mi je ideja, ne, ampak ni mi zdej to fejest tok, da bi zdej ... nisva glih razmišlala.

A: A sodelujeta v svetu staršev, svetu vrtca, kej od tega?

M: Ne.

A: Z vzgojiteljci se pa razumeš?

M: Še na roditeljski ne hodimo (smeh). Ful sva tko, za te stvari sva pa res, včasih, a veš, pridš na un roditeljski, pa k slišiš, kako eni starši komplicirajo, lej, ne vem, včasih se mi tud to preveč zaščitniško zdi. K določeni starši pa, pa moj tko, pa moj tko, pa zakaj ne bi tko, zakaj ne bi tko, lej, vsi smo bli v vrtcu, ne spomnm se glih, da so naši starši neki vzgojiteljce tm vlekli

za rokav, pa prosili ne vem kaj. Najbl pomembno v vrtcu se mi zdi to, da manj jejo, da zadovoljno, da se igrajo, da se kej naučijo. Mia hod na ta zbor, k slišm, k poje vse te pesmce, pa čist doma je vsa lalalala, a veš, ko mi je to, to mi je najbl ušeč. Tko, da so zadovoljni.

A: Kaj bi še povedala tko na splošno o nakupih, materinstvu, o vaši družini, kej, k te mogoče nism uprašala, pa bi rada povedala?

M: Veš kaj? To, da zdej tko skos mam filing, da neki kupujemo, skos gremo neki nabaulat, skos neki manjka, skos je treba ... Hvala bogu ne zrd finančnega, da se pritožujemo, ampak tko, časa velik uzame, to mi je tko, ne vem, če bi lah, ne vem, hrano na internetu kupovala. Prej smo prek Mercatorja naročevali, a veš ... To mi je taka zguba časa, če veš točno, kaj rabš, a veš, pa verjetno veš, pa dostkrat tko, a veš, lej, sezona se zamenja, pa kupuješ smučarsko, sj veš, za otroke, skos neki rabjo.

A: Še tole me zanima: mame včasih grešimo, ne, nardimo kej narobe. Kje se ti zdi, da si najbl, kšn dogodek, ne vem, zdej k gledaš mal nazaj, najbl nardila mogoče narobe, k bi zdej drugač?

M: Veš kaj? Največjo stvar, k sm narobe nardila in k bi zdej drugač, da v tistih letih prvih njihovih, tko k sta bla še dojenčka, pa k sva živela še pr Lukatovih starših, k je on velik potoval, velik več kot zdej, da se nism bl, da nism bla bl sproščena, a veš, da nism bla bl sproščena in bl uživala z otroci, tud če je blo use prah, pa umazano, pa, a veš, tko mi je blo, bl te tehnične stvari so mi ble preveč pomembne kokr pa ... Tud če so včasih imeli umazano majčko, pa da nism takoj šla jo preobleč mogoče, sm bl bla skoncentrirana na vsebino kokr na formo, a veš, to mi je tko nekaj mogoče. In to tud probam zdej mal pogoutnt, pa rečt, jst sm ful taka pedantna, a veš, pa tko more bit use pic pic, probam res ful spremenit, no, spremenit v tem, da rečm, tud če je use usrano, gremo vn.

A: A mate čistilko?

M: Ja, zdej mam, jst nism glih za čistilko, rada vse sama, Luka pa pol pizdi, k pol tud njemu žou, da jst ne pospraulam nč, ampak smo se zdej zdilal, da mam, ker res ne morm vsega. Zdej pa spet mam, ja.

Priloga D: Transkripcija intervjuja z mamico Polono

Priloga D.1: Demografski podatki

Stan (poročena, neporočena, v zvezi, samohranilka itd.): poročena.

Starost/starost partnerja: 31 let/28 let.

Izobrazba/izobrazba partnerja: dipl. profesorica razrednega pouka/grafični oblikovalec.

Poklic oz. delovno mesto/poklic oz. delovno mesto partnerja: dipl. profesorica razrednega pouka/grafični oblikovalec.

Število članov gospodinjstva: 3 + 1 na poti.

Poklic, izobrazba in dohodek staršev:

mama: dipl. ekonomist, 1.750 EUR neto/srednja šola, gospodinja;

oče: sr. dipl. ekonomist, 1.750 EUR neto/višja šola, manager v podjetju Ford, 5.000 EUR neto.

Živite v:

- **mestu**/primestju
- hiši/**stanovanju**
- tip hiše (enodružinska, večdružinska)
- najemu/**lastnik nepremičnine**
- okvirna velikost stanovanja: 65 m²

Dohodek gospodinjstva:

- I. do 1.500 €/mesec
- II. 1.500–3.000 €/mesec**
- III. nad 3.000 €/mesec

Katero obliko varstva/šole obiskujejo vaši otroci?

a) Javni vrtec/šola.

b) Zasebni vrtec/šola.

c) Varuška/druga oblika varstva: čuva se pri babici.

Večina ljudi sebe vidi kot pripadnike nekega družbenega razreda. Kateri družbeni skupini se vam zdim da pripadate? Srednji razred.

Katera politična stran se vam zdi bližja? Politično neporedeljena, ne spremlja politike.

Priloga D.2: Transkript intervjuja

A: Zdej ste trije, mislm, zdj ste zaenkrat še trije, Sam, Polona pa Oskar je str kok?

P: Čez tri mesce bo dve leti.

A: Pa enga pričakujete, a ne? Kdaj okvirno?

P: Ja, čez tri mesce.

A: Kaj delate v prostem času kot družina najrajš? Kako preživljate prosti čas?

P: Gremo km na izlet.

A: Kam greste na izlet? Kje ste bli nazadnje na izletu?

P: Nazadnje smo bli na Rakitni prejšn vikend, drugač pa gremo, kaj pa vem, zdej bomo vrjetn tud bl na morje začel hodt, če bo kj lep vikend, če bo kej lep vreme med vikendom ... ammm ... kšno ponudbo kdaj pa kdaj tud poiščemo ugodno, da gremo za vikend km.

A: Se ti zdi kej bl pomembn, kam otrok, mislm, kam greš z otrokom na izlet, al ...?

P: Pomembn se mi zdi to, da ma Oskar tm tud kej za počet. Da je, ne vem, recimo bazen v hotelu, če govorim, da gremo v hotel nekam, al pa če gremo na izlet, da so tm tud neke vrste igrala al pa kej, kar bo Oskar meu za vidt, kšne živalice, ne vem, na konje je čist nor, da je kej v tem smislu.

A: Kaj pa kdr gresta samedva s partnerjem, a si uzameta kdaj kej časa zdej?

P: ... (smeh) ... Ne (smeh). Odkar mava Oskarja, nisva bla še nikdar sama.

A: A res ne?

P: Ne, res ne, groza.

A: Kaj sta pa prej hodila samedva za hobi?

P: Amm ... prej sva pa na badminton hodila, pa na odbojko smo hodil, pa velikrat sva šla na sprehod, pa ... ammm ... vn sva velik hodila jest. Tega sploh več ni.

A: Zakaj pa ne gresta več samedva? A ti je težko dt Oskarja v varstvo al se ti zdi, da je zdele bl pomembn, da ste skupi kot družina?

P: Ja, to. Zdi se mi, da itak Sam skos dela in takrat, ko ne dela, se mi zdi fajn, da je tud on z Oskarjem. Da bi zdej še takrt Oskarja dajala v varstvo zato, da bi bla midva sama, mi zdele ni prioriteta, ja. Sj se grozn sliš, sam ... Je fajn, da smo vsi trije skup.

A: Oskar hod na kšne dejavnosti že al še ne?

P: Ne, hotla sm ga upisat na telovadbo za otroke, pa zdj, k bojo pomladni mesci, se mi zdi brezveze, bo bolš, da je uzuni.

A: Kaj pa kšne, ne vem ... ammm ... kšne pevske vaje, bralni krožek, ne vem, te k so bralne urice v knjižnici? To se ti zdi bl fajn, da je doma?

P: Ne, mislm zaenkrat jst tok z njim delam, ker sm tok kmal doma, da nimam potrebe po tem, da bi ga še km za te stvari vozila. Ko bo pa mejčkn starejši, k bo šu zdej v vrtec al pa mogoče naslednje leto, k bo že bol dojemu vse stvari drgač, bi pa ga vrjetn km uklučla.

A: Kaj pa maš u planu, da bi ga uklučla?

P: Definitivno na telovadbo, k ma ful ene energije in se mi zdi, da mu bo to ful dobr del, pa tud zato, da bo z drugimi otroci ... aaam ... ja, mogoče v knjižnco ja, da bo začel hodt ... ne vem, glasba, mejčkn je še, mejčkn, da bi ga že v kšne te glasbene ... telovadba pa to, to za zihr ja, če bo.

A: Šport ti je tko najbl prioriteta?

P: Ja, k vem, da to rab.

A: Kaj pa mislš glede uporabe računalnika, risank pr tok mejhnih, gleda risanke?

P: Ja, zdi se mi u redu, dokler ni to glavna stvar, da se ga zamot. Tko, dokler on pokaže interes, da bi rd pogledu risanko al pa poslušu pesmce na računalniku al pa karkol, mi je to OK, čim pa se mi zdi, da to rata glavna stvar, da skos sam to, pol pa mi to ni več dobr (smeh). Se mi zdi ful pomembn, da se z njim igram, ne jst, tud Sam.

A: A je kdo od vaju kdaj igral kšn instrument?

P: Sam igra kitaro.

A: A pa kdaj igra Oskarju?

P: Je ni igrou že deset let (smeh). Sam zna igrat kitaro (smeh). Ne prakticira več, jo ma doma, ampak ne, ni še nikoli zaigrou Oskarju (smeh).

A: Kaj pa berete doma? Kakšne knjige mate doma, kej berete Oskarju zvečer?

P: Ja, mam ful knjigic, mam angleške, pa slovenske.

A: Sam je anglež, ne? Poročena s tujcem?

P: Ja. Večino mam teh slikanic, pa razne te, k so kšne lutke notr.

A: To maš v obeh jezikih, načrtno?

P: Ja, v obeh, načrtno ja.

A: Kaj pa sama zase berš? Kero knjigo maš na nočni omarci? Berš kej sama zase zdej?

P: Aaa ... ne. Čist nč, sploh ne berm, sploh ne vem, kdaj sm zadnjo knjigo prebrala.

A: Kaj pa zadnji nakup knjige?

P: Ene dve leti nazaj za šolo, k sm mogla kupt Otroci so iz nebes, eno knjigo, pa sm jo pol prebrala, pol pa nehala, k pač sm bla noseča in so se druge stvari začele dogajat.

A: Kaj pa kšne revije, te tračarske kšne al pa kej?

P: Ja, enkrat na mesc preberem Evo, kadar čakam pri ginekologu tri ure (smeh). Doma, da bi si pa uzela čas za to, pa ne, ker ga nimam.

A: OK, a bi še kej povedala tko o prostem času kaj kej delate, mogoče nism uprašala?

P: Ne.

A: OK, greva zdej na nakupovanje. Hrano, kje nakupujeta? Kaj se vam zdi pomembn pr hrani?

P: Največkrat nakupujemo v Sparu. Zdi se mi pomembn, da mam velik sadja pa zelenjave, Oskar to ful poje ... ammm ... pa da ... aaa ...

A: A kej pazte na eko, bio izdelke? So vam kšne znamke bl pomembne k druge?

P: Ne, za Oskarja mau bl pogledam, da ni glih S Budget (smeh). Mislm, ne, pa sj tud jst pa Sam ne jeva zdj sam takih stvari, kšne stvari kokr so makaroni pa to. Jst osebno ne čutm

razlike med a je to Barilla a je to, ne vem, zdej ena druga znamka, mogoče ni tok pomembna, za Oskarja bi pa recimo prej kupla ta najdraži. Mi je pomembn, da dobi res tist ta najboljš. Kar se pa eko, bio je pa tko, večinoma stvari, sadja pa zelenave, pač predvsem zelenave babi pa dedi pridelata na vrtu, tko da to mi je ful pomembn, da vsaj Oskar dobi res tist domače domače, za naju s Samom pa pač kupva (smeh), Kar je (smeh). Dobr, jst zase, pa še za ta družga, k mam, mogoče tud raj jem to, k Oskar je, z veseljem (smeh).

A: Kaj pa rečmo za kšno belo tehniko, vama je to useen, kje kupujeta, al gledata na ceno, na kvaliteto al kšne teste pogledata?

P: Amm ... ful dolg že nisva nič od bele tehnike kupla, vem pa, ko sva recimo kuhno kupvala, ja, sva definitivno pogledala te pač razne, kaj je bl varčno, kva je bl tko. Ja, pogledava, gledam tud, kaj nama je pomembn.

A: To predvsem zrd uporabe energije, zrd ekološkega vidika?

P: Ja, oboje ne, ampak če je zdj tko, da je recimo hladilnik, karkoli, na začetku mal draži, pa je dolgoročno pač bol varčen, bol da daš takrt mal več dnarja za to.

A: Kaj pa glede oblek? Kje zase kupuješ obleke, pa za Sama, pa za Oskarja? A ma Oskar vse novo al si si kej sposodila, dobila?

P: Amm ... Oskar je velik, k je biu mlajši, no, tja do enga leta, dubu od moje sestre, po enem letu pa mu jst ful kupujem stvari, pa babi (smeh). Pa ja, ja, mi je fajn, če je lepo oblečn, pa tud dejansko mi je zlo fajn (smeh) ... amm ...

A: Njemu več prvoščš oblačil k seb?

P: Ja, definitivno. Pa za njega mi ne bo škoda dt, ne vem, mal več dnarja za res OK trenerko al pa res luškane kavbojke, al pa tko, recimo zase bi mal rekla OK, tok pa res ne bom dala za to. Za Oskarja mi je pa tko, dej, naj bo lepo zrihtan (smeh).

A: A bi uzela obleke tud od koga družga al sam od sestre, k veš, kakšne so ble, čigave so ble, pa da so ti tud ušech?

P: Ja, tko ... hmmm ...

A: A sta kej prek second handa kupvala?

P: Ne, nič nisva kupvala. Vse, kar sva dobila zanga, je blo od moje sestre pa od nobenga družga. Aaaa, zdej če bi?

A: Bi kupila kej na Bolhi?

P: Ja, mogoče kšne take stvari, k ni direktno v stiku z njimi, recimo ograjco za stopnice, tko če bi mela stopnice.

A: Kaj pa tko jogi, postlca?

P: Ne, jogi pa nikakor ne bi.

A: Jogi sta rečmo kupila nouga?

P: Nouga ja, tako ja.

A: Kaj pa avtosedež?

P: Tud nouga.

A: Čist nouga?

P: Čist nouga. Ne, lupinco je dubu od sestre, avtosedež sva pa nouga kupila.

A: Kaj sta pa tle gledala pr avtosedežu?

P: Tlele sploh nisva dost gledala, pogledala sm, ker je najboljši, to je biu Romerjev, najbolše teste varnostne je meu ... ammm ... v trgovini sm uprašala, ker je najbl varen, no.

A: Varnost ti je bla najbl pomembna?

P: Ja, valda.

A: A si se še s kom posvetovala, mislm, na koga, s kom se posvetuješ glede nakupov teh mal večjih al pa tud vseh ostalih?

P: Ponavad s sestro, pa s svojimi starši, no. Al pa tud kšno kolegico sm uprašala, ampak na konc useen najbl sestro poslušam.

A: Sestra ma kok otrok?

P: Ona ma že tri otroke, točn ve, kva je res tist dobr.

A: Greš kdaj tud kej na forume gledat?

P: Ja, tud sm že šla ja, avtosedež sm šla na forume gledat ... Peg Perego, kako se mu reče, marelca, to sm tud šla pogledat na forum. Ja, grem tud ja.

A: Kaj pa rečmo za te začetne nakupe, k je ta šola za starše pa to, si velik poslušala zdravnike?

P: Ja, vse sm si zapisala, sam sm šla pol še enkrat kr na internet pogledat. Poslušáš, sam sj se stvari ponavljajo, kar je teh osnovnih stvari, k itak rabš.

A: Kaj pa na primer ne bi Oskarju nikol, kje za Oskarja na primer ne bi nikol kupvala stvari, tud zase ne?

P: U Kiku (smeh).

A: U Kiku? Se ti zdi, da ta trgovina ni ...?

P: ... (smeh) ... Ne vem, zakaj, ampak s priokusom, enkrat sva šle s sodelovko u Kik, ne vem, zakaj, ona je rekla, jst tuki ne kupujem velikat, ampak kdr je pa treba kšna darila kupt al pa tko, pa je mal višji rang, kar jst ponavad kupujem. To, tko. pa poglej, kašne cune, grozn mi je blo tm notr, no. Vse nametan, ni mi blo, no (smeh).

A: U Kiku za Oskarja pa tud zase ne bi kupila?

P: Ma zase mogoče, pa ne za oblečt, sploh ne, mogoče kšne drobnarije k kupš, kšne okraske, k se ne vid, da so iz Kika (smeh). Ne vem, no, ajde Kik mi ni, no (smeh). Recimo Lidl ne, sm pa tud kupla kšne bodije, pa Lidl tud ni neka taka štacuna.

A: Aha, greste rečmo kupt u Lidla?

P: Ja, tud greva ja, tko za hrano se mi zdi itak kul ... ammm ... pa tud, sj pravm, tud bodije pa te stvari sm tud že u Lidlu kupla, pa copatke, pa žabice, pa take stvari, k je potrošna stvar, k je treba res velikat zamenat.

A: Kaj pa za kšne bl kakovostne stvari?

P: Grem pa raj v ... Babyja al pa kšne mal bl ... S Oliver, ne vem, kakrkol, kjer vem, da je mal bl kvalitetn. Dejansko bl zdržijo stvari.

A: Kaj pa kozmetiko? Kje pa to kupuješ?

P: Kozmetiko pa recimo v Mullerju.

A: Zakaj v Mullerju?

P: K maš use na kupu.

A: A se ti zdi tud rečmo bl kvalitetn k DM? Al pa, a bi kupvala kozmetko tud rečmo v Mercatorju al pa v Šparu, k greš u Špar, al pa mogoče v Lidlu?

P: Ammm ... u Lidlu kozmetke ne bi kupvala ... ammm ... v Šparu bi, v Šparu sm tud že kupla kej za Oskarja, kšno kremco, čeprou teh kremc itak nč kej dost ne uporablava ... ammm ... kar se tiče tazga, sm pa rajš uprašala kolegico, k dela v lekarni, kva bi blo za Oskarja od krem ... amm ... drugač pa ... amm ... Muller mi je bolj k DM sam zato ker včasih Mullerjeve plenice kupm in grem pol avtomatsko v Mullerja, ker pač DM-ove mi niso dobre (smeh).

A: A daš kej na to famo, da ma Muller boljše izdelke k DM, k so delal analizo za zahodni trg? Se ti zdi, da je to res?

P: Mogoče podzavestno, ja. Lepš mi je štacuna (smeh). Bl je taka domača, ne vem.

A: A kupujete kej velik na tržnci?

P: Nikol skor, kšne jagode kdaj pa kdaj. K zdele pr ns še niso ble, pa sm vidla, da so tm že mel.

A: Drgač pa za vso zelenjavo, k je rabš, greš pač k staršem.

P: Ja.

A: Bi ti tud mela vrt, če bi ga lahko mela?

P: Ja, sam mislm, da bi mi vse propadl (smeh).

A: A velik kuhate doma?

P: Vsak dan kuhamo.

A: Pečeš kšn kruh svoj, kuhaš marmelade?

P: Ja. No, marmelad še nism delala, kruh sm pa že svoj spekla al pa pice delam sama, u bistvu vse delam sama.

A: Se ti zdi bolj, da sama narediš sladico?

P: Ja, definitivno.

A: Zakaj?

P: Ker vem, kaj dam not, pa bl je okusna, bl je sveže.

A: Se ti zdi to pomembn za otroka, da je tko sveže, al ...?

P: Ja, valda.

A: Tud zase bl pogledaš, da te stvari ješ, al pr seb mal gulfaš?

P: Kje pa (smeh). Men je tud trgovinska tortica dobra in itak, da pojem, ampak Oskarju bi pa velik raj dala neki, kar sama nardim al pa mami al pa doma prpraulen se mi zdi, pa dobr, tud zase, ja, ampak jst pač mi večkrat kej zapaše in lih ne bom šla vsak dan pečt torte. Si jo bom kupla v trgovini, če mi bo zapasala.

A: A greste kdaj v McDonalds, junk food?

P: Zlo malkrat, ampak tud gremo, ja.

A: Kokrat na mesc, na let?

P: Enkrat na tri mesce.

A: McDonalds al še kšno drugo?

P: McDonalds. Ne vem, kva use šteje pod junk food. Burger King pa te fore, ne, v McDonalds, če gremo, k res zapaše, pa greš.

A: Česa pa ne bi rečmo nikol ponudla Oskarju?

P: Hmm ... o, zdej mi pa nč ne pade na pamet, k doma nč tazga ne jemo, da bi blo ful ful nezdravo. Ammm ... kva je kej tazga nezdrauga?

A: Mogoče kšno, k je neki nezdrauga, tko zlo?

P: Ja, neki nezdrauga definitivno ... aaa ... neki ful nemastnga al pa, ne vem, tud pohane zrezke je že jedu, zato to težko rečm, pa vem, da so nezdravi. Ammm ... kšne majoneze mu ne bi dala.

A: Kaj se ti zdi z majonezo narobe?

P: Ja, ful je maščobe notr, pa srova jajca so rizkantna ... ammm ... ne vem no, kšnih takih stvari. Kej ful mastnga recimo, to mu ne bi dala.

A: Oskar se merka doma, ne? Pr babici?

P: Ja.

A: Zakaj se nisi odločila za vrtec oziroma a sta kej razmišlala?

P: Ja, jst sm ga dala v vrtec, pol je biu pa skos bolan, pol pa je mami že takrt namignla, da bi ga lahko ona mela, pa sm mi je zdel to tak lažji prehod, da bi biu en let še doma, pol bi šu pol v vrtec.

A: A si razmišlala samo o javnemu vrtcu, če bi ga dala v vrtec, al še kšnmu?

P: Ja, u bistvu javni vrtec, ker privat vrtec ... ammm ... nekak se nama ni zdel, pol mi je blo že bolš tko, če bi ga mela babi (smeh).

A: Si razmišlala o kšnih drugih vrtcih, Valfdorfski?

P: Ne.

A: Kaj pa recmo opozoriš babico, k daš Oskarja tja pazt, glede prehrane?

P: Nč, Oskar je vse, tko res vse ma rad, ni ene stvari, k je ne bi meu rd. Opozorim jo sam, da nej mu večkrat ponud vodo kokr kšn sok, zato k zadne cajte je začel zavračat vodo, k smo ga pač mau razvadl, pa smo mu sm pa ke dal sokc. Tko da zdej mu čedali mn dam sok, da spet nazaj vodo.

A: Se ti zdi bl pomembn, da pije vodo kot sok?

P: Ja, definitivno.

A: A tud doma?Kaj pa doma?

P: Vodo, vsi vodo. Useeno je treba kupvt kšne soke sm pa ke (smeh). Jst pa pijem vodo, skos.

A: Zakaj sam vodo?

P: Bi zdrava, pa sok se mi zdi taka ... ne rabm ga za odžejat, mogoče mi bo tko kul, da sm pa ke spremeniš okus, sam da bi pa dnevno pila sok, pa ne.

A: Se ti zdi generalno, da zdravo jeste?

P: Ja. Ammm ... mogoče sm se pred Oskarjem jst več potrudla za kuhanje, k sm mela več časa, zdej pač vem, da Oskar že pr babici ful dobr je, da pol, k midva s Samom jeva, ni treba, da je tist res use ... velik zelenjave, velik unga, tretga, ampak se trudem, no, da bi čim bol zdravo jedl.

A: Kaj se ti zdi najbl pomembn, da Oskarja naučiš v zvezi s hrano?

P: Amm ... to, da bi ohranu, da bi jedu zelenjavo, pa sadje, pa vodo, da bi pil, to je men ful ... to je ena najbl pomembnih stvari, no.

A: S čim se pa sladkate? Z vsem?

P: ... (smeh) ... Jst z vsem, ja (smeh). Oskarja pa probam tko, no, da glih ne dajem čokolad pa tega, ampak raj kšne pudinge, pa kšn jogurt, skuta ... ammm ... pa tud kšn sladoled poje. Sej mu kupm tud čokolado (smeh). Men je ful grozn, če Oskar je čokolado (smeh). Jst se skrivam pred njim, če jem čokolado, ampak sej jo dobi tud, sam rajš vidm, da ne, res ne podpiram, dejansko je tko.

A: A prvoščš kej otroku, k sebi ne bi? Mislm, vidm, da seb pr prvoščš (smeh).

P: Ne, sj to seb slabš delam (smeh). To pomen, da Oskarju, jst bi za Oskarja itak vse ta najboljš ... A če kej njemu prvoščm, kar seb ne bi? Ammm ... ne, sej jemo več al mn drgač, zdej če bomo mel sam en puding doma, pa da je bolš, da ga Oskar dobi, ga bom dala Oskarju, valda.

A: Kaj pa meniš o vegetarijanstvu, veganstvu?

P: Jst nism ne eno ne drugo, tud nočm, da bi Oskar kdaj biu, k se mi zdi pomemben, da dobi pač mesni izdelk hrane vase, tko da pač, OK, če se ljudje odločjo za to, u redu, ne. Neki jih že žene k temu.

A: A greste dostkrat, pač ne sam v hitro prehrano, ampak tko vn jest, v kšne gostilne pa to? A kej pazte?

P: Ja, pazmo predvsem pr tem, da gremo nekam tja, da če si bo Oskar zaželel mal šetat po gostilni gor pa dol, da nau neka ful napokana gostilna. Pa sj pravm, da so kšna igrala zravn, da se mal zaposli.

A: Kaj pa glede hrane, a to kej merkaš, da majo kšne otroške menije, al ...?

P: Ne, ne. Pač če nimajo menija, pa pač mal pr nama, si razdeliva, al bo dobu pa svoje, pa bom jst še njegove pojedla (smeh).

A: Kaj pa igrače, kje pa igrače kupujeta? Kupuješ velik igrač?

P: Amm ... igrač sm spet ful dobila od sestre, pa od obiskov, pa od dedija pa babi.

A: A si kšne igrače pospraula, rečmo?

P: Ja.

A: Zakaj?

P: Zato k se ni več Oskar igrou z njimi.

A: Ne, kaj pa tko od začetka, k si jih dobivala, si rekla, tele pa rajš ne, k se ti mogoče ni zdela primerna, al je bla?

P: Ja, kšne sm, k so ble za mal pol, za starejš, k sm jih kasnej vn prvleka, ja. Amm ... ampak igrač sm jst ful mal kupla za Oskarja, kr jih več al mn dobim.

A: Kje pa kupuješ igrače? Kaj se ti zdi pomembn pr igračah?

P: Amm ... definitivno, da bo Oskar z njo meu kej počet, da ni to neka brezvezna plastika. Ful so mi lušne te lesene igračke, pa nima sam lesenih igrač, ma tud plastične ... ammm ... pa da so za starost primerne al pa za mal starejš.

A: A kupuješ kej po določenih znamkah igrač al pa oblačila?

P: Ammm ... ne vem, zdej ja, mogoče sm mal pogledala, sej pravm, važn je, da ni to neka taka stvar, da se ful hitr polom, brezvezna plastika. Sej se grozn sliš, ampak tok pa nism igrač kupvala, tko da težko rečm.

A: Kaj pa rečmo čevle? Čevle pomerkaš posebi?

P: Ja, čevle sm pa ful gledala, k je Oskar shodu, da so ble primerne, mehke, take k pač morjo bit za prve korake, pa tud zdej še naprej gledam.

A: Kdo pa ti je dou reference?

P: Najprej sestra, ampak pol sm se pa u bistvu prek forumov, mi je pa tale little blue run nekak premagu, no, sestra mi je priporočala tele Pedenjped, pa še ene, pa so mi bli uni bl ušeč kot drugi, tko da u bistvu mnenje drugih.

A: A ste zdj kej nove stvari kupil za nouga člana al bo uporabu od Oskarja stvari?

P: Zaenkrat nč še, bo dobu vse od Oskarja, sploh za prvo leto mam praktično vse. Zaenkrat ne, vozičk mam, vse mam.

A: K si bla z Oskarjem noseča, si velikrat šla tko po trgovinah?

P: Ja, ful, skor vsak dan (smeh). Od postelce do vozičkov, do bance, vse, ful sm velik hodila po trgovinah. Pa tista prva oblekca zanga, to sm se po moje ene desetkrat odločla, pa nism nč najdla pamtna, kar bi mi blo res ušeč.

A: A to oblekca, k je pršu domov?

P: Ja, iz porodnišnce ja.

A: A vozičk si dobila al kupila?

P: Dobila sm. Tega sm dobila, marelco sva pa kupla pol mal kasnej.

A: A bi istiga kupila, tud če bi sama zbirala, al ...?

P: Ne, čeprou sm ful zadovolna s tem vozičkom, k mi ga je Darja dala, ampak ... ammm ... jst ne bi nikol tok dnarja zmetala za ta vozičk, ker je, ne vem, če ni najdražji, je pa eden izmed najdražjih. Jst sm sicer gledala enga Peg Peregotovga, ampak je pol Darja rekla, da mi bo dala tega.

A: A si bla mogoče kr mau razočarana, da nisi mogla svoja vozička met?

P: Ja, mogoče. Ampak po drugi strani me je pa, glej, to je tok in tok dnarja pršparanga za kšno drugo stvar, tko da je to razočaranje hitr šlo.

A: A pa si si velik zamišlala, kako bo, k boste trije, oziroma zdej, k boste štirje?

P: Ja, ful sm skos sanjarla o tem, kaj bomo kej delal, kako bo, sicer je pol itak čist drgač (smeh).

A: A se ti zdi, da je drugač?

P: Ja, tko, ne predstaulaš. Dokler nimaš otroka, si ne morš predstaulat, kako to je dejansko, ampak je pa lepo, itak sm si že prej predstaulala, da bo lepo.

A: A rada, če km tko greste, maš rada, da ste vsi tko lepo oblečeni?

P: Ja, itak mi je kul, da se pokažemo, sploh tko Oskar, itak ti svojmu sinu itak al pa punčki kokrkol vse najlepš, ti je fajn, da drugi tud to vidjo, tko da kadar gremo km, more bit ta najlepša trenerka oprana (smeh). Ammm ... ja, važn mi je.

A: Tud sebe tud tko zrihtaš, kadar greste km, pa Sama?

P: Ja, ful mi je pomembn, da smo kot družina lepi vsi trije, štirje, kokrkol.

A: Bi rada še kej povedala o vašmu stilu nakupovanja?

P: Ne, to je to (smeh).

A: Kaj se ti zdi pomembn, na kaj si res pazljiva. k gre za tvojga otroka?

P: V zvezi s čim?

A: Na splošno.

P: Amm ... ja, da je, da je, da ga mam skos pred očmi, da je varen, da se mu nau kej zgodil, da nau zboleu, da bo zdrou, da bo veseu, da bo veseu tm, kjer bo.

A: S kakšnimi družinami oziroma kakšno družbo mate zdej? Se je kej spremenila zdej, k mata otroka? Mata isto družbo, ste koga zgubil?

P: Ne, več al mn smo ista družba, no, tko. Sam se pa ful mn vidmo, recimo večkrat se vidmo s tistimi, k majo tud otroke, ampak se pa potrudmo tud, da se vidmo z ostalimi tud. Družba je več al mn ostala ista, sam srečanja so mn pogosta.

A: A bi dala Oskarja še komu v varstvo, razn babici, al si tko, komu daš v varstvo, kr previdna?

P: Zaenkrat je sam pr babici, ker ni blo potrebe, da bi ga mogla še km drgm dt.

A: Recmo k je Sam iz Anglije, pa če greste tja na obisk, ga tm tud pustiš v varstvu?

P: Ne (smeh).

A: A ne zaupaš?

P: Samovemu očiju pa njegovi novi partnerki bi ga pustila, medtem k mamici mal mn.

A: Na igrišču tko pogledaš, s kakšnimi se Oskar kej igra, družba, al ti je to useen?

P: Ne, zaenkrat mi je sam pomembn, da se lepo vključuje, da pač ni nasilen, da lepo sprejema otroke, pa tko. Ja itak mi je pa tud fajn, da se s starši od tistih otrok, da se razumemo, da so normalni, da se da z njimi pogovarjat, in pol avtomatično in podzavestno mi je bolj tud, da se Oskar s tistim otrokom, k se jst s staršem razumem, z njim bl igra.

A: A bi te motil, če bi se družu rečmo z Romi, z otrokom gejevskega para, s čefurji, da tko rečm, s temnopoltimi?

P: Ja.

A: Bi te motil?

P: Ja.

A: Kaj pa s kšnimi zlo revnimi al pa bogatimi?

P: Ne, to niti ne, motil bi me zgolj pač zrd osebnih izkušenj, pač z Romi. Pač to bi me motil, no. To je težko zdele razložiti, no.

A: A se ti zdi u redu, da so otroci s posebnimi potrebami vključeni v javni vrtec pa šole?

P: Amm ... odvisno, kašne posebne potrebe so. Jah, teh posebnih potreb je milijon osemsto. Glede na to, da delam v šoli, mal več vem o tem, ampak zdi se mi, da, OK, otroci, k so res, za katere bi blo bolj, da so v drugem okolju, k majo res takšne specifične težave, da se jim v šoli pač učiteljce ne morjo posvett tko, k je treba, bi bolj, da bi šli drgam. Na razred slabo vpliva in na tvojga otroka.

A: To če gledaš kot mama, bi te motil, da bi učiteljca mela mn časa?

P: Ne. K ni tko v realnosti, realno ni tko, da znotri razreda učiteljca že poštima tko, da vsi dobijo dovolj pozornosti. Tko da me ne bi motil to niti mal.

A: Kaj se ti zdi, da je najbolša popotnica, k jo boš dala svojmu otroku, svojima dvema otrokoma?

P: Nič, da naj bosta poštena, da ... amm ... da naj povesta, če ju kej mot, naj ne bosta toži babe, ampak da če se njima kej slabga zgodi, da nej to povesta al men al učitelji al pa kjerkol se je to nardil ... aaaamm ...

A: Maš podobne vrednote kot tvoji starši? Se ti zdi? da so te tvoji starši dobr vzgojil?

P: Ja, mislm da mam čist enako vrednote kot moji starši.

A: Ti je mama vzornica?

P: Ja, definitivno.

A: A sta se za otroka odločila al je ratal, mislm, sta bla prpraulena na to?

P: Odločila sva se za oba.

A: Načrtno?

P: Načrtno.

A: Kako misliš, kakšna mama si?

P: Popustliva (smeh). Ammm ... ne vem, men si zdi, da ljubeča, pa vse bi nardila za Oskarja.

A: Kaj zate pomen bit mama, je mama bit težko?

P: Ja, definitivno je težko, predvsem zato, k se ti ceu življenje spremeni in ti niti nimaš kajta, da bi ...

A: Se ti zdi, da si se velik žrtvovala, si mogla velik spremenit, k si dobila otroka?

P: Ja, vse sm mogla spremenit. Pač to je zdej to, to je moj živlene, u bistvu jst sama zase prou dost več tko, razn tega, kar se mojga poklica tiče, nimam, ne (smeh). Bi blo fajn, če bi si uzela čas mal tud sam zase, ja.

A: Mislš, da bi si ga loh več?

P: Ja, definitivno, mogla bi si ga več, zaslužla bi si ga več.

A: Mame tud kdaj nardimo kej narobe. Kje se ti zdi, da si pa res kiksnila pr vzgoji al pa pr kšni situaciji z Oskarjem? Al se ti ne zdi?

P: Zaenkrat se mi zdi, da nekih kiksov tko še nism glih nardila, no, mogoče to, da sm mal preveč popustljiva ja, da skočm na prvi jok, da mu mal prevečkrat dovolim kej sam zato, da ne bi biu žalosten, čeprou vem, da dolgoročno gledano je boljš učasih ga pustit, da se zdere fajm, da bo pač naslednjič laži, ne (smeh). To, mogoče, da sm mal preveč popustljiva, ampak da bi pa tko kšn kiks prou nardila, da bi rekla o šit, kva bi blo, če neb tega nardila, pa ne.

A: Se ti zdi pomembn, da je upet v tako družinsko življenje, širše, da ma tud velik stika z moževo kulturo?

P: Ja, to se mi zdi ful pomembn, čeprou jo ma premal, bi blo boljš, da bi jo meu še več. Ampak ja, jst ful hočm to ohranjat, maksimalno, kokr bomo loh.

A: Se tud kej družte s tvojo družino, s sestro?

P: Premal, enkrat na mesc, če se, pa še to bl ob kšnih rojstnih dnevih al pa praznikih družinskih, kjer se vsi skup zberemo, drgač pa premal, no. Jst bi rada vidla, da bi se še večkrat.

A: Praznujete rojstne dneve tko družinsko skupi?

P: Ja.

A: A pa te kej moti pr darilih, k jih dobiva Oskar?

P: Ne.

A: Te tko uprašajo, kaj?

P: Amm ... ja, uprašajo me, kaj si želi, pač mal usmerjam, kaj ga zdej zanima, pol pa vedno dobi neki dobrga. Mot me, kar dobi iz Anglije, ne dobi nič (smeh). Ampak ... (smeh) ... kar se pa slovenskih daril tiče, sem pa zadovoljna.

A: A se ti zdi tko, da bi še kej povedala o vaših nakupih al pa nasploh o tej potrošniški družbi?

P: Amm ... pač, ne vem, kaj ... amm ... ja, fino je zapraulat, sam učas morš mal razmislit, a res tist, kar kupš, res rabš, jst bi kupla vse. Hvala bogu, da Sam pr nama mal bl bremza pr teh

Priloga E: Transkripcija intervjuja z mamico Ulo

Priloga E.1: Demografski podatki

Stan (poročena, neporočena, v zvezi, samohranilka itd.): z zvezi.

Starost/starost partnerja: 33 let/37 let.

Izobrazba/ izobrazba partnerja: srednja poklicna – frizerka, kozmetičarka/gimnazijski maturant.

Poklic oz. delovno mesto/poklic oz. delovno mesto partnerja: poslovna sekretarka/vojda enote.

Število članov gospodinjstva: 4.

Poklic, izobrazba in dohodek staršev:

mama: trgovka, 800 EUR neto/ni podatka;

oče: avtomehanik, 1.000 EUR neto/ni podatka.

Živite v:

- **mestu**/primestju
- hiši/**stanovanju**
- tip hiše (enodružinska, večdružinska)
- najemu/**lastnik nepremičnine**
- okvirna velikost stanovanja: 83 m²

Dohodek gospodinjstva:

IV. do 1.500 €/mesec

V. 1.500–3.000 €/mesec

VI. nad 3.000 €/mesec

Katero obliko varstva/šole obiskujejo vaši otroci?

a) **Javni vrtec/šola.**

b) Zasebni vrtec/šola.

c) Varuška/druga oblika varstva _____.

Večina ljudi sebe vidi kot pripadnike nekega družbenega razreda. Kateri družbeni skupini se vam zdi, da pripadate? Srednji.

Katera politična stran se vam zdi bližja? Politično neporedeljena.

Priloga E.2: Transkript intervjuja

A: Najprej mi povej, kok otrok maš, pa kok so stari?

U: Dva otroka, hčerka bo zdele šest let ... aaa ... sin bo pa poleti pet.

A: Kaj najraje delate kot družina v prostem času?

U: Se gibamo na svežem zraku, hodmo v hribe, ne vem, na Toško čelo, na Jakoba, ne vem, na Soriško planino gremo enkrat na let za en tedn, polet na morju, tko pa kolesarmo. Šport.

A: Šport vam je, kot družina ste največ tko skupi?

U: Ja.

A: Kaj pa počneta sama s partnerjem v prostem času, kaj počneta tko za dušo?

U: Sva hodila v gledališče, sva mela abonma.

A: Kero gledališče pa?

U: Špas teater. Letos sva rekla, da ne, k se mi ne lub hodt ob nedeljah zvečer nikamor ☺, drgač pa druženje s prjatli, no, pa ponavad k dava otroke spat, greva v pisarno in potem se tm pogovarjava. Ogled kšnga filma učasih, doma seveda.

A: Aha, najraj ste doma?

U: Aaaa ... ne, če smo iz otroci, pa če je lepo vreme, smo uzuni, ampak ne da se nama vn hodt, ne vem, žurat, ne vem, take stvari, no. Tko da sva rajš doma.

A: Pa greste, hodte kej v knjižnco?

U: Ja.

A: Katere dejavnosti pa otroc obiskujejo? =biskujejo kšne dejavnosti?

U: Hodila sta na telovadbo, Maša hod na glino oziroma keramični krožek, to je pa to.

A: A kej potujete? Greste na kakšna potovanja, tko bl eksotična, dalša?

U: Ne, nazadnje smo najel avtodom. Kok? Za deset dni, če se ne motm, smo šli po Italiji. Toskana pa ...

A: Če bi mel neomejene finančne možnosti, da zadanete jackpot, kaj bi si še prvošl, na kere dejavnosti bi še hodila vaša družina, otroc, vi, skupi kaj bi še?

U: Mislm, da na neki več dejavnosti ne bi otroka hodila, zrd tega ker se mi ne zdi primerno, da majo tok mejhni otroci preveč dejavnosti. Aaaa ... drgač pa, mislm, trenutno mormo vse avte zamenat, tko da bi blo to prvo, pa hiša, da se dokonča.

A: Ammm ... kaj pa glede risank in uporabe računalnikov?

U: Zelo malo.

A: Se ti ne zdi u redu, da otroc uporabljajo računalnik pa gledajo risanke?

U: Ne. Risanko gledata eno na dan, pa še to ne vsak dan. Kar se pa računalnika tiče, smo pa tud zlo omejeni.

A: A pa se ti ne zdi fino al ...?

U: Ne, zato k se mi zdi, da otroci že tko preveč časa v tem času preživlajo pred televizorji in pred računalniki in nočm tega potencirat, da bi bla potem, ko bi bla mal večja.

A: A kdo v družini igra kakšn instrument?

U: Aaaa ... Maks harmoniko zlo rd, čist tko za zabavo.

A: Kaj pa kdo drug od vaju al pa dedki, babice?

U: Ne, ne, mislm Miha je včasih neki klavir pa to, ampak ne.

A: Kaj pa, berete doma?

U: Samo jz, pa otrokoma vsak dan pravlco.

A: Zvečer vrjetn?

U: Ja.

A: Kaj pa zase berš kšne knjige al pa revije al pa ...?

U: Aaaa ... take, k dobim. Knjige, ne vem, romane, kriminalke, romantične zgodbe.

A: Kaj pa kšne revije?

U: Mamo WC-časopis (smeh).

A: Kero knjigo si zase kupla nazadne?

U: Kupla kupla? (tišina)

A: A kupujš kšne knjige razn otroške?

U: Redkokdaj. Kuharske kupujm.

A: Kaj pa za otroke? Knjige kupuješ al knjižnca predvsem?

U: Aaaa ... do zdej smo jih večinoma kupval, zdej smo pa začel iz knjižnco, zato ker ...

A: Kaj pa ti je pomembn pr otroških knjigah?

U: Da so poučne in da ma vsaka knjiga neko ... aaaa ... zgodbo oziroma neki poučnga, da je not, no.

A: A greste tud na kšne športne dogodke, tko, ne vem, Planica al na hokej, ne vem, nogomet, kej v tem stilu?

U: Učasih, ampak redko.

A: Kam ste šli nazadne?

U: Nazadne sva šla na košarko, če se ne motm, gledat.

A: A to zato k, te je zanimal?

U: Zato ker ns je zanimal.

A: Ali se je kdo ukvarjal s športom dlje časa, pa ste pol prenehal?

U: Miha s košarko.

A: Na glino hodi, a ne?

U: Maša.

A: Zakaj pa hodi na glino? Njo zanima? Teb je ušeč?

U: Ne, njo zanima, zelo rada ustvarja. In se mi zdi prou, glede na to, da ma določene zdravstvene probleme, da ma velik te fine motorike, no.

A: Na kero dejavnost bi jo pa ti še vpisala, če bi, se ti zdi še primerna, da bi lahko hodila ona?

U: Ples.

A: Ples? Zakaj?

U: Zato ker zlo rada pleše. Pa je že hodila na ples, pa je biu tm en fantk, k ji je nagaju, in je zrd njega nehala hodt in zdej tud slišat noče več o plesu, doma pa skače okol in pleše in tko naprej.

A: Na katero dejavnost pa jo ne bi vpisala, tud če bi ona mela željo, pa se ti ne zdi primerna, da bi otroc to hodil?

U: Če bi vidla, da je potencial kšn u tem, pol najbrž ja. Ampak recimo balet, na balet jo ne bi pelala.

A: Zakaj ne?

U: Zrd tega, ker poznam par balerin in mi majo čist deformirane noge.

A: S tega vidika, zdravstvena ubistvu?

U: Ja.

A: Kje nakupujete špecerijo? Kokrat na teden? v kerih trgovinah?

U: Večinoma Mercator, Leclerc dva-trikrat na teden.

A: Kok pa rečmo zapraute?

U: Odvisno, če grem u Leclerc, pol je hitr več, u Mercatorju pa ... lej, odvisn.

A: Kaj pa ti je pomembn pri hrani, da vm je dobra, da je lokalna, da je zdrava, da je eko?

U: Ammm ... da je dobra.

A: Okus al kvaliteta hrane?

U: Vse. Okus in kvaliteta.

A: Kako pa gledate na ceno, je tud cena pomembna al ubistvu vm cena ni tok pomembna?

U: Tud cena je pomembna, če gre pa Miha, gleda pa večinoma samo na kakovost, na ceno pa ne. Miha ma rd kšne te bio sokove, k je takoj, ne vem, litr pet eurov.

A: Bl merkaš pr otrocih, kaj pojesta?

U: Ja.

A: Kaj pa merkaš pr njih na primer?

U: Čim manj sladkarij ... aaa potem da so sveže stisnjeni sokovi, če se le da, ne vem, voda iz pipe, ne u flašah. To je pa to.

A: S kom se posvetuješ rečmo o nakupih? Tko z družino, prjatli?

U: Z nobenim.

A: Sama določaš?

U: Ja, točno tko.

A: Sama določaš? Ti ne nobena referenca?

U: Ne, zato ker ko Mihata uprašam, kaj bi jedu, reče, sej je useen, sam nared kej (smeh).

A: Kaj pa, ne vem, rečmo, da se z Mojco pogovarjata, ne vem, recmo, tmle majo pa ful dobr to pa to, greš pol tja kupt al si mislš, veš kva?

U: Ne, včasih grem, če reče recimo Mojca, da je kej ful dobr, pol grem. Ponavad probam.

A: Kaj pa rečmo mama, če ti reče, tašča?

U: Pa mava prbližn isti okus, kar se pa tašče tiče, se pa ponavad o vremenu pogovarjava (smeh).

A: A kdaj kupujete hrano al pa kšne druge stvari prek interneta?

U: Ne, nikol.

A: Ker ti ni ušeč?

U: Ne, zato ker mam trgovino bliz.

A: Kaj pa rečmo zelenjavo pa sadje, to hodte kej na tržnco? Al pa ta bio ponudba al pa kej? Od kmetov?

U: Ne, ne, od kmetov ne, ponavad tržnca al pa trgovina.

A: Zakaj pa rečmo od kmeta ne? Mu ne zaupaš?

U: Ker ne poznam nobenga. Recimo jajca dobivamo domača, solato mi da mami, kadar jo ma, al pa mama, kar ma mama na Katarin, no, mi jo ona ponavad da.

A: Ma babica vrt doma in tist, kar ona pridela, pol tist dobiš?

U: Tud neki dobimo, ja, ne vse, ampak neki pa. Pozim nč, ne.

A: Aha, ampak ti je pr zelenjavi pomembn, da je domače, ali vam je vseeno, tud če je iz Mercatorja?

U: Ne, mislm, mi je v redu tudi, če je iz Mercatorja, če ni druge. Drugač pa recimo zdej, ko se bomo preselil, mislm met vrt pa sama.

A: Zakaj tko? Ker rada vrtnarš al ...?

U: Zato ker rada vrtnarm, ker si želim tak hobi, pa tud zato, da mam svojo domačo pridelano hrano.

A: Kaj pa rečmo svojim otrokom ne bi nikol dala za jest?

U: ... (tišina) ... ne vem, kaj strupenega, mušnice (smeh).

A: Tko, ne vem, junk food?

U: No, tega itak ne.

A: A greste kdaj v McDonalds?

U: Ne, sam enkrat smo bli, pa je to to.

A: Ne vem, kšna kitajska al pa te tuje?

U: Ne, nimam problemov s tem.

A: Ne greste?

U: Ne, gre, running sushi recmo, Maks ma ful rd race. Enkrat na mesc na primer al pa enkrat na dva mesca.

A: Kaj pa kšne te, kozmetka rečmo, k kupujeta? A ti je bl pomembn za otroke rečmo, kupš kšn posebn prašk al pa kozmetko?

U: Prašek ne, kreme pa.

A: Kje pa jih kupuješ?

U: V lekarni.

A: Zakaj pa lih v lekarni rečmo in ne kje drugje?

U: Aaaa ... zato ker nimajo drugje teh krem.

A: Bolj zaupaš rečmo lekarnam, je tm bl zihr?

U: Maks ma zlo suho kožo in mu pač odgovarja krema, ki se jo dobi v lekarni, pa nikjer drugje. Am ... pa polet krema za sončenje je tud iz lekarne.

A: Zase tud kupuš recmo kozmetko v lekarni?

U: Aaa ... kokr je. Včas tudi, Miha nima kozmetike, krem, ničesar tazga.

A: Mislm, zase tud u lekarni al u Mercatorju spotoma?

U: Ne, učasih tud u Mercatorju spotoma.

A: A pečš kej svoj kruh, delaš svojo marmelado, vlagaš zelenjavo?

U: Zelenjave ne vlagam, delam marmelade, pečemo tud kdaj kruh ... amm ... to je to.

A: Se ti zdi to pomembn, da je doma, al zato, ker rada delaš to?

U: Zato ker rada to delam, pa tudi otroci zelo radi jejo te domače marmelade.

A: Bolš k kšne kuplene?

U: Absolutno. Vem, kaj dam not.

A: Aha, ti je to pomembn, da veš, kaj je not?

U: Ja.

A: Ti je recmo zdrava prehrana pomembna za otroke, zase?

U: Za otroke ja.

A: Kaj pa zase?

U: ... (smeh)... očitno malo manj (smeh).

A: Mislím, pr otrocih ful bl pomerkaš, kaj bosta jedla, k za vaju dva?

U: Aboslutno, ja.

A: Jima prvoščš boljše stvari, da tko rečm, bol kvalitetne?

U: Ja, bl zdrave ja.

A: Kaj pa prehrana v vrtcu, se ti zdi v redu?

U: Zdi se mi v redu, tud onedva sta zadovoljna. Vrtec uporablja izključno samo slovensko hrano oziroma hrano, pridelano v Sloveniji, tko da ja, vse OK.

A: Kaj pa pijete doma?

U: Otroci vodo al pa zmešan sok z vodo, jst večinoma vodo, Miha pa vse.

A: Kaj se ti zdi pomembn, da naučiš svojedva otroka glede prehrane?

U: Da poslušata svoje telo, kaj rabta.

A: S čim pa se sladkate?

U: S čokolado.

A: Pa tle tud gledaš, da je kakovostna čokolada?

U: Ja, ponavad gledam, da je kr kakovostna.

A: Kero čokolado mate?

U: Lindt. Čokolada gledam zato, ker sm alergična na bombone. Valda dobita tud bombone, k jih dobita, ne vem, za rojstni dan al pa, ne vem, od babic, dedkov in tko naprej, ampak ... aaa ... niso preveč dobri za zobe, zato ponavad dobita košček čokolade po kosilu, ker je to za zobe najbolj in tud čokolada nej bi bla med bolšimi sladkarijami.

A: A opozoriš, k daš otroke km merkat ... amm ... komu daš otroke za merkat, komu najbolj zaupaš?

U: Mojim staršem, definitivno.

A: Še kšnim prjatlom pa al ...?

U: Mislm, če bi jih Mojca mela, ne vem, da bi bla res kriza, da jih ne bi mogu noben met.

A: A pa kej opozoriš rečmo?

U: Rečmo mojih staršev ne opozarjam več, Mojce tud mislm, da ne. Ubistvu mt, čim mn sladkarij. Mislm, mami ve, oči pa je zlo sladk, tko da.

A: Ampak to ti je pomembn tko, pač, da ne neki ful sladkarij?

U: Ja, zato k Maks zvečer al pa popoldne recimo, da dobi ob šestih košček čokolade, lej, prou. Babice pa dedija pa ne opozarjam več, zato k nima smisla.

A: Kje pa nakupujete rečmo obleke, otroško opremo, pa igrače pa te stvari?

U: Igrace dostikrat v ... in Mullerju.

A: Zakaj pa v teh dveh trgovinah? Se ti zdijo boljše? Ne bi rečmo igrač kupila v Mercatorju?

U: Ne, bi, sam nč primernga ne najdem. Za Mašo recimo v Mercatorju od igrač nimajo popolnoma nč. Ona pride tja, reče mami tuki ni nč za mene.

A: Kaj pa ti je pomembn pr igračah?

U: Fajn mi je, če so lesene.

A: Zakaj?

U: Zato ker se mi zdijo naravne, brez ... aaa ... raznoraznih dodatkov, ne vem česa.

A: Kaj pa kšne te, to k j erečmo zdj modern, Frozen je zdej?

U: Ne vem, kaj je to, vem, da je baje neka risanka. Ne gledamo teh risank. Edin Maša je hotla met Mio, s tem da je ni dobila, zato k je mela dvajset barbik, pa se tud z eno ni igrala nikol. Ja, če ma ful barbik, ji nom še eno kupla. Čeprou je Mia, k je isto, k una ta druga, k je, ne vem.

A: Kaj pa kšne pripomočke za šport, kot recimo kolesa?

U: Vse imamo (smeh).

A: Kje jih kupujete, pa kašno kakovost?

U: Na primer kar se športa tiče ... amm ... recimo Miha prnese kšno hokejsko palco za Maksa leseno ... ammm ... ne vem, kolo je kupu v Avstriji za Mašo, v Intersportu drgač kupmo kšn kolo.

A: A tko ponosta en za drugmu al mata vsak svoje novo? Se ti zdijo pomembne, da so te stvari nove?

U: Ne, ne. Recimo poganjalca je mela najprej Maša, ga je potem Maks dobil za njo, smo kupl, ne vem, tak mislm en tak poganjauc, da smo vedl, da bo lahko ... gume so za napumpat.

A: Ali kupujete kej prek Bolhe rečmo al pa tko u second handu?

U: Mislm, da prek Bolhe nismo do zdej za otroke še nič kupil.

A: Kaj pa zase?

U: Tud ne. Miha, k tko kej kup za službo.

A: Kaj pa tko rečmo, kšno otroško opremo, ti je blo pomemb, da mata novo ali si tudi kaj sposodte?

U: Ne, če mi kdo kej posod, z veseljem sprejmeva. Mojca mi je kolo posodila.

A: A si sposodš sam od takih, k jih poznaš, ali bi si tud od kšnga tretga rečmo?

U: Raje vzamem od nekoga, ki ga poznam.

A: Zakaj?

U: Zato ker na primer vem, kako je ravnal s kakšnimi stvarmi, sploh recimo pr avtosedežih se ne bi hecala.

A: No, avtosedeže ste kupl nove al rabljene?

U: Absolutno nove.

A: Kaj pa ti je blo pr avtosedežih tko najbl pomembn?

U: Varnost.

A: Varnost. Sta obadva dobila novga?

U: Obadva nouga.

A: Kaj pa rečmo voziček?

U: Oba nova, oziroma ne ... Pr vozičku je blo tko, da smo kupl nouga, od Peg Peregota ne vem, kaj je biu, Skejt al kaj, s tem da je bla Maša tok velika, da je biu po treh mescih premejhn in smo mogl nouga kupt in iz metrom v Baby center mert, ker je največji. Ja, tko je blo, lej. In sva kupla potem največiga in potem ga je meu še Maks.

A: Kaj pa čeuli rečmo, pa obleke? Kupuješ nove ali si tko sposojate med sabo prjatlce pa to?

U: Žou je moja Maša skor tok velka k od Mojce Eva, tko da neki Mojca da, kar ma, ampak je tega zlo mau, čevle me je glih zdej za vikend klicala, če čmo, tko da sprejmem, drgač pa večinoma novo, ker nimam nikogar, da bi mi kej dau.

A: Ampak drugač ne bi mela težav s tem, da bi mela sposojene stvari? Se ti ne zdi pomembn, da majo recmo nove, kvalitetne stvari? Lako je tko ponošn, se ti zdi čist kul?

U: Ja, zato ker otroc ne ponosjo tok, da bi blo ponošn. Kar pa je ponošnga, pa jima itak ne dam, če mi kdo da. Tko da rada mam, da sta otroka lepo oblečena, da nista muckasta, strgana.

A: A ti je pomembn tko, če greste nekam na lepš, da je družina tko zrihtana lepo?

U: Ne, sam ušeč mi je, če so otroci zrihtani. No ja, vsi no, ampak ja, sovražm mucke na hlačah, na pajkicah, tega ne prenesm, tko da strgana tud ne bota mojedva okol hodila.

A: Kaj pa rečmo otroška soba, pa ta mal večja oprema, rečmo postla? A to novo kupte? Kšno posebno pohištvo al grete rečmo v Ikeo?

U: Ne, zdej tle, kjer smo v stanovanju, nisva z Mihatom nikol vlagala preveč v njega, zato ker sva vedla pač, da bo šlo vse za bajto.

A: Se boste preselil iz mesta na podeželje?

U: Na podeželje (smeh).

A: Zakaj pa boste šli tko drugm?

U: Aaaa ... zato ker nm je tm všeč in pa zato ker je bla parcela zlo pocen.

A: Ampak vm je blo v mestu tud čist kul?

U: Ne, ne bi žvela v mestu. Sploh v centru ne, ukol, ne vem, kako se reče, na obrobju mesta pa ja.

A: Se ti zdi na bolj?

U: Za otroke se mi zdi definitivno bolj zrd lufta, zrd, ne vem, da se navadta kšne stvari, recimo v mestu nimaš ponavad vrta, a ne, da se naučijo delat, cent stvari, ne vem, spoznavat naravo, okolje in tko naprej. Oba imata zlo rada žvali, tko da Maks komi čaka, da bo gledu iz dalnogledom na štant, pa srnce, k bojo ukol, pa tko.

A: Zdej za novo hišo pa bl razmislta, kakšno opremo bosta dala notr, kaj vama je zdj precej pomembn, da bosta mela dlje časa, da bo modern, da vama bo ušeč?

U: Predvsem, da nama bo všeč, pa da bo nekak funkcionalna. Seveda pa gledava na denar.

A: Cena je tud pomembna?

U: Zelo.

A: Kaj pa, če bi imela neomejena sredstva za nakupe česarkoli, kaj bi kupila?

U: Vse bi drgač kupla.

A: Kaj bi te bl moril? Tko, kar ti je ušeč, to, kar je kvalitetno?

U: Kvalitetno, pa da mi je ušeč.

A: Kaj ti pomen kvaliteta, rečmo pri opremi pohištva al pa oblekah? Da je to znamka določena?

U: Ne, znamka mi nč ne pomen, ampak mi je pa všeč, d vidm, da je neki ornk kvalitetno izdelan, ne vem, recimo, da ni les, tko nardiš iz nohtom črtico, da se ne pozna, na primer.

A: Pa to zato, da bo trajno, da boš skos mela to, da bo neka zgodovina se ustvarjala, ali k se bolj počutš, da je taka kvaliteta?

U: Pa po mojm oboje.

A: Kaj pa rečš o vegetarijanstvu, veganstvu, unim, k jejo sam sadje?

U: Ne vem, k ne poznam, veganstvo brezveze, vegetarijanstvo pa lah povem tko, da recimo, da Maša na primer posluša ful svoje telo. Ona na primer meso redko redko kdaj, dvakrat na mesec mi bo pa rekla mami, jst bi pa meso jedla. Tko da lej, pač poslušat svoje telo in se čist strinjam s tem. Je ne silm, da je pač neki, česar ji pač ni.

A: Greste dostkrat v kakšno gostilno, restavracijo?

U: Ja.

A: Kam pa hodte? Kakšnen način izbirate?

U: Kar nam paše, pa odvisno, kje smo. Če gremo na izlet, ne vem, da bomo šli na morje, v Portorož, bomo v Portorožu jedl.

A: A te kej moti v ponudbi v lokalih, za otroke kej? So porcije prevelike, premastne? Al ti je kul?

U: Ne naročamo otroških porcij skor nikol, ponavad naročimo dva kosila in mammo vsi štirje dovolj.

A: Ali kupujete kakšne igrače po znamkah al sam zato, k jima je ušeč?

U: To, kar jima je všeč, predvsem pa moram videti, da je igrača primerna.

A: Kaj pa, k sta bla manjša, kakšne te baby igrače pa to, po kakšnem kluču si kupvala?

U: Kar se je men zdel zabavno za otroke (smeh). Pa pazila sm pr barvah, pr kockah. Barvo, kera je, pa to, ker so dajal v usta.

A: Recmo to, da je treba merkat pr barvah, a to ste se pogovarjale prjatlice med sabo, a so te starši opozoril, a si prek zdravnika, v revijah?

U: Mislm, da so ble revije.

A: Rečmo, ko daš otroke merkat, poleg zdrave prehrane, kaj ti je še pomembn? Rečmo, k grejo k staršem tvojim se merkat?

U: Mi je pomembn, da se mata fajn, ubistvu lej, jst sm mirna. Pomembn mi je to, da vem, da bo vse OK z njima. Ne, k če jih dam komu drugmu, sm pol ceu večer živčna.

A: Komu jih pa še daš? Razn tvojim staršem?

U: Nobenemu drugmu (smeh). Enkrat je bla Maša pr eni kolegici, mislm, ponavad nobenmu drugmu, no. Sm pa ke sta pr babici pa dediju, ampak to čim mnkrat.

A: Kaj ti pa tm ni ušeč?

U: Ne more, prestara je, dovoli ji use, ne ukvarja se, ne okrega jih nič, rišeta, ne vem Maša je šla kele na štok, pa je rekla lej, kako mi je lepo risbico narisala.

A: Aha, te moti, če ni ta prave vzgoje?

U: Seveda.

A: Ti je pomembn, da tako vzgojo k maš ti, da tud one pelejo?

U: Točn tko. Zato k naslednjič, k je pršla tja, je po beumu fotelju noumu risala, pa še vedno ni bla okregana in se mi ne zdi to prou. Otroka morš ti okregat in mu povedat, da to ni prou, kar je naredu, al pa vsaj razložit, tm pa ni nč.

A: Vzgajaš rečmo podobno, kot je mama tebe, al si prekinila tradicijo?

U: Ne, mislm, da vsi delamo po principu svojih staršev. To je moje mišljenje.

A: Pa ti je blo všeč, kokr si ti vzgojena?

U: Absolutno, zato k sm skromna, pa bi si loh marsikj prvošla, pa si ne, ker se mi zdi brezveze.

A: Ti je mama vzor? Bi ji bla rada podobna?

U: Definitivno, ja. Ne, ne bi ji bla rada podobna, ampak ja (smeh).

A: Tko, vrednote mata pa iste, se ti je zdel u redu tko?

U: Ja, želim, da bi bli moji otroc tud taki k jst, ja.

A: A ste verni?

U: Verujem v neki, u cerku pa ne.

A: Kaj pa doma tvoji, so bli?

U: Ja.

A: Tuki si bla prekinla tradicijo, mislm hodta k verouku, bosta hodila k verouku?

U: Ne.

A: Zakaj pa ne?

U: Ker pač ne. Ker sm se tko odločila, ker ne verjamem u cerku.

A: A si se odločila za materinstvo, oziroma da bosta mela otroka, al se je pač zgodil?

U: Ne, odločila sva se.

A: Vama je blo to pomembn, da mata otroke?

U: Enkrat ja.

A: Zakaj pa? A si si dostokrat tko predstaulala, ne vem, kok časa sta bla skupi?

U: Deset let.

A: No, in si si pol počas predstaulala, zdj k bomo pa trije al pa k bom noseča, bo pa tko al pa tko, a si šla tud kdaj po nakupih s tem v mislih?

U: Ne.

A: K si rečmo ratala noseča, si zlo tko uno racionalno tole, tole, tole rabm, al si šla učasih tud tko kej pogledat, tole bi blo pa fajn, če bi mela?

U: Ja, pol k je že bla ja, prej pa ne.

A: Aha, no to mi povej, k je že bla, rečmo.

U: Ja, k je že bla rečmo, sm šla u trgovino, pa sm kj luštnga vidla oooo, to bo pa bla ful lušna u tem, pa sm kupla, a ne.

A: Al pa kšno igračo tud na ta način?

U: Ja, tud ja.

A: A si tud doma gledala po kakšnih katalogih?

U: Ne.

U: Spomnila sem se, da kupujem cunje prek interneta.

A: Aha, zakaj pa cunje?

U: Zato k poznam trgovino, pa gremo pol tja iskat, ker je cnej, pa ni mi treba pol tm gledat, pa tko naprej.

A: Kaj pa je pr oblekah ti pomembn, barve, da so lepe, da jima je ušeč, da so udobne?

U: Vse to.

A: Kaj pa je zate ključno kot mama, kakšna mama si, kako bi se opisala?

U: Najboljša (smeh). Ne, kakšna mama sm? Včasih preveč stroga, mogoče.

A: Ti je težko bit mama učasih?

U: Včasih ja. Ne poznam mame, k ji ne bi blo včasih težko.

A: Kaj pa ti je tko najteži?

U: Aaaa ... kaj mi je najteži? Najteži mi je takrt, ko ... ammm ... pade kakšen otrok vn, pa pol padm jst vn in je potem dretje in potem, ko otroka, če ga kaznuješ, ne dosežeš nč, in se ti otrok smeji, ker mu nč ne morš. Ti si vijolčn u glavo, on se ti še vedno smeji.

A: To je ta nemoč.

U: Ja, fuul.

A: Če se kdaj zmotš, a maš pol kdaj slabo vest?

U: Včasih. Prehitr odreagiram včasih.

A: A si se mogla čemu odpovedati, odkar si mama? Ti je blo to težko?

U: Ne, vsak dan se z veseljem odpovedujem stvarem. Če se jih moram, pa tud če ne, top mi je.

A: A mislš, da je mama najpomembnejša za otroka ali je tud kdo drug lahko?

U: Mislm, da je mama najpomembnejša za otroka.

A: Zakaj pa?

U: Zato ker mu mama da vse, kar mu oči al pa kdorkol ne more dt.

A: A maš kdaj slabo vest, če nimaš dost časa za otroka? Če ga moraš na primer dt v varstvo al pa tko al pa če si uzameta čs zase? Si jih kdaj dala zrd tega v varstvo, da gresta kdaj z Mihatom tud sama?

U: Ja.

A: A maš pol kej slabo vest zrd tega?

U: Ponavad ne, do zdj mislm, da sm jo mela sam enkrat.

A: Mame včas tud kej narobe nardimo, grešimo. A se ti kdaj zdi, da se pa v kšni situaciji pa res nisi najbolj znajdla kot mama?

U: Da.

A: Kako pa?

U: Včasih prehitr odreagiram, pa na napačn način odreagiram za kšno stvar. Lah bi jima bl umirjeno kej razložila učasih.

A: Kaj pa z varuškam? Ste mel kdaj varuško?

U: Ne.

A: Kaj pa pomoč v gospodinjstvu?

U: Ja.

A: Za pospraulanje, likanje?

U: Ja, ja.

A: Zakaj pa ste uzel?

U: Zato k je bla Maša doma, jst sm bla pa visoko noseča in ubistvu nism mogla pač met Maše, pucat in tko naprej, ker sm mogla mal bl mirvt, pa bolel me je trebuh, no ... amm ... in smo si potem, pač smo mel eno gospo, k je pršla mau posest, pa po tleh pomit.

A: A ti je to velik odtehtal? A si mela kj slabo vest?

U: Definitivno. Nism mela nobene slabe vesti, sm si zaslužla to.

A: Na koga se pa najbolj obračaš z vzgojnimi težavami, a to z mamo predebatirata al kšne knjige, revije, te delavnice v vrtcu, k so?

U: Grem tud na delavnice v vrtcu, z Mojco se velik pogovarjava o tem (smeh), tud iz mami kdaj kej, pa knjige tud.

A: Kare knjige berš?

U: Mali vragci (smeh). Amm ... potem sm mela tale ... ammm ... modra je, no, ne vem, kako je naslov.

A: No, poleg Jula, ker otroški avtorji so ti še pomembni, poznaš kšnga?

U: Ne. Še naslovov knjig si ne zapomnm, ti me pa o pisateljih sprašuješ (smeh).

A: A u vrtcu uzgoja, to ti je u redu? V ker vrtec pa hodta, u javni?

U: V javni vrtec, v Andersena. Sem zelo zadovoljna.

A: Ste z razlogom izbral ta vrtec? Al vm je najbliži tm?

U: Amm ... ne. Mau bl športni so, velik so zuni v naravi, velik hodjo okol, pa zrd okolice ukol. Ušeč mi je biu vrtec kot vrtec, tud notr majo lepo urejen.

A: A sodeluješ u kšnem svetu staršev?

U: Ne, hvala lepa.

A: Tud tko na sestanke?

U: Na sestanke redno hodm, tud na govorilne ure redno hodm.

A: A tko, da bi se pa posebi udejestvovala v vrtcu, to ti pa ni?

U: Pač, če majo kšne ... pr Maši so mel enkrat, ne vem, za živ žav, k majo polet, so delal neke lutke, je rekla, če bi šla, in sm rekla lej, Maša, če si želiš, grem s tabo, in ja, sva delale to.

A: Kaj pa z Maksom?

U: Pr Maksu pa nč nimajo tazga, niso še do zdej mel, tko da ... Če rabjo kej, ne vem, stare igrače, z veseljem odnesem v vrtec.

A: A drugač vzgajaš Maksa pa Mašo al se ti zdi, da podobn?

U: Mau drugač mogoče, če sm iskrena. Se mi zdi, da od Maše več zahtevam in pričakujem več kot od Maksa.

A: Zakaj, a zato k je punca? Al ker je večja?

U: Ne, po moje zato, ker je punca, pa mogoče jo mal heca to, ker je tok velika. Ubistvu jst niti ne, no, drugi več pričakujejo od nje, zato k je velika, pa vsi misljo, da je že v šoli. In potem vsi misljo, da, ne vem, je zmožna tok k je zmožn nekdo, k hod v drug razred, in potem, k reče, jst sm pa še u vrtcu, joj, oprost.

A: Kdaj ti je pa težko bit mama?

U: Kadar me vržeta iz pantov, kako nej ti rečm ...

A: Mislm, ti je težko usklajevt gospodinjstvo, otroka, ne vem, obveznosti?

U: Ma ne, kr gre. Mislm, včasih je problem, ampak načeloma. Če je mož OK, pol sm tud jst, če je pa on živčen, smo pa vsi živčni.

A: A pa več v zvezi z otrokoma, pa z vzgojo, pa gospodinjstvom delaš ti al ...?

U: Vse jst.

A: Pa se ti zdi to prou al bi rada videla, da bi tud on kej delou?

U: Ne more nč delat, ker pride tok pozn domov, da ne more.

A: Pa med vikendi?

U: Med vikendi smo pa skupj, med vikendom pa ne vem, sicer redko, ampak včasih tud kej skuha. To je pa to (smeh).

A: S kakšnimi se pa družte no? V kakšni družbi se počutš kul? S takimi, k mate isto stare otroke, k mate iste hobije, uni, k nimajo otrok?

U: Ni pomembno, ampak večinoma s temi, k smo, majo vsi otroke. Velika večina.

A: Pa to ste, recimo dohodek mate prbližn isti al ne, izobrazbo?

U: Ammm ... večinoma jih je od mene bl izobraženih ... amm ... pa večinoma jih ma od mene večji dohodk (smeh).

A: A pa ti je to pomembn al je ist slučajn tko?

U: Ne, nčmi ni to pomembn. Jst sm srečna s tem, kar mam.

A: S kom se pa ne bi družil? Al pa s kom pa ne vidš najraj, da bi se tvoja otroka družla?

U: Nimam nobenih predsodkov. Mislm, seveda mi ne bi blo všeč, da bi se družla z nekom, k je agresiven, z nekom, k govori grde besede, to mi ne bi blo ušeč, no. Ampak bi jima probala, ne vem, nekak razložiti, da ...

A: Ne vem, z Romi rečmo?

U: Če bi bli normalni, nimam problemov z njimi. Da bi žvel v normalni hiši, normalno urejeni (smeh).

A: Aha, no, če bi pa mel tko, k so ta romska naselja, tko, k so kšne te barake, bi ti blo u redu al bi rajš vidla, da ne?

U: Rajš bi vidla, da ne.

A: Kaj pa čefurji?

U: Če so normalni, me ne bi motil.

A: Mislm, dokler pač majo podobne vrednote pa gledanje na svet k ti, ti je kul, če pa so tko mal, pol pa ti ni?

U: Ma ne, jst nimam nč proti čefurjem. Ti dam primer: pr nm zravn je pekarna, so Albanci in nimam nč proti, če se našedva igrata z njihovimi otroci.

A: Aha, ampak so tko lepo vzgojeni, se igrajo, so lepo oblečeni?

U: Točn tko.

A: Če bi blo pa ful uno nasilje, plivanje, se ne bi družil?

U: Ne, se ne bi družil.

A: Kaj pa s kšnimi temnopoltimi, homoseksualci? Bi te motil, da bi neka družina bla dva moška, pa bi mela otroka, pa bi se ta otrok hotu igrat?

U: Ne, po moje bi se tud jst z njima dobr razumela.

A: Aha, ti je to čist?

U: Ne, nimam problemov.

A: Kaj pa vključevanje otrok s posebnimi potrebami, na primer z downovim sindromom?

U: Mislim, da so to posebni otroci in nimam popolnoma nič proti njim. Mislim, da ti tak otrok lah več prnese kokr ...

A: A pa ti je kul, da se vključi v normalen vrtec ali bi blo bolj, če bi bli posebi?

U: Mislim, da bi mogl bit u svojem vrtcu, zrd tega ker majo večje potrebe kokr normalni otroci. In mislim, da za vzgojitelje ne bi blo pošteno in tud za otroke ne. Na splošno za vse, za une, k so OK, pa za te, k majo pač probleme.

A: Kaj pa na igrišču, ne vem, a greste na igrišče?

U: Gremo včasih.

A: A ti je tm useen, s kom se družta, useeno mal pogledadaš, da glih ...?

U: Dokler ni pretepa al pa kej podobnga, lej, če se pač otroc med sabo razumejo, jima dovolim, da se igrata z drugimi, če je normalna igra.

A: Mate v bližini družino, ki ma podobno stare otroke, podobn način, ampak se pa ne družte?

U: Ne.

A: Kaj se ti zdi najboljša popotnica pr vzgoji, k jo boš dala svojima otrokoma?

U: Da sta samostojna, da se znata znajdt v življenju. Pa da ko padeš, da se znaš pobrat in it z vso voljo naprej.

A: Ali ste s kšnimi prijatli zgubl stik, odkar mate otroke? Al pa ste se razšli k mate različen način vzgoje otrok?

U: Ne.

A: Ste z vsemi ostal v stiku?

U: Ja.

A: A bi še kj povedala, kar misliš, da je pomembn glede same potrošnje?

U: Da preveč kupujemo, da majo otroci v teh časih veliko preveč in da ne znajo ceniti tega, kar dobijo. Velikrat ne znajo cent, ne. Pa tudi starši preveč kompliciramo, ne vem, kupiš svojemu otroku neki za štirideset, petdeset, šestdeset, sedemdeset eurov, nima veze, neki ogromna, k si je otrok to mejčkn želeu, boš prinesu to domov, bo otrok reku o super, tega sm pa veseu, ne, pol ti bo pa še reku želim si eno kronco, kupš kronco za dva eura in bo otrok vrisku od sreče in zadovoljstva, k je dubu kronco in ubistvu kronca za 1,5 eura v primerjavi iz neki pač za sedemdeset eurov, ji pa na primer kronca ful več pomenila. Mislim, da preveč stvari kupujemo svojim otrokom. Mi smo mel velik mn, pa smo bli velik bl srečni, zadovoljni, saj zdi se mi, kokr so otroci zdej. Zato jih probam, mata igrače normalno, jih mata velik, mogoče še preveč, s tem da velik raj smo zuni, no, tko da žoge.